

სამეცნიერო ჟურნალი „ხელისუფლება და საზოგადოება
(ისტორია, თეორია, პრაქტიკა)“

Scientific magazine

“AUTHORITY AND SOCIETY”

(History, Theory, Practice)“

Научный журнал “ВЛАСТЬ И ОБЩЕСТВО

(История, Теория, Практика)“

№ 1 (49) 2019, ტომი III

ღია დიპლომატიის ასოციაციის

სამეცნიერო ჟურნალი

Scientific magazine of
The Open Diplomacy Association

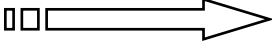
Научный журнал
АССОЦИАЦИИ ОТКРЫТОЙ ДИПЛОМАТИИ

ISSN 1512-374X

ჟურნალი დაარსებულია 2005 წელს საქართველოს ტექნიკური
უნივერსიტეტის სახელმწიფო მართვის კათედრის მიერ

UDC 378(479.22)(051.2)

ბ. 402

სარედაქციო კოლეგია:

შოთა დოღონაძე	მთავარი რედაქტორი
ოთარ ქოჩორაძე	მთავარი რედაქტორის მოადგილე
ოთარ ბალათურია	პასუხისმგებელი მდივანი

ნანა ავალიანი, რუდიგერ ანდრესენი, მეუფე აბრამი (გარმელია), ევგენი ბარათაშვილი, გიორგი ბალათურია, ოთარ ბალათურია, რასა ბელოკაიტე, ანასტასია განიჩი, იური გორიცი, ვახტანგ გურული, ქეთო დავითაია, შოთა დოღონაძე, ელუნ დრაკე, ჰარალდ ვერტცი, გენადი იაშვილი, სერჯო კამიჩი, რიჩარდ მასი, მიხაილო მედვიდი, როინ მეტრეველი, იოშიკა მიცუი, ბადრი ნაკაშიძე, ლიზავეტა ჟახანიანა, ბუდი ნურანი რუჩჯანა, რამონ პიეტრო-სუარესი, გერტ სურმიულენი, ქეთი ქოქრაშვილი, ოთარ ქოჩორაძე, რუსუდან ქუთათელაძე, მათა ჩხეიძე, ვიჩესლავ მიუნძიუკი, ია ხუბაშვილი. ენდრიუ ლენუქს ჰარდინგსი.

ჟურნალი ხელმძღვანელობს თავისუფალი პრესის პრინციპებით. გამოქვეყნებული მასალების სიზუსტეზე პასუხისმგებელია ავტორი. გამოქვეყნებული მასალები გამოხატავს მხოლოდ ავტორთა პოზიციას და შესაძლოა არ ემთხვეოდეს რედაქციის შეხედულებებს.

რედაქციის მისამართი:

საქართველო, თბილისი, 0175, კოსტავას ქ. 77, VI კორპუსი,

I სართული, ტელ. 236-45-14,

77 Kostava st., 0175 Tbilisi, Georgia.

Tel. [+995 32] 2364514

e-mail: geoandependip@yahoo.com

გარეკანის გაფორმება: დავით ბალათურია

ჟურნალი გამოდის კვარტალში ერთხელ, 4 ნომერი წელიწადში

ჟურნალის ელექტრონული ვერსია განთავსებულია ვებგვერდზე:

<http://odageorgia.ge/?page=gamocemebi>

ჟურნალის რეფერირებული მასალა განთავსებულია

საერთაშორისო სამეცნიერო ელექტრონულ ბიბლიოთეკაში:

<http://www.eLIBRARY.ru>

საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი

ბიზნესტექნოლოგიების ფაკულტეტი

**საჯარო მმართველობისა და ელექტრონული ბიზნესის
დეპარტამენტი**

**სამეცნიერო ჟურნალი “ხელისუფლება და
საზოგადოება (ისტორია, თეორია, პრაქტიკა)”**

**საქართველოს პარლამენტარიზმის 100 წლისთავისადმი მიძღვნილი
საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია
„საქართველოს პარლამენტარიზმი - 100“**

9 მარტი, 2019, თბილისი

კონფერენციის საორგანიზაციო კომიტეტი:

1. **ფრანგიშვილი არჩილ** - თავმჯდომარე, სტუ-ს რექტორი
2. **კლიმიაშვილი ლევან** - სტუ-ს ვიცე-რექტორი
3. **გასიტაშვილი ზურაბ** - სტუ-ს რექტორის მოადგილე
4. **ქოქრაშვილი ქეთევან** - სტუ-ს ადმინისტრაციის უფროსი
5. **ქუთათელაძე რუსუდან** - სტუ. ბიზნესტექნოლოგიების ფაკულტეტის დეკანი
6. **ბუაჩიძე ზაზა** - სტუ. ბიზნესტექნოლოგიების ფაკულტეტის მენეჯერი
7. **დოლონაძე შოთა** - სტუ. ბიზნესტექნოლოგიების ფაკულტეტის პროფესორი
8. **იაშვილი გენადი** - სტუ. ბიზნესტექნოლოგიების ფაკულტეტის პროფესორი

**საქართველოს პარლამენტის 100 წლისთავისადმი მიძღვნილი
საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „საქართველოს
პარლამენტარიზმი - 100“**

საქართველოს პირველი პარლამენტის არჩევის 100 წლის იუბილესთან დაკავშირებით, საქართველოს ტექნიკურ

უნივერსიტეტში 2019 წლის 9 მარტს ჩატარდა საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „საქართველოს პარლამენტარიზმი - 100“.

კონფერენციის - „საქართველოს პარლამენტარიზმი - 100“ - ორგანიზატორები იყვნენ საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის ბიზნესტექნოლოგიების ფაკულტეტი, საჯარო მმართველობისა და ელექტრონული ბიზნესის დეპარტამენტი და სამეცნიერო ჟურნალი „ხელისუფლება და საზოგადოება (ისტორია, თეორია, პრაქტიკა)“.

კონფერენციის მონაწილეებმა წუთიერი დუმილით პატივი მიაგეს 1956 წლის 9 მარტს დაღუპულ პატრიოტთა ხსოვნას.

კონფერენციას მიესალმა საორგანიზაციო კომიტეტის თავმჯდომარე, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის რექტორი, აკადემიკოსი არჩილ ფრანგიშვილი.

კონფერენციის მუშაობაში მონაწილეობა მიიღეს საქართველოს პარლამენტის წევრებმა სიმონ ნოზამემ, დავით მათიკაშვილმა, თეიმურაზ კოხრეიძემ, ვანო ზარდიაშვილმა, გურიის რეგიონში საქართველოს მთავრობის რწმუნებულმა ზურაბ ნასარაიამ, რომლებმაც მისასალმებელი სიტყვით მიმართეს კონფერენციის მონაწილეებს. პლენარულ სხდომაზე მოხსენებით წარსდგნენ საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორები მარიამ ცაცანაშვილი და ანზორ აბრალავა. გაიმართა დისკუსია, რომელსაც უძღვებოდა უნივერსიტეტის ბიზნესტექნოლოგიების ფაკულტეტის დეკანი, პროფესორი რუსუდან ქუთათელაძე.

ხელისუფლება და საზოგადოება № 1(49) 2019, ტომი III

GEORGIAN TECHNICAL UNIVERSITY

FACULTY OF BUSINESS TECHNOLOGIES

**DEPARTMENT OF PUBLIC ADMINISTRATION AND
ELECTRONIC BUSINESS**

**THE SCIENTIFIC JOURNAL “AUTHORITY AND SOCIETY
(History, Theory, Practice)”**

**INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE
“GEORGIAN PARLIAMENTARISM - 100”**

MARCH 9, 2019, TBILISI

CONFERENCE ORGANIZING COMMITTEE:

1. **Frangishvili Archil** - Chairman. Rector of the GTU
2. **Klimiashvili Levan** - vice-rector of GTU
3. **Gasitashvili Zurab** - Deputy Rector of GTU
4. **Kokrashvili Ketevan** - Head of Administration GTU
5. **Kutateladze Rusudan** - Dean of the Faculty of Business - Technology at the GTU
6. **Buachidze Zaza** –Manager of the Faculty of Business - Technologies of GTU
7. **Dogonadze Shota** - Professor of the Faculty of Business - Technology of the GTU
8. **Yashvili Gennady** - Professor of the Faculty of Business - Technology of the GTU

**INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE DEDICATED TO
THE 100TH ANNIVERSARY OF THE PARLIAMENT OF
GEORGIA "PARLIAMENTARYISM OF GEORGIA - 100"**

On March 9, 2019, International Scientific Conference "Parliamentaryism of Georgia - 100" was held at Georgian Technical University on 100th anniversary of the election of the First Parliament of Georgia.

The Conference was organized by Business Technologies Faculty of Georgian Technical University, Department of Public Administration and

Electronic Business and Scientific Journal "Authority and Society (History, Theory, Practice)".

The participants of the conference were honored with a minute silence on the memory of the fallen Patriots on 9 March 1956.

The conference was welcomed by the Chairman of the Organizing Committee, Rector of Georgian Technical University, Academician Archil Prangishvili.

Members of Parliament of Georgia Simon Nozadze, Davit Matikashvili, Teimuraz Kokhreidze, Vano Zardiashvili, Governor of Guria Region Zurab Nasaraia participated in the work of the conference. Professors of Georgian Technical University Mariam Tsatsanashvili and Anzor Abralava were presented their speech at the plenary session. The discussion was conducted by Dean of Business Technologies Faculty Prof. Rusudan Kutateladze.

ГРУЗИНСКИЙ ТЕХНИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ БИЗНЕСТЕХНОЛОГИЙ

**ДЕПАРТАМЕНТ ПУБЛИЧНОГО УПРАВЛЕНИЯ И
ЭЛЕКТРОННОГО БИЗНЕСА**

**НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ "ВЛАСТЬ И
ОБЩЕСТВО (ИСТОРИЯ, ТЕОРИЯ, ПРАКТИКА) »**

**МЕЖДУНАРОДНАЯ НАУЧНАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ
«ПАРЛАМЕНТАРИЗМ ГРУЗИИ - 100»**

9 МАРТА 2019 г. ТБИЛИСИ

ОРГКОМИТЕТ КОНФЕРЕНЦИИ:

1. **Франгишвили Арчил** - председатель. Ректор ГТУ
2. **Климиашвили Леван** – вице-ректор ГТУ
3. **Гаситашвили Зураб** - заместитель ректора ГТУ
4. **Кокрашвили Кетеван** – руководитель администрация ГТУ
5. **Кутателадзе Русудан** - Декан факультета бизнес - технологий ГТУ
6. **Буачидзе Заза** –Менеджер Факультета бизнес - технологий ГТУ
7. **Догонадзе Шота** - профессор Факультета бизнес - технологий ГТУ
8. **Яшвили Геннадий** - профессор Факультета бизнес - технологий ГТУ

**МЕЖДУНАРОДНАЯ НАУЧНАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ,
ПОСВЯЩЕННАЯ 100-ЛЕТИЮ ПАРЛАМЕНТА ГРУЗИИ
«ПАРЛАМЕНТАРИЗМ ГРУЗИИ - 100»**

9 марта 2019 года в Грузинском техническом университете состоялась международная научная конференция «Парламентаризм Грузии - 100», посвященная 100-летию выборов Первого парламента Грузии.

Конференция была организована факультетом бизнес-технологий Грузинского технического университета, кафедрой публичного управления и электронного бизнеса и научным журналом «Власть и общество (история, теория, практика)».

Участники конференции минутой молчания почтили память погибших патриотов 9 марта 1956 года.

Конференцию приветствовал председатель оргкомитета, ректор Грузинского технического университета, академик Арчил Прангишвили.

В работе конференции приняли участие депутаты парламента Грузии Симон Нозадзе, Давид Матикашвили, Теймураз Кохреидзе, Вано Зардиашвили, губернатор Гурийской области Зураб Насарая. На пленарном заседании с докладами выступили профессора Грузинского технического университета Мариам Цацанашвили и Анзор Абралава. Дискуссию вел декан факультета бизнес-технологий профессор Русудан Кутателадзе.

ს ა რ ჩ ე ვ ი

სექცია I

საჯარო მმართველობის და საჯარო პოლიტიკის თეორია, პრაქტიკა და მეთოდოლოგია

აგირბაია გიორგი ინოვაციური ტექნოლოგიების როლი საჯარო მმართველობაში-----	8
ბეჟანიძე მირზა 1918-1921 წლების საქართველოს დემოკრატიულ რესპუბლიკაში ეკონომიკის მართვის თავისებურებანი და სპეციფიკა-----	15
Вавренюк Сергей СТРАТЕГИЧЕСКИЕ НАПРАВЛЕНИЯ РЕФОРМИРОВАНИЯ СОВРЕМЕННОЙ СИСТЕМЫ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ УКРАИНЫ-----	25
ბოცვაძე გიორგი სამოქალაქო ჩართულობა საჯარო მმართველობის პროცესში-----	34
გოგიძე შალვა ღია მმართველობა, ელექტრონული მმართველობა და საჯარო სერვისები: საქართველოს გამოცდილება-----	44
Moroz Svitlana PUBLIC ADMINISTRATION OF THE QUALITY OF HIGHER EDUCATION: CHARACTERISTICS OF THE SYSTEM CONTENT AND THE PRINCIPLE OF CONSISTENCY-----	49
გუმბათოვი ქიარიმ ადგილობრივი თვითმმართველობის კონსტიტუციური რეფორმები საქართველოში-----	59
კანდელაკი ნატალია ბლოკჩეინ ტექნოლოგია და მისი მომავალი ელექტრონულ მმართველობაში-----	66
Gren' Larisa CONTENT AND PRACTICE OF REALIZATION OF MECHANISMS OF PUBLIC ADMINISTRATION IN VOCATION-AND-TECHNICAL TRAINING DEVELOPMENT AT REGIONAL LEVEL-----	71
მელაძე ცილა „საქართველოს კანონი საჯარო სამსახურის შესახებ“-ის ასპექტური ანალიზი-----	80

მამულაიძე თამთა

ინფორმაციული ტექნოლოგიების როლი და მნიშვნელობა
პოსტინდუსტრიულ ანუ ციფრულ ერაში----- 85

მესხიშვილი ლევანი

ადამიანური რესურსების მართვის მიდგომები (აჭარის რეგიონის
მაგალითზე)----- 94

სვანიძე ანა

საჯარო სამსახურის რეფორმის ანალიზი----- 101

მაყაშვილი სალომე

თანამშრომელთა მოტივაცია საჯარო სამსახურში----- 106

Чистякова Ирина

ЕВРОПЕЙСКАЯ ПРАКТИКА И АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ
ЗАЩИТЫ ПРАВ И СВОБОД ЧЕЛОВЕКА И ГРАЖДАНИНА НА
УКРАИНЕ ----- 111

დაუთაშვილი თინათინ

არასამთვრობო ორგანიზაციების მნიშვნელობა და უცხო ქვეყნების
პრაქტიკა საჯარო და არასამთავრობო ორგანიზაციების
თანამშრომლობის მიმართულებით----- 123

ჯოლია ნანა

პროფესიული განათლების გამოწვევები საქართველოში----- 129

Рубан Артем, Шведун Виктория

ИССЛЕДОВАНИЕ ИНДИКАТОРОВ ГОСУДАРСТВЕННОГО
РЕГУЛИРОВАНИЯ СОСТОЯНИЯ НАЦИОНАЛЬНОЙ
БЕЗОПАСНОСТИ УКРАИНЫ----- 135

ღუდუშაური ნონა

მართვის სისტემის სრულყოფა პროფესიულ განათლებაში----- 143

სექცია II

**ისტორიის პოლიტიკურ-ეკონომიკური და ფილოსოფიური
გაკვეთილები**

ბერიკაშვილი გიორგი

ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტი და მუნიციპალური
ინსპექციის მართვის სისტემის განვითარების პერსპექტივები----- 151

გუდავა თამარ

კორპორატიული სოციალური პასუხისმგებლობის როლი, მისი
მნიშვნელობა საჯარო სტრუქტურებისთვის და
საზოგადოებისთვის საქართველოში----- 160

Карлаш Виктория СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ СОВРЕМЕННЫХ НАЦИОНАЛЬНЫХ СИСТЕМ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ-----	169
ვეფხიშვილი ვალერი საქართველოში სახელმწიფოს როლი მედიცინის დარგის მცირე და საშუალო საწარმოების განვითარებაში-----	177
ვეერნაძე ნიკა ნარკოტიკული სასამართლოების პრაქტიკა აშშ-ში, მისი დანერგვის პერსპექტივები და მოლოდინები საქართველოში-----	182
Кравчук Олег ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЕМ НАУЧНОЙ КРИМИНАЛИСТИКИ ДЛЯ ОБЕСПЕЧЕНИЯ БЕЗОПАСНОСТИ ОБЩЕСТВА-----	187
ნასარაია ზურაბ რეგიონული განვითარების ზოგიერთი საკითხები-----	196
ბიჯაკაძე ლანა რესოციალიზაციის პროცესის მართვა პენიტენციურ დაწესებულებებში-----	204
Бондаренко Александр, Осипенко Станислав ОБОСНОВАНИЕ РЕШЕНИЙ В УПРАВЛЕНИИ ЛОГИСТИЧЕСКИМ ОБЕСПЕЧЕНИЕМ СОВМЕСТНЫХ ДЕЙСТВИЙ СИЛ БЕЗОПАСНОСТИ ПРИ РЕАГИРОВАНИИ НА КРИЗИСНЫЕ СИТУАЦИИ-----	211
Науменко Артем ЭФФЕКТИВНОСТЬ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ АГРОПРОМЫШЛЕННЫМ КОМПЛЕКСОМ УКРАИНЫ: РЕАЛИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ-----	221
ვაჩაძე სოფიო პარტიული ზეწოლისგან თავისუფალი საჯარო სამსახური-----	232

სექცია I

საჯარო მმართველობის და საჯარო პოლიტიკის თეორია, პრაქტიკა და მეთოდოლოგია

აგირბაია გიორგი

ინოვაციური ტექნოლოგიების როლი საჯარო მმართველობაში

21-ე საუკუნე ინოვაციებისა და ტექნოლოგიური რევოლუციების საუკუნედ არის წოდებული. მსოფლიო სწრაფი ტემპებით ვითარდება, შესაბამისად ადამიანთა შესაძლებლობების და მოთხოვნილებების საზღვრებიც. ამ ფონზე ინოვაცია და ინოვაციური ტექნოლოგიების განვითარება და მუდმივი განახლება ისეთივე საჭირო ხდება ქვეყნისა თუ კომპანიების, საწარმოების განვითარებისთვის და საერთაშორისო დონეზე წარმატებულ პოზიციონირებისთვის, როგორც ადამიანისთვის ჰაერი და ჟანგბადი.

ინოვაციური ტექნოლოგიების გამოყენება განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს მრავალი სფეროს კერძო თუ საჯარო ორგანიზაციებსა და ინსტიტუციებში. ინოვაციებისა და ინოვაციური სფეროების განვითარების კუთხით საქართველოს საჯარო სტრუქტურები ძალიან დიდი გამოწვევების წინაშე დგას, არსებობს ძირეული პრობლემები, რომელიც აფერხებს ქვეყნის წინაშე მდგარი გამოწვევების ეფექტიანად გადალახვას. ამ მიმართულებით არსებული გამოწვევები უნდა ვაქციოთ ჩვენი ქვეყნის შესაძლებლობებად. აღნიშნულში, ინოვაციურმა ტექნოლოგიებმა უნდა შეასრულოს გადამწყვეტი როლი. მათ შორის საჯარო მმართველობაში ეფექტიანობის გაზრდა. საჭიროა ამ სფეროში შეიქმნას ისეთი ინფორმატიზებული მექანიზმი, რომელიც საჯარო სტრუქტურების მუშაობას გახდის უფრო მოქნილს და ეფექტიანს. აუცილებელი ხდება ინფორმაციის მიღების, დამუშავების, გადაცემის, ეფექტიანი უკუკავშირის სისტემის შექმნის ერთიანი სქემა, რომელიც მოგვცემს სხვადასხვა მოდელების გამოყენების საშუალებას, იგი იქნება რაციონალური და დროში ოპერატიული. რაც ასევე მოიცავს, ინოვაციური ტექნოლოგიების საფუძველზე საჯარო მართვის სისტემის ტრანსფორმაციულ-ადაპტური მოდელის შემუშავებას.

საკვანძო სიტყვები: ინოვაცია, ინოვაციური ტექნოლოგიები, საჯარო მართვა.

"კარგი მმართველობა" დაკავებულია იმით, თუ რამდენად ეფექტურია ახალი პოლიტიკის შემუშავება და რამდენად ეფექტურია ამ პოლიტიკის მიწოდება. როგორც რომელიმე მომსახურების გათავისუფლების ან პოლიტიკის განხორციელების ნაწილი, კარგი მმართველობა სჭირდება "ინოვაციური მეთოდების" განვითარებას. ინოვაციური მეთოდები იქნებოდა ახალი დიზაინებისა და მომსახურების ეფექტიანი მიწოდებისათვის. ტექნოლოგიური მიღწევები და მათი გამოყენება ემსახურება ტრადიციული მეთოდების მართვისა და საჯარო მომსახურების გაწევას. "კარგი მმართველობა" განისაზღვრა სხვადასხვა ავტორის მიერ. ეროვნული მმართველობისთვის (მთავრობის მიერ) შეიძლება განისაზღვროს მარტივი სახით, როგორც მმართველობის ფორმა, რომელიც ემსახურება ინდივიდუალურ უსაფრთხოებას, ტერიტორიული მთლიანობის დაცვას და ეფექტურად გადასცემს ადამიანებს (განათლება, ჯანმრთელობა, საარსებო საშუალება, სურსათის უზნებლობა). ეს ტერმინი გამოყენებულია განსაკუთრებით პოლიტიკოსების მიერ განსაკუთრებით მკაფიოდ გამოყენებული მმართველობის მეთოდების მიღებისას.

ინოვაციები ითვლება ფუნდამენტურ, გადამწყვეტ ფაქტორად, როგორც ბიზნეს კომპანიების ასევე ქვეყნის მართვის სტრუქტურების საქმიანობაში. სხვადასხვა ფორმა თუ სახელმწიფო იყენებს ინოვაციების სხვადასხვა კუთხით და სხვადასხვა მეთოდებს. ხშირ შემთხვევაში ისინი ცვლიან ინოვაციურ მეთოდებს დროთა განმავლობაში. ეს პროცესი ხორციელდება უფრო ეფექტური პროდუქციის, მომსახურების, ტექნოლოგიების ან იდეების შესაქმნელად. ტექნოლოგიის დახმარებით კი ინოვაციამ ახალ საზღვრებს მიაღწია, რა დროსაც დიდი ყურადღება გამახვილებულია ინოვაციის ტექნოლოგიურ მხარეზე, რომლის დახმარებითაც ინოვაციას იძენს იმ შესაძლებლობებს, რასაც მანამდე ვერ ახორციელებდა.

მოგეხსენებათ, რომ ინოვაციური ტექნოლოგიები ასევე აქტიურად გამოიყენება სხვადასხვა ქვეყნების, სახელმწიფოს

მართვაში. ინოვაციური ტექნოლოგიები კი, მრავალ სხვა ფაქტორთან ერთად საჯარო მმართველობის სტრუქტურის ეფექტიანობას განსაზღვრავს, რაც ქვეყნის სწრაფი განვითარების საწინდარია. მოქნილი და ძლიერი სისტემები, რომელიც გაჯერებული იქნება ინოვაციური ტექნოლოგიებით, ეხმარება სხვადასხვა საჯარო უწყებებს თუ მოხელეებს ოპერატიული და რაციონალური გადაწყვეტილების მიღებაში.

აღსანიშნავია, რომ ინოვაციური ტექნოლოგიების აქტიური და რაციონალური გამოყენება ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების ტემპის დაჩქარების ერთერთ უმთავრეს პირობას წარმოადგენს. ამავდროულად უზრუნველყოფილი იქნება ისეთი ამოცანა, როგორცაა დემოკრატიის გაღრმავება, მოსახლეობის ფართო ფენების აქტიური მონაწილეობა ქვეყნის მართვა-გამგებლობაში.

ინოვაციური ტექნოლოგიების ეფექტიანი გამოყენება საჯარო სტრუქტურებს ხელს უწყობს იყვნენ უფრო გამჭვირვალეები და სამოქალაქო საზოგადოება დროულად ინფორმირდება ქვეყანაში მიმდინარე ყველა სიახლეზე თუ ნებისმიერი სხვა საჭირო ინფორმაციით. საჯარო სამსახური წარმოადგენს სოციალურ ინსტიტუციას, რომელმაც უნდა დააკმაყოფილოს სოციუმის მოთხოვნები. ამდენად, საჯარო მმართველობის სისტემის ეფექტიანობის შეფასება მნიშვნელოვანია არა მარტო სახელმწიფო მმართველობისა და ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოებისთვის, არამედ მთლიანად საზოგადოებისთვის.

მოგეხსენებათ, რომ ინოვაციური ტექნოლოგიებს დიდი შესაძლობები და უნარი შესწევს ადამიანების დახმარებით ზემოქმედება მოახდინოს ნებისმიერი ორგანიზაციის საქმიანობის შედეგიანობაზე, შექმნას მყარი ნიადაგი სახელმწიფო/საჯარო დაწესებულებებისა და საზოგადოების წარმატებული ურთიერთთანამშრომლობისთვის, რაც ქვეყნის განვითარების და ეფექტიანობის ზრდის გარანტიაა, რომელიც გამოკვლეული და დასაბუთებული სხვადასხვა ცნობილი მეცნიერის და გამომგონებლების ნაშრომებში, როგორცაა ელონ მასკი (Tesla Motors, SpaceX დამფუძნებელი), ლარი პეიჯი (Google-ის თანადამფუძნებელი) და სხვა.

განსახილველი თემის ამოცანად დავისახეთ არსებული თეორიული მასალის შეჯერება საქართველოს საჯარო სამსახურის დაწესებულებათა საქმიანობის პრაქტიკასთან, გვაანალიზოთ და მიღებული შედეგების საფუძველზე გაკეთებული დასკვნების შედეგად ჩამოვყალიბოთ წინადადებები და რეკომენდაციები საქმიანობის შემდგომი გაუმჯობესების თვალსაზრისით. გამომდინარე იქიდან, რომ საჯარო სამსახურის ეფექტიანობის ზრდა ჩვენი განხილვის ძირითად საგანს წარმოადგენს.

თუ გავითვალისწინებთ, რომ საჯარო სამსახურში დანერგილი სიახლეები, განხორციელებული ცვლილებები, რეფორმები თავის შედეგს მყისიერად ვერ იძლევა და ამასვე ამყარებს საჯარო მართვაში განხორციელებული წინასწარ დაკვირვებები, სპეციალური მაჩვენებლებისა და კრიტერიუმების შემუშავება და პრაქტიკული გამოყენება, რომელიც დაეხმარება საჯარო მართვის სტრუქტურების ეფექტიანობის გაზრდაში ინოვაციური ტექნოლოგიების გამოყენებით, ვფიქრობთ უმნიშვნელოვანესი იქნება. ამასთან ერთად, მნიშვნელოვანი აქვე განვიხილოთ ეფექტიანობის ამდლების ისეთ ფაქტორი, როგორცაა ობიექტური შეფასება და ამ საქმიანობაში დამოუკიდებელი ექსპერტთა საბჭოს როლი, რომელიც საქართველოში ჯერ კიდევ ჩამოყალიბება-ფორმირების ეტაპზეა.

თემის აქტუალობა განპირობებულია მრავალი მიზეზით, მათ შორის მნიშვნელოვანია გამოვყოთ მეცნიერულ ტექნიკური განვითარების თანამედროვე გარემო, რომელიც დღისწესრიგში აყენებს საინფორმაციო ტექნოლოგიების გამოყენების აუცილებლობას ყველა სფეროში. ამ თვალსაზრისით გამოწაკლის არ წარმოადგენს საჯარო მმართველობის სტრუქტურა. საჭიროა შეიქმნას ისეთი ინფორმატიზებული მექანიზმი, რომელიც საჯარო სტრუქტურების მუშაობას გახდის უფრო მოქნილს და ეფექტიანს. აუცილებელი ხდება ინფორმაციის მიღების, დამუშავების, გადაცემის, ეფექტიანი უკუკავშირის სისტემის შექმნის ერთიანი სქემა, რომელიც მოგვცემს სხვადასხვა მოდელის გამოყენების საშუალებას, იგი იქნება რაციონალური და დროში ოპერატიული.

უნდა აღვნიშნოთ ისიც, რომ საჯარო მართვის ინფორმატიზებული სქემა თავისი შინაარსით უნდა იყოს

მუდმივად სიახლეებზე ორიენტირებული, შესაბამისად იგი უკავშირდება ადაპტაციის ამოცანებს.

თემა განსაკუთრებულ აქტუალობას იძენს, იმ გარემოებებიდან გამომდინარე, რომ საქართველოს საჯარო სამსახურის სტრუქტურა მუდმივი განახლებების და რეფორმების პროცესშია დამოუკიდებლობების მოპოვების დღიდან უკვე 27 წელია.

ჩვენს მიერ მოკვეული მასალების გაცნობის, შეჯერების და არსებული ფაქტების გაანალიზების, განხილვის შედეგად მიღებული ძირითადი დებულებების განზოგადების საფუძველზე ჩამოყალიბდა შემდეგი დასკვნები და წინადადებები:

1) ინოვაცია და ინოვაციური ტექნოლოგიების დანერგვა-განხორციელება საჯარო მართვაში აუცილებელ კომპონენტს წარმოადგენს, რამეთუ მათ გარეშე ფიზიკურად შეუძლებელია გლობალური კონკურენციის პირობებში მსოფლიო პოლიტიკურ რუკაზე შესაფერის ადგილის დამკვიდრება, მით უფრო განვითარებული და წარმატებული ქვეყნის აშენება. ინოვაციები - ქვეყნისათვის ფუფუნება კი არა განვითარების ერთ-ერთ ყველაზე მნიშვნელოვანი და ეფექტიანი გზაა!

2) ქვეყნის სიძლიერე განისაზღვრება მოქნილი საჯარო სტრუქტურებით და ეფექტიანი მენეჯმენტით, გამომდინარე აქედან, უპირველესად განათლების სფეროში არსებული გამოწვევები უნდა იქნას გადალახული წარმატებით, რაც იმთავითვე გულისხმობს განათლების ძირეულ რეფორმებს, ეტაპობრივად სახელმწიფო მართვის ყველა საჭირო სტრუქტურულ დონეზე, როგორც სამინისტროების ასევე, ადგილობრივი მუნიციპალიტეტების დონეზე.

3) საქართველოში საჯარო მართვაში ეფექტიანობის გაზრდისთვის მნიშვნელოვანია: სახელმწიფო ორგანოების მხრიდან ინოვაციური ტექნოლოგიების გამოყენების საერთაშორისო გამოცდილების გაზიარება უცხოელ კოლეგებთან ერთად. და საქართველოში არსებული რიგი ფაქტორების გათვალისწინებით.

ლიტერატურა

References:

1. S. doRonaZe, g. iaSvili - „sajaro samsaxuri saqarTveloSi: reformebi, gamowvevebi - eleqtronuli mTavroba“, „cis nami“ Tb., 2013.
2. S. doRonaZe, o. baRaTuria - „saxelwifo marTvis Tanamedrove problemebi“, Tb., 2009.
3. s. doRonaZe, S. doRonaZe, g. iaSvili sajaro mmarTvelobis safuZvlebi, Tb. stu gamomcemloba. 2017. gv.436.
4. saqarTvelos inovaciuri ganviTarebis sakiTxebi : <http://www.nplg.gov.ge>; <http://bit.ly/28ULuYo> ukanasknelad iqna gadamowmebuli 01/02/2019

რეცენზენტი: ასოცირებული პროფესორი ოთარ ბლათურია, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი.

Agirbaia Giorgi

THE ROLE OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN PUBLIC GOVERNANCE

Summary

The 21st century is known as the century of innovations and technological revolutions. The world is developing rapidly, according to the boundaries of human capabilities and needs. Against this backdrop, innovations, innovative technologies develop and permanent renewal are required for the development of the country or companies, enterprises and successful positioning at the international level, as the air and oxygen for the human being.

The use of innovative technologies is of particular importance in many areas of private or public organizations and institutions. In terms of innovations and innovative fields, Georgian public structures are facing great challenges, there is a fundamental problem that hinders the challenges facing the country effectively. We need to address the challenges in this direction as opportunities for our country. In this, innovative technologies should play a decisive role. Including increased efficiency in public governance. It is necessary to create an informative mechanism in this field that will be more flexible and efficient for the public agencies to work. A common scheme for creating, processing, transmitting, efficient feedback system, which allows us to use different models, will be rational and time-consuming. Which also includes the development of a transformational-adaptive model of public management system based on innovative technologies.

Keywords: innovation; innovative technologies; public administration;

Reviewer: Associate Professor Otar Bagaturia, Georgian Technical University.

Агрибая Георгий

РОЛЬ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ГОСУДАРСТВЕННОМ УПРАВЛЕНИИ

Резюме

21-й век известен как век инноваций и технологических революций. Мир быстро развивается, в соответствии с границами человеческих возможностей и потребностей. На этом фоне развиваются инновации и инновационные технологии, а постоянное обновление необходимо для развития страны или компаний, предприятий и успешного позиционирования на международном уровне как воздуха и кислорода для человека.

Использование инновационных технологий имеет особое значение во многих областях частных или общественных организаций и учреждений. С точки зрения инноваций и инновационных областей, грузинские общественные структуры сталкиваются с большими проблемами, существует фундаментальная проблема, которая эффективно препятствует вызовам, стоящим перед страной. Мы должны решать проблемы в этом направлении как возможности для нашей страны. В этом инновационные технологии должны играть решающую роль. В том числе повышение эффективности государственного управления. Необходимо создать информационный механизм в этой области, который будет более гибким и эффективным для работы государственных органов. Общая схема создания, обработки, передачи, эффективной системы обратной связи, которая позволяет нам использовать разные модели, будет рациональной и трудоемкой. Сюда также входит разработка трансформационно-адаптивной модели системы государственного управления на основе инновационных технологий.

Ключевые слова: инновации, инновационные технологии, Государственное управление.

Рецензент: Ассоциированный Профессор Отар Багатурия, Грузинский Технический Университет.

ბეჟანიძე მირზა

**1918-1921 წლების საქართველოს დემოკრატიულ რესპუბლიკაში
ეკონომიკის მართვის თავისებურებანი და სპეციფიკა**

პირველი რესპუბლიკის ეკონომიკის მდგომარეობის შესწავლა აქტუალურია სახელმწიფოს დამოუკიდებელი გამოცდილებების გასაზიარებლად, მით უმეტეს თუ ახლანდელი გადასახედიდან მაშინდელ საქართველოსა, სხვა დანარჩენთან ერთად, დღევანდლობის მსგავსი პრობლემებიც აწუხებდა. კერძოდ: სეპარატიზმი, სამხედრო კომფლიქტები, ეკონომიკური სექტორის მოდერნიზებისა და ევროპულ სტანდარტთან დაახლოების მცდელობები, ზრუნვა უცხო კაპიტალის მოსაზიდად და სხვ. ავად თუ კარგად პირველი რესპუბლიკის მესვეურები მთელი ძალ-ღონით ცდილობდნენ მათ წინაშე წამოჭრილი პრობლემების გადაწყვეტას, რისი შესწავლაც მნიშვნელოვანია დამოუკიდებელი სახელმწიფოებრიობის გამოცდილების დაგროვებაში და შემდგომში გასათვალისწინებლად.

საკვანძო სიტყვები: დემოკრატიული რესპუბლიკა, ეროვნული საბჭო, დამფუძნებელი კრება, სახელმწიფო მონოპოლია, ეკონომიკა, ბიუჯეტი, მრეწველობა.

საქართველოს იმდროინდელი მთავრობა არსებული რეალობის წინაშე აღმოჩნდა. დამოუკიდებელი ქვეყნის მშენებლობას ხელს უშლიდა მტრულად განწყობილი ძალები. საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკა შეიქმნა პირველი მსოფლიო ომის (1914-1918) დასრულების პერიოდში. ომმა მსოფლიო ეკონომიკურ განვითარებას ძლიერი დარტყმა მიაყენა. მოიშალა წარმოება, ფინანსები, იმატა ინფლაციამ, პროდუქტებზე ფასების ზრდამ დააქვეითა მოსახლეობის ყიდვითუნარიანობა [1. გვ. 242].

რუსეთში ამ ომმა ნგრევა გამოიწვია, რამაც უარყოფითად იმოქმედა საქართველოზეც. რუსეთს საქართველოში ბატონობის დროს ხელი არ შეუწყვია ადგილობრივი წარმოების განვითარებისათვის: მას ძირითადად ნედლი მასალა გაჰქონდა, ხოლო უკან მზა ნაწარმი შემოჰქონდა. აქედან გამომდინარე,

ქვეყანას არ გააჩნდა ეკონომიკური სადავეების ხელში აღებისა და ეკონომიკური პოტენციალის სრულად ამოქმედების გამოცდილება. ახალგაზრდა სახელმწიფოს სახალხო მეურნეობას აკლდა კვალიფიციური კადრები, ტექნიკა მოძველდა, საჭირო იყო უცხოეთთან მჭიდრო კავშირის დამყარება. თუმცა, სახელმწიფო მშენებლობის საწყის ეტაპზე ქვეყანას შიგნით არსებული რესურსებით უნდა ეარსება, მით უმეტეს, რომ ომის გამო გამძლედა სხვა ქვეყნებთან ურთიერთობები.

დამოუკიდებლობის გამოცხადების პირველივე დღიდან საქართველოს მთავრობას უმწვავესი ფინანსური საკითხი უნდა გადაეწყვიტა. სახელმწიფოებრიობის დაცვისათვის ქვეყანას ესაჭიროებოდა საკუთარი ფინანსური და მთლიანობაში სწორი ეკონომიკური პოლიტიკის წარმართვა. მხოლოდ დამოუკიდებლობის გამოცხადება არასაკმარისი აღმოჩნდებოდა, თუ საქართველო ვერ შეძლებდა დამოუკიდებლად ეკონომიკურ ცხოვრებას.

დამოუკიდებლობის გამოცხადების დღიდან 19 ოქტომბრამდე ცენტრალური ხაზინიდან გაიცა შემდეგი ხარჯები: სამხედრო უწყებაზე - 54.522.000; გზათა უწყებაზე - 34.930.000; შინაგან საქმეთა სამინისტროზე - 14.400.000; სხვადასხვა ფინანსური ოპერაციისათვის - 1.472.000; მიწათმოქმედების სამინისტროზე - 1.054.000; განათლების სამინისტროზე - 1,001.000 და სხვა პროვინციის ხაზინებისათვის - 9.000.000 მანეთი. სულ: დახარჯულია - 130 მილიონამდე მანეთი, რაც თვეში დაახლოებით - 27-28 მილიონ მანეთს შეადგენდა [2. №253, 22 ნოემბერი, 1918].

კაპიტალისტურ წყობილებაში შეუძლებელია სახელმწიფომ იარსებოს საკუთარი ვაჭრობა-მრეწველობის განვითარების გარეშე. ამას კი მთავრობამ თავისი სწორი ეკონომიკური პოლიტიკით უნდა შეუწყოს ხელი. საკუთარ ბუნებრივ რესურსებს ხალხმა უნდა მიხედოს. განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება კოოპერატიული მოძრაობის განვითარებასაც. ქვეყანაში არსებული მძიმე ვითარების მიუხედავად, კოოპერატივებმა მაინც შეძლეს კაპიტალის დაგროვება. კოოპერატიული კავშირები ქვეყნის მრავალ რეგიონში შეიქმნა. მომხმარებელთა კოოპერატივებისგან ვითარებამ ხელი შეუწყო კოოპერატიული საწარმოების შექმნას.

მრეწველობა თითქმის არ მოქმედებდა. ამ მხრივ, გამონაკლისი ტყიბულის ქვანახშირის საწარმო იყო, რომლის პროდუქციასაც რკინიგზა მოიხმარდა. თუმცა, ქვანახშირის მოპოვება საქართველოში 3.4 მლნ. ფუტიდან (1917) დაეცა 2.2 მლნ. ფუტამდე (1919) [2. #60, 1919]. დიდი იმედების მიუხედავად, სახელმწიფო ქონების გამოყენება ვერ იძლეოდა საჭირო შემოსავალს. აგრარული რეფორმის შედეგად სახელმწიფოს ხელში დაგროვდა 2 მლნ. დესეტინა ტყე, 0,5 მლნ-მდე დესეტინა სახნავი მიწა, 800 ათასამდე დესეტინა სამოვარი, კურორტები, მადნეული და წყლები. პროგნოზებით ამ ქონებამ 1919 წელს 90 მლნ. მანეთის შემოსავალი მისცა ქვეყანას [4. გვ. 15]. გლეხებზე სახნავი მიწების კერძო საკუთრებაში გადაცემიდან (თანახმად პარლამენტის დადგენილებისა) უნდა მიეღოთ 200 მლნ. მანეთი შემოსავალი. ასეთი ფინანსური ნაკადები ქვეყნის მდგომარეობას აუმჯობესებდა, მაგრამ დეფიციტს ვერ სპობდა. ამრიგად, საქართველოს დამოუკიდებლობის გამოცხადების დღიდან ქვეყანა განიცდიდა ფინანსურ გაჭირვებას: ბიუჯეტი დაცარიელდა, საგარეო სესხები ვერ მიიღეს, შემოსავლის წყაროები კრიტიკას ვერ უძლებდა, არაგვემიური, გაუთვალისწინებელი ხარჯების დასაფარავად მიმოქცევაში ზედმეტი ბონების გაშვებამ ინფლაცია გამოიწვია, გაუარესდა მოსახლეობის სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობაც. სასურსათო პოლიტიკაში მნიშვნელოვანი იყო პურზე თავისუფალი ვაჭრობის დაწესება. პური საქართველოს უცხოეთიდან, ძირითადად ჩრდილო კავკასიიდან (ყუბანიდან) შემოჰქონდა, თუმცა, ისიც შეფერხდა ამ მხარეში გაჩაღებული სამოქალაქო ომისა და საქართველოს საზღვრებზე დენიკინის მოხალისეთა ლაშქრის დგომის გამო. ამ პირობებში უნდა დაეთესათ მეტი ხორბალი და მისი რეალიზაციის ხელშემწყობი პირობები შექმნილიყო. 1919 წლის აპრილის დასაწყისში მოლაპარაკებები შედგა საქართველოს მთავრობასა და მოკავშირეებს შორის იაფი პურის შემოტანის თაობაზე. შეთანხმების შედეგად, ამერიკასა და ინგლისს რეგულარულად უნდა მიეწოდებინა იაფი პური საქართველოსათვის. მიღებულ იქნა 20.000 ფუტი პური [4. გვ. 17].

ფინანსური მდგომარეობის გაუმჯობესება შეიძლებოდა არამარტო ფისკალური პოლიტიკის სრულყოფით, არამედ მთლიანად ეკონომიკური პოლიტიკის რეფორმირების გზითაც. **ნ. ჟორდანიას** აზრით, ეკონომიკურ პოლიტიკაში გამოიყო ორი მიმდინარეობა: ბოლშევიკური და ლიბერალური. პირველი აღიარებდა სოციალისტურ რევოლუციას, სოციალიზმს, მეორე კი - კაპიტალის ხელშეუხებლობას და კერძო ინიციატივის ფართო უფლებებს. მთავრობის აზრით, მძიმე ფინანსური მდგომარეობიდან გამოსავალი გზა მხოლოდ ეკონომიკური მოქმედების ყველა ფორმების გამოყენებით მოიძებნება: სახელმწიფოს, ერობებს, ქალაქებს, კოოპერატივებს, კერძო კაპიტალს უნდა მისცემოდა მოქმედების თავისუფლება [2. #287, 17 dekemberi, 1919].

სოციალ-დემოკრატიული ხელისუფლება თვლიდა, რომ წარმოების კოლექტიურ და კერძო ფორმებს შორის არც ერთს არ უნდა მიეცეს უპირატესობა, იგი ცხოვრებამ უნდა განსაზღვროს. თუ კოლექტიურ წარმოებას მივანიჭებთ უპირატესობას, მაშინ შევბოჭავთ კერძო ინიციატივას, შედეგად კი ვერ მიიღწევა დასახული მიზანი, პირიქით გამოვიწვევთ ეკონომიკურ რეგრესს. ეკონომიკური პოლიტიკა ისე უნდა წარიმართოს, რომ წარმოების არც ერთი დარგი არ უნდა გაბატონდეს მეორეზე. ყველა მათგანმა თავისუფალი რეჟიმის პირობებში უნდა იფუნქციონიროს. ამ პრინციპებზე დაარსდა მომარაგების სამინისტრო, რომელსაც ეკონომიკური ცხოვრება უნდა მოეწესრიგებინა.

ბიუჯეტის არარსებობის გამო, ქვეყანაში უსისტემო მდგომარეობა შეიქმნა. ამასთან, უბიუჯეტო ქვეყნის წარმომადგენელი უცხოეთში ნდობას ვერ მოიპოვებდა. წინააღმდეგობები შეიქმნა საზღვარგარეთის ქვეყნებთან სავაჭრო-სამრეწველო ურთიერთობების დამყარებაშიც.

1919-1920 წლების სახელმწიფო შემოსავალ-გასავლის აღრიცხვის კანონპროექტი 1919 წლის 5 ივნისს, მთავრობის სხდომაზე განხილვის შემდეგ, გადაეცა დამფუძნებელ კრებას, რომელმაც საფინანსო-საბიუჯეტო კომისიას მისი განხილვა დაავალა. განსხვავებული შეხედულებების არსებობის მიუხედავად, 1919-1920 წწ. სახელმწიფო ბიუჯეტი 1920 წლის 16

ავგისტოს დამტკიცდა. განისაზღვრა შემოსავალი - 1.960.490.798 მან., გასავალი კი - 1.960.490.788 მანეთით[1. გვ. 243].

დემოკრატიულ საქართველოში დამოუკიდებელი ეკონომიკის ჩამოყალიბების გზაზე ეკონომიკური რეფორმების ჩასატარებლად სხვადასხვა მიმართულება გამოიკვეთა, მათ შორის: აგრარულ, ფულად-საკრედიტო, პროდუქციის ექსპორტ-იმპორტის, საბაჟო, სტატისტიკური ფინანსური კონტროლის და სხვა სფეროებში. 1919 წლის 21 მარტს დამფუძნებელმა კრებამ მთავრობა (და მისი დეკლარაცია) შემდეგი შემადგენლობით დაამტკიცა: მთავრობის თავმჯდომარე - **ნოე ჟორდანია**; საგარეო საქმეთა და იუსტიციის მინისტრი - **ევგენი გეგეჭკორი** (მთავრობის თავმჯდომარის მოადგილე); შინაგან საქმეთა, სახალხო განათლებისა და სამხედრო საქმეთა მინისტრი - **ნოე რამიშვილი**; მიწათმოქმედების, შრომისა და გზათა მინისტრი - **ნოე ხომერიკი**; ფინანსთა და ვაჭრობა-მრეწველობის მინისტრი - **კონსტანტინე კანდელაკი** [1. გვ. 234]. ახალი მთავრობა მიზნად ისახავდა: მართვა-გამგეობის გამარტივებას ადგილობრივ თვითმმართველობის ორგანოებზე დაყრდნობით, ასევე, საერო თვითმმართველობის შექმნას იმ მაზრებში, სადაც ეს ჯერ ვერ განხორციელდა; სასამართლო რეფორმის დასრულებას და მის ეფექტიან ამოქმედებას, ნაფიც მსაჯულთა ინსტიტუტის შემოღებას და უმაღლესი სასამართლოს დაარსებას; საყოველთაო შეიარაღების დაკანონებას; უმიწაწყლო და მცირემიწიან გლეხთა მიწებით უზრუნველსაყოფად აგრარული რეფორმის დაჩქარებას და აქედან გამომდინარე, სოფლის მეურნეობის აღორძინებას. მთავრობის პოზიციით, ჯანსაღი ფინანსური მეურნეობა უცხოეთიდან ექსპორტ-იმპორტის საკითხების მოწესრიგებას და მეწარმეობრივი ძალების განვითარებას მოითხოვდა. ამ მიზნით, მთავრობა ითვალისწინებდა: ფართო ასპარეზის გახსნას კერძო ინიციატივებისათვის როგორც წარმოების, ისე მიმოქცევის სფეროში, ხოლო სპეკულაციის წინააღმდეგ განსაკუთრებული ზომების მიღებას; ხელშეწყობას ინტენსიური მეურნეობის განვითარებისათვის სოფლად, ახალი წარმოებრივი ძალების შექმნას. აქედან გამომდინარე, ეკონომიკური და ფინანსური პოლიტიკა მეზობელი ქვეყნების გამოცდილების

გათვალისწინებითაც წარიმართებოდა. მთავრობა ასევე მხარდაჭერას ჰპირდებოდა კოოპერატიულ საზოგადოებებს, შრომის ინტერესების დაცვას, შრომის მწარმოებლურობის გაზრდას. მთავრობა კვლავ მიზნად ისახავდა პირველდაწყებითი უფასო სავალდებულო და საყოველთაო სწავლა-განათლების შემოღებას, ასევე, პროფესიულ-ტექნიკური ცოდნის გავრცელებას, ახლო მომავალში ეკლესიის სახელმწიფოსაგან განცალკევებას და სხვ.

ზემოთ დასახელებული რთული მიზნების განხორციელება დაეკისრა მთავრობას, რომელიც იმედოვნებდა, რომ დამფუძნებელ კრებასთან შეთანხმებული მოქმედებებით ყოველგვარ დაბრკოლებას დაძლევა და ქვეყანას ახლო მომავალში აღმშენებლობის გზაზე დააყენებდა. ამრიგად, დემოკრატიულმა მთავრობამ გამოკვეთა ქვეყანაში დამოუკიდებელი ეკონომიკის ჩამოყალიბების კურსი, რომელიც აგრარულ, ფულად-საკრედიტო, ვაჭრობის, საბაჟო, სტატისტიკური აღრიცხვის, ფინანსური კონტროლისა და სხვა სფეროების რეფორმირებას გულისხმობდა. ქართული სახელმწიფოს ეკონომიკური აღორძინების მთავარ საფუძველს აგრარული რეფორმის სწორად წარმართვა წარმოადგენდა. ქვეყნის მოსახლეობის 80%-ზე მეტი სოფლად ცხოვრობდა, გლეხობის 60-64% ძირითადად იჯარით აღებული მიწით სარგებლობდა. გლეხობა დიდი ხანია ელოდა მიწაზე კერძო საკუთრების პრობლემის მოგვარებას. 1917 წლის მონაცემებით, საქართველოს მიწის ფონდი სულ: 5537,207 დესეტინას შეადგენდა [3. წიგნი II, გვ. 147]. აგრარული რეფორმა ორი ძირითადი საფეხურისაგან შედგებოდა: პირველი, ეს იყო მიწების ნორმის ზევით ჩამორთმევა და მეორე, მიწების კერძო საკუთრებაში გადაცემა.

მიწის რეფორმის ცხოვრებაში გატარება დაევალა აგრარული რეფორმის განყოფილებას, რომელიც, ამიერკავკასიის სეიმის 1918 წლის 7 მარტის კანონის თანახმად, დაარსდა 1918 წლის აგვისტოში. იგი ჯერ არსებობდა ცენტრალურ საადგილმამულო გამგეობასთან, შემდეგ კი სამინისტროს დაქვემდებარებაში. მის ადგილობრივ ორგანოებად ითვლებოდნენ სამაზრო

საადგილმამულო გამგეობები და მიმღები კომისიები [2. #56, 10 მარტი, 1918].

რეფორმის პირველი ნაწილი - მესაკუთრეთათვის ნორმაზე მეტი მიწის ჩამორთმევა - 1918 წლის აგვისტოში დაიწყო, ხოლო 1919 წლის შემოდგომისათვის ეს პროცესი ფაქტობრივად დასრულდა. მიუხედავად სირთულეებისა, მიწების კერძო საკუთრებაში გადაცემა მაინც მისაღები შემდეგი გეგმით დარჩა: მიწა მიეცემათ - 1) საკუთრებათ, 2) მხოლოდ უმიწაწყლოთ და მცირე მიწის მქონეთ, 3) მცირე საფასურით (500-1000 მანეთამდე დესეტინა), 4) ფასებს აწესებს სამინისტრო რაიონების მიხედვით და 5) უკანასკნელთა ფარგალში ფასს აწესებს კომისია, მიწის ღირებულების მიხედვით. მიწის ფონდიდან ტყეები, წყლები, საძოვრები, მდინარეები, ბუნებრივი წიაღისეული, კულტურული მამულები და სანიმუშო მეურნეობები სახელმწიფო საკუთრებად გამოცხადდა და განაწილებას არ დაექვემდებარა [2. #248, 16 ნოემბერი, 1918].

1919 წლის 2 აგვისტოს სხდომაზე დამფუძნებელმა კრებამ განიხილა დეკრეტის პროექტი «შავი ქვის (მარგანცის) უცხოეთში გაზიდვის მონოპოლიის დაწესების შესახებ» (მომხსენებელი საბიუჯეტო-საფინანსო კომისიის თავმჯდომარე **დ. თოფურძე**) და იგი თითქმის უცვლელად დააკანონა [1. გვ. 243].

მომარაგების მთავარმა გამგეობამ 1919 წლის 18 სექტემბერს მთავრობას წარუდგინა დეკრეტის პროექტი საზღვარგარეთ გასატან ფოთლოვან თამბაქოზე მონოპოლიის გამოცხადების შესახებ, რაც საბოლოოდ 24 ოქტომბრის დეკრეტით დაკანონდა. მალე დღის წესრიგში დადგა სახელმწიფო მონოპოლიის განხორციელება სხვა სახის პროდუქციაზეც, კერძოდ, საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის მთავრობამ 1919 წლის 13 ნოემბერს განიხილა დეკრეტის პროექტი მატყლზე და აბრეშუმის პარკზე მონოპოლიის გამოცხადების შესახებ [4. გვ. 38]. ყველა იმ საქონელზე, რომელსაც შეეძლო ქვეყანაში შემოეტანა ვალუტა, ერთბაშად გაძნელდა მონოპოლიის გამოცხადება, რადგანაც დიდ ხარჯებს მოითხოვდა თავად მთავრობისაგან, ამიტომ მონოპოლიზების პროცესი ეტაპობრივად მიმდინარეობდა. გარდა ცალკეული სახის პროდუქციის ექსპორტზე სახელმწიფო

მონოპოლიის დაწესებისა, სახელმწიფო მონოპოლიას დაექვემდებარა «სათამაშო ქაღალდების». საქართველოს პარლამენტის 1918 წლის 12 ნოემბრის კანონით «სათამაშო ქაღალდისათვის სახელმწიფო მონოპოლიის დაწესებისა», ქვეყნის ტერიტორიაზე «სათამაშო ქაღალდის» დამზადებაზე გამოცხადდა სახელმწიფო მონოპოლია [5. გვ. 38]. ამასთან, სახელმწიფო საკუთრებად გამოცხადდა გარკვეული სახის ქონებაც. ამ მიზნით, 1918 წლის 29 ნოემბერს საქართველოს პარლამენტმა მიიღო კანონი «სამკურნალო მადნეულ აბანოებისა, წყლებისა და ტალახების სახელმწიფო კუთვნილებად გამოცხადებისა» [5. გვ. 38].

საბოლოოდ შეიძლება დავასკვნათ, რომ საქართველოს სოციალ-დემოკრატიული მთავრობა **ნოე ჟორდანias** მეთაურობით, მიუხედავად მათი რუსი თანაპარტიელების რადიკალიზმისა და საზოგადოებაში გაბატონებული რევოლუციური განწყობებისა, მაინც ზომიერ პოლიტიკის გზას დაადგა ეკონომიკის მართვის სფეროში. იგი ერთის მხრივ ხელს უწყობდა ეროვნულ ბურჟუაზიას და მეორეს მხრივ ცდილობდა სოციალური საკითხების მოგვარებას და მოსახლეობის დაბალი ფენების ინტერესების დაცვას. მთავრობა ცალკეული დარგების მონოპოლიზების პარალელურად არ კრძალავდა კერძო ინიციატივებსაც და ხელისუფლების დეცენტრალიზებას ადგილობრივ თვითმართველობებზე, ერობებსა და კომიტეტებზე ძალაუფლების გადანაწილებით ახდენდა. ამგვარმა ნეიტრალურობამ პირველი რესპუბლიკის მთავრობა ეროვნული კონსოლიდაციის მედროშედ მოგვივლინა და მისი საბჭოთა რუსეთის მიერ დამხობა სრულიად არალეგიტიმურ და ისტორიულ ტრაგედიად აქცია.

ლიტერატურა

References:

1. saqarTvelos istoria XIX-XX saukuneebSi, IV t. gamomcemloba palitra L, Tbilisi, 2015.
2. gazeTi «erToba» (1917-1921 ww.).
3. kandelaki k. saqarTvelos erovnuli meurneoba: wigni I, parizi,

1935 w, wigni II, parizi, 1960.

4. აTანიSვილი T. ეკონომიკური რეფორმები საყარTველს დემოკრატიულ რესპუბლიკაSi (1918-1921 ww.).

5. სეფიაSვილი ნ. საყარTველს დემოკრატიული რესპუბლიკა, საყარTველს პირველი რესპუბლიკის ფინანსTa სამინისტრო, პირველი ყარTული ფულადი ნიSნების ემისია 1918-1921wლბSi.

რეცენზენტი: პროფესორი ოთარ კოჩორაძე, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი

Bezhanidze Mirza

PECULIARITIES AND SPECIFICATIONS OF ECONOMIC MANAGEMENT IN THE DEMOCRATIC REPUBLIC OF GEORGIA OF 1918-1921

Summary

Study of the First Republic Economy is relevant to share the experience of the independent country, especially if that time Georgia had the same kind of problems as it has howedays. Particularly: Separatism, Military Conflicts, Modernization of the Economic Sector and Attempts to get closer to the European standards, attamtion to attract the foreign capital and other issues. The government of the first republic tried to solve the problems they faced, which is important to share the experience of the independent country and to take it into consideration in the future.

Keywords: democratic republic, national council, the foundation meeting, state monopoly, economics, budget, industry.

Reviewer: Professor Otar Kochoradze, Georgian Technical University.

Безжанидзе Мирза

ОСОБЕННОСТИ И СПЕЦИФИКА УПРАВЛЕНИЯ ЭКОНОМИКОЙ В ДЕМОКРАТИЧЕСКОЙ РЕСПУБЛИКЕ ГРУЗИИ 1918-1921 ГГ.

Резюме

Изучение экономики первой республики актуально для обмена опытом в независимом государстве, Особенно, если с текущей точки

зрения у тогдашней Грузии, вместе с другими проблемами беспокоили такие проблемы как сегодня. В частности, сепаратизм, военный конфликт, попытки модернизировать экономический сектор и привести его в соответствие с европейскими стандартами, забота о привлечении иностранного капитала и др. Как бы то ни было, лидеры первой республики всеми силами старались решить проблемы стоящие перед ними, обучении которого важен для накопления опыта независимыми государствами и для дальнейшего принятия во внимание.

Ключевые слова: демократическая республика, национальный совет, учредительное собрание, государственная монополия; экономика, бюджет, промышленность.

Рецензент: Профессор Отар Кочорадзе, Грузинский Технический Университет.

Вавренюк Сергей
СТРАТЕГИЧЕСКИЕ НАПРАВЛЕНИЯ РЕФОРМИРОВАНИЯ
СОВРЕМЕННОЙ СИСТЕМЫ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ
УКРАИНЫ

В статье исследуются проблемы реформирования системы высшего образования Украины, а также рассматриваются стратегические направления реформирования современной системы высшего образования. На основе проведенного анализа предлагаются пути усовершенствования системы высшего образования и повышение качества образовательных услуг.

Ключевые слова: *высшее образование, реформирование системы высшего образования, стратегические направления, процесс реформирования.*

Постановка проблемы. Сегодня Украина находится на пути современного развития и движется в сторону европейской интеграции, при этом основная ориентация направлена на фундаментальные ценности западной культуры, а именно: соблюдение прав человека, парламентаризм, свобода слова и передвижения, свободное получение высшего образования, все то, что является критерием гражданского демократического общества.

Процессы глобализации, которые происходят в обществе, а также потребность создания комфортных условий для индивидуального развития личности и ее самореализации, заставляют проводить изменения и реформирование системы образования в нашем государстве, совершенствовать и повышать уровень качества этого образования.

Одну из основных стратегических задач реформирования высшего образования можно определить как переход от количественных показателей образовательных услуг в качественные. При этом должны соблюдаться и выполняться следующие принципы, а именно:

- реформирование высшего образования основывается на национальной идее, содержание которой заключается в том, что сохраняются и приумножаются национальные образовательные традиции;

- для развития высшего образования характерным является подчинение законам рыночной экономики. При этом сохраняется закон разделения труда, закон сменности работы и закон конкуренции, так как для формирования логики общественного развития исключительно важной выступает экономическая сфера;

- для развития высшего образования Украины важным является его рассмотрение в контексте тенденций развития современных мировых образовательных систем.

В связи с этим одним из направлений развития высшего образования нашей страны, сегодня выделяется необходимость разработки долгосрочной программы структурной адаптации современной образовательной политики к новым международным условиям и международным стандартам, соответственно утвержденных классификаций.

Анализ последних исследований и публикаций. Вопросы реформирования системы образования являются объектом исследования многих современных публикаций. Так, С.М. Домбровская говорит о том, что реформирование системы образования необходимо рассматривать как фактор, который оказывает целенаправленное и планомерное воздействие на оптимизацию процесса подготовки специалистов нового времени [3].

Исследователи В. Майборода [4] и К. Павловский [6] определяют наиболее важные тенденции развития высшего образования, которые заключаются в демократизации высшей школы, улучшении качества подготовки специалистов, расширении полномочий заведений высшего образования. Соглашаясь с таким направлением, Т.В. Андрущенко указывает, что не менее важным моментом является достижение автономии университетов, мобильности преподавателей и студентов [1]. Все это и должно составлять те направления реформирования, которые лежат в стратегической плоскости, предполагающей формирование высокоразвитой системы высшего образования Украины. Поскольку процесс реформирования высшего образования предусматривает создание привлекательной и конкурентоспособной системы отечественного высшего образования нашего государства.

Цель статьи. В настоящей работе поставлена цель проанализировать стратегические направления реформирования системы высшего образования Украины. Так как Украина интегрируется в Европейское пространство высшего образования, а также в Европейское исследовательское пространство, важным становится создание фундаментальных основ для модернизации и определения стратегических направлений реформирования высшего образования.

Изложение основного материала. Неудовлетворенность нашего государства результатами системы высшего образования привела к

необходимости ее реформирования. С этой целью важным моментом является выработка стратегических направлений развития высшего образования на перспективу, а также возможность повышения конкуренции на европейском образовательном рынке.

Стратегические направления высшего образования должны сопровождаться рядом задач, основными среди которых становится обеспечение конституционных прав всех граждан для получения качественного высшего образования, а также равноправие в возможности получения образовательных услуг. Процесс реорганизации системы высшего образования при этом направляется на обеспечение защиты национальных, региональных, а также местных интересов всех субъектов, которые задействованы в национальной системе высшего образования Украины [5].

В стратегии также предусматривается трансформация заведений высшего образования в центры независимого мнения, создание конкуренции между университетами, что будет залогом высокого качества высшего образования, а также создание надежной взаимосвязи между рынком труда и образовательной системой, где основной акцент делается на интеграцию образовательного отечественного пространства в мировой и европейский образовательно-научный мир.

Реформы в области высшего образования планируется осуществлять путем выполнения десяти направлений, которые предусматриваются в Стратегии реформирования образовательного пространства Украины.

Относительно данных направлений, одним из них выступает реформирование системы высшего образования на основе права на свободный доступ к высшему образованию. При этом уместным является приведение норм законодательства, которые регламентируют доступ к высшему образованию в соответствии требований Конституции Украины, а также четкое определение условий приема абитуриентов в заведения высшего образования по результатам внешнего независимого оценивания [2].

Еще одним моментом является создание системы обеспечения качества высшего образования, которое будет соответствовать рекомендациям и стандартам европейского образовательного пространства. Такая система даст возможность учитывать лучшие мировые практики, а также будет выступать одной из главных технологий достижения соответствия системы образования

выдвигаемым требованиям и потребностям личности и общества в целом.

При стратегическом реформировании системы образовательного пространства важно учитывать интеграцию высшего образования и науки, которая может достигаться с помощью повышения соотношения и качества инновационной и исследовательской деятельности в университетах, где важным аспектом является актуальность содержания высшего образования и уровень компетентности соискателей, в плане исследовательской деятельности.

Также одной из задач Стратегии реформирования является предоставление заведениям высшего образования расширенной автономии. При которой будет развита академическая и частично организационная составляющая автономии, университеты получают гарантированные имущественные права, право собственности на результаты научной деятельности, особенно на те, которые выполнены по бюджетному финансированию. Поэтому в Стратегии реформирования также предусмотрено преобразование системы финансирования высшего образования. В результате такого реформирования должно произойти повышение эффективности государственных расходов на работу системы высшего образования, без серьезного увеличения доли в консолидированном бюджете страны, для возможности обеспечения потребностей общества, тем самым обеспечивая качественным образованием людей, которые способны получать высшее образование. При таком подходе, наряду с государственным заказом, появляется возможность использовать другие современные формы финансирования высшего образования.

При государственном финансировании университеты должны получать базовое финансирование, финансироваться научные исследования, также выделяться средства на обучение определенного количества соискателей высшего образования, а также другие расходы целевого характера, которые будут распределяться на конкурсной основе.

Следует заметить, что финансовая автономия университетов не может быть обеспечена только одним образовательным законодательством. Сегодня есть много других законов и подзаконных актов, в которые нужно вносить изменения, для того, чтобы отечественные заведения высшего образования смогли получать реальную финансовую автономию. Однако и в этом моменте существует недопонимание между политиками и системой государственного управления высшим образованием. Поэтому важно

усиливать законодательство в плане финансирования с целью создания государственно-частного партнерства в области науки и образования с возможностью привлечения отечественного бизнеса и развития международного сотрудничества [4].

Согласно Стратегии государственного реформирования также нужно усовершенствовать структуру системы высшего образования, для этого необходимо провести структурную перестройку высшего образования нашего государства и привести ее к стандартам Международной стандартной классификации образования [5]. По этому вопросу к 2020 году планируется модернизация и профессионализация управления высшим образованием за счет решения проблемы дебюрократизации системы управления, а именно деятельность профильного министерства привести в соответствие с Конституцией Украины, а также провести реорганизацию образовательных органов власти.

Еще одно направление реформирования высшего образования – это интеграция в мировое и европейское образовательное и научное пространство. Тем самым появляется возможность обеспечить реальное вхождение отечественной системы высшего образования в мировое образовательное пространство за счет интернационализации, достаточно хорошего уровня открытости и прозрачности, а также институционального совершенствования [2].

Нужно понимать цель реформирования высшей школы, которая на наш взгляд заключается в создании качественных и конкурентоспособных в мировом масштабе украинских университетов. При условии, что множество заведений высшего образования Украины будут входить в первую сотню университетов мира. Здесь речь идет об общепризнанных международных рейтингах, которые дают возможность выявлять уникальность европейских университетов. Чтобы это осуществлять, надо проводить имплементацию современного законодательства, принимать другие нужные законы и подзаконные акты. Немаловажным вопросом является развитие интернационализации, при которой повышается качество украинских университетов. Это сегодня можно делать благодаря изучению английского языка. В этом ключе должна быть направлена государственная политика и политика университетов. Изучение английского языка должно быть одним из первостепенных приоритетов, однако сегодня значительное количество университетов не работают в этом направлении.

По мнению многих современных ученых, высшее образование должно привести к повышению конкурентоспособности отечественной экономики [3]. Ключевыми моментами в системе высшего образования должны стать возможность обеспечения подготовки высококвалифицированных кадров для рынка труда, создание экономической модели, которая будет базироваться на знаниях, учитывая инновации в развитии, при которых университеты будут готовить специалистов соответствующих требованиям рынка труда, а также увеличивать практические навыки у выпускников.

Подводя итоги, можно сказать, что реформа в сфере образования направлена на повышение качества знаний будущих студентов, определение приоритетных направлений в области знаний, разработку механизма формирования государственного заказа на подготовку бакалавров и магистров, внесение изменений в концепцию обеспечения качества высшего образования, определение благоприятных условий для создания образовательно-научных кластеров, которые обеспечат фундаментальную науку прикладными исследованиями.

Целью такой реформы должно быть создание привлекательной и конкурентоспособной отечественной системы высшего образования Украины, которая интегрируется в Европейское образовательное и исследовательское пространство. При этом одним из основных механизмов реформы будет привлечение ведущих ученых и научно-педагогических сотрудников, а также научных работников к процессу реформирования системы высшего образования и повышения их социального статуса. Также существует целесообразность использовать механизмы для обеспечения здоровой конкуренции на рынке образовательных услуг, искать пути перехода от системы госзаказа к современным методам государственного финансирования. При этом создавать возможность концентрации финансовых ресурсов при мощных университетских центрах, а также максимально стимулировать заведения высшего образования к интеграции и высокой академической и финансовой автономии, рассматривать и поощрять частное инвестирование в сферу высшего образования и науки.

Выводы. Для прогресса нашего государства в сфере образовательных услуг и вхождение в мировое образовательное пространство нужно сотрудничать с другими странами и строить свои отношения на взаимных интересах. А для этого сама система высшего

образования Украины должна отвечать основным стратегическим целям развития страны.

К главным направлениям, которые должны влиять на развитие системы высшего образования в нашем государстве, на наш взгляд, можно отнести:

- оптимизация стратегического плана развития образовательной системы, при которой будут определены приоритеты развития именно тех специальностей и направлений, от которых в основном зависит экономический уровень развития целого государства;

- разработка системы отбора абитуриентов для заведений высшего образования, где будут учитываться склонность и пригодность личности к определенному направлению по профессии;

- внедрение эффективной системы подготовки студентов, а также оценка их качества знаний и трудового потенциала;

- усовершенствование системы подготовки научно-педагогических кадров и повышения их квалификации;

- разработка критериев оценки заведения высшего образования по эффективности работы и качеству даваемых знаний.

Важной позицией в процессе реформирования системы высшего образования является процесс евроинтеграции, а именно получение широкого доступа к разнообразию образовательных и культурных достижений в продвинутых странах Европы.

Развитие высшего образования в нашей стране должно носить стратегический характер и в тот же момент давать импульс для дальнейшего улучшения в современных условиях состояния науки и образования уже в ближайшем будущем.

Сегодня все понимают, что социально-экономическое развитие Украины невозможно без развития образованного общества, а глобализация заставляет определить главные направления обновления и развития системы высшего образования, повышения его качества, а также обеспечение потребностей рынка труда высококвалифицированными кадрами. Благодаря высшей школе значительный вклад делается в развитие экономики и гражданского демократического общества, а с оптимизацией высшего образования появляется возможность обеспечить производство и развитие инновационного потенциала в экономике страны.

Принятые законы в образовательной сфере, а именно «Об образовании», «О высшем образовании», «О научной, научно-технической деятельности» дают возможность свободного получения высшего образования, влияют на повышение качества образования и

демократизации учебного процесса. Сегодня система образования остается относительно автономным общественным институтом, который способен на самосохранение, выживание и саморазвитие с помощью мобилизации внутренних ресурсов. Это все за счет системы общественного самоуправления, взаимосвязи между научной, образовательной и воспитательной функцией, а также запасом интеллектуального потенциала, который смог остаться в современных реалиях. Поэтому здесь важным аспектом есть адаптация современной системы высшего образования Украины к новым социально-экономическим условиям.

Литература

References:

1. Андрущенко, Т. В. Ціннісна палітра європейського простору освіти (український вимір) / Т. В. Андрущенко // Наук. часоп. нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія 12, Психологічні науки. – 2016. – Вип. 4. – С. 107–113.
2. Вавренюк С.А. Европейские тенденции развития последиplomного образования / С.А. Вавренюк// Polish journal of science: наук. журнал. – Польша (Варшава), 2018. – Вип. №9. – С. 29-32.
3. Домбровська, С.М. Сучасні технології впровадження інноваційних державних механізмів реформування системи освіти в Україні [Текст] / С.М.Домбровська//Університетські наукові записки=University Scientific Notes: Часоп.Хмельниц. ун-ту упр. та права.-2013.-N 2.-С.5-11.
4. Майборода В. Підготовка наукових і науково-педагогічних кадрів в Інституті вищої освіти Національної академії педагогічних наук України (2001–2012 рр.) / В. Майборода, В. Лесик // Вища освіта України. - 2013. - № 2. - С. 109-113.
5. Национальная стратегия развития образования в Украине на период до 2021 года: Одобрена Указом Президента Украины от 25.06.2013 г. № 344/2013 // Официальный веб-портал Верховной Рады Украины [электронный ресурс]. Режим доступа: <http://zakon2.rada.gov.ua/rada/show/344/2013>
6. Павловський, Кшиштоф. Трансформації вищої освіти в ХХІ столітті: Польський досвід.-К.:Навчально-методичний центр «Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні», 2005.– 228 С.

Рецензент: Профессор Светлана Домбровская, начальник учебно-научно-производственного центра, Национального университета гражданской защиты Украины, доктор наук по государственному управлению, заслуженный работник образования Украины.

ვავრენიუკი სერგეი

უკრაინის თანამედროვე უმაღლესი განათლების სისტემის ფორმირების სტრატეგიული მიმართულებები

რეზიუმე

სტატიაში გამოიკვლეულია უკრაინის თანამედროვე უმაღლესი განათლების რეფორმირების პრობლემები, ასევე განხილულია თანამედროვე უმაღლესი განათლების რეფორმირების სტრატეგიული მიმართულებები. ჩატარებული ანალიზის საფუძველზე ავტორი გვთავაზობს უმაღლესი განათლების სისტემის სრულყოფის და საგანმანათლებლო მომსახურების ხარისხის ამაღლების გზებს.

საკვანძო სიტყვები: უმაღლესი განათლება, უმაღლესი განათლების სისტემის რეფორმირება; სტრატეგიული მიმართულებები; რეფორმირების პროცესი.

რეცენზენტი: პროფესორი სვეტლანა დომბრომსკაია, უკრაინის სამოქალაქო დაცვის ეროვნული უნივერსიტეტის სასწავლო სამეცნიერო ცენტრის უფროსი, სახელმწიფო მართვის მეცნიერებათა დოქტორი, უკრაინის განათლების დამსახურებული მოღვაწე.

Vavreniuk Sergii

STRATEGIC DIRECTIONS FOR REFORMING THE MODERN SYSTEM OF HIGHER EDUCATION IN UKRAINE

Summary

The article examines the problems of reforming the system of higher education in Ukraine, and also discusses the strategic directions for reforming the modern system of higher education. On the basis of the analysis performed, ways of improving the higher education system and improving the quality of educational services are proposed.

Keywords: higher education, reform of the higher education system, strategic directions, the reform process.

Reviewer: Dombrovska Svetlana Nikolaevna, Head of Training Research and Production Center of National University of Civil Protection of Ukraine, Doctor of sciences (Public Administration), Full Professor, Honored Worker of Education of Ukraine.

ბოცვადე გიორგი
სამოქალაქო ჩართულობა საჯარო მმართველობის პროცესში

საზოგადოებრივი განვითარების ლოგიკა მოითხოვს საფუძვლიანად იქნეს გააზრებული ინდივიდისა და საზოგადოების ურთიერთობის რთული პროცესის ახსნასთან დაკავშირებული სხვადასხვა კონცეფციები. ეს საერთოდ აქტუალური საკითხია და ცხადია მნიშვნელოვანია საქართველოს რეალობისთვისაც.

ჯერ კიდევ უძველეს სამყაროში არისტოტელე აყენებდა და წყვეტდა ისეთ ძირეულ პრობლემას, როგორცაა სახელმწიფოს წარმოშობა და განვითარება, მოქალაქის განმარტება.

იგი, ადამიანს პოლიტიკურ არსებად, ადამიანის დასახლებებს კი დასრულებული სახელმწიფოს შექმნის წინაპირობად ასახელებდა. მიაჩნდა, რომ ადამიანებს სახელმწიფოსაგან დამოუკიდებლად არსებობა არ შეეძლოთ [1, გვ.12-13].

მოქალაქე საჯარო სისტემის უმთავრესი ცნებაა, ხოლო მისი მართვაში მონაწილეობა დემოკრატიული მმართველობის საფუძველთა საფუძველია, რითაც უზრუნველყოფილია გამჭირვალობა, ანგარიშვალდებულების მექანიზმის განვითარება და სახელმწიფო ინსტიტუტების გამართული ფუნქციონირება.

დღევანდელ რეალობაში ქართული საზოგადოება, არ არის ერთიანი, არ არსებობს სამოქალაქო მონაწილეობის სოციალური დასაყრდენი. ფაქტობრივად მოსახლეობას არ აქვს გაცნობიერებული რას გულისხმობს ჩართულობა მართვის პროცესში და ნეგატიურადაა განწყობილი ინიციატივების მიმართ.

მოქალაქეთა მართვაში მონაწილეობის ხარისხის ამაღლება შეუძლებელია შესაბამისი ორგანიზაციული ფორმების გარეშე, რომლის განვითარების პროცესი არსებულ ვითარებაში ძალზედ მნიშვნელოვანია.

საკვანძო სიტყვები: მოქალაქეთა თვითორგანიზება, საზოგადოებრივი ორგანიზაციის გარდაქმნა, მოქალაქეზე ორიენტირებული საჯარო სისტემის ორგანიზაციული ფორმები.

შეიძლება ითქვას, რომ საქართველოში საშუალო ფენა არ არსებობს და ნაკლებად შეინიშნება სოციალური სოლიდარობა, რომელიც მოქალაქეთა თვითორგანიზებული ჯგუფების ჩამოყალიბების საფუძველია. საზოგადოებაში ძირითადად გამოკვეთილია ცნობიერების ორი ტიპი, ერთის მხრივ, როდესაც პატრიოტიზმის და სოლიდარობის იდეით ზემოქმედება ხდება საზოგადოების წევრებზე და მეორე მხრივ კი ერთგვარი მომხმარებლური დამოკიდებულების გამომჟღავნება ხელისუფლების მიმართ.

თვითორგანიზაციის კომპონენტი საზოგადოების მნიშვნელოვანი ელემენტია. საზოგადოების სათანადო მხარდაჭერის გარეშე შეუძლებელია პოზიტიურ შედეგებზე გასვლა.

იდენტური შეხედულებების მქონე ადამიანები სოლიდარულობაზე და თვითორგანიზებაზე დაფუძნებით აყალიბებენ საზოგადოებრივ გაერთიანებებს.

დღეს, საზოგადოებრივი გაერთიანებები პოლიტიკური ჯგუფების მიერ არ აღიქმება საზოგადოების წარმომადგენლობით ორგანიზაციებად და მათ საკუთარი მისწრაფებების განხორციელებაში იყენებენ. ყოველივე, საზოგადოებრივი გაერთიანებების დასუსტების საფრთხეს ქმნის [5, გვ.57-65].

ასეთ ვითარებაში, მოქალაქეთა თვითორგანიზების მხარდაჭერა და საზოგადოებრივი გაერთიანებების ორგანიზაციული გარდაქმნა, გვესახება დემოკრატიის უმთავრეს კომპონენტად.

მართალია, სამოქალაქო საზოგადოება წარმოადგენს თავისუფალ ინდივიდთა ერთობლიობას, თუმცა შესაძლებელია ინდივიდი არ იყოს რომელიმე სოციალური ერთობლიობის წევრი, იარსებოს დამოუკიდებლად და გააჩნდეს თვითორგანიზაციის უფლება მოთხოვნილებების დასაკმაყოფილებლად. ინდივიდის თავისუფლება მხოლოდ მაშინ იქნება გარანტირებული, როდესაც გარკვეული მექანიზმებით მიეცემა შესაძლებლობა სახელმწიფოს ან სხვა სტრუქტურების თვითნებობა შეზღუდოს საკუთარი უფლებების დასაცავად.

რაც უფრო მეტი მოქალაქე იქნება ჩართული დემოკრატიულ პროცესებში, ქვეყნის მართვას მთავრობა გაზრდილი

პასუხისმგებლობით მოეკიდება. აქტიურ მოქალაქეს შეუძლია, სხვადასხვა გზებით ჩაერთოს გადაწყვეტილების მიღების პროცესში და გავლენა მოახდინოს საბოლოო გადაწყვეტილებაზე.

საზოგადოებრივი გაერთიანების გარდაქმნის პროცესი დღევანდელი საზოგადოებისთვის მნიშვნელოვანი გამოწვევაა. ამ პროცესში საზოგადოების ინტელექტუალური ნაწილის როლი განსაკუთრებულია, მათ შორის მეცნიერების გადამწყვეტი [4, გვ.62-82].

ინტელექტუალური დონის ადამიანებად დღეს, გვევლინებიან „ფსევდოინტელექტუალები“, * რომლებიც არაპროფესიონალები, არაკომპეტენტურები არიან და ინტელექტუალებისათვის დამახასიათებელი არცერთი თვისება არ გააჩნიათ.

ინტელექტუალურ წრეებში მოვიაზრებთ ინდივიდებსა და ინდივიდთა ჯგუფებს, მეცნიერ მუშაკებს და ა.შ., რომელთა მიზანს საზოგადოების განვითარებაზე ორიენტირებული პერსპექტიული ხედვის და სახელმწიფოებრივი იდეოლოგიის ჩამოყალიბება წარმოადგენს. ეს უკავშირდება პროფესიულ ცოდნასთან ერთად ფართო ერუდიციას.

ტრადიციულ საზოგადოებაში განათლების დონის ზრდა იწვევს მის გარდაქმნას ინდუსტრიულ საზოგადოებად და საბოლოოდ პოსტინდუსტრიულად, რაც ხელ უწყობს ნაკლებად მართვადი საზოგადოების ფართო მონაწილეობას საჯარო მმართველობის პროცესში.

პოსტინდუსტრიული ტიპის საზოგადოებაში ეკონომიკური დოვლათი უზრუნველყოფილი და გადანაწილებულია, ინდივიდს არ უწევს ბრძოლა გადარჩენისთვის. შესაბამისად, მოსახლეობის ფასეულობათა პრიორიტეტი ეკონომიკური და ფიზიკური უსაფრთხოებიდან სულ უფრო გადადის სუბიექტურ კეთილდღეობაზე და ცხოვრების ხარისხზე. აქ სრულიად ლოგიკურად მუშაობს ადამ სმიტის „უხილავი ხელის“ თეორია.

სახელმწიფო ინსტიტუტების მიერ გადაწყვეტილების მიღების პროცესში მოქალაქეთა ჩართულობისთვის აუცილებელი

* ფსევდო - [ბერძ. pseudos - ტყუილი, სიცრუე] უცხო სიტყვათა ლექსიკონი <http://www.nplg.gov.ge>.

კრიტერიუმები შესაძლებელია შემდეგნაირად განვსაზღვროთ: 1. ინდივიდების, ჯგუფების, ექსპერტების, დაინტერესებული მხარეებისა და რიგითი მოქალაქეების ჩართულობის უზრუნველყოფა გადაწყვეტილების მიღებაში და მათთან ერთად დღის წესრიგის განსაზღვრა; 2. მხარეებისთვის გამოცდილებისა და განვითარების შესაძლებლობის მიცემა; 3. გადაწყვეტილების მიღების პორცესზე ხელმისაწვდომობა; 4. გავლენის მოხდენის შესაძლებლობა ოფიციალურ პირზე; 5. ჩართულობისთვის საჭირო რესურსებზე ხელმისაწვდომობა.

მოქალაქეთა ჩართულობის პროცესში მნიშვნელოვნად გვესახება გამოვყოთ შემდეგი ეტაპები:

➤ ინფორმაციის ხელმისაწვდომობა, რა დროსაც სამთავრობო ოფიციალური პირები უზრუნველყოფენ ინფორმაციის მიწოდებას მოქალაქეებისთვის. ამ ტიპის ურთიერთქმედებაში მოქალაქეს პასიური როლი აქვს და დამოკიდებულია მთავრობის მიერ ინფორმაციის აქტიურად მიწოდებაზე;

➤ კონსულტაციის ორმხრივი ურთიერთქმედების პროცესი, როდესაც მოქალაქეებს ეძლევათ უკუკავშირის შესაძლებლობა;

➤ ორმხრივი ურთიერთქმედება, როგორც პარტნიორობაზე დამყარებული აქტიური მონაწილეობა, სადაც მოქალაქეს აქვს აქტიური როლი და მონაწილეობს პოლიტიკის განსაზღვრის პროცესში. ამ სტადიაზე აღიარებულია მოქალაქის პოზიციის მნიშვნელობა პოლიტიკის ალტერნატივების შეთავაზებასა და დიალოგის ფორმირებაში [3, გვ.215-218].

საჯარო ჩართულობა შესაძლებელია განვმარტოთ, როგორც ორმხრივი, ჰორიზონტალური კომუნიკაციისა და ურთიერთქმედების პროცესი, რომელშიც ხალხის საჭიროებები და ღირებულებები კომბინირებული იქნება სამთავრობო გადაწყვეტილებებთან საერთო მიზნის მისაღწევად.

ამერიკელი მეცნიერი შერი არნშტეინი თავის ნაშრომში „სამოქალაქო მონაწილეობის კიბე“ [8] განიხილავს სამოქალაქო მონაწილეობის რვა დონის ტიპოლოგიას და ყველაზე ქვედა საფეხურზე წარმოგვიდგენს მანიპულირების, თერაპიის მექანიზმს, როგორც ნამდვილი მონაწილეობის შესაცვლელად გამოგონილს და არამონაწილეობას უწოდებს. შემდეგ საფეხურს, რომელიც

სიმბოლური მონაწილეობის დონედ სახავს, ინფორმირებას, კონსულტირებას და დამშვიდებას მიაკუთვნებს, რასაც სიმბოლურ მონაწილეობად მიიჩნევს. ზედა საფეხურზე მოქალაქეთა ძალაუფლებაში მოიაზრებს პარტნიორობას, ძალაუფლების დელეგირებას და მოქალაქეთა კონტროლს, რა დროსაც მოქალაქეებს აქვთ შესაძლებლობა დაამყარონ პარტნიორული ურთიერთობები, რაც ძალაუფლების ტრადიციულ მფლობელებთან მოლაპარაკებათა წარმოებისა და კომპრომისების მიღწევის საშუალებას იძლევა.

სახელმწიფო მართვაში მოქალაქეთა ჩართულობის ისეთი საშუალებები, როგორცაა: საჯარო დებატები, საჯარო შეხვედრები, კამპანიები, გამოკითხვები, მრჩეველთა საბჭოები, პეტიციები, ინიციატივები, ცხელი ხაზები, კომუნიკაციის საშუალებები, ვებ-პლატფორმები მცირე ჩამონათვალია იმ მექანიზმების, რომელსაც მოქალაქეები ან ხელისუფლების ორგანოები მიმართავენ საზოგადოების მეტი აქტიურობის უზრუნველსაყოფად.

აღნიშნული მექანიზმები უნდა უწყობდეს ხელს ხელისუფლების და მოქალაქეების დაახლოებას, ამასთან, საზოგადოებას აძლევდეს საშუალებას, განსაზღვროს პრიორიტეტები და მიზნები, გადახედოს არჩეული ან დანიშნული პირების გადაწყვეტილებებს, ქმედებებს და მოითხოვოს ანგარიშვალდებულება.

მოქალაქეთა მონაწილეობის ხარისხის გასაუმჯობესებლად მნიშვნელოვანია სახელმწიფომ შესაბამისი სამოქალაქო საზოგადოებრივი გაერთიანებების მონაწილეობით ხელი შეუწყოს მოქალაქეთა ცნობიერების ამაღლებაზე ორიენტირებული შესაბამისი საგანმანათლებლო პროგრამების დანერგვას, სოციალური პროგრამების შემუშავებას, გრანტით უზრუნველყოფილი კონკურსების ორგანიზებას, მოქალაქეებისათვის ღია ექპერიმენტული სივრცეების შექმნას, საჯარო მმართველობის რეფორმის პროცესში მოქალაქეთა მონაწილეობის შესაძლებლობას, ბიუროკრატიული აპარატის შემცირებასა და ნეიტრალიზაციას, წარმოების აღორძინების სტიმულთა სისტემის ჩამოყალიბებას და ა.შ. [2, გვ.234-240]

მოქალაქეთა ჩართულობაზე ორიენტირებული საჯარო სისტემის ისეთი ორგანიზაციული ფორმა, როგორსაც ვხვდებით ხელისუფლების სტრუქტურებში საზოგადოებრივი მისაღების სახით, სათანადოთ ვერ უწყობს ხელს გადაწყვეტილების მიღების პროცესში მოქალაქეთა მონაწილეობას.

მოქალაქეებზე ორიენტირებული მმართველობის სისტემის ჩამოყალიბებისთვის მნიშვნელოვანი წინაპირობაა გადაწყვეტილების მიღების პროცესში ინფორმაციის ხელმისაწვდომობისა და მოქალაქეების ჩართულობის უზრუნველყოფა. ასეთ დროს, აუცილებელია საჯარო დაწესებულებებმა დახვეწონ საზოგადოებასთან კომუნიკაციის სტრატეგია და ფართოდ გამოიყენონ ინფორმაციული ტექნოლოგიები.

სახელმწიფოსა და საზოგადოების ურთიერთობის კონტექსტში მნიშვნელოვნად მიგვაჩნია საჯარო და სახელმწიფო უწყებების მხრიდან მოქალაქეთა მონაწილეობის ორი სახის მექანიზმის განვითარების პროცესის ხელშეწყობა, ერთ შემთხვევაში საუბარია სხვადასხვა საბჭოების და კომისიების შექმნაზე საჯარო და სამთავრობო დაწესებულებებში, სადაც მოქალაქეებს მოუსმენენ და შეთავაზებულ ქმედებებზე შენიშვნების გამოთქმის შესაძლებლობას მისცემენ, მეორე შემთხვევაში კი საუბარია ინფორმაციის საცავების შექმნაზე, სადაც ანგარიშების (შეფასებების, კვლევების, დოკუმენტაციის) გაცემის შესაძლებლობა იქნება უზრუნველყოფილი [7, გვ.9].

მოქალაქეთა გააქტიურების მიზნით მნიშვნელოვანია კონკრეტული მექანიზმების დანერგვა და შეთავაზება, რომელიც მოქალაქეს უზიარებს აქტიურად ჩაერთოს და მიიღოს მონაწილეობა გადაწყვეტილების მიღების პროცესში.

რა საკვირველია, სამოქალაქო ჩართულობა ვერ იქნება უზრუნველყოფილი, თუ ადამიანებს არ ექნებათ შესაძლებლობა მიიღონ ობიექტური და სრული ინფორმაცია. ადმინისტრაციული გადაწყვეტილებების მიღებას მთავრობის ყველა დონეზე წინ უნდა უსწრებდეს საქმის მოსმენა. მოქალაქეთა მონაწილეობის შემაფერხებელი ფაქტორია საჯარო მმართველობის შინაარსზე მწირი ინფორმაციის ქონა. სასურველია მთავრობამ შეუწყოს ხელი

განათლების ამალგების პროცესს, შექმნას სამოქალაქო ცენტრები, სადაც უზრუნველყოფილი იქნება შესაბამისი საგანმანათლებლო, საინფორმაციო მომსახურების მიღება.

საჯარო დაწესებულებების მთავარი მიზანი უნდა გახდეს გამჭვირვალე საქმიანობა და საზოგადოებასთან დიალოგის გზით მოქალაქეთა ნდობის მოპოვება, ამისათვის კი აუცილებელია საქმიანობების შესახებ მოსახლეობის მუდმივი ინფორმირება. სხვადასხვა ინოვაციური სერვისების დანერგვის პარალელურად უნდა მოხდეს მათი ფუნქციონირების შეფასება და პოპულარიზაცია. მოსახლეობის ამ მომსახურებებზე წვდომა მაქსიმალურად უნდა იყოს გამარტივებული.

ნიშანდობლივად მიგვაჩნია, სამთავრობო დაწესებულებებმა უზრუნველყონ საზოგადოებასთან ურთიერთობის თანმიმდევრული სტრატეგიის შემუშავება, რომლის მიზანიც მოქალაქეებისთვის არა მარტო უკვე განხორციელებული პროექტების, ღონისძიებების თუ საკანონმდებლო ცვლილებების გაცნობა, არამედ ამ პროცესებში მათი აქტიურად ჩართვა იქნება.

დასკვნა

წარმოდგენილი ხედვის შედეგად შესაძლებელია შემდეგი დასკვნების გაკეთება. მოქალაქეთა საჯარო მართვის პროცესში აქტიური მონაწილეობა არის ქმედითი ბერკეტი, რომელიც ხელისუფლებას ბოჭავს აბსოლუტური ბატონობის დამყარების შესაძლებლობისგან.

სამოქალაქო საზოგადოების თითოეულმა წარმომადგენელმა აქტიურად უნდა ითანამშრომლოს სახელმწიფო სტრუქტურებთან, რომ შესაძლებელი გახდეს წინააღმდეგობის გაწევა ზოგიერთი სახელმწიფო რეფორმების მიმართ, რომლებიც არ გამოხატავენ მოსახლეობის ინტერესებს. თავის მხრივ სახელმწიფოს სწრაფვას უნდა წარმოადგენდეს ნაყოფიერი თანამშრომლობით საზოგადოებას შესთავაზოს მოქნილი, ანგარიშვალდებული და ეფექტიანი მმართველობის სისტემა, რაც უნდა ეფუძნებოდეს ღრმად გააზრებულ კვლევებზე დაყრდნობით შემუშავებულ რეკომენდაციებს. ქვეყანაში სტაბილიზაციის დონე პროგრესულ თანამშრომლებზეა დამოკიდებული.

ლიტერატურა

References:

1. aristotele, „politika“, nawili pirveli, Zeli berZnulidan Targmna, Sesavali werili da ganmartebebi daurTo profesorma Tamar kukavam, Tb., 1995;
2. gurgeniZe v. „sajaro - politikuri mmarTvelobis Teoria da praqtika“, „kalmosani“, Tb., 2014;
3. denharti robert b., denharti jenet v., „sajaro marTva moqmedebis kursi“, Tb., 2012, gv. 215-218;
4. doRonaZe S., iaSvili g., „sajaro samsaxuri saqarTveloSi: reformebi, gamowvevebi -„eleqtronuli mTavroba“, Tb., 2013;
5. „efeqtiani marTvis gamowvevebi saqarTveloSi“, krebuli momzadebulia aSS-is ganviTarebis saagentos (USAD) sajaro samsaxuris reformebis programis proeqtis - „diskusiebi Temaze: efeqtiani marTvis gamowvevebi saqarTveloSi“ - farglebSi, Tb., 2009;
- el-wyaroebi:
6. „saxelmZRvanelo gamWirvalobis da moqalaqeTa monawileobis Sesaxeb“, evropis sabWo, pirveli gamocema, 2017 wlis dekemberi, <https://rm.coe.int/handbook-georgia-kat/1680793678> (ukanasknelad gadamowmebuli iqna 25.02.2019);
7. Creighton J. L., „THE PUBLIC PARTICIPATION HANDBOOK, Making Better Decisions Through Citizen Involvement“; <https://smartnet.niu.org/sites/default/files/resources/Public%20Participation%20Handbook.pdf> (ukanasknelad gadamowmebuli iqna 25.02.2019);
8. Sherry R. Arnstein, „A Ladder Of Citizen Participation“, Published online: 26 Nov 2007 file:///C:/Users/BT/Desktop/Participation%20-%20Arnstein%201969%20-%20A%20Ladder%20of%20Citizen%20Participation.pdf (ukanasknelad gadamowmebuli iqna 25.02.2019).
9. <https://eparticipationge.wordpress.com/2013/02/14/> (ukanasknelad gadamowmebuli iqna 25.02.2019);
10. <http://www.dictionary.css.ge/content/civic-engagement-public-administration> (ukanasknelad gadamowmebuli iqna 25.02.2019);

რეგენზენტი: პროფესორი ანზორ აბრალავა, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი.

Botsvadze Giorgi

CIVIL PARTICIPATION IN PUBLIC ADMINISTRATION

Summary

The logic of social development requires the deep analyze of different concepts relating to the complex process of the individual and the public relations. This is an actual issue and it is obviously important for Georgia's reality.

Still in the ancient world, Aristotle decided to solve such fundamental problems, such as the origin and development of the state, the definition of a citizen.

He referred to a man as a political entity and a human settlement as a precondition for the creation of a completed state. Aristotle considered that people could not exist independently from the state.

The citizen is the main concept of the public system and participation in its management is the foundation for democratic governance, which ensures the development of transparency, accountability mechanism and functioning of state institutions.

In today's reality the Georgian society is not united, there is no social support for civil participation. In fact, the population does not know what the involvement is in the process of management and the negativity towards the initiatives.

The quality of participation in citizens management can not be improved without proper organizational forms, the development process of which is very important in the current situation.

Keywords: self-organization of citizens, conversion of public organization, organizational forms of citizen-oriented public system.

Reviewer: Professor Abralava Anzor, Georgian Technical University.

**Боцвадзе Гиორги
ГРАЖДАНСКОЕ УЧАСТИЕ В ГОСУДАРСТВЕННОМ
УПРАВЛЕНИИ**

Резюме

Логика общественного развития требует концепции различных понятий, касающихся сложного процесса личности и общественных отношений. Это актуальная проблема, и она, очевидно, важна для реальности Грузии.

Аристотель еще в древнем мире решил такие фундаментальные проблемы, как происхождение и развитие государства, определение гражданина.

Он называл человека политической единицей, а человеческое поселение - предпосылкой создания законченного государства. Считал, что люди не могут существовать независимо от государства.

Гражданин является основной концепцией государственной системы, а участие в ее управлении является основой демократического управления, которое обеспечивает развитие прозрачности, механизма подотчетности и функционирования государственных институтов.

В современных реалиях грузинское общество не едино, нет социальной поддержки гражданского участия. На самом деле, население не знает, что такое участие в процессе управления и негативное отношение к инициативам.

Качество участия в управлении гражданами невозможно улучшить без надлежащих организационных форм, процесс развития которых очень важен в сложившейся ситуации.

Ключевые слова: самоорганизация граждан, преобразование общественной организации, организационные формы гражданско-ориентированной общественной системы.

Рецензент: Профессор Абралава Анзор, Грузинский Технический Университет.

გოგიძე შალვა
ღია მმართველობა, ელექტრონული მმართველობა და საჯარო
სერვისები: საქართველოს გამოცდილება

ნაშრომი მიმოიხილავს ღია მმართველობის როლს თანამედროვე საჯარო მმართველობის სისტემებში. ამ კონტექსტში წარმოდგენილია 2011 წელს დაფუძნებული ღია მმართველობის პარტნიორობის (OGP) გლობალური პლატფორმა და საქართველოს, როგორც ამ პლატფორმის წევრის, მიერ აღებული ვალდებულებები. საქართველოს ვალდებულებების ანალიზის შემდეგ, მოცემულია კონკრეტული რეკომენდაციები არსებული მდგომარეობის გასაუმჯობესებლად.

საკვანძო სიტყვები: ღია მმართველობა, ელექტრონული მმართველობა, საჯარო სერვისები, ინფორმაციის ხელმისაწვდომობა, ანგარიშვალდებულება, მოქალაქეთა მონაწილეობა, ახალი ტექნოლოგიები, „თანაშემოქმედება“.

ღია მმართველობა დიდი სარგებლის მომტანია როგორც ხელისუფლებისთვის, ისე საზოგადოებისთვის. მოქალაქეთა ნდობის მოსაპოვებლად, ხელისუფლებამ განსაკუთრებული ყურადღება უნდა დაუთმოს საკუთარი გადაწყვეტილებებისა და მოქმედებების ღიად და გულწრფელად კომუნიკაციას. ახალი ტექნოლოგიები და ინოვაციები ხელს უწყობს საჯარო ინფორმაციაზე უფრო იოლ წვდომასა და გადაწყვეტილების მიღების პროცესებში მოქალაქეთა მონაწილეობის გაზრდას. თავის მხრივ, მოქალაქეთა ცოდნა, იდეები და დამოუკიდებელი დაკვირვების უნარი ხელისუფლებას საზოგადოების საჭიროებებზე მორგებული პოლიტიკის შემუშავებაში ეხმარება. საჯარო და სამოქალაქო სექტორებს შორის ასეთი თანამშრომლობა და ინფორმაციის გაცვლა-გამოცვლა აუმჯობესებს ქვეყანაში ხელისუფლების ანგარიშვალდებულებისა და გამჭვირვალობის სტანდარტებს და მოქალაქეებს ინფორმირებული არჩევანის გაკეთებაში ეხმარება.

სწორედ ასეთი თანამშრომლობა, ანუ როგორც მას უწოდებენ „თანამემოქმედება“, არის 2011 წელს დაფუძნებული ღია მმართველობის პარტნიორობის (OGP) გლობალური პლატფორმის ერთგვარი ქვაკუთხედი პრინციპი. OGP-ის მიზანია დაეხმაროს მთავრობებს გაზარდონ საჯარო ინფორმაციაზე მოქალაქეების ხელმისაწვდომობა, გადაწყვეტილების მიღების პროცესებში მოქალაქეთა მონაწილეობა და ხელისუფლების ანგარიშვალდებულება ახალი ტექნოლოგიებისა და ინოვაციური მეთოდების გამოყენებით.

საქართველო OGP-ის წევრი 2011 წელს გახდა და ამ დროიდან მოყოლებული ქვეყანა კონკრეტულ ვალდებულებებს იღებს ღია მმართველობის პრინციპების პრაქტიკაში დასაწინააღმდეგებლად. აღსანიშნავია, რომ საწყის ეტაპზე შედარებით მცირე იყო იმ ვალდებულებათა რაოდენობა, რომელიც პირდაპირ პასუხობდა ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის, მოქალაქეთა მონაწილეობისა და საჯარო ანგარიშვალდებულების სტანდარტებს. მთავრობა ძირითადად საკუთარი მუშაობის ეფექტიანობის გაზრდასა და საჯარო სერვისების გაუმჯობესებაზე იყო ორიენტირებული, თუმცა მის მიერ აღებულ ვალდებულებებს ღიაობის, საჯაროობისა და მოქალაქეთა მონაწილეობის კომპონენტები აკლდა. OGP-ის დამოუკიდებელი შეფასებისა დასკვნებისა და სამოქალაქო საზოგადოების ორგანიზაციების რეკომენდაციების გათვალისწინებით, მთავრობის მომდევნო წლებში აღებული ვალდებულებები უფრო მკაფიოდ დაუკავშირდა OGP-ის სულისკვეთებას.

მაგალითად, გაჩნდა ისეთი ვალდებულებები, როგორც არის იუსტიციის სახლის მომხმარებლებისთვის უკუკავშირის მექანიზმი „მომხმარებლის ხმა“ და საჯარო ფინანსების სამოქალაქო ზედამხედველობის ახალი ონლაინ პლატფორმა „ბიუჯეტის მონიტორი“.

„მომხმარებლის ხმა“ მოქალაქეებს საშუალებას აძლევს საჯარო სერვისებზე საკუთარი საჩივრები და კომენტარები იუსტიციის სახლს გაუზიარონ და ამით ხელი შეუწყონ მიწოდებული სერვისების ხარისხის გაუმჯობესებას ან ახალი სერვისების დამატებას, რაც OGP-ის საჯარო ანგარიშვალდებულებისა და

მოქალაქეთა მონაწილეობის პრინციპებს ეხმიანება. ეს მექანიზმი შეიძლება კიდევ უფრო დაიხვეწოს თუ მისი ონლაინ ვერსია შეიქმნება, რაც დაზოგავს იმ მოქალაქეთა დროსა და რესურსს, რომლებსაც საკუთარი მოსაზრებების გაგზავნა ან ახალი ინიციატივების წარდგენა სახლიდან ან სამსახურიდან გაუსვლელად სურთ. ასევე სასურველია დაინერგოს მონიტორინგის მექანიზმი მოქალაქეთა უკუკავშირზე მომუშავე იუსტიციის სახლის თანამშრომლების კეთილსინდისიერების უზრუნველსაყოფად.

სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის ახალი ონლაინ პლატფორმა „ბიუჯეტის მონიტორი“ ღია მმართველობის ყველა ძირითად პრინციპს პასუხობს, რადგან მისი მიზანი თანამედროვე ტექნოლოგიების გამოყენებით ბიუჯეტის გამჭვირვალობის, ანგარიშვალდებულებისა და საჯარო ფინანსების ზედამხედველობის პროცესში მოქალაქეთა მონაწილეობის გაზრდა არის. ამ პლატფორმის კიდევ უფრო გაუმჯობესება შესაძლებელია საჯარო უწყებების ხარჯების შესახებ ინფორმაციის უფრო დეტალურად წარმოდგენით. ამ მიზნით სახელმწიფო აუდიტის სამსახურს რეგულარული თანამშრომლობა უნდა ჰქონდეს სხვა საჯარო უწყებებთან, როგორც ცენტრალურ ისე ადგილობრივ დონეზე, რათა ამ უწყებებმა საკუთარი მონაცემები კიდევ უფრო დეტალურად წარმოადგინონ.

ღია მმართველობის პროცესის წარმატებით გასაგრძელებლად, საქართველოს ხელისუფლებამ მკაფიოდ უნდა ჩამოაყალიბოს საკუთარი ხედვა, კერძოდ ის, თუ რა არის მისი ამბიციური განაცხადი ღია მმართველობის უზრუნველსაყოფად, როგორ აპირებს მის განხორციელებას პრაქტიკაში და როგორ ხედავს ღია მმართველობის პარტნიორობის (OGP) როლს ამ პროცესში. OGP-ის ფარგლებში აღებული ვალდებულებები პირდაპირ კავშირში უნდა იყოს გამჭვირვალობის, მოქალაქეთა მონაწილეობისა და ანგარიშვალდებულების პრინციპებთან. ამ პრინციპების პრაქტიკაში განხორციელებისას ხელისუფლებამ აქტიურად უნდა გამოიყენოს ახალი ტექნოლოგიები და ინოვაციები იქ, სადაც ინტერნეტი და მობილური კავშირი ამის შესაძლებლობას იძლევა და იქ, სადაც ეს შეუძლებელია, მოქალაქეთა მონაწილეობის

ალტერნატიული მექანიზმები გამოიყენოს. OGP-ის სამოქმედო გეგმების შემუშავებისას, მთავრობამ საზოგადოების სხვადასხვა ჯგუფთან ფართო კონსულტაციები უნდა ჩაატაროს და სამოქმედო გეგმებში უფრო მეტი ხალხისგან წამოსული ვალდებულება შეიტანოს. მთავრობამ მოქალაქეებს პრაქტიკულად და მარტივი ენით უნდა აუხსნას, რა გავლენას მოახდენს მათ ცხოვრებაზე OGP-ის ისეთი მექანიზმები, როგორც არის „მომხმარებლის ხმა“ და „ბიუჯეტის მონიტორი“. თავის მხრივ, მოქალაქეებმა მთავრობის მიერ შექმნილი შესაძლებლობები აქტიურად უნდა გამოიყენონ და ღია მმართველობის საკითხებზე ფართო საზოგადოების ცნობიერება აამაღლონ.

ღია მმართველობა ხელისუფლებასა და საზოგადოებას შორის ნდობის მოპოვებას ან/და უკვე არსებული ნდობის გაღრმავებას უწყობს ხელს. იგი ვერ იარსებებს ამ ორ სექტორს შორის თანამშრომლობის გარეშე. საქართველოსთვის ამის კარგად გააზრება და პრაქტიკაში განხორცილება განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია იმ ფონზე, როდესაც ხელისუფლებისა და სამოქალაქო საზოგადოების წარმომადგენლებს შორის უნდობლობა შეინიშნება და ისინი თანამშრომლობის ნაცვლად ერთმანეთის კრიტიკით უფრო არიან დაკავებულნი.

ლიტერატურა:

References:

1. gogize I. saqarTvelos damoukidebeli angariSgebis meqanizmis (IRM) winsvlis angariSi 2014-2015, Ria mmarrTvelobis partnioroba (OGP), Tebervali 2016, <https://bit.ly/2GEuaqr>, ukanasknelad iqna gadamowmebuli - 25.02.2019, gv. 51-65.
2. gogize I., gziriSvili T. saqarTvelos damoukidebeli angariSgebis meqanizmis (IRM) winsvlis angariSi 2016-2017, Ria mmarrTvelobis partnioroba (OGP), ianvari 2018, <https://bit.ly/2DSHvIY>, ukanasknelad iqna gadamowmebuli - 25.02.2019, gv. 106-111.
3. Ria mmarrTvelobis partnioroba, „Ria mmarrTvelobis deklaracia“, <https://www.opengovpartnership.org/open-government-declaration>
4. O'Reilly, Tim., “Government As a Platform” in Daniel Lathrop and Laurel Ruma (eds.), “Open Government: Collaboration, Transparency, and Participation in Practice”, O'Reilly Media, 2010, pp. 11-38.

რეგენზენტი: პროფესორი რუსუდან ქუთათელაძე, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი.

Gogidze Shalva

**OPEN GOVERNANCE, E-GOVERNMENT AND PUBLIC SERVICES:
GEORGIAN EXPERIENCE**

Summary

This article reviews the role of open governance in modern systems of public administration. In this context, the article discusses the Open Government Partnership (OGP), a global platform launched in 2011, and Georgia's commitments as a member of this platform. The analysis of existing challenges is followed by the recommendations for improving the status quo.

Keywords: open governance, electronic governance, public services, access to information, accountability, citizen participation, new technologies, co-creation

Reviewer: Professor Rusudan Kutateladze, Georgian Technical University.

Гогидзе Шалва

**ОТКРЫТОЕ УПРАВЛЕНИЕ, ЭЛЕКТРОННОЕ УПРАВЛЕНИЕ И
ГОСУДАРСТВЕННЫЕ УСЛУГИ: ГРУЗИНСКИЙ ОПЫТ**

Резюме

В данной статье рассматривается роль открытого управления в современных системах государственного управления. В этом контексте в статье рассматриваются Партнерство Открытого Правительства (OGP), глобальная платформа, запущенная в 2011 году, и обязательства Грузии как члена этой платформы. Анализ проблем сопровождается рекомендациями по улучшению существующего положения.

Ключевые слова: открытое управление, электронное управление, государственные услуги, доступ к информации, ответственность, гражданское участие, новые технологии, совместное творчество.

Рецензент: Профессор Русудан Кутателадзе, Грузинский Технический Университет.

Moroz Svitlana

**PUBLIC ADMINISTRATION OF THE QUALITY OF HIGHER
EDUCATION: CHARACTERISTICS OF THE SYSTEM CONTENT
AND THE PRINCIPLE OF CONSISTENCY**

Based on the results of the analysis of the categorical content of definition "system" the main determinants of its manifestation are determined. The generalizations concerning the characteristics of the phenomenon of system and the principle of consistency in the public administration of the quality of higher education are presented in the article. Moreover the article contains conclusions on the need for perception of public administration of quality of the higher education through the prism of the system characteristics of the subject-object.

Keywords: *system; the principle of consistency; quality of higher education, public administration.*

Problem setting. Taking into account the complexity and versatility of the problem of providing of the quality of higher education, both at the organizational and state levels, the research of its content should held taking into account not only the subject of scientific attention, but also including a number of institutions and instrumentalities cooperating with it. It is obvious that the issue of providing of the quality of higher education at the state level cannot be solved exclusively within one specific sphere, for example educational, because the phenomenon of the quality of education and its results, given the complexity of its content, it is positioned within several interrelated subsystems: economic, spiritual, political, social, geopolitical etc.. The peculiar polysystem of manifestation of the problem of providing of the quality of higher education first of all is due to the fact of the versatility of approaches to the definition of education goals. In addition, the complexity of the issue of ensuring the quality of higher education is associated with the need to consider education at the level of the process and its results, which also necessitates the use of tools of a systematic approach. In other words, the issue of providing of the quality of higher education can be solved only in case of taking into account the systemic nature of those basic definitions that form the categorical content.

According to the representatives of pedagogical scientific thought, the result of education is "the inner state of a person at the level of the need to learn new, acquire knowledge, produce material and spiritual values and help one's neighbour, be a virtue" [4, p. 12–13] or " educated, creative

personality with a high level of moral and physical development " [2, p. 159]. From the economists point of view, result of the education is usually considered through the prism of comparison(analysis) of expenses on it obtaining and effects got from it. O.S. Padalka considers that " the expenses of education has productive nature in case if its results, which lies in increase the level of arming people with knowledge and information, are reflected in the growth of economic activity at the micro and macro levels in the short and especially in the long term. Due to this, the society's expenses on education has acquired a specific investment value ..."[9, c. 6]. We should admit that the issue connected with the research of the economic effect of the education got extraordinary development in the framework of the framework of works of scientists-economists . Found by G.S.Becker and T. Shultz theory of capital [15, 16], mainly in the part of using it to explain some aspects of the education's economic efficiency, still remains in the epicenter of the scientific interest of modern researchers as it was several decades ago. In the context of the competence field of the public administration science, the ultimate goal of education can be represented through the prism of the norms of the preamble to the Law of Ukraine "On education". Due to this norm "the aim of education is a comprehensive development of a person as an identity and the highest value of society, the development of their talents, mental and physical abilities, education of high moral qualities, the formation of citizens capable of conscious public choice, enrichment of people's intellectual, creative, cultural potential on this basis, improving the educational level of the people, providing the national economy with qualified specialists" [10]. The legislator, formulating the ultimate goal of education, focuses on the need to form the object of educational activity of the quality characteristics that will ensure its ability to implement conscious public choice. Moreover we should pay attention to the fact that other accents of the given interpretation has special correlation with the sense of mentioned above interpretations. For example the norm of the Law of Ukraine "On education" as for development of personality's talents and its intellectual and physical abilities , as well as the concentration of content on the education of high moral qualities and improving the educational level, fully correlates with the ultimate goal of education, the definition of which is given in the framework of pedagogical scientific thought. In its turn the proposed with the legislator interpretation pays attention to the "providing the national economy with qualified specialists", what corresponds to the views of economists. Such correlation of views as for the final aim of education not only proves the interdisciplinary nature of the public administration science, but also

evidences it being systematic in consideration of subjects of scientific attention.

And so from the view on the absence of the consolidated thought on the final formulation of the education's final aim, and taking into account the fact of polysystem sense of the relevant phenomenon , we can note the presence of the need to consider the problematics of providing quality of higher education with holding to the complexity and consistency principles. Holding these principles from the one hand provides the versatility of the research of the touched issues , and on the other hand can influence the quality of held scientific research, firstly in the context of inability to considerate components of the phenomenon of quality of higher education within the framework of individual elements, that is, in the so-called pure form. The difficultness in usage of systematic approach in research of problematics lies in the need of determining (concretization) of the issue of direct scientific attention. On the one hand we can discuss systematic actions of subject of influence on providing quality of higher education, that is, in this case, the principle of consistency is considered through the purposeful, coordinated and continuous activity of several actors of the relevant process (systematic actions of subjects of power relations). From the other hand , phenomenon of providing of higher education with a look on versatility of display of its complex content, so can be considered on the level of separate system. In other words we are speaking about complexity of the content and the versatility of display of the relevant phenomenon (consistency system). Each of these areas, given the chosen subject of scientific research, deserves special attention.

Paper objective. To determine the main determinants of definition "system" based on the results of the categorical content and formulate generalizations about the characteristics of the phenomenon of system and the principle of consistency in the public administration of the quality of higher education.

Paper main body. In the most simplified form, the system is understood as a set of material (empirical) and non-material (abstract) objects, which by means of stable formal and informal connections are united into a single unit and have the following characteristics (properties), the presence of which would be impossible or significantly limited to be obtained by the object, in case if it is behind the border of the relevant integrity (system). The last point is very important for understanding the nature of the system and its functioning and development. The most applied within the framework of scientific knowledge approaches to the formulation of the categorical content of the definition of the system are presented in table 1.

Table 1 – What does system mean?

№.	Author	Definition
1	Zhylynska O.I.	The system is an ordered set of elements (components) that maintain in mutual connection, dependence and interaction with each other and on this basis form an integral unity [3, c. 41]
2	Ladaniuk A.P.	The system is a functionally determined structure organized set of element with adaptive reorganization. A system is understood as a complex structure that interacts with the environment as a one whole, and large systems and complex systems include a significant number of elements and subsystems [5, c. 16]
3	Mnykh Ye.V.	The system is a unity of mutually connected element which act together to obtain general aim [6, c. 89]
4	Monastyrskiy H.L.	The system is a direct order of interconnected and interacting elements which is characterized with the integrity, emergence and sustainability [7, c. 82]
5	Moroz V.M.	The system is a set of interconnected objects and resources which organized by the process of system genesis into one whole [8]
6	Soroka K.O.	The system is a set of elements which stay in certain relationships and interconnections, capable to interact with each other, form a certain integrity, and interact with the environment as a single whole. Within the system, elements have new properties that are usually not present in each element when it is considered separately from the system. The system can be considered at the level of a set of tools to solve problems [12, c. 16]
7	Tereshchenko L.O.	The system is a set of interconnected and connected with environment elements or parts functioning of which is aimed at obtaining a specific result [13, c. 15]

So each of the given interpretations has its own unique accent of meaning, and so cannot be determined as that what fully describes sense of the researched definition. Traditionally it is considered that interpretation presented in framework of the science literature of encyclopedic straightening. The most important in the scientific circulation and the most full on its meaning determination of system as a category is presented in the Big Soviet Encyclopaedia, to be more direct : "System (from Greek systema – a single whole, compounded of parts; connection), is a set of elements which maintain in relationships and interconnected what makes determined integrity, unity" [11]. For its part D.M. Ushakov determines system as a certain order, described with the correct, natural arrangement of parts in a certain connection [14]. In the dictionary of V.I. Dal' interpretation of system is presented as an order of setting parts of one whole; conditional order; movement of something, in a sequential,

conditioned order []. Despite the great authority of encyclopedic scientific thought, some of the definitions present the meaning of the category of the system in a simplified form. In order to clarify the main categorical features of the definition of the system, we consider it is necessary to highlight the meaningful concept of the each interpretation. Conceptualization of content of the approaches to determine the categorical content of the definition of the system is presented in figure 1.

Based on the results of analysis of the categorical content of definition "system" we can formulate next conclusions.

First of all under system we should understand a functionally organized and hierarchically structured set of interconnected objects (elements) and recourses, coordinated functioning of which provides a planned obtaining of the determined aim. The system in the organization context of understanding of its content is characterized with:

1) openness (elements (objects) of the system interact with the elements (objects) which stay beyond its border; elements of the organizing system at the same time can be parts of other subsystems);

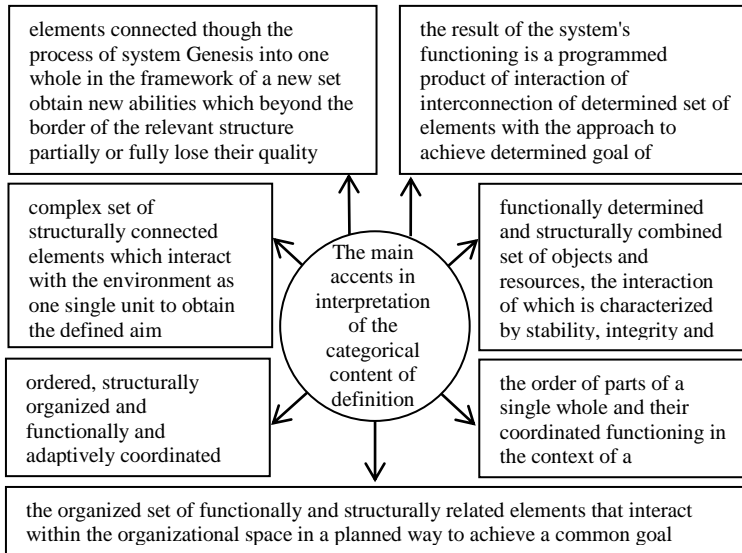

Figure 1 – Conceptualization of a categorical content of definition "system" in the context of scientific views of modern researchers

2) stability (the ability of the system to temporarily withstand minor changes in the external environment; the lifetime of the system depends not

only on the power of external influences, but also on the quality of its elements and the strength of their interconnections);

3) integrity (structural unity and functional interconnection of the system's elements (objects); the ability of the system which is characterized by the impossibility of changing one of its elements without changing the other);

4) adaptability (the ability of the system to change (develop) depending on changes of the external environment and promptly restore or replace lost resources);

5) emergence (general quality of the system and its ability to effectively function cannot be considered through the general quality of the system's element (objects), and so coordinated, joint and purposeful functioning of the system's components (objects and resources) creates principally new quality(so called synergistic effect); each system's element (object) in its framework gets new characteristics(abilities), existence or manifestation of which is impossible beyond the system's border);

6) structuring (stable and hierarchical ordering of the system's elements (objects); structural relations in the system, as a rule, do not change in accordance with the change of its elements);

7) an ability to self-studying and self-development (an experience the system gets during settling of organization questions, becomes a basis for creating of the behavior algorithms , as well as separate elements(objects), as well as in the system on the whole; the change of the environment of the functioning, usually becomes a basis for a change (adaptation, development) its content structure and the model of behavior).

Secondly the system in the context of the organization understanding of its sense not only can, but also has to be looked through the prism of the subject-object relationships (remind that most of given by us interpretations of the categorical sense of the definition system accent attention to the structuring of its elements). In other words system foresees containing in its composition of subjects and objects of management. It is quite obvious that their positioning within the organizational structure should be formed in the form of norms and rules (institutionalized), which in their turn are considered at the level of one of the obligatory components of the system. We should also pay attention to the fact that understanding of the sense of the system , as well as understanding the nature of its creating and developing, cannot be held without the environment around it and those systems which influence or can influence it. To our point of view, research of the categorical sense of the definition system should be held taking into account those recourses, which maintain in order of "functioning, organized

and hierarchically structured sets ". In other words, resources in the framework of the system should be considered on the level of a separate element.

Thirdly the sense of the principle of consistency can be exposed through the prism of: 1) external integrity (the system interacts with the external environment, usually at the level of a single object, but of course each of the system's elements has its own unique channel of communication with those elements that do not belong to the relevant system) ; 2) internal integrity (the ability of the system to maintain its structure depends not only on the state of its elements (accordance of the qualitative characteristics of the system's elements with its requirements, as well as the ability to change within a certain vector), also including the stability of the connections); 3) hierarchy and structure (each of the system's elements is included in its structure in a framework of a separate subsystem and, as a rule, has an individual area of competence and responsibility).

Conclusions of the research. Taking into account mentioned above, we can formulate such conclusions.

1. The research of providing of quality of higher education through the prism of the system's nature, needs a clarification of a subject-object aspect of manifestations of the system content, and also needs to determine a place and a role of its resources in obtaining the goal of organizational development. Moreover, the problem we touched, especially in the context of public administration science, the requirement of researcher's understanding the sense of the phenomenon of providing, as at the end this action of a subject of power relationships is decisive in the framework of the realization of most functions of public administration. These issues will maintain in the circle of our science interests while development of the further science research.

2. Public administration of quality of higher education not only can, but also should be considered through the prism of the content of the principles of consistency, to be more direct: intersectionality of the sense of the phenomenon of the higher education and object of public administration and quality of public administration as a product of quality of higher education (the indivisibility of cause-and-effect relations: the quality of higher education determines the development of the quality of public administration; the quality of public administration is the basis for the development of the quality of higher education); the influence of subjects of public administration on a system of higher education, taking into account great importance of the last for the socio-political and socio-economic development of the State, should be held on a permanent basis in any

possible approaches (observance by subjects of public administration of the principle of consistency); change of characteristics (condition) of one of the elements of the system of higher education will inevitably reflect not only on the change of characteristics(condition) of other elements of the relevant system, but also can become a reason of reflections of external ,towards the system of higher education, actors.

References:

Литература

- Иллюстрированный толковый словарь живого великорусского языка. – М.: Белый город, 2006. – 448 с.
2. Дмитренко Г.А. Стратегический менеджмент в системе образования : Учеб- ное пособие / Г. А. Дмитренко / МАУП.-К.:МАУП, 1999.-176 с.
3. Жилінська О.І. Науково-технічна діяльність у контексті самоорганізації: монографія / О.І. Жилінська. – К. : Парламентське видавництво, 2010. – 552 с.
4. Зязюн І.А. Концептуальні засади теорії освіти в Україні / І.А. Зязюн // Педагогіка і психологія проф. освіти. – 2000. – №1. – С. 11–24
5. Ладанюк А.П. Основи системного аналізу: навч. посібник / А.П. Ладанюк. – Вінниця: Нова книга, 2004. – 176 с.
6. Мних Є.В. Економічний аналіз : підручник / Є.В. Мних. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 412 с.
7. Монастирський Г.Л. Теорія організації: підруч. / Г.Л. Монастирський. – Тернопіль: ТНЕУ, 2014. – 288 с.
8. Мороз В.М. Система трудового потенціалу країни: теоретичні основи формування дефініції / В.М. Мороз // Економіка та держава. – 2009. – №2. – С. 107 – 109.
9. Падалка О.С. Економіка освіти та управління: посібник / О.С. Падалка, І.С. Каленюк. – К.: Педагогічна думка, 2012. – 184 с.
10. Про освіту /23.05.1991 Закон України від 23.05.1991 р., № 1060-ХІІ // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 34. – Ст. 451.
11. Садовский В.Н. // Большая советская энциклопедия. Т. 23. / Гл. ред. А.М.Прохоров. — М.: Сов. энциклопедия, 1976. – С. 463.
12. Сорока К.О. Основи теорії систем і системного аналізу : навч. посібник / К.О. Сорока. – Харків. : Тимченко, 2005. – 288 с.
13. Терещенко Л.О. Інформаційні системи і технології в обліку: навч. посіб / Л.О. Терещенко, І.І. Матієнко-Зубенко. -К.: КНЕУ, 2004. -187 с.
14. Ушаков Д.Н. Толковый словарь русского языка. – М.: АСТ, 2006. – 1054 с.

15. Becker G.S. Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis, with Special Reference to Education / Gary S. Becker. – Chicago: University of Chicago Press, 1994. – 412 p.

16. Shultz T. Human Capital in the International Encyclopedia of the Social Sciences / T. Shultz. – N.Y.: Macmillan Reference USA, 1968. – 550 p.

Reviewer: Full Professor Svetlana Dombrowska Doctor of sciences (Public Administration), Head of Training Research and Production Center of National University of Civil Protection of Ukraine.

მორიზი სვეტლანა

უმაღლესი განათლების ხარისხის სახელმწიფო მართვა: სისტემის შინაარსისა და სისტემურობის პრინციპის დახასიათება

რეზიუმე

ცნება „სისტემის“ დეფინიციის კატეგორიალური შინაარსის ანალიზით განსაზღვრულია მისი გამოვლენის ძირითადი დეტერმინანტები. სტატიაში ჩამოყალიბებულია უმაღლესი განათლების ხარისხის სახელმწიფო მართვაში სისტემის ფენომენთან დაკავშირებული განზოგადებული მახასიათებლები და სისტემურობის პრინციპი. გარდა ამისა, სტატია შეიცავს დასკვნებს უმაღლესი განათლების ხარისხის სახელმწიფო მართვის აღქმის აუცილებლობის შესახებ სუბიექტურ-ობიექტური ურთიერთქმედების სისტემური მახასიათებლების კუთხით.

საკვანძო სიტყვები: სისტემა, სისტემურობის პრინციპი, უმაღლესი განათლების ხარისხი, სახელმწიფო მართვა.

რეცენზენტი: პროფესორი სვეტლანა დომბროვსკაია, სახელმწიფო მართვის მეცნიერებათა დოქტორი, უკრაინის სამოქალაქო დაცვის ეროვნული უნივერსიტეტის სასწავლო-სამეცნიერო-საწარმოო ცენტრის უფროსი.

Мороз Светлана

ГОСУДАРСТВЕННОЕ УПРАВЛЕНИЕ КАЧЕСТВОМ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ: ХАРАКТЕРИСТИКА СОДЕРЖАНИЯ СИСТЕМЫ И ПРИНЦИПА СИСТЕМНОСТИ

Резюме

По результатам анализа категориального содержания дефиниции «система» определены основные детерминанты его проявления. В статье сформулированы обобщения относительно характеристики феномена системы и принципа системности в государственном управлении качеством высшего образования. Кроме того, статья содержит выводы о необходимости восприятия государственного управления качеством высшего образования через призму системных характеристик субъектно-объектной взаимодействия.

Ключевые слова: система; принцип системности; качество высшего образования; государственное управление.

Рецензент: Профессор Светлана Домбровская, доктор наук по государственному управлению, начальник учебно-научно-производственного центра Национального университета гражданской защиты Украины.

გუმბათოვი ქიარიმ
ადგილობრივი თვითმმართველობის კონსტიტუციური რეფორმები
საქართველოში

სტატიაში განხილულია ადგილობრივი თვითმმართველობის როლი და პოტენციალი, გაანალიზებულია საზოგადოებრივი მოთხოვნა დეცენტრალიზაციასა და ადგილობრივ თვითმმართველობაზე, როგორც თვითმმართველობის რეფორმის ერთ-ერთი წინაპირობა. მოცემულია საქართველოს თვითმმართველობის კონსტიტუციური რეფორმის ძირითადი ასპექტები, გადმოცემულია ადგილობრივი თვითმმართველობის კონსტიტუციური რეფორმის ძირითადი ქრონოლოგია. განსაზღვრულია საქართველოში ადგილობრივი თვითმმართველობის შემდგომი სრულყოფის მიმართულებები.

საკვანძო სიტყვები: ადგილობრივი თვითმმართველობა, ადგილობრივი თვითმმართველობის რეფორმა, მოსახლეობის დამოკიდებულება, დეცენტრალიზაციის ისტორია, საქართველოს კონსტიტუცია.

ადგილობრივი თვითმმართველობას განსაკუთრებული ადგილი უკავია მართველობის სისტემაში, რადგან იგი წარმოადგენს მოსახლეობასთან ყველაზე ახლო მდგომ ხელისუფლებას. „სახელმწიფოს დემოკრატიული მოწყობის ჩამოყალიბებისთვის აუცილებელია მისი კონსტრუქცია „ქვევიდან ზევით“ იყოს აგებული“. [1] ადგილობრივი თვითმმართველობის მოქმედი კოდექსი, ადგილობრივი თვითმმართველობის ცნებას შემდეგნაირად განსაზღვრავს: „ადგილობრივი თვითმმართველობა არის თვითმმართველ ერთეულში რეგისტრირებულ საქართველოს მოქალაქეთა უფლება და შესაძლებლობა, მათ მიერ არჩეული ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოების მეშვეობით, საქართველოს კანონმდებლობის საფუძველზე გადაწყვიტონ ადგილობრივი მნიშვნელობის საკითხები“. [2]

საზოგადოებასთან ურთიერთობა განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ადგილობრივი თვითმმართველობისთვის, რადგან ზუსტად მათთვის საუკეთესო გადაწყვეტილების მიღება და საკუთარ მომსახურებაში საუკეთესო ფასელეულობებისა და სტანდარტების უზრუნველყოფაა. ფაქტიურად, ადგილობრივი თვითმმართველობისათვის საზოგადოებასთან ურთიერთობა მის მიერ საკუთარი ქმედებების შესახებ მოსახლეობის ინფორმირებაა. თუმცა, ადგილობრივი მმართველობა ორმხრივი კომუნიკაციის დამყარებასა და მიღებული კომენტარების სტრატეგიული დაგეგმის პროცესში გათვალისწინებასაც უნდა ცდილობდეს. დაინტერესება ადამიანების დამოკიდებულებით, ფიქრი საზოგადოების თანხმობის და მხარდაჭერის მოპოვების აუცილებლობაზე - ქვეყნის დემოკრატიზაციის პროცესის განვითარებასთანაა დაკავშირებული.

გასული 28 წლის განმავლობაში სახელმწიფო მართვისა და ადგილობრივი თვითმმართველობის სისტემების რეფორმების ხუთი ტალღა აღინიშნება: 1991, 1997-1998, 2001-2002, 2004-2005, 2013-2015. ყველა ეს რეფორმა ძირითადად პოლიტიკურ და ფინანსურ დეცენტრალიზაციას განიცდიდა. 1921 წლის თებერვლის კონსტიტუციაში არსებობდა ცალკე, მე-10 თავი სახელწოდებით „ადგილობრივი თვითმმართველობა“. და ამავე კონსტიტუციამ თვითმმართველობას სახელწმიფო ხელისუფლების გაგრძელებად მოიაზრებდა: „ადგილობრივი თვითმმართველობა არის ორგანო ადგილობრივი მმართველობისა“. [3] მისი ძირითადი ფუნქცია სამეურნეო და კულტურულ-საგანმანათლებლო საკითხების გამგებლობა იყო. მართვა-გამგეობის საქმეში ის მთვარობის ცენტრალურ ორგანოებს ემორჩილებოდა. კონსტიტუციამ ითვალისწინებოდა თვითმმართველობის გადაწყვეტილებების გაუქმებას მხოლოდ სასამართლოს მიერ. კონსტიტუციის საფუძველზე განზრახული იყო საქართველოს ტერიტორიულ-ადმინისტრაციული მოწყობის ცვლილებების განხორციელება: შეიქმნებოდა სამი ატონომიური ერთეული: აფხაზეთის (სოხუმის) ატონომიური ოლქი; სამუსლიმანო საქართველო (ბათუმის მხარე) და ზაქათალას ოლქი, დანარჩენი ტერიტორია დაიყოფოდა 19 ერთეულად (18 ოლქი და

დედაქალაქი თბილისი. [4]დამოუკუდებლობის დაკარგვასთან ერთად (1921 წელი), საქართველოში შეწყდა კონსტიტუციურ-სამართლებრივი პროცესების განვითარება, რაც კვლავ აქტუალური გახდა 1993-1995 წლებში ადგილობრივი თვითმმართველობის ფორმირების, უფლებამოსილების და ფუნქციების წესი განსაზღვრა. რის შედეგადაც მივიღეთ ის რომ საქართველოს 1995 წლის კონსტიტუცია თვითმმართველობის შესახებ მხოლოდ ერთი ჩანაწერით შემოიფარგლა: „საქართველოს მოქალაქეები ადგილობრივი მნიშვნელობის საქმეებს აწესრიგებენ თვითმმართველობის მეშვეობით, სახელმწიფოს სუვერენიტეტის შეუღახავად. ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოების შექმნის წესი, უფლებამოსილება და სახელმწიფო ორგანოებთან ურთიერთობა განისაზღვრება ორგანული კანონით“. [5] აქედან გამომდინარე კანონმდებელი ადგილობრივი თვითმმართველობა დამოუკიდებელი ინსტიტუტს ქმნის და არა როგორც სახელმწიფოს ნაწილი, რომელიც ადგილობრივი მნიშვნელობის საქმეებს თავად, საკუთარი პასუხისმგებლობით განკარგავს.

2004 წლის 6 თებერვალს, საქართველოს კონსტიტუციაში მე-2 მუხლის მე-4 პუნქტს დაემატა წინადადება: „ადგილობრივი თვითმმართველობის წარმომადგენლობითი და აღმასრულებელი ორგანოების ხელმძღვანელთა თანამდებობა არჩევითია“. 2005 წლის 1 აპრილიდან ძალაში შევიდა ევროპული ქარტია “ადგილობრივი თვითმმართველობის შესახებ”, რომელიც განმარტა რომ „ადგილობრივი თვითმმართველობა ესაა ხელისუფლების ადგილობრივი ორგანოების უფლება და შესაძლებლობა, კანონის ფარგლებში მოაწესრიგონ საზოგადოებრივი საქმეების მნიშვნელოვანი წილი, მათი პასუხისმგებლობითა და ადგილობრივი მოსახლეობის ინტერესების შესაბამისად. ამ უფლების განხორციელება ხდება დემოკრატიულად არჩეული წარმომადგენლობითი ორგანოების მიერ“. [6]

2006 წლის 9 იანვარს ძალაში შევიდა ახალი ორგანული კანონი „ადგილობრივი თვითმმართველობის შესახებ“ რომლის საფუძველზე იმავე წელს ჩატარებული ადგილობრივი თვითმმართველობის არჩევნების შედეგების ოფიციალური

გამოცხადების დღიდან საერთოდ გაუქმდა ქვედა (სოფელი, თემი, დაბა, ქალაქი) დონე და ერთეულად ყოფილი რაიონების ფარგლებში ფორმირებული მუნიციპალიტეტი გამოცხადდა. 2006 წლის რეფორმის შედეგათ, მუნიციპალიტეტების გამსხვილებას, თვითმმართველობების ფინანსური დამოუკიდებლობის შემცირდა. საშემოსავლო გადასახადიც, რომელიც 2007 წლამდე ადგილობრივ ბიუჯეტებში ირიცხებოდა, სახელმწიფო ბიუჯეტისკენ მიემართა.

2009-2010 წლების საკონსტიტუციო რეფორმის შედეგად, კონსტიტუციაში ჩამოყალიბდა ცალკე, მეშვიდე პრიმა თავი „ადგილობრივი თვითმმართველობა“. თვითმმართველობებმა მიიღეს საკონსტიტუციო სასამართლოში კონსტიტუციური სარჩელის შეტანის უფლება (89-ე მუხლი). ახალ რედაქციაში შევიდა ცვლილება, რომლის თანახმადაც, თვითმმართველობაში მონაწილეობის უფლება ყველა ადგილზე მცხოვრების ნაცვლად მიეცა მხოლოდ ადგილზე რეგისტრირებულ მოქალაქეებს (მე-2 მუხლის მე-4 პუნქტი). ასევე მიღებულმა ახალმა რედაქციამ არსებითად შეცვალა როგორც აღმასრულებელი ხელისუფლების აგების წესი, ისე ურთიერთობასა კანონმდებლო და აღმასრულებელ ხელისუფლებებს შორის. ქვეყნის ძირითად კანონში შეტანილ ცვლილებათა დიდი ნაწილი (ორ ათეულზე მეტი მუხლი) ამოქმედდა 2013 წლის 27 ოქტომბრის არჩევნების შედეგად არჩეული პრეზიდენტის მიერ ფიცის დადების მომენტიდან.

2014 წლის 5 თებერვალს საქართველოს პარლამენტმა მიიღო ახალი ორგანული კანონი „ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსი“. გაიმიჯნა უფლებამოსილებები ხელისუფლების სხვადასხვა დონეებს შორის, არჩევითი გახდა ყველა მუნიციპალიტეტის ხელმძღვანელის - მერის/გამგებლის თანამდებობა, დამატებით 7 ქალაქს მიენიჭა თვითმმართველი ქალაქის სტატუსი, ასევე, კოდექსის გარდამავალი

დებულებებით დაიგეგმა რეფორმირებული სისტემის შემდგომი სრულყოფა ინსტიტუციური, საფინანსო-ეკონომიკური და მართვის ეფექტიანობის უზრუნველყოფის კუთხით, მათ შორის, ფისკალური დეცენტრალიზაციისა და ქონებრივი

საკითხების მოწესრიგების კუთხით. 69 ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულს, კიდევ 12 ქალაქს თვითმმართველი ქალაქის სტატუსი მიანიჭა და მათ მიმდებარე სოფლებისგან შეიქმნა მუნიციპალიტეტები. 2017 წლის ივნისში საქართველოს პარლამენტმა მიიღო „ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსში“ შესატანი ცვლილებები, რომელიც თვითმმართველი ქალაქების რაოდენობის 12-დან 5-მდე შემცირებას ითვალისწინებდა. საბოლოო ჯამში, თვითმმართველი ქალაქის სტატუსი მხოლოდ თბილისს, ქუთაისს, რუსთავს, ფოთსა და ბათუმს დარჩა. 7 თვითმმართველი ქალაქი - თელავი, გორი, მცხეთა, ახალციხე, ოზურგეთი, ზუგდიდი და ამბროლაური თვითმმართველ თემთან გაერთიანდა.

მიუხედავად 1998, 2005, 2014 და 2018 წლებში გატარებული საკონსტიტუციო რეფორმისა, ადგილობრივი თვითმმართველობა, კვლავ რჩება ცენტრალური ხელისუფლების ადგილობრივ გაგრძელებად. ამის ძირითადი მიზეზებია: მოქალაქეთა ჩართულობის ნაკლებობა, თვითმმართველობის მწირი ფინანსური რესურსები, ადამიანური რესურსების ნაკლოვანება, თვითმმართველობის უფლებამოსილების სიმცირე. სასურველია, კონსტიტუციამ შესაძლებლობის ფარგლებში, უპასუხოს თვითმმართველობის წინაშე არსებულ ამ გამოწვევებს. მუნიციპალიტეტად არსებული რესურსები რომელიც პასუხობენ პირველადი მნიშვნელობის ადგილობრივი საკითხებიდან - გზები, წყალმომარაგება, ელექტროენერგია, გაზიფიკაცია, დასუფთავება, სკოლა, სასწრაფო სამედიცინო თუ ამბულატორიული მომსახურება, საბავშვო ბაღი - თითქმის ადგილობრივი თვითმმართველობის კომპეტენციებს არ მიეკუთვნება. დღევანდელი სისტემით ადგილობრივ თვითმმართველობებს პრაქტიკულად არ გააჩნიათ მათივე ექსკლუზიური უფლებების განხორციელებისთვის საკმარისი სამართლებრივი ბერკეტები, კომპეტენცია და ფინანსური რესურსები. გართულებულია სხვადასხვა სახის გადაწყვეტილებათა მიღების პროცესი და შედეგად, თვითმმართველობები ვერ ახერხებენ მოსახლეობისათვის ადეკვატური მომსახურების გაწევას.

ადგილობრივი ხელისუფლების რეფორმა საშუალებას იძლევა რამდენიმე სტრატეგიული სოციალურ-ეკონომიკური პრობლემის მოგვარება. უპირველეს ყოვლისა, ეს ეხება მოქალაქეთა ფუნდამენტურ კონსტიტუციურ უფლებებსა და თავისუფლებებს. "ადგილობრივი დემოკრატიის" საერთო სახელმწიფოებრივი სისტემაში სათანადოდ შედგენით, შესაძლებელია მნიშვნელოვნად გააუმჯობესოს საჯარო პროცესების მართვის ხარისხი და ეფექტურობა. ეს არის რეფორმის ძირითადი სოციალურ-პოლიტიკური ამოცანა.

ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოების არსებული პრაქტიკის ანალიზი აჩვენებს, თვითმმართველობის ორგანოები კვლავინდებურად დამოკიდებულნი არიან უფრო მეტად სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოებზე და არა იმ მოსახლეობის მიმართ, რომლის მიერაც მოხდა მათი არჩევა. თვითმმართველობის სფეროში ჩატარებული რეფორმების წარუმატებლობა განპირობებულია იმითაც, რომ ეს რეფორმები იგეგმება და ნორმატიულ შინაარსს იძენს საქართველოში ამ პროცესის მიმდინარეობის სიღრმისეული შესწავლისა და მეცნიერულად გააზრების გარეშე.

ლიტერატურა

References:

1. doRonaZe S.,iaSvili g. sajaro samsaxuri saqarTveloSi: reformebi, gamowvevebi - „eleqtroni mTavroba“, Tbilisi, 2013, gv. 196.
2. saqarTvelos organuli kanoni adgilobrivi TviTmmarTvelobis kodeqsi, muxli 2.
3. saqarTvelos 1921 wlis 21 Tebervlis konstitucia; muxlebi 98, 104.
4. losaberiZe d., kandelaki g. adgilobrivi TviTmmarTveloba, © a(a)ip mwvane kavkasia, Tbilisi, 2016, gv. 13.
5. saqarTvelos konstitucia 1995 w.; muxli 2, punqti 4.
6. evropuli qartia "adgilobrivi TviTmmarTvelobis Sesaxeb"; muxli 3.

რეცენზენტი: პროფესორი კონსტანტინე აბულაძე, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი.

Gumbatov Kerim

CONSTITUTIONAL REFORMS IN THE LOCAL SELF-GOVERNMENT SYSTEM OF GEORGIA

Summary

The article looks into the functions and potential of local self-government, and analysis the role of public demand for decentralization and local self-government as one of the prerequisites for self-governance reforms. The article presents major aspects of the constitutional reforms in the local self-government system of Georgia, and the basic chronology of these reforms. It also outlines major directions of action for further improvement of local self-government in Georgia.

Keywords: local self-government, local self-government reform, interaction and interrelationship between different groups of people, the history of decentralization, the constitution of Georgia.

Reviewer: Professor Konstantin Abuladze, Georgian Technical University.

Гумбатов Керим

КОНСТИТУЦИОННЫЕ РЕФОРМЫ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ В ГРУЗИИ

Резюме

В статье рассматриваются роль и потенциал местного самоуправления, анализируется общественное востребование на децентрализацию и местное самоуправление как одно из предпосылок реформы самоуправления. Представлены основные аспекты конституционной реформы самоуправления в Грузии, характеризуется основная хронология конституционной реформы местного самоуправления. Определены направления дальнейшего совершенствования местного самоуправления в Грузии.

Ключевые слова: местное самоуправление, реформа местного самоуправления, модели, взаимозависимость населения, история децентрализации, конституция Грузии.

Рецензент: Профессор Константин Абуладзе, Грузинский Технический Университет.

კანდელაკი ნატალია
ბლოკჩეინ ტექნოლოგია და მისი მომავალი ელექტრონულ
მმართველობაში

რევოლუციურ-ინოვაციური “ბლოკჩეინ” ტექნოლოგია არც ისე დიდი ხნის წინ გამოჩნდა, მაგრამ უკვე საკმაოდ დიდი პოპულარობა მოიპოვა. აღნიშნული ტექნოლოგიის გამოყენებით ელექტრონული მმართველობის სხვადასხვა სფეროში დანერგვის პერსპექტივა, საქართველოსთვის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი და აქტუალური საკითხია. ბლოკჩეინი არამარტო ინერგება მსოფლიო მასშტაბით, არამედ მოაქვს ახალი მიზნები და იდეები, რომელიც საშუალებას იძლევა “გადაწყვიტო და განახორციელო”. სტატიაში მოკლედ არის განხილული ბლოკჩეინ ტექნოლოგიის არსი, მისი გამოყენების სფეროები, გაანალიზებულია ელექტრონული მმართველობის სისტემაში ტექნოლოგიის გამოყენების მიზანშეწონილობა და ინტეგრაციის საკითხები.

საკვანძო სიტყვები: ბლოკჩეინი, ელექტრონული მმართველობა, ელექტრონული სერვისები, ტექნოლოგიები.

ქვეყნის განვითარების სამთავრობო ხედვა ეფუძნება რამდენიმე პრინციპს, მათ შორისაა - ეფექტიანი, ოპერატიული და მოქნილი მთავრობის კონცეფცია. შესაბამისად, ამ მიმართულებით, უადრესად მნიშვნელოვანია ელექტრონული მმართველობის განვითარება და განახლებული ელექტრონული მმართველობის პოლიტიკის შემუშავება.

თანამედროვე საინფორმაციო საზოგადოების მოლოდინი, სახელმწიფო სტრუქტურებისგან მიიღოს გამარტივებული, სწრაფი, მოქნილი და ეფექტიანი მომსახურება, რომელიც გააუმჯობესებს არსებულ ურთიერთობებს სახელმწიფო დაწესებულებებსა და მოქალაქეებს შორის, - საკმაოდ დიდია. გაუმჯობესებული ხარისხის ურთიერთობის დამკვიდრება სახელმწიფო სტრუქტურებსა და მოქალაქეებს შორის ქვეყნის მასშტაბით, თანამედროვე ტექნოლოგიაზე დაფუძნებულ ელექტრონულ მმართველობას შეუძლია, რომელიც მნიშვნელოვნად გაზრდის

სახელმწიფო მმართველობის ეფექტიანობას და უფრო დინამიურს გახდის საზოგადოებრივ ცხოვრებას.

ელექტრონული მმართველობა სახელმწიფო მმართველობის სისტემას წარმოადგენს, რომელიც ეფუძნება ინფორმაციულ-საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების გამოყენებას ქვეყნის მმართველობაში. ტექნოლოგიები, რომლებიც საფუძვლად უდევს ელექტრონულ მმართველობას, ტექნიკური თვალსაზრისით, ერთმანეთისგან განსხვავდება მხოლოდ ინფორმაციის გადაცემის სისწრაფის, სანდოობისა და უსაფრთხოების ხარისხით. [1] მათგან პრინციპულად განსხვავებული, მსოფლიო ტექნოლოგიური ინოვაციაა - **ბლოკჩეინი**, რომელიც აღიქმება ტექნოლოგიურ პარადიგმად და საკმაოდ დიდი პოტენციალი გააჩნია ელექტრონული მმართველობის დანერგვის მიზნით გამოიყენებოდეს.

ბლოკჩეინი (ინგლ. Blockchain ანუ “ბლოკჯაჭვი”) - არის დეცენტრალიზებული მონაცემთა ბაზა, რომელიც შეიცავს ინფორმაციას, ბლოკჩეინ ქსელის მონაწილეთა მიერ განხორციელებული ტრანზაქციების (კომუნიკაციების) შესახებ. ბლოკჩეინში, ინფორმაცია ინახება „ბლოკების ჯაჭვის“ სახით, თითოეული ბლოკი, როგორც წესი, შეიცავს 3მ-მაჩვენებელს, ანუ კოდს, როგორც წინა ბლოკთან დამაკავშირებელ ნიშანს (განსაზღვრული რაოდენობის სიმბოლოთა წყობა), სახელწოდებას და ტრანზაქციის მონაცემებს. [2] ელექტრონული მმართველობის ასპექტში, ბლოკჩეინი, შესაძლოა განვიხილოთ, როგორც - მონაცემთა ბაზა, რომელშიც ასახულია ინფორმაცია სახელმწიფო (საჯარო) დაწესებულებას და მოქალაქეთა შორის ურთიერთობის შედეგებზე. ბლოკჩეინში, დაცული მონაცემები ერთმანეთთან ლოგიკურად დაკავშირებულია და დაშიფრულია ქსელის თითოეულ მონაწილესთან. მათი განახლება წარმოებს ავტომატურად - დაცულ მონაცემებში ცვლილების განხორციელების შემთხვევაში. [1] ტექნიკური თვალსაზრისით, ბლოკჩეინ პლატფორმა იძლევა შესაძლებლობას ნებისმიერ სფეროში მიღწეულ იქნას შეთანხმება შუამავალი პირების გარეშე, რაც ნამდვილად ქმნის დეცენტრალიზებულად მართვის განხორციელების საფუძველს, თუმცა მხოლოდ მომსახურების

(სერვისების მიწოდების) და არა რეგულირების ნაწილში, რეგულირება რჩება ადამიანურ კომპეტენციას და სახელმწიფო გამგებლობას მიკუთვნებულ სფეროდ.

ბლოკჩეინ ტექნოლოგიას ყველა ცივილიზებული სახელმწიფო აღიარებს, მათ შორის აშშ, დიდი ბრიტანეთი, იაპონია, გერმანია, კანადა და სხვ. ეტაპობრივად ინერგება ბლოკჩეინ ტექნოლოგია უკრაინაში, ესტონეთში და სხვა ქვეყნებშიც. აღნიშნული ტექნოლოგია შესაძლებელია გამოიყენებოდეს სხვადასხვა სფეროში, სადაც აუცილებელია მონაცემთა შენახვა-სისტემატიზაცია, მაგალითად: სახელმწიფო მმართველობა, სამართალი, ფინანსები, ჯანდაცვა, განათლება, მეცნიერება, და სხვ.

2018 წლის 10 აპრილს ევროკავშირის წევრი 22 ქვეყნის მიერ ხელმოწერილ იქნა **დეკლარაცია ევროპის ბლოკჩეინის პარტნიორობის შექმნის შესახებ**. შეთანხმების თანახმად, ქვეყნები აპირებენ გაუზიარონ ერთმანეთს დაგროვილი გამოცდილება და ცოდნა ტექნიკურ და ნორმატიულ სფეროებში და ერთობლივად დაიწყონ ბლოკჩეინ ტექნოლოგიის ბაზაზე დაფუძნებული პლატფორმის გამოყენება, რომელიც განკუთვნილი იქნება როგორც საჯარო, ისე კერძო სექტორისათვის. [3]

საქართველო იყო ერთ-ერთი პირველი ქვეყანა, რომელმაც ბლოკჩეინის ტექნოლოგია წარმატებით დანერგა საჯარო სექტორში. ამის თვალსაჩინო მაგალითს წარმოადგენს საჯარო რეესტრის ეროვნულ სააგენტოსა და კომპანია Bitfury-ის ერთობლივი პროექტის განხორციელება, რომელიც გულისხმობს საქართველოში უძრავი ქონების რეგისტრაციისას „ბლოკჩეინ ტექნოლოგიის“ გამოყენებას. [4] ამ ტექნოლოგიის გამოყენების უპირატესობა მდგომარეობს: 1. უსაფრთხოებაში - ტრანზაქციები კრიპტოგრაფიულად დამიფრულია; 2. უცვლელობაში - ის მდგრადია და მასში მონაცემების შეცვლა თითქმის შეუძლებელია. ერთხელ განხორციელებული ტრანზაქციის ჩანაწერის შეცვლა შეუძლებელია ყველა მომდევნო ტრანზაქციის ბლოკის შეცვლის გარეშე; 3. გამჭვირვალობაში - ტრანზაქციები საჯარო და დეცენტრალიზებულია.

საქართველოს წარმატება ბლოკჩეინის კონკრეტული მიმართულებით დანერგვაში როგორც პრაქტიკული კუთხით, ისე

საერთაშორისო დონეზე - დიდია, თუმცა ბლოკჩინის განვითარებისათვის ხელსაყრელი გარემოს შესაქმნელად, გასაკეთებელი ჯერ კიდევ ბევრია. მეცნიერ-ექსპერტები მიიჩნევენ, რომ აუცილებელია ეროვნული სტრატეგიის შემუშავება ბლოკჩინ ტექნოლოგიის დანერგვისა და გამოყენებისათვის. ვფიქრობთ, სტრატეგიის შემუშავება და მისი განხორციელება წინგადადგმული ნაბიჯი იქნება ბლოკჩინ პლატფორმაზე დაფუძნებული სფეროების განვითარებისათვის. მისი მიღებით, უზრუნველყოფილი იქნება სამთავრობო ეფექტიანობა, საზოგადოების კეთილდღეობა და კანონმდებლობის ინოვაციურობა. მაშასადამე, ტექნოლოგიის სხვადასხვა სფეროში ინტეგრირება, დაკავშირებულია როგორც სახელმწიფოებრივ და საზოგადოებრივ, ისე სამართლებრივ ასპექტებთან.

ბლოკჩინ ტექნოლოგია არის მომავალი, რომელზეც დაფიქრება დღეს არის მნიშვნელოვანი. საქართველოს ნამდვილად აქვს პოტენციალი საჯარო სექტორში ბლოკჩინის დანერგვით, გახდეს ერთ-ერთი წარმატებული ქვეყანა.

ლიტერატურა

References:

1. <https://www.wfgermany.com/single-post/2017/03/16/BLOCKCHAIN-%D1%82%D0%B5%D1%85%D0%BD%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%B8%D1%8F-%D0%B4%D0%BB%D1%8F%D0%B3%D0%BE%D1%81%D1%83%D0%B4%D0%B0%D1%80%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0> (ukanasknelad iqna gadamowmebuli 08.03.2019).
2. Генкин А, Михеев А. „Блокчейн – как это работает и что ждет нас завтра“, Москва, Альпина Паблишер, 2018, ст.148.
3. Jun M, “Blockchain Government: A next form of infrastructure for the twenty-first century”, Korea, Alma, 2017, p.35.
4. [https://ipress.ge/new/sajaro-reestri-inovatsiur\(ukanasknelad iqna gadamowmebuli 05.03.2019\)](https://ipress.ge/new/sajaro-reestri-inovatsiur(ukanasknelad iqna gadamowmebuli 05.03.2019)).

რეგენზენტი: პროფესორი გენადი იაშვილი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი.

Kandelaki Natalia

BLOCKCHAIN TECHNOLOGY AND ITS FUTURE IN E-GOVERNMENT

Summary

Despite the fact that the revolutionary-innovative blockchain technology was introduced recently, it has gained great popularity. The prospect of introducing electronic control with the help of blockchain technology in various fields is one of the most important and urgent problems for Georgia. Blockchain is not only being introduced all over the world, but also brings new goals and ideas that allow you to "decide and implement." The article briefly describes the essence of blockchain technology, its scope, analyzed the feasibility of the use of technology and the integration into the electronic control system.

Keywords: blockchain, e-Government, electronic services, technology.

Reviewer: Professor Genadi Iashvili, Georgian Technical University.

Канделаки Наталья

ТЕХНОЛОГИЯ БЛОКЧЕЙН И ЕЕ БУДУЩЕЕ В ЭЛЕКТРОННОМ УПРАВЛЕНИИ

Резюме

Несмотря на то что, революционно-инновационная технология блокчейн была внедрена недавно, она приобрела большую популярность. Перспектива внедрения электронного управления с помощью технологии блокчейн в различных сферах является одной из важных и актуальных для Грузии проблем. Блокчейн не только внедряется во всем мире, но и приносит новые цели и идеи, которые позволяют «решать и осуществлять». В статье кратко рассматривается суть технологии Блокчейн, область ее применения, проанализирована целесообразность использования технологии и вопросы интеграции в систему электронного управления.

Ключевые слова: блокчейн, электронное управление, электронные услуги, технологии.

Рецензент: Профессор Геннадий Яшвили, Грузинский Технический Университет.

Gren' Larisa

**CONTENT AND PRACTICE OF REALIZATION OF
MECHANISMS OF PUBLIC ADMINISTRATION IN VOCATION-
AND-TECHNICAL TRAINING DEVELOPMENT AT REGIONAL
LEVEL**

The article contains an analysis conducted on the basis of normative-legal documents of vocation-and-technical training's formation and development within the context of the education system of Ukraine. There were determined peculiarities of content and viewed the practice of using mechanisms of state management in guiding vocation-and-technical training's development at the regional level. Perspectives of modernizing the vocation-and-technical training system for national economy development were considered.

Keywords: *state management mechanisms, vocation-and-technical education, Regional Council on Vocational Training Issues (Stakeholders' in Vocational Training Council).*

Problem setting. Transformational changes taking place in modern vocation-and-technical training (VTT) system are a reliable indicator and proof of constant attention on behalf of the Ministry of Science and Education of Ukraine (MSE) in raising its prestige in the country and abroad.

During the summative press conference “Work of MSE: the results of 2018 / the image of 2019” the Minister of Science and Education of Ukraine concentrated her attention on the 2019's becoming a year of growth and development of real possibilities for all spheres, starting from secondary and vocational schools to higher education and scientific institutions, each of them getting its place in the list of the ten priorities of MSE. According to the Minister, 2019 is the year of massive reform in vocational training: the reform supposes the change of standards, adoption of profile law “On vocational (vocation-and-technical) training”, as well as education environment renovation (raising qualifications of teachers and vocational trainers) with participation of European partner-investors [1].

The efforts by Ministry of Science and Education of Ukraine are directed at complex reforming of all the VTT system's components: content, management, structures and networks, financing. All this will enable to eliminate the problems that are in this sphere, including those at the regional level.

Considering the selected subject of our research, we will concentrate our attention on state management mechanisms in VTT formation and development at the regional level.

Paper objective. To disclose peculiarities of state management mechanisms in development of vocation-and-technical training at the regional level.

Paper main body. The problematics of formation and development of vocation-and-technical training in the national scientific thought is an object of research in historic, pedagogic, economic, and state management sciences.

Traditionally, state management mechanisms of education management are closely studied by both Ukrainian and foreign scientists. The corresponding issues found their reflection in the research by A. Verbytska (“Integration of Ukraine’s education into the European science-and-education environment”), S. Dombrovska (“State management of higher education under transformational changes”), V. Moroz (“Mechanisms of state management of work potential development at higher education establishments of Ukraine”) and others. Mechanisms of state policies realization in the sphere of vocational (vocation-and-technical) training are deeply studied in dissertation researches by L. Korobko (“State regulation of vocation-and-technical training system in Ukraine”), A. Kaplun (“Development of qualified workers’ training systems in Bulgaria and Poland (end of XIX – XX centuries)”), N. Savchenko (“State regulating of professional training for unemployed in Ukraine”), P. Kuharchuk (“State-public management of vocation-and-technical training system in Ukraine (regional aspect)”), I. Naid (“State regulation mechanisms in the sphere of young specialists employment”), and other scientists.

Mechanisms of state management of vocation-and-technical training’s development have been discussed in monographs by N. Rozina (“Forming of social-legal competency in future qualified workers in vocation-technical schools”), V. Sadkovi (“State management in the sphere of forming education standards of training specialists in Civil defense of Ukraine”), V. Sychenko (“Mechanisms of education system regulation: current state and development perspectives”), in collective monograph by authors V. Anischenko, D. Zakatnov, S. Sdiuruk (“Directions of reforming vocation-and-technical training under condition of European integration (experience, analysis, forecasts)”), in collective monograph by G. Yelnikova and V. Svistun (“Management of vocation-and-technical training development in current conditions: theory and practice”).

Among foreign authors whose works are directed at research of the vocational training system, one should note scientific articles by R.V. Rostovsky (“State management of higher vocational training”), Grace Olurmi Akanbi (“Perspectives of technical and vocational training and education in Nigeria: overcoming the gap between the political document and realization”), A. Barabash and F. Rowner (“Employment and training in America: the art of integration”), Ch. Czhaio and F. Rowner (“Branches of research in vocational training”), G. Muzikatis (“Role of training programs in vocational training sphere and employees’ training in economic development sphere”), and other scientists. A brief characteristic of the Ukraine’s population’s education level in the context of its connection with the country’s potential system is supplied in the work by V. Moroz [2]. Defining the tasks of state management of higher education development, S. Dombrovska in her article accentuates attention on adopting the specialties to real needs of economy [3]. Forming and evolvement of vocation-and-technical training are studied by L. Gren [4], so this article is a logical continuation of our further scientific research.

It so happened historically that vocational training development in each separate region of Ukraine and its state management was conducted within the borders of the former USSR institutional borders. Consequently, considerable part of Ukrainian government’s legislative acts was based on the same fundamental principles that were declared earlier in similar acts by the Soviet Russia’s government, i.e. were duplicated by the Sovnarkom (government) of the former Ukrainian Soviet Socialist Republic. The sources of both common and vocational education were determined by the Sovnarkom Decree of November 9, 1917 “On Establishing the State Commission of people’s commissariat on vocation-and-technical training”. The adopted on the 20th of June Sovnarkom Decree “On measures on spreading vocation-and-technical knowledge” bounded young people working at plants, factories, workshops, and trade-and-industrial enterprises to pass a two-hour training on a daily basis. Since 1920 there began to operate actively the schools of plant-and-factory training (PFT). The Sovnarkom Decree “On vocation-and-technical training duty”, according to which workers aged between 18 to 40 were involved in vocation-and-technical training, enhanced obtaining a working profession.

By the Decree No. 37 “On state labor resources of the USSR” issued on October 2, 1940 by the Presidium of Supreme Soviet of the USSR, three types of education establishments were established: workmanship schools, railway schools with two-year training, and plant-and-factory training schools (PFTS) with a six-month period of training mass professions

workers. The labor resources system existed till December 24, 1958 when there was adopted the Law of the USSR “On strengthening contacts of schools with life and on further development of the people’s education system of the USSR”. In 1961 – 1963 all vocational schools and PFTSs of State labor resources system were transformed into the city and village vocation-and-technical schools which could enroll the school-leavers of the eight-year secondary school. The Resolution of the Central Committee of CPSU (Communist party) and the Council of Ministers of the USSR of April 2, 1969 supposed a gradual transforming of all vocation-and-technical schools into vocation-and-technical colleges with 3 to 4-year period of qualified workers training with secondary education. In accordance with the Law “On People’s Education” (1969) there were established secondary vocation-and-technical colleges which gave their students both secondary education and a working profession.

By the middle of the 80th of XX century, nearly 40% of eight-year secondary schools continued their education at vocation-and-technical colleges.

Ukraine, on having become an independent state, set on to reforming the system of vocation-and-technical training, to which process testify normative-and-legal documents adopted at both state and regional levels (the Law of Ukraine of 10.02.1998 No. 3/98 BP “On vocation-and-technical education” [5]; the State purposeful program of vocation-and-technical training development for 2011– 2015” of 07.06.2011 No. 541 [6]; the Order of the Ministry of Science and Education (MSE) of Ukraine of 22.07.2011 No. 862 “On approval of the Typical basis structure of learning plans for conducting vocation-and-technical training, re-training, or qualifications raising in working professions”; the Order of MSE of Ukraine of 14.05.2013 No. 499 “On Approval of Typical rules of admission to vocation-and-technical education establishments of Ukraine” registered at the Ministry of Justice of Ukraine on May 29, 2013 No. 823/23355; the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 16.11.2016 No. 818 “On approval of the list of priority professions training of which is financed from the state budget”. The Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 31.05.2017 No.373 “On approval of the Procedure of professional standards development and approval”; the Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 14.12.16 No. 1077-p “On approval the plan of measures on introduction the National qualifications frame for 2016 – 2000”).

Currently, the Draft Law of 20.09.2018 “On vocational (vocation-and-technical) education of Ukraine” is under public discussion; its passing is expected in 2019.

State management of vocation-and-technical training’s development is directed at radical change in the favor of complexness, systemacy, and specificity concerning directedness at professions and specialities that will be in demand. To the need of conducting such measures attest the Ukraine’s State Statistics Service data on pupils distribution on leaving the 9th grade by choosing further education in 2014 – 2018 in Ukraine, that are given in table 1.

Table 1
Pupils’ distribution on leaving the 9th grade by their choice of further education in dynamics of 2014 – 2018

Year	Moved to the 10 th grade of secondary school	Entered a vocation-and-technical training institution	Entered a higher education establishment
2014	61.3%	15.7%	20.3%
2015	59.8%	17.0%	20.8%
2016	58.4%	16.7%	22.0%
2017	58.5%	15.8%	22.8%
2018	61/8%	14.6%	23.1%

As can be seen from table 1 data, during the past 5 years, the lowest figure of those entering a vocation-and-technical training institutions was in 2018 compared with the previous years (14.6%). This indicator nearly coincides with that of mid-70s of XX century when the number of entrants to vocational training institutions after the 8th grade of secondary school was 14.4%.

Vocation-and-technical education is the main source of provision employees for enterprises in the regions and all over the country.

Economic and industrial activity of each region of Ukraine has its own specifics in the need of qualified workers in one or other speciality. For instance, Donetsk and Luhansk areas need mining workers and mining electromechanics. Zaporozhe area needs specialists in machine-building and agricultural workers, Volyn area needs specialists in wood processing industry, Chernigov area needs employees skilled in construction, services, etc.

In satisfying the employers’ needs in workforce, the main problems are still, firstly, insufficiently organized work on employment advising among

school-leavers, secondly, low level of advertising working professions by enterprises and organizations in mass media.

State management mechanisms directed at vocation-and-technical training development at regional level suppose its modernizing, which has resulted in uniting and consolidating of vocation-and-technical training institutions, convening regional Councils of vocational training (stakeholders) as a consulting-coordinating body at oblast state administration concerning the issues of determining and introduction of the state and regional policies in the sphere of vocational training. The functional principles of the VTT regional councils are: the role of VTT in regional socio-economic development, the level of innovations used in VTT, and the VTT attractiveness level.

The factors determining the system of VTT's financing within the organizational level of VTT decentralizing are, particularly, the VTT schools regional network's optimization, property ownership issues, forming and distribution of regional order on qualified workers' training, development of modern education and vocation standards (learning plans) to the needs of local labor markets, formation of state-private partnerships for VTT development [1].

Of regions' interest in the VTT system improvement at the regional level attests the fact that in spite of social and personnel difficulties training and practical centers are opened for training workers of needed professions in Volyn, Donetsk, Luhansk, Zaporozhe, Kharkiv, Chernigiv and other areas, to the organizing of work at VTT institutions social partners and civil society institutions are drawn, creative groups are formed with participation of representatives of training institutions, enterprises, employment agencies in order to ensure quality development of state standards for vocation-and-technical training on the module-competency basis; science-and-pedagogic experiments are performed to introduce the dual form of vocational training and distance learning.

Thus, maintaining the process of the VTT system's modernizing at the state and regional levels is an efficient means in support of economy of Ukraine.

Conclusions of the research. Considering the stated above, we can formulate the following conclusions.

First, formation and development of vocation-and-technical training of Ukraine before its becoming independent (1991) was taking place within the existing at that period traditions, although it was the period between 1917 and 1922 when the foundations of forming the legal mechanism of state management, as it is understood today, were laid. In 1923 – 1939 there

takes place a dynamic development in forming the VTT system (the training schools network of labor resources), their management structure. Between 1960 and the beginning of 1980s there was the adoption of the “Law on people’s education” (legal recognition of new training institutions – secondary vocation-and-technical colleges that granted their trainees both secondary education and a working profession); active reforming of the VTT system is being conducted (from the independence declaration till today): the Law of Ukraine “On vocation-and-technical training, the Purposeful program of vocation-and-technical training development for 2011 – 2015, the Draft Law “On vocational (vocation-and-technical) training”[6], and so on.

Second, on the results of analyzing the contents of the stages in vocation-and-technical training development we clarified the classification of state management mechanisms with taking into consideration the stages in its development. At the stage of evolving first models of the VTT system’s formation within the context of peculiarities in economy system and actual for that time institutional conditions, there prevails the use of economic and normative-legal state management mechanisms. At the following stage of correcting the directions and contents of vocation-and-technical training development there dominate the instruments of normative-legal and administrative state management mechanisms. In the 1040 – 1959 the vocation-and-technical training system got its utmost development. In our opinion, it was at this stage that can be considered the most significant in the context of normative-legal content of state management mechanism: it considerably influenced further development of the VTT system. The period between 1960s and the beginning of 1980s is characterized by granting the state management subjects the information-communicative mechanism’s instruments (raising the prestige of working professions); by a rather massive development of the country’s economy and its labor resources. The years between 1991 and 2010 are fundamental for the VTT system’s development and they are characterized by the final settlement of normative-legal norms concerning regulating the order of its system’s operation; the Draft Law “On vocational (vocation-and-technical) training” of September 20 2018, which was brought for public discussion, testifies to bringing to legal norms the decentralizing processes within the system of VTT. The process of modernizing the VTT system at the state and regional levels will enhance production modernization, introduction of modern technologies, attraction of foreign investments, that in the long run will enable not only to provide the state economy with qualified employees, but also to enable Ukraine’s joining the world integration processes.

References:

Литература

1. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/nrk/Analitichni-materialy/14-robochi-materiali-z-oglyadu-stvorenyya-profesiynikh-rad.pdf>
2. Мороз В.М. Динаміка зміни індексу освіченості населення на Україні як якісна характеристика системи трудового потенціалу країни / В.М. Мороз // Вісник Національної академії державного управління при Президенті України. – 2009. – №2. – С. 249–256.
3. Домбровська С. М. Механізми реалізації державної політики в галузі вищої освіти / С. Домбровська // Актуальні проблеми державного управління. – 2011. – № 2 (40). – С. 1–6.
4. Грень Л. М. Нормативно-правовий механізм державного управління розвитком професійної (професійно-технічної) освіти: історична ретроспектива/Л.М. Грень//Вісник Національного університету цивільного захисту України: зб. наук.пр.–Х.:Вид-во НУЦЗУ,2018.-Вип. 3(8).-542 с.- (Серія «Державне управління»).С. 106-117.
5. Про затвердження Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011-2015 роки: постанова Кабінету Міністрів України від 13.04.2011 № 495 // Урядовий кур'єр від 24.05.2011. – № 92.
6. Про професійно-технічну освіту : закон України від 10.02.1998 року № 103/98 –ВР // Вісник Верховної Ради України. – 1998. – № 32. – Ст. 215.

Reviewer: Moroz Vladimir, Doctor of sciences (Public Administration), Full Professor of Department of pedagogy and psychology of social systems management of The National Technical University «Kharkov Polytechnic Institute».

გრენი ლარისა

პროფესიონალურ-ტექნიკური მომზადების განვითარების სახელმწიფო მართვის მექანიზმების შინაარსი და რეალიზაციის პრაქტიკა რეგიონალურ დონეზე

რეზიუმე

სტატიაში უკრაინის განათლების სისტემის კონტექსტში ნორმატიულ-სამართლებრივ დოკუმენტებზე დაყრდნობით გაანალიზებულია პროფესიონალურ-ტექნიკური განათლების ჩამოყალიბებისა და განვითარების პროცესი; განხილულია

პროფესიონალურ-ტექნიკური განვითარების სახელმწიფო მართვის მექანიზმების გამოყენების პრაქტიკა რეგიონალურ დონეზე და განსაზღვრულია მისი შინაარსის თავისებურებები, აგრეთვე პროფესიონალურ-ტექნიკური განათლების სისტემის მოდერნიზაციის პერსპექტივები ეროვნული ეკონომიკის განვითარებისათვის.

საკვანძო სიტყვები: სახელმწიფო მართვის მექანიზმები, პროფესიულ-ტექნიკური განათლება, რეგიონალური საბჭო პროფესიონალური განათლების საკითხებზე (პროფესიული განათლების დაინტერესებულ მხარეთა საბჭო)

რეცენზენტი: ვლადიმირ მოროზი, სახელმწიფო მართვის მეცნიერებათა დოქტორი, ეროვნული ტექნიკური უნივერსიტეტის „ხარკოვის პოლიტექნიკური ინსტიტუტის“ პედაგოგიკისა და ფსიქოლოგიის კათედრის პროფესორი.

Грень Лариса

СОДЕРЖАНИЕ И ПРАКТИКА РЕАЛИЗАЦИИ МЕХАНИЗМОВ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЕМ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ НА РЕГИОНАЛЬНОМ УРОВНЕ

Резюме

Аннотация: В статье на основе нормативно-правовых документов проведен анализ становления и развития профессионально-технического образования в контексте системы образования Украины; определены особенности содержания и рассмотрена практика использования механизмов государственного управления развитием профессионально-технического образования на региональном уровне; рассмотрены перспективы модернизации системы профессионально-технического образования для развития национальной экономики.

Ключевые слова: механизмы государственного управления, профессионально-техническое образование, региональный совет по вопросам профессионального образования (Совет стейкхолдеров профессионального образования).

Рецензент: Владимир Мороз, доктор наук по государственному управлению, профессор кафедры педагогики и психологии управления социальными системами Национального технического университета «Харьковский политехнический».

მელაძე ციალა
„საქართველოს კანონი საჯარო სამსახურის შესახებ“-ის ასპექტური
ანალიზი

პირველი საკანონმდებლო ჩარჩო, რომელმაც დაარეგულირა საჯარო სამსახურის განხორციელებასთან დაკავშირებული ურთიერთობები, საქართველოში მიღებულ იქნა 1997 წლის 31 ოქტომბერს.

დღეს მოქმედი კანონი „საჯარო სამსახურის შესახებ“ მიღებულია პარლამენტის მიერ 2015 წლის 27 ოქტომბერს. მასში ახლებურადაა მოწესრიგებული არაერთი მნიშვნელოვანი საკითხი, როგორცაა: საჯარო სამსახურის სტრუქტურა, საჯარო სამსახურში დასაქმებული პირები, საჯარო სამსახურის პრინციპები, საჯარო სამსახურის საბჭოს დაკომპლექტების წესი, საჯარო სამსახურის ბიუროს ფუნქციები და სხვა.

„საჯარო სამსახურის შესახებ“ კანონში განხორციელებული ცვლილების მიუხედავად, მიგვაჩნია რომ საჭიროა აღნიშნული კანონის მეტად სრულყოფა და დახვეწა. საჯარო სამსახური ერთნაირად ხელმისაწვდომი უნდა იყოს მოქალაქეებისათვის, რაც დარღვეულია დახურული კონკურსების მეშვეობით. ასევე აუცილებელია არსებობდეს საჯარო სამსახურში დასაქმებულთა უფლებების დაცვის მეტი გარანტიები, რაც ამ ეტაპისთვის არაა შემუშავებული.

საკვანძო სიტყვები: საჯარო სამსახური. საკანონმდებლო ცვლილებები. რეფორმა. კანონმდებლობა.

*„ცუდი კანონებით, მაგრამ კარგი ჩინოვნიკებით ქვეყნის მართვა კიდევ შეიძლება, მაგრამ თუ ცუდი ჩინოვნიკებია, ვერავითარი კანონები ველარ გვიშველის“
ოტო ფონ ბისმარკი*

პირველი საკანონმდებლო ჩარჩო, რომელმაც მოაწესრიგა საჯარო სამსახურის ორგანიზაციულ-სამართლებრივი საფუძვლები, დაარეგულირა საჯარო სამსახურის განხორციელებასთან დაკავშირებული ურთიერთობები და

განსაზღვრა მოსამსახურის სამართლებრივი მდგომარეობა, საქართველოში მიღებულ იქნა 1997 წლის 31 ოქტომბერს.

დღეს მოქმედი კანონი „საჯარო სამსახურის შესახებ“ მიღებულია პარლამენტის მიერ 2015 წლის 27 ოქტომბერს. მასში ახლებურადაა მოწესრიგებული არაერთი მნიშვნელოვანი საკითხი, როგორცაა: საჯარო სამსახურის სტრუქტურა, საჯარო სამსახურში დასაქმებული პირები, საჯარო სამსახურის პრინციპები, საჯარო სამსახურის საბჭოს დაკომპლექტების წესი, საჯარო სამსახურის ბიუროს ფუნქციები და სხვა.

აღნიშნულმა კანონმა ვერ შეძლო ზემოაღნიშნული მიზნის სრულად მიღწევა და ჩვენ შეგვიძლია ჩამოვთვალოთ ის ნაკლოვანებები, რომელიც გააჩნია მას ამ ეტაპზე, ესენია:

- პროფესიული საჯარო მოხელის თანამდებობაზე დანიშვნა განხორციელდება მხოლოდ კონკურსის წესით. პროფესიული საჯარო მოხელის მეოთხე (ყველაზე დაბალი) რანგისთვის გათვალისწინებულ თანამდებობაზე დანიშვნა გათვალისწინებულია ღია კონკურსის საფუძველზე, რომელში მონაწილეობის უფლება ექნება სერტიფიკატის მქონე ყველა პირს. ხოლო ზემდგომი რანგის (მესამე, მეორე, პირველი) თანამდებობაზე პროფესიული საჯარო მოხელის დაწინაურება განხორციელდება შიდა კონკურსის საფუძველზე, რაც გულისხმობს კანდიდატის შერჩევას საჯარო სამსახურის სისტემაში დასაქმებული პირებიდან, გარდა ადმინისტრაციული ხელშეკრულებით დასაქმებული პირებისა. მაღალი რანგის თანამდებობაზე პროფესიული საჯარო მოხელე დაინიშნება ღია კონკურსის წესით მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ შიდა კონკურსის წესით ვერ გამოვლინდება შესაბამისი კანდიდატი ან იარსებებს ბიუროს მიერ გაცემული დასაბუთებული პასუხი საჯარო სამსახურის სისტემის შიგნით მოთხოვნილი კვალიფიკაციის მქონე კანდიდატის არარსებობის შესახებ, რაც დადგინდება ადამიანური რესურსების მართვის ერთიანი ელექტრონული სისტემის მონაცემებზე დაყრდნობით. ჩვენ მიგვაჩნია, რომ კონკურსი მესამე, მეორე და პირველი რანგის დასაკავებლად არ უნდა იყოს დახურული, ვინაიდან ეს ჩანაწერი ხელს შეუშლის სამართლიანი და კონკურენტუნარიანი გარემოს შექმნას საჯარო სისტემაში. ამ

კონკრეტულ შემთხვევაში ირღვევა ღიაობის პრინციპი და ვერ მოხდება კვალიფიციური კადრების მოზიდვა, რაც საბოლოო ჯამში უარყოფითად აისახება სისტემის მუშაობაზე.

- კანონი უშვებს შესაძლებლობას, სასამართლოს მიერ პირის სამსახურიდან გათავისუფლების უკანონოდ აღიარების შემთხვევაში, არ მოხდეს სასამართლოს გადაწყვეტილების აღსრულება. თუ სასამართლო მიიღებს გადაწყვეტილებას, პირის სამსახურიდან გათავისუფლების უკანონოდ ცნობის შესახებ და ამასთან დააკისრებს დაწესებულებას მისი აღდგენის ვალდებულებას, პირი ვერ შეძლებს აღდგეს თანამდებობაზე თუ საჯარო სამსახურის სისტემაში არ მოიძებნება სათანადო ან ტოლფასი თანამდებობა. ასეთ შემთხვევაში, ნაცვლად აღდგენისა, პირი ჩაირიცხება საჯარო სამსახურის რეზერვში და აუნაზღაურდება კომპენსაცია 6 თვის განმავლობაში. თუ შესაბამისი თანამდებობა ვერ აღმოჩნდება ვერც ამ ვადაში, პირს აღარ მიეცემა ანაზღაურება, ხოლო სასამართლო გადაწყვეტილება დარჩება აღუსრულებელი. მიგვაჩნია, რომ აღნიშნული ჩანაწერი არსებითად აუარესებს მოქმედი კანონის სტანდარტს, რომლის მიხედვითაც, სასამართლოს მიერ სამსახურიდან განთავისუფლების არაკანონიერად აღიარების შემთხვევაში, მოხელე ექვემდებარება დაუყოვნებლივ აღდგენას. სახელმწიფო ვალდებულია შექმნას ადამიანის სამართლებრივი დაცვის პროცედურული და ორგანიზაციული ნორმები.

- საყურადღებოა ის ფაქტი რომ დაწესებულების რეორგანიზაციის, ლიკვიდაციის ან/და შერწყმის შედეგად, თანამშრომელთა შემცირების გადაწყვეტილებისათვის, არ მოითხოვება დასაბუთების შესაბამისი სტანდარტი, რაც გამორიცხავდა მოხელეთა უსაფუძლო განთავისუფლებას თანამდებობიდან. თავად გადაწყვეტილების მიღების პროცედურა, რომელსაც, შესაძლოა, პირის სამსახურიდან გათავისუფლება მოჰყვეს შედეგად, არ არის სათანადოდ გამჭვირვალე და სასურველი იქნებოდა ბიურო ჩართული ყოფილიყო უშუალოდ ამ პროცესში.

- აღნიშნული კანონის მე-10 თავი ითვალისწინებს დისციპლინურ პასუხისმგებლობას, ხოლო მისი დაწყების

საფუძვლებში ჩვენ არ გვხვდება მოქალაქეთა საჩივარი, რომლის აღნიშვნა აუცილებელია. საჯარო მოხელე მომსახურებას ხშირ შემთხვევაში სწორედ მოქალაქეებს უწევს.

„საჯარო სამსახურის შესახებ“ კანონში შესული არაერთი მნიშვნელოვანი ცვლილების მიუხედავად, მიგვაჩნია რომ საჭიროა აღნიშნული კანონის მეტად დახვეწა. საჯარო სამსახური ერთნაირად ხელმისაწვდომი უნდა იყოს მოქალაქეებისთვის, რაც დარღვეულია დახურული კონკურსების მეშვეობით. ასევე აუცილებელია არსებობდეს საჯარო სამსახურში დასაქმებულთა უფლებების დაცვის მეტი გარანტიები, რაც ამ ეტაპისთვის არაა შემუშავებული.

ლიტერატურა

References:

1. devdariani d., „sajaro samsaxuris reforma“, informaciis ganviTarebis instituti, 2016, <https://idfi.ge/ge/analysis-of-civil-service-reform> (bolo gadamowmeba 17.02.12019)
2. „saqarTvelos kanoni sajaro samsaxuris Sesaxeb“, sakanonmdeblo macne, gv. 1, <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/3031098?publication=20> (bolo gadamowmeba 17.02.2019).
3. izoria I., korkelia k., kublaSvili k., xubua g., „saqarTvelos konstituciis komentarebi“, Tb., 2005, gv. 372.
4. demetraSvili a., kvaWaZe m., da sxvebi, „konstituciuri samarTlis saxelmZRvanelo“, Tb., 2005, gv. 332-359.
5. demetraSvili a., kobaxiZe i., „konstituciuri samarTali“, Tb., 2011, gv. 329-342.

რეცენზენტი: აკადემიკოსი არჩილ ფრანგიშვილი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი.

Meladze Tsiala

ASPECT ANALYSIS OF "LAW OF GEORGIA ON PUBLIC SERVICE"

Summary

The first legislative framework that regulates the implementation of civil service, was adopted on 31 October 1997 in Georgia.

The current law on "Public Service" is adopted by the Parliament on 27 October 2015. It has a number of important issues, including: Civil Service Structure, People employed in Public Service, Principles of Public Service, Rules for Staffing the Civil Service Council, Functions of the Civil Service Bureau etc.

In spite of the amendments to the Law on Public Service, we believe that it is necessary to improve and improve the law. Public service should be equally accessible to citizens, which are violated through closed contests. It is also necessary to have more guarantees for the rights of employees in public service, which are not designed for this stage.

Keywords: public service, legislative changes, reform, legislation.

Reviewer: Academician Archil Prangishvili, Georgian Technical University.

Меладзе Циала

АСПЕКТНЫЙ АНАЛИЗ "ЗАКОНА ГРУЗИИ О ГОСУДАРСТВЕННОЙ СЛУЖБЕ"

Резюме

Первая законодательная база, регулирующая осуществление государственной службы, была принята 31 октября 1997 года в Грузии.

Действующий закон о «Государственной службе» принят парламентом 27 октября 2015 года. У него есть ряд важных вопросов, в том числе: структура государственной службы, люди, занятые на государственной службе, принципы государственной службы, правила о штатном расписании Совета по гражданской службе, функции Бюро гражданской службы и т. Д.

Несмотря на поправки к Закону о „государственной службе“ мы считаем, что необходимо совершенствовать и совершенствовать закон. Государственная служба должна быть в равной степени доступной для граждан, которые нарушаются в результате закрытых конкурсов. Также необходимо иметь больше гарантий прав работников на государственную службу, которые не предназначены для этого этапа.

Ключевые слова: государственная служба, законодательные изменения, реформа, законодательство.

Рецензент: Академик Арчил Прангишвили, Грузинский Технический Университет.

მამულაიძე თამთა
ინფორმაციული ტექნოლოგიების როლი და მნიშვნელობა
პოსტინდუსტრიულ ანუ ციფრულ ერაში

მოცემულ სტატიაში განხილული ციფრული ტექნოლოგიების როლი და მნიშვნელობა უდავოდ დიდია არა მხოლოდ განვითარებულ არამედ განვითარებად ქვეყნებშიც. ნაშრომში მოყვანილია ის სტატისტიკური მონაცემები, რომელზე დაყრდნობითაც შესაძლებელია ამა თუ იმ ქვეყნის კონკურენტუნარიანობის განსაზღვრა გლობალურ ინდექსში, მათი კორელაცია ციფრული ტექნოლოგიების დანერგავსთან, ნათლად ადასტურებს ციფრულ ტექნოლოგიებში გაწეული ხარჯების ეფექტს როგორც კულტურულ, ისე სოციალურ, ეკონომიკურ და პოლიტიკურ ასპექტებში. აღნიშნული ქვეყნების მაგალითზე წარმოჩენილია ინფორმაციული ტექნოლოგიების ის ძირითადი ფაქტორები რომელთაც განაპირობებს წარმატებული ქვეყნების უპირატესობა, აგრეთვე რომელთა გაუთვალისწინებლობამ განაპირობა სხვათა ჩამორჩენა მოცემულ ასპექტში.

საკვანძო სიტყვები: ინფორმაციული ტექნოლოგიები, გლობალიზაცია, ეკონომიკური ზრდა, საგანამანათლებლო ეფექტი, მსოფლიო ქსელი.

“გლობალიზაცია როგორც ამას მდიდარი ადამიანები განმარტავენ, კარგი რამ არის როცა შეგიძლია ისაუბრო ინტერნეტზე, ჰკვიან ტელეფონებზე, კომპიუტერებზე და თანამედროვე ტექნოლოგიებზე, თუმცა ეს არ ვრცელდება მსოფლიოს 2/3 ნაწილზე, თუ ამ მხრივ ვერ მიიღებ განათლებას და იცხოვრებ ისე, რომ დღეში მხოლოდ 1 დოლარს გამოიმუშავე გლობალიზაცია და განვითარება არასდროს მოვა შენამდე“ - **ჯიმი კარტერი** 2002 წლის ნობელის პრემიის მშვიდობის დარგში.

ინფორმაციული ტექნოლოგიების განვითარება და მისი სწრაფი ზრდა დიდ გავლენას ახდენს მსოფლიო საზოგადოებაზე. განვითარებული, ისევე, როგორც განვითარებადი ქვეყნების მოსახლეობა ტექნოლოგიებზე დამოკიდებულ საზოგადოებად გარდაიქმნა, რომელიც ინფორმაციის გაცვლისა და მიღების მიზნით აქტიურად იყენებს ამ უკანასკნელს.

ინფორმაციული ტექნოლოგიების გლობალური გამოყენებით მარტივად გადაიციმა ინფორმაცია და აღნიშნული პროცესი ახალ შესაძლებლობებს ქმნის. მსოფლიოს სხვადასხვა წერტილში ინფორმაციის ხელმისაწვდომობამ და კომუნიკაციის შესაძლებლობამ გააძლიერა დემოკრატია, ადამიანის უფლებების დაცვა და სამართლებრივი სახელმწიფოს მშენებლობის პროცესი, ინფორმაციული ტექნოლოგიების განვითარება ეფექტს ახდენს, როგორც საგანმათლებლო, ისე ეკონომიკურ და სოციალურ მაჩვენებლებზე. 2007 წლის დასაწყისისთვის მსოფლიო ქსელის მომხმარებელთა რიცხვი 1.14 მილიარდი იყო, თუმცა ინფორმაციულ ტექნოლოგიებთან ხელმისაწვდომობა განვითარებულ და განვითარებად ერებს შორის მაინც არათანაბარია. ხელისუფლების მიერ გატარებული ქმედითი პოლიტიკით შესაძლებელია აღნიშნული უთანასწორობის აღმოფხვრა და მსოფლიოში მრავლად არის ამის მაგალითები.

უნდა აღნიშნოს ისიც, რომ განვითარებად ქვეყნებს ინფორმაციული ტექნოლოგიებთან წვდომით ეძლევათ მსოფლიო დონეზე ინტეგრაციის შესაძლებლობა, სახელმწიფოს კონკურენტუნარიანობაც სწორედ ამაში ვლინდება, შეუწყობს თუ არა ხელს მსოფლიო ქსელის სწორი გამოყენებით ქვეყნის ეკონომიკურს ზრდას. გლობალური ფინანსური კრიზისის პერიოდში ამერიკის შეერთებული შტატების პრეზიდენტმა ბ. ობამამ (2009) გამოთქვა მოსაზრება, რომ ელექტრონული სამედიცინო ბარათების დასაწერად ხარჯების ზრდის მაგივრად უმჯობესი იქნებოდა, ე.წ. „მწვანე ენერჯეტიკა“ ანუ ახალი კომპიუტერებით და ელექტრონული ბიბლიოთეკებით სკოლების აღჭურვაში თანხების ინვესტირება. ამერიკამ ერთადერთ ეფექტიან გზად მიიჩნია აღნიშნული პოლიტიკის გატარება ქვეყნის კონკურენტუნარიანობის შენარჩუნებისა და ახალი სამუშაო ადგილების შესაქმნელად.

დიდი ბრიტანეთის პრემიერ-მინისტრმა გ. ბრაუნმა ინფორმაციული ტექნოლოგიების ინფრასტრუქტურის გასაუმჯობესებლად თანხების სუბსიდირებით ეკონომიკის სტიმულირების მზარდ მაჩვენებლს მიაღწია.

ინფორმაციულმა ტექნოლოგიებმა ადგილობრივი ხელისუფლების ინიციატივით შეაღწია საბერძნეთში და მალაიზიაშიც, ხოლო სამხრეთ კორეა კლასიკური მაგალითია, როგორც მოწინავე ქვეყანა ინფორმაციული ტექნოლოგიების განვითარების მხრივ, რომელიც სულ უფრო მეტად ცდილობს ფინანსური ზეგავლენის მოხდენას მსოფლიო დონეზე.

და რა ხდება ამ დროს განვითარებად ქვეყნებში?!

საგანამანათლებლო ეფექტი

კვლევებით დასტურდება, რომ ინფორმაციული ტექნოლოგიების გამოყენება ხელს უწყობს განათლების დონის გაუმჯობესებას, მაგალითისთვის:

ინდოეთში - 2006 წელს პირველად შეიტანეს საპილოტე სკოლებში კომპიუტერი, რომლის საშუალებითაც მოსწავლეებს შეეძლოთ გაცნობოდნენ თანამედროვე ტექნოლოგიებს. იმ სკოლებში სადაც ეს პროექტი განხორციელდა, დაინტერესება ინფორმაციული ტექნოლოგიების მიმართ სულ უფრო გაიზარდა, სწავლება ინფორმაციული ტექნოლოგიების გამოყენებით გახდა მიმზიდველი, რამაც ხელი შეუწყო შესაძლებლობების განვითარებას. ეკვადორში - ლათინურ ამერიკაში სულ რაღაც 10 წლის წინ დაინერგა ინფორმაციული ტექნოლოგიები უმაღლეს საგანამანათლებლო დაწესებულებებში პროფესორ ედვარდ ვილას დახმარებით, თუმცა 2015-2017 წლებში ეკონომიკური მაჩვენებელი საგრძნობლად შემცირდა და ბრაზილიის, ბელარუსის და აზერბაიჯანის შემდეგ მონაცემებთან შედარებით, რაც ნავთობზე მსოფლიო ფასის მნიშვნელოვანი შემცირებით ან/და შიდა პოლიტიკური არასტაბილურობით იყო გამოწვეული.

კოსტა რიკაში - დღეს უკვე 20,000 ადამიანი ყოველწლიურად იღებს დიპლომს ინფორმაციულ ტექნოლოგიებში. 1000 სამხრეთ აფრიკულ სკოლაში დაინერგა ინფორმაციული ტექნოლოგიები და მოსწავლეებს მიეცათ განვითარების შესაძლებლობა მსგავსი პროგრამები შემუშავდა 22 განვითარებადი ქვეყნებისთვის.

საქართველოში - 2006 წელს 2085 სკოლიდან მხოლოდ 280 სკოლა იყო აღჭურვილი 1500 კომპიუტერით, კომპიუტერიზაციისა და ინტერნეტიზაციის პროგრამის ფარგლებში მხოლოდ 2009 წელს მოხდა 20 მოსწავლეზე 1 უახლესი

კომპიუტერის გათვალისწინება, რაც აღმოსავლეთ ევროპული მაჩვენებელია. თუმცა რა შედეგები მოიტანა საერთო ჯამში ინფორმაციული ტექნოლოგიების დანერგვამ, იმოქმედა თუ არა ეკონომიკურ მაჩვენებელზე რაიმე სახის გავლენა, ამ დრომდე არავის გაუზომავს.

განვითარებულმა ქვეყნებმა, შეიმუშავეს და განახორციელეს სპეციალური პროგრამები განათლების სისტემის გაუმჯობესების მიზნით სწორედ ინფორმაციული და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების მეშვეობით.

აგრო ეფექტი

გლობალური კონკურენციისა და განვითარების კუთხით საგანამანათლებლო კომპონენტის გარდა მნიშვნელოვანია ისეთი სექტორების ხელშეწყობა ინფორმაციული ტექნოლოგიებით როგორც არის აგრარული სფერო. 1992 წლის რიოს კონფერენციაზე განსახილველ საკითხებში პრიორიტეტი მიენიჭა ღარიბი ქვეყნების ინტერნეტთან და შესაბამის ინფრასტრუქტურასთან ხელმისაწვდომობა, რაც ხელს შეუწყობდა მათ მიერ მოყვანილი სიმინდის ხარისხის გაუმჯობესებას და რეალიზაციას მექსიკაში. გაეროს განვითარების პროგრამის ფარგლებში დანერგილ პროგრამას ელექტრონული პლატფორმის შექმნის თაობაზე სკეპტიკურად შეხვდა კონფერენციის მონაწილეთა უმრავლესობა, თუმცა შემდგომში ზემოაღნიშნული პრაქტიკა ონლაინ სივრცეში აგარარული მიმართულებით ფერმერებისთვის, როგორც არის საჭირო ინფორმაციის განთავსება, საბაზრო ფასებისა და ხარისხის გაუმჯობესების კუთხით განათლების დონის გაუმჯობესება დაინერგა გვატემალაში, იამაიკაში, კოსტა რიკაში და კიდეც რამოდენიმე განვითარებად ქვეყანაში.

2000 წელს ინდოეთში კომპანიამ Indian tobacco-მ საპილოტე პროგრამის ფარგლებში აამუშავა ელ. სისტემა ვირტუალური ბაზრის სახით ე.წ დახლები, რისი საშუალებითაც ფერმერებმა შეძლეს პროდუქტის რელიზაცია ზედმეტი საკომისიოების გარეშე, აღნიშნულმა სისტემამ 50 დან 120 ათასამდე გაზარდა ფერმერების შემოსავალი.

საქართველოში მცირე და საშუალო ფერმერების ბაზართან ხელმისაწვდომობაზე და ადგილობრივი პროდუქციის რეალიზაციის პრობლემებზე არაერთი კვლევა ჩატარდა დონორი ორგანიზაციების მიერ, სწორედ აღნიშნულ კვლევებზე დაყრდნობით 2017 წელს ფერმერებისთვის საქართველოშიც შეიქმნა ელექტრონული პლატფორმა მობილური აპლიკაცია „აგრონავტი“, სადაც მომხმარებელს სხვადასხვა საჭირო ინფორმაციის მიღების გარდა, წარმოებული პროდუქტის რეალიზაციაც შეუძლია, ამ აპლიკაციის საშუალებით მნიშვნელოვნად გაიზარდა გაყიდვები და შემცირდა ადგილობრივი პროდუქციის რეალიზაციის პრობლემა, 100-მდე ფერმერისგან ყოველწლიურად შექმნილი ადგილობრივი პირველადი სასოფლო-სამეურნეო პროდუქტების საერთო რაოდენობამ 1.5 მლნ ლარს გადააჭარბა, თუმცა აგრარული სფეროს ძირითადად გამოწვევებს საქართველოში მხოლოდ ერთი ინიციატივა სრულად ვერ აღმოფხვრის. რაც უფრო ვითარდება ინფორმაციული ტექნოლოგიების შესაძლებლობები სოფლის მეურნეობის კუთხით, მით უფრო უმჯობესდება წარმოებული პროდუქტის ხარისხი და ადგილობრივ ფერმერებს ევროკავშირთან ღრმა და ყოვლისმომცველი შეთანხმების საფუძველზე ეხსნება ევროპული ბაზარი, რაც თავის მხრივ ქვეყნის კონკურენტუნარიანობას მსოფლიო დონეზე ცვლის უკეთესობისკენ.

აღსანიშნავია, რომ მაგალითად 2005 წელს როდესაც საქართველოს მთლიან შიდა პროდუქტში სოფლის მეურნეობის წილი 17% იყო, საქართველოს მშპ \$6,4 მილიარდს შეადგენდა, 2016 წელს კი \$14,4 მილიარდს. მშპ-ის დარგობრივ სტრუქტურაში რიგით მესამე პოზიცია უკავია სოფლის მეურნეობას, მიუხედავად იმისა, რომ სოფლის მეურნეობის წილი ეკონომიკაში 2019 წელს 9,4%-დან 10,6%-მდე გაიზარდა, ეს არა ამ დარგის განსაკუთრებული ზრდის, არამედ ზოგიერთი სხვა დარგის მაჩვენებლის, კონკრეტულად კი, ტრანსპორტის მაჩვენებლის შემცირების ხარჯზე მოხდა.

ყველა განვითარებულ ქვეყანაში, დაახლოებით, 30,000-დან 200,000-მდე ფერმერია და მათი წილი მშპ-ში არის 3%, ჩვენს

შემთხვევაში მოსახლეობის ნახევარია სოფლის მეურნეობაში დასაქმებული ან თვითდასაქმებული საოჯახო ტიპის მეურნეობების სახით და მშპ-ში დარგის წილი არის 9%-10% რაც დადებით ეკონომიკურ მაჩვენებელზე კარგად არ აისახება.

ეკონომიკური ეფექტი

ინფორმაციული ტექნოლოგიების განვითარება არა მხოლოდ კერძო მომხმარებლებს არამედ საწარმოების შესაძლებლობებსაც აუმჯობესებს. ეკონომიკური ზრდა მიღწევადია პირდაპირი და არაპირდაპირი გზით ზეგავლენის მოხდენით ეკონომიკაზე, ინფორმაციულ ტექნოლოგიების დანერგვით შესაბამისი ინფრასტრუქტურის განვითარებით.

სამხრეთ კორეა ასეთი ეკონომიკური ზეგავლენის კლასიკურ მაგალითად მიიჩნევა, მხოლოდ 1995-1997 წლებში სახელმწიფომ ამ სექტორში დაახლოებით 700 მილიონი დოლარის ინვესტიცია განახორციელა, რაც 80-ზე მეტ ქალაქესა და რეგიონში მაღალსიჩქარიანი ოპტიკურ-ბოჭკოვანი კომუნიკაციების 15 ათასი ინსტიტუტის სისტემის დანერგვას უკავშირდება. 1999 წლიდან 2003 წლამდე ინფორმაციული ტექნოლოგიების გამოყენების ზრდამ სამხრეთ კორეაში 43% - ს მიაღწია, მაგალითისთვის ამავე პერიოდში მალაიზიაში 1% იყო.

სამხრეთ კორეის წარმატება ინფორმაციული ტექნოლოგიების განვითარების კუთხით აიხსნება ხელისუფლების მხრიდან აღნიშნული დარგის ნაციონალურ პრიორიტეტად დასახელებაში, შემდგომ მის სუბსიდირებაში.

სინგაპურის მთავრობამ 2015 წელს საზოგადოებაში ინფორმაციული ტექნოლოგიების დანერგვის/გავრცელების/განვითარების გრძელვადიანი მიზანი დაისახა. აღნიშნულ სექტორში დაფინანსება 8 მილიარდიდან 17 მილიარდ დოლარამდე გაზარდა, შედეგად გაორმაგდა ქვეყნის მიერ წარმოებული პროდუქტების მოცულობა, სამჯერ გაიზარდა ექსპორტის მაჩვენებელი და შეიქმნა 80,000 ახალი სამუშაო ადგილები. სინგაპურმა მიაღწია სოციალურ მდგრადობას

მთლიანი შიდა პროდუქტის მაჩვენებლის და ახალი სამუშაო ადგილების ზრდა განვითარებად რეგიონებში ინფორმაციული ტექნოლოგიების დანერგვის შემდგომ

რეგიონი	მშპ-ს მილიარდი დოლარი	ზრდა აშშ	ახალი ადგილების მილიონი	სამუშაო ზრდა
აზია	150-80		6,6 - 8,0	
აფრიკა	40-90		1,3 - 3,1	
ლათინური ამერიკა	60-80		0,9 - 1,3	
ცენტრალური და აღმოსავლეთი ევროპა	50-70		1,1 - 1,7	
ჯამურად	300-420		10 - 14	

სოციალური ეფექტი

ინფორმაციულ ტექნოლოგიებს გლობალური შესაძლებლობები აქვს. მათი დანერგვით, ეკონომიკური სტაბილურობის მიღწევით და შენარჩუნებით შესაძლებელი ხდება სოციალური სტანდარტების განსაზღვრა, სწორედ ინფორმაციული ტექნოლოგიების გამოყენება მიიჩნევა სოციალური სტაბილურობის მყარ გარანტად. ეკონომიკური ზრდის სტიმულირების გარდა, ინფორმაციული ტექნოლოგიების სექტორმა შესაძლებელი გახადა უფრო მეტი სოციალური მდგრადობის მიღწევა საზოგადოებაში მომსახურების გაწევის ეფექტიანობის გაზრდის გზით, სხვადასხვა სფეროში, მათ შორის განათლებისა და ჯანმრთელობის სფეროში. ინფორმაციულმა ტექნოლოგიებმა რადიკალურად შეცვალა ხალხებს შორის ურთიერთქმედების ფორმები და წარმოშვა დადებითი გრძელვადიან ეფექტები ბევრ სფეროში, მათ შორის სოციალური კუთხით.

განვითარებადმა ქვეყნებმა, რომლებმაც ხელი არ შეუწყეს ინფორმაციული ტექნოლოგიების დანერგვას, რითაც საზოგადოებას მოაკლეს შესაძლებლობა განსთლების მიღების, მიზეზ შედეგობრივად კი ქვეყანაში ეკონომიკური მაჩვენებლის ზრდას, ითვლებიან ღარიბ ქვეყნებად. მთავრობის ეფექტიან პოლიტიკაზეა დამოკიდებული ქვეყნის სტატუსი მსოფლიო დონეზე. ქვეყნები, რომლებიც ვერ ვითარდებიან ათწლეულების განმავლობაში განვითარებად ქვეყნებად რჩებიან და ვერ ახერხებენ ეკონომიკური წარმატების მიღწევას.

დასკვნის სახით, ცხადია, რომ სახელმწიფოს მხრიდან აქტიური საინვესტიციო მხარდაჭერის გარეშე, შეუძლებელია

ინფორმაციული ტექნოლოგიების სექტორის განვითარება. თუმცა, ასეთი ინვესტიციების ეფექტიანი განხორციელება მოითხოვს ყველა დაინტერესებული მხარის ჩართულობას, მათ შორის კერძო ბიზნესის. კერძო კომპანიები დაინტერესებულნი არიან შემოსავლების მისაღებად, ხოლო მთავრობა ქმნის სოციალურ სერვისებს, მიმართულია საგადასახადო შემოსავლების გაზრდით და ეკონომიკური მაჩვენებლის დასტაბილურებას, ეს ინტერესთა კოორდინაცია არ არის ადვილად მიღწევადი.

ინფორმაციული ტექნოლოგიების განვითარებაში მთავარი როლი ბუნებრივია სახელმწიფოს ეკუთვნის. თუ პრიორიტეტულია აღნიშნული სექტორის განვითარება და მასში მთავრობა სუბსიდირებას ახდენს განვითარების სტრატეგიის საფეხურების გავლით და არის შედეგზე ორიენტირებული, შესაბამისად იღებს გაზომვად ბენეფიტებს (ეკონომიკური ზრდა, დარგების განვითარება, სოციალური კეთილდღეობა). ამასთან ერთად, სახელმწიფომ ნათლად უნდა იცოდეს, თუ რამდენად და გრძელვადიან პერსპექტივაში შეძლებს მოსახლეობის ეკონომიკის განვითარებასა და მოსახლეობის სოციალურ საჭიროებების უზრუნველყოფას.

ლიტერატურა

References:

1. International Relations World Politics (Fifth edition) Paul R. Viotti/Mark V. Kauppi
2. iang maio, gamoTvliTi teqnika, tomi 113
3. msolfio umaRlesi donis Sexvedra sainformacio sazogadoebis sakiTxebTan dakavSirebiT dokumentebi: WSIS-03/Jeneva/dok/5/-e, 2003 wlis dekemberi.
www.Ec.europa/information_society/eeurope/i2010/docs/communications/new_chall_en_edopted
4. Buttkereit S. et al., Mobile Broadband for the Masses: Regulatory Levers to Make It Happen//Mckinsey&Company. – 2009. -Feb. -P.16.
5. Beardsley Scott C., Enriquez., L Bonini S, Sandaval S, Burn N. Fostering the Economic and Social Benefits of ICT. – P.63

რეცენზენტი: ასოცირებული პროფესორი დავით ლელაძე, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი.

Mamulaidze Tamta

THE ROLE OF INFORMATION TECHNOLOGIES IN THE POSTINDUSTRIAL OR DIGITAL AGE

Summary

The role and importance of the digital technologies discussed in the given article is rather bigger not only in developed but developing countries too. The competitiveness in global index between countries can be defined by those statistic datas that are given in the article. Their correlation with implanting digital technologies proves the good effects of costs incurred as in cultural although in economical and political aspects. Basic factors of informational technologies, that are shown on the example of above mentioned countries, are the priority of the successful countries.

Keywords: Information Technologies, Globalization, Economic Growth, Educational effect, World Wide Web

Reviewer: Associate Professor David Leladze, Georgian Technical University.

Мамулаидзе Тамта

РОЛЬ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПОСТИНДУСТРИАЛЬНУЮ ИЛИ ЦИФРОВУЮ ЭПОХУ

Резюме

Роль и значение цифровых технологий, обозначенных в данной статье, довольно высока не только в развитых, но и в развивающихся странах. Конкурентоспособность в глобальном индексе между странами может проявляться в тех статистических данных, которые приведены в статье. Их корреляция с внедрением цифровых технологий доказывает хорошие результаты затрат, осуществлённых как в культурном, так и в экономическом и политическом аспектах. На примере вышеупомянутых стран, показаны основные факторы, определяющие превосходство тех стран, которые внедряют цифровые технологии.

Ключевые слова: Информационные технологии, Глобализация, Экономический рост, Образовательный эффект, Всемирная паутина.

Рецензент: Ассоциированный Профессор Давид Леладзе, Грузинский Технический Университет.

მესხიშვილი ლევანი
ადამიანური რესურსების მართვის მიდგომები (აჭარის რეგიონის
მაგალითზე)

აჭარაში ადამიანური რესურსების განვითარება არც თუ ისე ჩამოყალიბებულ სოციალურ-ეკონომიკური და პოლიტიკური მოვლენების პირობებში მიმდინარეობს. კადრების მართვის პროცესში ინოვაციური მიდგომა და რესურსებია საჭირო. ასევე მნიშვნელოვანია ადამიანური რესურსების განვითარების სტრატეგიების არსებობა, ადამიანური რესურსების განვითარების კონკრეტული ღონისძიებების ჩამოყალიბება და საჯარო სექტორში ადამიანური რესურსების მართვის პროცესში მინდინარე ანალიზი. აჭარის რეგიონი მაღალკვალიფიციური კადრების ნაკლებობას განიცდის. ამ პრობლემის დიდი წილი ადამიანური რესურსების არასრულყოფილი მართვიდან მომდინარეობს. აჭარის რეგიონში ადამიანური რესურსების განვითარებას არასათანდო ყურადღებას აქცევენ, რაც კვლევიდან გამომდინარე უმეტეს შემთხვევაში, გამართლდა. აჭარის რეგიონის საჯარო დაწესებულებებში კადრების სამსახური უმეტესად არ არსებობს, მიუხედავად იმისა, რომ მისი არსებობა ძალიან მნიშვნელოვანია არა მხოლოდ ორგანიზაციისთვის, არამედ მომუშავე პერსონალისთვისაც. კვლევებმა გამოავლინა ისეთი ხელშემშლელი მიზეზების არსებობა, როგორცაა ნათესაური კავშირების გამოყენება, არაკანონიერი პროტექციონიზმისა და მიკერძოების შემთხვევები. აჭარის რეგიონში არსებულ ზოგიერთ საჯარო დაწესებულებას არ გააჩნია ბიუჯეტი პერსონალის გადამზადებისა და განვითარების გეგმების დასაფინანსებლად.

საკვანძო სიტყვები: ადამიანური რესურსები, პერსონალი, საჯარო სექტორი, პროფესიული განვითარება, პროცესები, ინფორმაციულობა, ინოვაცია.

ადამიანური რესურსების განვითარება არის დასაქმებულის რეგულარული სწავლების უნარი გაზრდილ მოთხოვნებთან შესაბამისად და კოლექტივის მიერ გუნდური საქმიანობის მიზნების გაცნობიერება. ადამიანების გარეშე არ არსებობს არც ერთი დაწესებულება. ადამიანური რესურსები გადამწყვეტ როლს

თანამშობენ ნებისმიერი ორგანიზაციის საქმიანობის ეფექტურად წარმართვაში, ამიტომაც უპირველესი ამოცანაა გუნდის ფორმირება, ანუ საქმიანი ადამიანების გუნდის შერჩევა, რომლებთანაც ეფექტიანი მუშაობა კონკურენციის პირობებში დადებით შედეგს მოიტანს.

თანამედროვე პერიოდში სწრაფი ტექნოლოგიური ცვლილებებისა და გარემო პირობების მუდმივი ცვალებადობის გამო რთულია კონკურენტუნარიანობის შენარჩუნება.

განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ის, თუ როგორ ეპყრობიან ადამიანებს ისეთ სფეროებში, როგორებიცაა: დაკომპლექტება, შესრულების განხილვა, დახმარება, კარიერის განვითარება, წახალისება, ჩართვა და მონაწილეობა, საჩივრები, დისციპლინარული მეთოდები და მათი სიჭარბე, ასევე დიდ გავლენას ახდენს ისიც, თუ როგორ ითხოვენ მათგან სამუშაოს შესრულებას.

აუცილებელია სამსახურებრივი ურთიერთდამოკიდებულების გაუმჯობესება:

1) ნდობის ატმოსფეროს შექმნა, 2) დადებითი ფსიქოლოგიური ატმოსფეროს შექმნა; 3) უმაღლესი პასუხისმგებლობის ორგანიზებული სტრუქტურის მიღწევა.

ადამიანური რესურსების ეფექტიანი მართვა და პროცედურების გაუმჯობესება ადგილობრივი თვითმმართველობის დონეზე ძალზე მნიშვნელოვანია. საკადრო პოლიტიკისა და ადამიანური რესურსების განყოფილებები საკმარისად ვერ უზრუნველყოფენ საჯარო მოხელეთა სწორ მართვას ადგილობრივ თვითმმართველობებში და მათი ფუნქცია ძირითადად კონტრაქტის გაფორმებით ამოიწურება. ხშირ შემთხვევაში, შეუსაბამო საჯარო მოხელეთა პროფესიული უნარ-ჩვევები და კვალიფიკაცია სამუშაო აღწერილობებთან და პროფესიულ მოთხოვნებთან, და უნდა აღინიშნოს, რომ არ არის სრულყოფილი.

ადამიანური რესურსების მართვა ნათლად გვიჩვენებს იმ სფეროებს, სადაც ადგილობრივ თვითმმართველობას ჰყავს შესაბამისი კვალიფიკაციის მქონე კადრები და სადაც ასეთი კადრების ნაკლებობაა, რის დახმარებითაც ხელისუფლებას

შეუძლია შეადგინოს მოქნილი სწავლების მეთოდები, მორგებული საჯარო მოხელეთა საჭიროებებზე.

თვითმმართველობის დონეზე ადამიანური რესურსების მართვის მიმართულებით რამდენიმე მნიშვნელოვანი ნაბიჯი გადაიდგა:

- შემუშავდა „ადგილობრივი თვითმმართველობის საჯარო მოსამსახურეთა უწყვეტი სწავლების კონცეფცია“.

- „ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსით“ დაწესდა მუნიციპალური ვალდებულება, ადგილობრივმა თვითმმართველობამ საჯარო მოსამსახურეთა სწავლება-გადამზადებისთვის მიმართოს შრომის ანაზღაურებისათვის გათვალისწინებული საბიუჯეტო ასიგნების საერთო მოცულობის არანაკლებ 1%.

- ახალი კოდექსით ასევე განისაზღვრა ადგილობრივი თვითმმართველობის საჯარო მოსამსახურეთა საშტატო რაოდენობა, რომელიც უნდა შეადგენდეს არანაკლებ 30 საშტატო ერთეულს.

- ამასთან, გამგეობის/მერიის და საკრებულოს აპარატის საჯარო მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურების ხარჯები არ უნდა აღემატებოდეს მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტით გათვალისწინებული ხარჯების 25 პროცენტს და დაუშვებელია საკრებულოს წევრების შრომის ანაზღაურება პრემიებისა და დანამატების სახით.

- შემუშავდა „საჯარო დაწესებულებებში პრემიების ოდენობის განსაზღვრის წესი“ რომლის თანახმად, პრემიების გაცემა შესრულებული სამუშაოს შეფასების საფუძველზე იმ შემთხვევაში მოხდება, თუ საჯარო დაწესებულებებში არსებობს სამუშაოს შეფასების სისტემა. თუმცა ასეთი შეფასების სისტემის არსებობის საკითხი ექვევება და კვლავ ბუნდოვანი რჩება პრემიების გაცემის მიზანშეწონილობა.

ადამიანური რესურსების მართვის მოუწესრიგებელ სისტემას საბოლოოდ ადგილობრივი თვითმმართველობების არაეფექტიან ფუნქციონირებასთან მივყავართ, რაც ეკონომიკური ზრდის შეფერხებას იწვევს და ართულებს განვითარების პროცესს. აქედან გამომდინარე, ადამიანური რესურსების მართვის ეფექტიანი ფუნქციონირებისთვის ადგილობრივი თვითმმართველობის

დონეზე აუცილებელია განისაზღვროს ის საერთო მეთოდოლოგია, რომელიც უზრუნველყოფს კადრების სწორ მართვას.

ადგილობრივი თვითმმართველობის დონეზე ადამიანური რესურსების ეფექტიანი მართვისთვის აუცილებელია მას გააჩნდეს შემდეგი ფუნქციები: პერსონალის დაგეგმვა და მართვის სტრატეგია; პერსონალის მოზიდვის წესებისა და საშუალებების განსაზღვრა; თანამშრომელთა შეფასება შერჩევა და სამუშაოზე მიღება-განისაზღვრება შეფასება/შერჩევის მეთოდები, მოთხოვნები; მომუშავეთა ადაპტაცია, სწავლება, კვალიფიკაციის ამაღლება და მათი განვითარება; პერსონალის მოტივაცია; მუშაობის ოპტიმალური განაწესის უზრუნველყოფა; პერსონალის ატესტაცია; პერსონალის გათავისუფლება; პერსონალის საქმიანობისა და შრომითი პოტენციალის შეფასება; კონფლიქტების მართვა.

აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკაში არსებულ სამინისტროებიდან არც ერთს არ აქვს კადრების განვითარებისა და გადამზადების საკუთარი პროგრამა. ისინი მხოლოდ შემოიფარგლებიან განვითარების სხვა, ადგილობრივი და უცხოური ცენტრების მიერ შეთავაზებულ პროგრამებში მონაწილეობის მიღებით.

აღსანიშნავია, ისიც რომ საჯარო სამსახურის შესახებ“ საქართველოს კანონში ის ახალი რეგულაციები, რომელიც 2017 წლის 1 ივლისიდან ამოქმედდა, მთავარი მიზანია საჯარო სამსახურის ისეთი სისტემის ჩამოყალიბება, რომელიც უზრუნველყოფს მოხელეთა პროფესიონალიზმის წახალისებასა და კარიერული განვითარების შესაძლებლობას. „საჯარო სამსახურის შესახებ“ კანონში ცვლილება იწვევს ცვლილებებს 60-ზე მეტ მოქმედ კანონში.

დასკვნა

ადამიანური რესურსების განვითარება მნიშვნელოვანი საკითხია არა მხოლოდ აჭარის რეგიონის, არამედ ზოგადად ჩვენი ქვეყნის ეკონომიკის განვითარებისთვისაც. უპირველეს ყოვლისა, ის მოიცავს თითოეული დასაქმებული პირის შესაბამისი თანამდებობისთვის საჭირო ცოდნას და კვალიფიკაციის ზრდას, როგორც სამსახურის შიგნით, ასევე მის ფარგლებს გარეთაც

მწარმოებლურობის გაზრდას და საგარეო მასშტაბებით წარმატების მიღწევას.

ისევე, როგორც ხელმძღვანელები, თანამშრომლებიც ვალდებული არიან იყვნენ ინიციატორები ტექნოლოგიური და ორგანიზაციული ძვრების რეალიზაციის საქმეში, მათ უნდა ახასიათებდეთ მაღალი პროფესიონალიზმი.

ადამიანური რესურსი ძალიან მნიშვნელოვანი რესურსია ყველა ორგანიზაციაში, საჭიროა მის განვითარებაზე ზრუნვა, სპეციალური, წინასწარ განსაზღვრული მართვის მოდელების შემუშავება და განვითარებისთვის აუცილებელი მეთოდების სისტემური დანერგვა. კადრების სპეციალისტმა დასაქმებულ პერსონალს მუდმივად უნდა გაუწიოს დახმარება პროფესიულ წინსვლასა და განვითარებაში.

ვხედავთ, რომ აჭარის რეგიონში ადამიანური რესურსების განვითარებასთან დაკავშირებით ჩამოყალიბებული სისტემა არასრულყოფილია. მიუხედავად იმისა, რომ ორგანიზაციებში გარკვეულწილად მიმდინარეობს პერსონალის განვითარებასთან დაკავშირებული საკითხების განსაზღვრა, თანამშრომელთა განვითარების პროგრამებში ჩართულობა და პერსონალის პოტენციალის მუდმივი პროგრესირება სათანადოდ მაინც არ ხდება. არ არის შემუშავებული მართვის და შესაბამისად თანამშრომლების შეფასების სისტემები.

ლიტერატურა

References:

1. beriZe r. 2009. adamianuri resursebis menejmenti. Tbilisi: universali.
2. maikelsonsi. 2010. sub-erovnuli demokratiuli ganviTarebis erovnuli programis samwliani ganxorcielebis gegmis potencialis amaRlebis struqtura (IP3) versia 1.1, NCDD-S. marisi.
3. nongreni h. falki e. 2012. „personalis ganviTareba“ saqarTvelos strategiisa da saerTasoriso urTierTobebis kvlevis fondi. Tbilisi.
4. saerTasoriso gamWvirvaloba-saqarTvelo. 2015w. sajaro samsaxuris reformis Sefaseba. Tbilisi.
5. saqarTvelos axalgazrda ekonomistTa asociacia. 2015. adamianuri resursebis marTva TviTmmarTvelobis doneze.

6. saqarTvelos mTavroba. 2014. saqarTvelos mTavrobis dadgenileba (449, 15/07/2014) Tbilisi: saqarTvelos sakanonmdeblo macne.
7. saqarTvelos kanoni sajaro samsaxuris Sesaxeb. (27/10/2015). Tbilisi: saqarTvelos sakanonmdeblo macne.
8. saqarTvelos kanoni sajaro samsaxuris Sesaxeb. (04/05/2017). Tbilisi: saqarTvelos sakanonmdeblo macne.
9. sajaro samsaxuris biuro. 2014. sajaro dawesebulebebSi adamiანიური resursebis marTvis saxelmZRvanelo. Tbilisi.
10. sajaro samsaxuris reforma saqarTveloSi, sajaro samsaxuris biuros vebსაიტი. 2012. seqtemბერი
<http://www.csb.gov.ge/en/publications/statistics> PowerPoint პრეზენტაცია.

რეცენზენტი: პროფესორი ბადრი ნაკაშიძე.

Meskhishvili Levani

HUMAN RESOURCE MANAGEMENT APPROACHES (ON THE EXAMPLE OF ADJARA REGION)

Summary

Development of human resources in Adjara region is in progress but in the socio-economic and political conditions, which are not developed enough. The management of staff requires innovative approach and resources. It is also important to have the strategies for the development of human resources, to form the specific measures for the development of human resources and the analysis of human resource management in the public sector. The research showed that development of human resources is not paid proper attention in Adjara region. Large share of this problem comes from imperfect management of human resources. Actually, there is no human resource service in public institutions in Ajara Region, although its existence is very important not only for the institution, but also for staff members. Studies revealed that there are such hazardous causes, such as relative relationships, illegal protectionism and bias. Some public institutions in Adjara region do not have a budget to finance staff training and development plans.

Keywords: human resources, staff, public sector, professional development, processes, information and innovation.

Reviewer: Professor Badri Nakashidze.

მესხიშვილი ლევანი

ПОДХОДЫ К УПРАВЛЕНИЮ ЧЕЛОВЕЧЕСКИМИ РЕСУРСАМИ(НА ПРИМЕРЕ РЕГИОНА АДЖАРИЯ)

Резюме

Развитие человеческих ресурсов в Аджарии ведется в условиях еще не полностью сформированных социально-экономических и политических событий. Инновационный подход и ресурсы необходимы процессах управления. Также важны стратегии развития человеческих ресурсов, создания конкретных мероприятий для развития ресурсов ,а также анализ процесса управления человеческими ресурсами.

В регионе Аджария ощущается нехватка качественного персонала. Эта проблема в большей степени исходит от несовершенного управления ресурсами.

В Аджарии человеческим ресурсам не обращается должное внимание, хотя исследования показали ,что это важно. В учреждениях нет служб персонализации. А это важный элемент не только для организаций ,но и для работающего в этих организациях персонала.

Исследования вывели ряд мешающих в работах организаций причин. Таких как родственные связи, примеры протекционизма и предвзятости.

В регионе в большинстве организаций нет наличия бюджета на переподготовку и планировку развития кадров.

Ключевые слова: человеческие ресурсы, персонал, государственный сектор, профессиональное развитие, иновация.

Рецензент: Профессор Бадри Накашидзе.

სვანიძე ანა
საჯარო სამსახურის რეფორმის ანალიზი

სტატიაში „საჯარო სამსახურის რეფორმის ანალიზი“ განხილულია „საჯარო სამსახურის შესახებ“ 2015 წლის 27 სექტემბერს საქართველოს პარლამენტის მიერ მიღებული კანონი, რომელიც 2017 წლის 1 ივლისიდან შევიდა ძალაში. მიიღებული კანონის სიახლეების მიმოხილვა და საჯარო სამსახურის რეფორმის სამართლებრივი ჩარჩოს შესაბამისობა საჯარო მმართველობის ევროპულ პრინციპებთან. სტატიაში მოკლედ და კონკრეტულად განხილულია საჯარო სამსახურში პროფესიული საჯარო მოხელის ინსტიტუტის ჩამოყალიბება და ასევე განხილულია საჯარო სამსახურში მიღების წესი და მოხელის გამოსაცდელი ვადის გაზრდის საკითხი. ასევე სხვა სიახლეები, რაც განსაზღვრულია კანონით. საჯარო სამსახურის ჩამოყალიბების პროცესში მნიშვნელოვანი წინაპირობაა გამჭვირვალე და ანგარიშვალდებული საჯარო სამსახურის ჩამოყალიბება. თუმცა, მხოლოდ მმართველობის მთელი სისტემა უნდა გახდეს შეთავსებადი ევროკავშირის ფუძემდებლურ პრინციპებთან.

საკვანძო სიტყვები: საჯარო სამსახური, საჯარო მოხელე, კვალიფიკური კადრები, კანონმდებლობა, გამოსაცდელი ვადა, ეფექტური მმართველობა.

საქართველოში 1997 წელს მიღებული იქნა პირველი საკანონმდებლო ჩარჩო, რომელმაც მოაწესრიგა საჯარო სამსახურის ორგანიზაციულ - სამართლებრივი საფუძვლები, დაარეგულირა საჯარო სამსახურის განხორციელებასთან დაკავშირებული ურთიერთობები და განსაზღვრა მოსამსახურის სამართლებრივი მდგომარეობა. აღნიშნულმა კანონმა მრავალი ცვლილება განიცადა და საბოლოოდ მნიშვნელოვნად შეუწყო ხელი საჯარო სამსახურის პოლიტიზირებას, ნეპოტიზმისა და პატრონაჟის მანკიერი პრაქტიკის დამკვიდრებას. საზოგადოებრივი სექტორის საპროტესტო ტალღამ, რომლებიც

გმობდნენ საჯარო სამსახურში ნეპოტიზმს, კორუფციას, გამჭვირვალეობის და უკანონო განთავისუფლების პრობლემატიკას, ამ მოვლენების ფონზე გარდაუვალი იყო რეფორმის დაწყება.

2012 წლის საპარლამენტო არჩევნების შემდეგ, აქტიურად ხორციელდება საჯარო მმართველობის რეფორმა, რომლის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან მიმართულებას საჯარო სამსახურის რეფორმა წარმოადგენს. ამ რეფორმის განხორციელებას ასევე ხელი შეუწყო საქართველო-ევროკავშირის შორის გაფორმებული ასოცირების შეთანხმების დღის წესრიგით გათვალისწინებულმა იმ საერთაშორისო ვალდებულებებმა, რომლებიც საქართველოს სახელმწიფომ იკისრა საჯარო სამსახურის გამჭვირვალე, დამოუკიდებელი და მიუკერძოვებელი სისტემის ჩამოყალიბების მიმართულებით.

„საჯარო სამსახურის შესახებ“ ახალი კანონი ახლებურად წარმოადგენს საჯარო სამსახურის სისტემას და ერთმანეთისაგან ანსხვავებს სახელმწიფო სამსახურსა და საჯარო სამსახურს. ასევე მნიშვნელოვან სიახლეს წარმოადგენს საჯარო სამსახურში პროფესიული საჯარო მოხელის ინსტიტუტის ჩამოყალიბება. ახალი კანონის მე-8 თავი მთლიანად ეთმობა ადმინისტრაციული ხელშეკრულებით დასაქმებული პირების საჯარო სამსახურში მიღების წესს, რაც ნოვაციაა ქართული საჯარო მმართველობის სფეროში. კანონმა განსაზღვრა იმ პირთა წრე, რომლებიც საჯარო სამსახურში მიიღებიან ადმინისტრაციული ხელშეკრულების საფუძველზე. ახალმა კანონმა ახლებურად მოაწესრიგა საჯარო სამსახურში მიღების წესი. ჩემი მოსაზრებაა სერტიფიცირების წესის შემოღებამ და კონკურსების ჩატარების ახალმა პროცედურებმა, შესაძლოა შეამციროს კორუფციის და ნეპოტიზმის რისკები. სისტემის ეფექტური ფუნქციონირებისთვის და სამართლებრივი თვალსაზრისით კონკურსის პროცესის მეტი გამჭვირვალეობის უზრუნველსაყოფად „საჯარო სამსახურში კონკურსის ჩატარების შესახებ“ მთავრობის დადგენილებაში მკაფიო ჩანაწერი უნდა გაკეთდეს, რომელიც საკონკურსო კომისიებში საჯაროობის მაღალ სტანდარტებს უზრუნველყოფს .

ახალი კანონმდებლობის მიხედვით, პირი თამდებობაზე ინიშნება 12 თვიანი გამოსაცდელი ვადით, რომელიც ცალკეულ გარემოებათა არსებობისას შესაძლებელია გახანგრძლივდეს დამატებით 6 თვით. დადებით მხარეებთან ერთად, ახალი რეგულაციები გარკვეულ პრობლემასაც წარმოშობს. გამოსაცდელი ვადა კვალიფიციურ კადრს შეუმცირებს მოტივაციას, დაიწყოს მუშაობა საჯარო სამსახურში და უფლებამოსილების პოლიტიკური მიზნებით გამოყენების რისკს ზრდის ზემდგომი თანამდებობის პირების მხრიდან.

კანონში პროგრესული ცვლილებების მიუხედავად გარკვეული პრობლემემატიკური დებულებები უცვლელი რჩება, კერძოდ თუკი სასამართლომ დაადგინა პირის სამსახურიდან უკანონოდ გათავისუფლების ფაქტი, ამ შემთხვევაში, სამსახურში აღდგენილი პირი ჩაირიცხება რეზერვში (თუკი იმ პერიოდში ვერ იქნა მოძიებული პირის კვალიფიკაციასთან შესაფერისი სამუშაო პოზიცია) და 6 თვის განმავლობაში მიიღებს ანაზღაურებას, ხოლო თუ 6 თვის განმავლობაში არ გამოჩნდა სათანადო ვაკანტური პოზიცია, მაშინ აღნიშნული პირი კვლავ რჩება რეზერვში, მაგრამ აღარ იღებს ანაზღაურებას. ასევე მნიშვნელოვანი იქნება და უფრო დაგვაახლოვებს ევროპულ სტანდარტებთან საჯარო სამსახურში ნეპოტიზმის წინააღმდეგ ბრძოლის კუთხით უფრო ქმედითი ნაბიჯები უნდა გადაიდგას, კერძოდ, საჭიროა ნეპოტიზმის საკითხის კანონმდებლობაში ნათლად გამოკვეთა.

საქართველოს საჯარო სამსახურის რეფორმა არის დემოკრატიული სახელმწიფოს მშენებლობის და ეფექტური მმართველობის განხორციელების მნიშვნელოვანი ელემენტი. თუმცა რეფორმის ცალკეული კომპონენტები შეიცავს გარკვეულ რისკს საჯარო მმართველობაზე სამთავრობო გავლენის ზრდის და კონკურენტუნარიანი კადრების მოზიდვის მიმართულებით.

ლიტერატურა

References:

1. saqarTvelos kanoni sajaro samsaxuris Sesaxeb komentarebi. <http://lawlibrary.info/ge/books/2018GIZ-GE->

Komentari Sajaro Samsax Kanoni.pdf (ukanasknelad iqna gadmowmebuli 20.02.2019w)

2. [http://csb.gov.ge/ge/\(ukanasknelad iqna gadmowmebuli 25.02.2019.\)](http://csb.gov.ge/ge/(ukanasknelad iqna gadmowmebuli 25.02.2019.))

რეცენზენტი: პროფესორი დავით ივანიშვილი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი.

Svanidze Ana

ANALYSIS OF CIVIL SERVICE REFORM

Summary

In the article "Analysis of the reform of public service" is discussed "The Law on Public Service", adopted by the Parliament of Georgia on September 27, 2015, entered into force on July 1, 2017. Is reviewed the news of the law and the legal framework of civil service reform with European principles of public administration. In the article is reviewed briefly and specifically the issue of creating a professional institute of civil servants in the public service, and also discusses the rules of adoption in the public service and the question of increasing the probationary period for an employee. Like other news defined by law. An important prerequisite for creating a public service is a transparent and accountable public service. However, only changing the laws is not enough to create a European state. The entire management system must be compatible with the fundamental principles of the EU.

Keywords: civil service, civil servant, qualified personnel, legislation, probation, effective management.

Reviewer: Professor David Ivanishvili , Georgian Technical University.

Сванидзе Ана

АНАЛИЗ РЕФОРМЫ ГОСУДАРСТВЕННОЙ СЛУЖБЫ

Резюме

В статье «Анализ реформы государственной службы». Закон о государственной службе, принятый парламентом Грузии 27 сентября 2015 года, вступил в силу с 1 июля 2017 года. Обзор новостей закона и

правовых рамок реформы государственной службы с европейскими принципами государственного управления. В статье кратко и конкретно рассматривается вопрос о создании профессионального института государственных служащих на государственной службе, а также обсуждаются правила усыновления на государственной службе и вопрос об увеличении испытательного срока для работника. Как и другие новинки, определенные законом. Важной предпосылкой создания государственной службы является прозрачная и подотчетная государственная служба. Тем не менее, только изменение законов недостаточно для создания европейского государства. Вся система управления должна стать совместимой с основополагающими принципами ЕС.

Ключевые слова: государственная служба, государственный служащий, квалифицированные кадры, законодательство, испытательный срок, эффективное управление.

Рецензент: Профессор Давид Иванишвили, Грузинский Технический Университет.

მაყაშვილი სალომე
თანამშრომელთა მოტივაცია საჯარო სამსახურში

ნებისმიერი ორგანიზაციის პერსონალის მართვისას ყველას უნდა ესმოდეს, რომ ადამიანის მართვა არ არის მხოლოდ მისი ფორმალური კონტროლი. მართვისას გათვალისწინებული უნდა იყოს პიროვნული თვისებები, სურვილები და მისწრაფებები, რათა ბოლომდე მოხდეს მისი, როგორც ადამიანური რესურსის დახარჯვა ორგანიზაციის საკეთილდღეოდ.

სამწუხაროდ, ჩვენ ძალიან ხშირად ვხვდებით, როდესაც ინდივიდისათვის ნებისმიერი სამსახური მისაღებია სოციალური ფონიდან გამომდინარე. თუმცა ორგანიზაციას უღირს კი ასეთი ადამიანის დასაქმება? ის ბოლომდე არასოდეს დაიხარჯება და საჭირო იქნება მუდმივი კონტროლი. ჩვენს რეალობაში ძალიან მძაფრად დგას ჯერ არასწორად შერჩეული პერსონალის პრობლემა და შემდეგ მათი მოტივაციის ხერხების შემუშავება და გამოყენება. პირველ განვითარებაზე უზრუნველობას მივყავართ სავალალო შედეგებამდე და რუტინულ სამუშაომდე. პიროვნული მოტივაციის არ არსებობის შემთხვევაში ადამიანური რესურსების დაქვეითების შედეგად ორგანიზაცია ხდება წარუმატებელი. ეს ყველაფერი კი საბოლოოდ ცუდად აისახება ქვეყნის განვითარებაზე.

საკვანძო სიტყვები: საჯარო, HR, მოტივაციის ხერხები, HRM, სტიმულირება.

პერსონალის ხისტი სტილით მმართველობისას:

- არ არის ჩამოყალიბებული გუნდური მუშაობის პრინციპი;
- პერსონალი არ არის მოტივირებული, ნაკლებად ცდილობს სამუშაო შეასრულოს ხარისხიანად;
- პერსონალი მეტ-ნაკლებად ნაყოფიერად მუშაობს მხოლოდ მაშინ, როდესაც მას აკონტროლებენ;
- პერსონალი შედეგს იძლევა მხოლოდ მაშინ, როდესაც "მარწუხებს" უჭერენ.
- არ ხდება ინიციატივების წარმოჩენა;
- ნაკლებად ხდება გონებრივი განვითარება;

- საზოგადოებაში ჩნდება აზრი, რომ ქართველი ერი ავტორიტარული მმართველობისას უფრო ნაყოფიერად მუშაობს; ყოველივე ზემოთხაზოთვლილი აფერხებს ადამიანის განვითარებას, შესაბამისად „ამუხრუჭებს“ ორგანიზაციის განვითარებას, რაც საბოლოო ჯამში უარყოფითად აისახება ქვეყნის განვითარებაზე. სწორედ ამიტომ, აღნიშნული საკითხი ზედმეტად აქტუალურად კი არის დღევანდელი საქართველოსათვის, რომელიც ცდილობს დასავლური სტანდარტები დააკმაყოფილოს და განვითარებული ქვეყნის რელსებზე შედგეს.

საზოგადოების ცნობიერების ამაღლება HR-ის კუთხით - ვთვლი, რომ ძალიან ბევრმა [მათ შორის კომპანიებმა] არ იციან რა არის ადამიანური რესურსების მართვა. ადრეული ასაკიდან მისი შესწავლა არის ის, რაც ნამდვილად დაეხმარება საზოგადოებას, ორგანიზაციებსა და ქვეყანას. ასევე მოტივაციის ხერხების პრაქტიკულ დონეზე დანერგვა გამოყენება. „შექება“ და „მადლობის“ გადახდა ნამდვილად თამაშობს ძალიან დიდ როლს ადამიანის მოტივაციის ამაღლებაში.

ძალიან მნიშვნელოვანია ასევე ტრენინგ-კურსები და გადამზადების სისტემა საშუალებას მისცემთ უფრო მეტად პროდუქტიული და შრომისუნარიანი გახადონ თანამშრომლები. სამუშაო საათები, რომელიც დღეში 12 საათს უტოლდება ასუსტებს ადამიანის პროდუქტიულობას. სამუშაო საათებისა და ცვლების ლოგიკური გადანაწილებით თანამშრომლები შეძლებენ მეტი სასარგებლო საქმის გაკეთებას და ორგანიზაციის წინსვლაც არ დააყოვნებს.

დამატებითი სამუშაო საათების ანაზღაურება საშუალებას მისცემს ორგანიზაციას რთულ და კრიზისულ სიტუაციაში ჰყავდეს ადამიანები, რომლებიც მოტივირებულები იქნებიან აკეთონ საქმე დამატებით სამუშაო დღის შემდეგ, თანაც ისე, რომ მათი მუშაობა იყოს ეფექტური და შედეგიანი.

თანამედროვე მენეჯმენტსა და ადამიანური რესურსების მართვაში იგულისხმება მოქნილ მენეჯმენტს დამატებული მოტივაციის როგორც გარეგანი, ისე შეინაგანი ფაქტორები. განსხვავების ძირითად არსს წარმოადგენს მენეჯმენტის მხრიდან

პერსონალის ფსიქოლოგიური აღქმა, მოქნილ მენეჯმენტში პერსონალი აღიქმდება როგორც ორგანიზაციის ყველაზე სტრატეგიული რესურსი და სესაბამისად იზრდება ადამიანური რესურსების მენეჯერის როლიც ორგანიზაციის მართვის და განვითარების პროცესში. HRM-ის მთავარი ფუნქციები გარეგან მოტივაციის ფაქტორებთან ერთად არის იზრუნოს პერსონალის გონებრივ განვითარებაზე, ინიციატივაზე, წახალისებაზე, აქ HR სამსახური კვლევის დროს გამტარის ფუნქციას კი არ ასრულებს, არამედ თავად ატარებს პერსონალის კმაყოფილება-უკმაყოფილების კვლევას, განიხილავს წინადადებებს, აჯამებს შედეგებს და რეკომენდაციებს წარუდგენს ორგანიზაციის უმაღლეს რგოლებს.

კვალიფიკაციის ასამაღლებელ ტრენინგების გარდა ორგანიზაციაში ხშირია უნივერსალური ტრენინგების ჩატარების პროცესიც, უნივერსალურ ტრენინგებში ე.წ. უნივერსალური უნარჩვევების გამომუშავება შედის, როგორცაა ლიდერობა, ინიციატივის საკუთარ თავზე აღების უნარი, გუნდურობა და გუნდის გაძღოლის უნარი, კომუნიკაცია, ორგანიზაციული ფსიქოლოგია და ორგანიზაციული ქცევა, მოტივაციის ხარისხები და სახეობები, ინდივიდუალური მიდგომები და ასე შემდეგ.

ზოგადად აქტიური პოპულარიზება გაეწიოს საგანმანათლებლო დაწესებულებებში HRM-ის როლს ორგანიზაციებში, და ყველაზე მნიშვნელოვანი, შეიქმნას მენეჯმენტის ფაკულტეტებზე/დეპარტამენტებში/სკოლებში სამაგისტრო პროგრამა, რომელიც პირდაპირ HRM-ის მაგისტრს გამოუშვებს, რომელიც „აღჭურვილი“ იქნება ყველა იმ ჩვევით, თეორიული განათლებით, პრაქტიკული ქვისების ამოხსნის უნარებით, ინდივიდუალური მიდგომების და პერსონალის პოტენციალის არქიტექტურის უნარ-ჩვევებით, რომელიც სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია ადამიანური რესურსების განვითარებისათვის.

ლიტერატურა

References:

1. gurgeniZe v. labauri I. ovsianikova n da avt. koleqtivi. personalis marTva. meToduri praqtikuli saxelmnZRvanelo (2005).

2. Carkviani d. fsiqologia industriul organizaciebSi Tb. 2001.
3. baRaTuria g. baRaTuria o. strategiuli dagegmva saxelmwifo marTvisa da biznesis amocanebSi (2009).
4. Maxwell J. C. – The Five Levels of Leadership (2011);
5. <https://study.com/academy/lesson/history-of-hrm-craft-system-human-relations-movement.html> (gadamowmebulia 01.03.2019)
6. <http://www.referenceforbusiness.com/encyclopedia/Gov-Inc/Human-Resource-Management-HRM.html> - (gadamowmebulia 01.03.2019)
7. <https://se.depositphotos.com/74730883/stock-photo-human-resource-management-hrm-strategy.html> -(gadamowmebulia 01.03.2019)

რეცენზენტი: პროფესორი ვახტანგ დათაშვილი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი.

Makashvili Salome

PEOPLE MOTIVATION IN PUBLIC JOBS

Summary

While managing any organization, everyone should understand that human management is not just a formal control. Personalities, desires and aspiration should be taken into consideration during the management process in order to be able to fully utilize a human resource for the benefit of the company.

Unfortunately, we often witness the situation, where basically any job is acceptable for an individual due to his/her social background. But the question is, whether it is worth for an organization to employ such an individual, as he/she will never fully invest himself/herself into the work and it will always be necessary to control him/her. The problem of improperly selected personnel, as well as development and utilization of their motivation stands strong in our community. Ignoring individual development at the workplace brings us to disappointing, regretful results and routine, mundane jobs. If there is no personal motivation, the organization becomes unsuccessful due to degradation of human resources. This, in the end, will reflect on the development of the country.

Keywords: Public, HR, Motivation methods, HRM, Stimulation.

Reviewer: Professor Vakhtang Datashvili, Georgian Technical University.

Макашвили Саломе

МОТИВАЦИЯ СЛТРУДНИКОВ НА ОБЩЕСТВЕННОЙ СЛУЖБЕ

Резюме

При управлении персонала любой организацией каждый должен понимать, что управление человеком - это не просто его формальный контроль. Управление личностями, их желаниями и стремлениями должно быть принято во внимание при управлении, чтобы иметь возможность тратить эти человеческие ресурсы на благо организации.

К сожалению, мы часто наблюдаем ситуацию, когда любая работа приемлема для человека исходя из его социального фона. Хотя, вопрос в том, стоит ли организации нанимать такого человека, так как он / она никогда не будет полностью вкладывать себя в работу и всегда будет необходимо контролировать его / ее. Проблема неправильно подобранного персонала, а также развития и использования его мотивации стоит остро в нашем обществе. Игнорирование индивидуального развития на рабочем месте приводит нас к разочаровывающим, печальным результатам и рутинной, обыденной работе. Если нет личной мотивации, организация становится неудачной из-за деградации человеческих ресурсов. Это, в конце концов, отразится на развитии страны.

Ключевые слова: общественность, HR, методы мотивации, HRM, стимулирование.

Рецензент: Профессор Вахтанг Даташвили, Грузинский Технический Университет.

Чистякова Ирина
ЕВРОПЕЙСКАЯ ПРАКТИКА И АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ
ЗАЩИТЫ ПРАВ И СВОБОД ЧЕЛОВЕКА И ГРАЖДАНИНА НА
УКРАИНЕ

В статье исследованы европейская практика и современный украинский опыт защиты прав и свобод человека и гражданина, выявлены особенности правового регулирования и проблемы его правоприменения.

***Ключевые слова:** права и свободы человека и гражданина, институциональная и правовая составляющая, механизм защиты, европейский опыт.*

Актуальность темы: Защита прав и свобод человека и гражданина является одним из основоположных принципов правового демократического государства, от успешности реализации которого зависит дальнейший вектор его развития, в частности, вхождение Украины в ЕС и НАТО.

На данный момент состояние дел в области защиты прав человека на Украине оставляет желать лучшего, о чем свидетельствуют многочисленные исследования в этой области.

Ситуацию с защитой прав и свобод человека на Украине усугубляют военные действия на значительной территории Донецкой и Луганской областей, аннексия Крымского полуострова, системный кризис в экономической и политической сфере, низкий уровень жизни граждан, неэффективность судебной системы, отсутствие у граждан соответствующих знаний и опыта правоприменения в области защиты собственных прав и свобод и пр.

При этом современный европейский опыт по созданию системы защиты прав и свобод своих граждан демонстрирует целый ряд эффективных международных и национальных механизмов защиты соответствующих прав и свобод, изучение и адаптация которых к украинским реалиям, безусловно, представляет для нас большой научный и практический интерес, что и актуализирует тему данного исследования.

Анализ степени изученности проблемы: Следует отметить, что научный интерес к данной проблематике не иссякает на протяжении многих десятилетий, о чем свидетельствует широкое разнообразие исследуемых направлений в этой области.

В частности, большой интерес к данной проблематике проявляют отечественные ученые-правоведы. Так, проблему защиты прав и свобод граждан сквозь призму понятия «демократия» исследовал доктор юридических наук А. М. Колодий [5], кандидат юридических наук Ю. С. Разметаева исследовала проблему защиты прав человека в контексте развития гражданского общества [12], проблему защиты прав людей с особыми потребностями рассматривал доктор юридических наук Э. Соболев [13], Ю. Барабаш исследует социальные права граждан и возможность их защиты Конституционным судом [1], Г. Токарев – соблюдение прав человека в условиях вооруженного конфликта [14] и пр.

Среди зарубежных коллег проблемы защиты прав и свобод человека исследовали: Эрик Воэтен – исполнение решений Европейского суда по правам человека [18], Пар Энгстрем – эффективность международных и региональных механизмов защиты прав человека [16], Роза Фридман и Малкольм Лэнгфорд – расширение концепции прав человека и их влияние на продвижение прав и их защиту [21], Беккер Г. – деятельность Африканского суда по защите прав человека и народов [17], Джейн Каудвелл и Дарра МакГик – проблемы защиты прав в области спорта [15] и пр.

Цель данной статьи: исследовать современную практику применения законодательства в области защиты прав и свобод человека в Украине и странах-членах ЕС, выявив особенности и проблемы его правоприменения.

Изложение основного материала. На сегодняшний день Украиной ратифицированы большинство из основополагающих нормативно-правовых актов в исследуемой области, в частности – Всеобщая декларация прав человека (1948), Международный пакт о гражданских и политических правах (1966), Международный пакт об экономических, социальных и культурных правах (1966), Европейская Конвенция о защите прав человека и основных свобод с протоколами (1950) и пр.

Следует отметить, что институт защиты прав и свобод человека, сформированный на Украине, соответствует лучшим образцам мировой юридической мысли, поскольку был создан на их основе.

При этом, он, как и любой правовой институт, динамичен и развивается в ногу со временем, в соответствии с заданными социально-экономическими и политическими условиями в государстве.

Вместе с тем, ни один условно идеальный нормативно-правовой акт не способен изменить ситуацию по защите прав человека в лучшую сторону при отсутствии эффективной судебной системы.

Примечательно, что проблемы с применением прогрессивных нормативно правовых актов по защите прав человека испытывает не только Украина, но и большинство стран-членов ЕС.

В первую очередь речь идет о Хартии основных прав Европейского Союза, которая дополняет национальные документы по правам человека и Европейскую конвенцию о правах человека (ЕКПЧ).

Так, по данным отчета Европейского подкомитета парламента по правам человека (DROI) и Европейской службы внешних действий (EEAS) [19], на данный момент потенциал данной Хартии раскрыт не полностью, поскольку количество ссылок на него в национальных судах, парламентах и правительствах ограничено и зачастую носит поверхностный характер, а в государствах-членах ЕС по-прежнему отсутствует политика, направленная на продвижение Хартии.

По нашему мнению, проблема с правоприменением норм по защите прав человека на Украине заключается не столько в коррумпированности судебной системы или низком уровне правовой культуры по защите собственных прав и свобод у граждан, что тоже является немаловажными факторами, сколько в малом количестве самих обращений в национальные суды, а также неэффективности механизма исполнения уже вынесенных судебных решений.

Как раз именно институциональная, а не правовая составляющая института по защите прав и свобод граждан на Украине, на сегодня является наиболее слабым звеном. Тем не менее, отдельные элементы институциональной системы по защите прав и свобод граждан на Украине уже сейчас достаточно эффективно функционируют. Например, созданный в еще в 1997 году институт Уполномоченного Верховной Рады Украины по правам человека, внедрение которого предусмотрено Конституцией Украины и Законом Украины «Об Уполномоченном Верховной Рады Украины по правам человека» от 23 декабря 1997 г. [11].

С 2012 года на повестку дня органами исполнительной власти был поставлен вопрос о необходимости формирования сети региональных представительств уполномоченного Верховной Рады Украины по правам человека, что впоследствии было отражено в Стратегии укрепления регионального присутствия уполномоченного Верховной Рады Украины по правам человека [6].

Целью создания региональной сети представительств по системе «Омбудсмен+», стало обеспечение оперативного реагирования на нарушения прав и свобод человека и гражданина, и предотвращения таких нарушений на региональном уровне.

По состоянию на 01 мая 2018 года было создано 11 региональных представительств Уполномоченного Верховной Рады Украины по правам человека, и приступили к работе 20 региональных координаторов в 20 областях Украины [8].

Безусловно, столь медленная реализация данной инициативы негативно сказывается на работе системы в целом, поскольку один региональный представитель просто физически не способен обеспечить исполнение всех возложенных на него обязанностей.

В тоже время на Украине, как на общегосударственном, так и на региональном уровне, сейчас особое внимание уделяется проблемам соблюдения прав и свобод внутренне перемещенных лиц и жителей временно оккупированных и неконтролируемых территорий.

По данным Министерства социальной политики Украины по состоянию на 04.02.2019 г. на учете состоят 1 млн. 358 тыс. внутренне перемещенных лиц (ВПЛ) из Донбасса и Крыма [7].

Соответственно, на органы государственной исполнительной власти и органы местного самоуправления в таких условиях ложится колоссальная нагрузка по защите и обеспечению в первую очередь социальных прав граждан, в связи с чем на Украине разработана Национальная стратегия в области прав человека и План мероприятий по реализации Национальной стратегии в области прав человека на период до 2020 года [8].

Также стоит отметить позитивную тенденцию к самоорганизации самих граждан, в первую очередь волонтеров, формирование правозащитных групп и прочее, например, деятельность одной из старейших правозащитных организаций Украины – Украинского Хельсинского союза защиты прав человека (1976).

Активно работают Харьковская и Винницкая правозащитные группы, Комитет защиты прав человека, Комитет избирателей Украины и пр.

Значительную методическую помощь Украине в контексте защиты прав и свобод человека предоставляют наши международные партнеры, в частности Мониторинговая Миссия ООН по правам человека на Украине, украинская секция Международного общества прав человека, Международная Лига защиты прав граждан Украины и пр. Результатом деятельности которых становятся конкретные

рекомендации правительству Украины и другим сторонам конфликта по выполнению своих обязательств в сфере международного права прав человека и международного гуманитарного права.

Одним из приоритетных направлений по защите прав человека на Украине является защита прав детей.

Данная проблема касается сразу несколько аспектов государственной политики, в первую очередь это снижение уровня рождаемости, обеспечение соответствующего уровня материального обеспечения, защита прав детей с особыми потребностями, защита прав детей-сирот, защита прав детей, которые состоят в конфликте с законом, защита прав детей, которые находятся в зоне боевых действий и многое другое.

В частности, на последних парламентских слушаниях Верховной Рады Украины по вопросам защиты прав детей, которые состоялись в октябре 2016 года было озвучено, что за чертой бедности в Украине проживает 30% детей [10].

При этом следует учитывать, что для Украины характерным явлением является скопление населения в зоне низких доходов, что приводит к чрезмерной зависимости уровня бедности от изменений ее предела. Разница между уровнем относительной бедности и уровнем абсолютной бедности для международных сравнений составляет 10,3 раза. Разница же между стоимостным выражением границы относительной бедности и границы абсолютной бедности, что соответствует \$5 по ППС в гривневом эквиваленте меньше в 2 раза [4].

Таким образом, можем допустить, что указанный уровень бедности не отображает реальную ситуацию, и тем более не сопоставим с европейскими показателями.

Европейская практика показывает, что почти 27% детей в ЕС подвергаются риску бедности или социальной изоляции [19].

Как следствие, новая европейская стратегия экономического развития на ближайшие 10 лет – «Европа 2020: стратегия разумного, устойчивого и всеобъемлющего роста», принятая в марте 2010 года, направлена в первую очередь на повышение социально-экономического развития как граждан ЕС, так и детей в целом. Это удастся странам членам-ЕС с большим трудом, поскольку процент детей, подвергающихся риску бедности или социальной изоляции за последние десять лет в странах-членах ЕС снизился незначительно с 28,1% в 2005 году до 26,9% в 2015 году [19].

Также европейская стратегия экономического развития содержит отдельную директиву о процессуальных гарантиях для детей,

подозреваемых или обвиняемых в совершении преступления, которая направлена на улучшение системы ювенальной юстиции и обеспечение дополнительных гарантий для детей, находящихся в конфликте с законом.

Между тем, ни Стратегия устойчивого развития «Украина – 2020», ни Программа деятельности Кабинета Министров Украины не содержат задач по вопросам соблюдения и защиты прав ребенка на Украине.

Безусловно, те шаги, которые на данный момент предпринимаются на Украине (выдача «беби-боксов» для новорожденных, выплата помощи лицам, ухаживающим за детьми с тяжелыми заболеваниями, которые еще не имеют группы инвалидности, выплата компенсации работающим родителям которые имеют детей до 3-х и официально наняли няню, ужесточение ответственности по отношению к лицам, имеющим задолженность по алиментам и пр.), являются позитивными изменениями в области обеспечения социальной защиты детей и их родителей, но не решают проблему в целом.

Что касается разработки мер, направленных на улучшение системы ювенальной юстиции и обеспечение дополнительных гарантий для детей, находящихся в конфликте с законом, на Украине, то и здесь ситуация выглядит не лучшим образом, поскольку на данный момент фактически отсутствует государственная система по профилактической работе с указанной категорией детей.

В частности, после сокращения в 2014 году 12 тыс. работников центров социальных служб на местах, которые занимались, в том числе социальным сопровождением неблагополучных семей, данный вопрос был возложен исключительно на родителей и учреждения общего среднего образования [2].

Таким образом, на данный момент вся социальная работа по защите прав детей, в том числе и защите детей, имеющих конфликт с законом, на Украине направлена не на осуществление превентивных мероприятий по недопущению правонарушений, а на устранение их последствий.

В институциональном плане защиту прав детей представляют уполномоченные представители сразу в двух направлениях, а именно: Уполномоченный Президента Украины по правам ребенка, Администрация Президента Украины и Уполномоченный по вопросам соблюдения прав ребенка, недискриминации и гендерного равенства Секретариата Уполномоченного по правам человека Верховной Рады Украины, в т.ч. и его региональные представители.

Актуальной для Украины является также и проблема предотвращения насилия в отношении женщин и домашнего насилия. По утверждению составителей «Отчета о равенстве между женщинами и мужчинами в ЕС за 2018 год» [20], насилие в отношении женщин и девочек является одним из самых распространенных и разрушительных нарушений прав человека во всем мире.

По данным Агентства Европейского Союза по фундаментальным исследованиям прав человека, проведенном в 2014 году о насилии в отношении женщин [21]: каждая третья женщина в Европе испытывала либо физическое и/или сексуальное насилие с 15 лет; 75% женщин на квалифицированных профессиях или руководящих должностях подвергались сексуальным домогательствам, как и 61% женщин, занятых в сфере услуг; 55% женщин в ЕС сталкивались с домогательством; 20% молодых женщин (в возрасте 18-29 лет) в ЕС-28 имеют опыт кибер-домогательства; каждая десятая женщина подверглась сексуальным домогательствам с использованием новых информационных технологий; 80% жертв торговли людьми внутри ЕС – женщины.

Мы допускаем, что и на Украине ситуация не лучше, более того, в связи с низким уровнем правовой культуры и правосознания в этой области большинство женщин и девушек даже не осознают тот факт, что при возникновении подобных инцидентов они имеют право на защиту.

В связи с чем Украина одной из первых на постсоветском пространстве еще 2001 году приняла Закон «О предотвращении насилия в семье», но поскольку он имел значительные недоработки и не содержал реальных механизмов его реализации, в 2017 году был принят Закон Украины «О предотвращении и противодействии домашнему насилию» и внесены изменения в статью «Домашнее насилие» в Уголовный и Уголовно-процессуальный кодексы Украины, тем самым значительно ужесточив санкции по целому ряду правонарушений.

Также, в 2011 году Украиной была ратифицирована Конвенция Совета Европы о предотвращении насилия в отношении женщин и домашнего насилия и борьбу с этими явлениями.

Несмотря на то, что Украиной еще не ратифицирована Стамбульская конвенция о предотвращении насилия в отношении женщин и домашнего насилия и борьбу с этими явлениями, отдельные ее части нашли свое отражение в новом отечественном законодательстве про предотвращение домашнего насилия.

Таким образом, более чем современное законодательство в этой области возвращает нас к проблеме правоприменения. В частности, анализ полторы тысячи судебных решений из Единого государственного реестра судебных решений продемонстрировал [3], что только 125 судебных решений содержат ссылки на нормы Конвенции о ликвидации всех форм дискриминации в отношении женщин (в основном это гражданские дела по семейным спорам при расторжении брака) [2].

И только в 2% из них были применены Закон Украины «Об обеспечении равных прав и возможностей женщин и мужчин», выявлено 17 дел о сексуальных домогательствах на рабочем месте. Что явно недостаточно в масштабах государства.

В институциональном плане только в 2017 году на заседании Кабинета Министров была введена должность Правительственного уполномоченного по вопросам гендерной политики и утверждено соответствующее Положение.

Безусловно, в рамках одной публикации невозможно отобразить всю многогранность задач, которые возникают при изучении актуальных проблем защиты прав и свобод человека и гражданина на Украине и в ЕС, а это и право на защиту персональных данных, и обеспечение права доступа к публичной информации, и обеспечение равного доступа граждан к судебной системе, равно как и самого права на судебную защиту, или нарушение презумпции невиновности, защита прав национальных меньшинств, в частности ромов, защита прав заключенных и многое другое.

Вместе с тем, как показало наше исследование, как на Украине, так и в странах-членах ЕС ведется постоянная работа по обеспечению защиты прав и свобод граждан, и большинство проблем которые являются актуальными для Украины, также не менее актуальны для стран-членов ЕС.

Украина, также, как и ЕС, имеют проблемы с большим количеством перемещенных граждан, с той лишь разницей, что первопричиной миграционных процессов на Украине стали военные действия, а в ЕС это беженцы.

Для Украины, как и для стран Европейского Союза, очень актуальны проблемы соблюдения права доступа к информации и защиты персональных данных, где Украина, опять-таки имеет дело с военной агрессией, а страны-члены ЕС с террористической угрозой.

Общечеловеческие проблемы, такие как борьба с глобальной социально-культурной несправедливостью и социально-

экономическим неравенством, защита прав детей, людей с особыми потребностями, противодействие торговли людьми и пр., являются общими для всего мирового сообщества.

Выводы: Таким образом, результаты нашего исследования позволяют нам заключить, что Украина на данный момент предпринимает определенные шаги, направленные на улучшение ситуации по защите прав и свобод своих граждан.

Тем не менее, несмотря на всю важность для нас процесса адаптации национального законодательства по правам человека к лучшим образцам правотворчества стран-членов ЕС и соблюдения международных норм права в исследуемой области, вопросом первостепенной важности для Украины является обеспечение эффективности и прозрачности судебной системы.

Также, используя европейскую практику по защите прав человека, Украина должна изменить подход к решению этой проблемы в целом, то есть перейти от устранения последствий нарушения прав и свобод граждан на своей территории, к их недопущению и внедрению целого ряда мер превентивного характера.

Литература

References:

1. Барабаш Ю. Соціальні права громадян та можливості їх захисту Конституційним Судом України. Публічне право. №1. 2011. С.15-21.
2. Запобігання та протидія дискримінації жінок з вразливих соціальних груп: стенограма парламентських слухань. Сесійний зал Верховної Ради України. 10 жовтня 2018 року, 12 година. URL: http://static.rada.gov.ua/zakon/new/par_sl/sl11010118.htm (дата звернення 15.02.2019)
3. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/> (дата звернення 12.02.2019)
4. Заїка Ю. Б., Вітковська К. В. Оцінка бідності населення за окремим регіонами: збірник наукових студентських праць «Статистика інструмент соціально-економічних досліджень». Випуск № 4. – Одеса. 2018
5. Колодій А. М. Розумінні демократії та забезпечення прав людини на шляху до європейської інтеграції України. *Юридичний вісник*. 2008. № 4(9). С. 41-46
6. Національна стратегія у сфері прав людини: Указ Президента України від 25.08.2015 р. № 501/2015. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/501/2015/print1469087084679697> (дата звернення 14.02.2019)

7. Офіційний сайт Міністерства соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/16643.html> (дата звернення 04.02.2019)
8. Оцінка регіональної мережі Уповноваженого Верховної Ради України з захисту прав людини: звіт підготовлено в рамках проекту «Зміцнення потенціалу Секретаріату Уповноваженого ВРУ з прав людини», який виконується Програмою розвитку ООН в Україні та фінансується Міністерством закордонних справ Данії.К.2018.- 60 с.
9. План заходів з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року: розпорядженням КМУ від 23.11.2015 р. № 1393-р. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248740679> (дата звернення 14.02.2019)
10. Права дитини в Україні: забезпечення, дотримання, захист: стенограма парламентських слухань. Сесійний зал Верховної Ради України, 12 жовтня 2016 року, 15 година URL: http://static.rada.gov.ua/zakon/new/par_sl/sl1210116.htm (дата звернення 15.02.2019)
11. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23.12.1997 р. // Офіційний вісник України. – 1998. – № 1. – С. 5.
12. Разметаєва Ю. С. Права людини як фундаментальна цінність громадянського суспільства: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Ю.С.Разметаєва; Нац. юрид. акад. України ім. Я.Мудрого. Х., 2009. 20 с.
13. Соболев Є. Захист прав і свобод інвалідів через призму реалізації людиноцентристського підходу в діяльності органів публічної влади. *Адміністративне право і процес*. 2017. № 4. С. 120-123
14. Токарев Г. Збройний конфлікт на сході України в аспекті дотримання прав людини. Інформаційний портал Харківської правозахисної групи. URL: <http://www.khpg.org/pda/index.php?id=1414750772>. (дата звернення 02.02.2019)
15. Jayne Caudwell & Darragh McGee From promotion to protection: human rights and events, leisure and sport, *Leisure Studies*, 2018. 37:1, 1-10, DOI: 10.1080/02614367.2017.1420814
16. Par Engstrom Human Rights: Effectiveness of International and Regional Mechanisms, Online Publication Date: Dec 2017 <http://oxfordre.com/internationalstudies/view/10.1093/acrefore/9780190846626.001.0001/acrefore-9780190846626-e-214> (last accessed: 06/02/2019).

17. Bekker, G. The African Court on Human and Peoples' Rights: Safeguarding the Interests of African States. *Journal of African Law*. 2007. 51 (1), pp. 151–72.

18. Voeten, E., 'Domestic Implementation of European Court of Human Rights Judgments: Legal Infrastructure and Government Effectiveness Matter: A Reply to Dia Anagnostou and Alina Mungiu-Pippidi, *European Journal of International Law*, vol. 25(1), 2014, pp. 229-38. <https://doi.org/10.1093/ejil/chu004> (last accessed: 14/02/2019).

19. Expansion of the concept of human rights: Impact on rights promotion and protection, *European Union March 2018*. p.p. 5-9. [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/603865/EXPO_STU\(2018\)603865_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/603865/EXPO_STU(2018)603865_EN.pdf)(last accessed: 14/02/2019).

20. 2018 Report on equality between women and men in the EU. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2018 pp. 68.

21. European Union Agency for Fundamental Rights (2014), Violence against women: an EU-wide survey. Main results report, available at:

<http://fra.europa.eu/en/publication/2014/violence-against-women-eu-wide-survey-main-results-report>

Рецензент: Профессор Владимир Марущак, доктор наук с государственного управления, заведующий кафедрой государственного управления и права Одесского регионального института государственного управления Национальной академии управления при Президенте Украины.

ჩისტაკოვა ირინა

ადამიანისა და მოქალაქის უფლებებისა და თავისუფლების დაცვის ევროპული პრაქტიკა და აქტუალური პრობლემები უკრაინაში რეზიუმე

სტატიაში გამოკვლეულია ადამიანისა და მოქალაქის უფლებებისა და თავისუფლების დაცვის ევროპული პრაქტიკა და უკრაინული გამოცდილება, გამოვლენილია სამართლებრივი რეგულირების თავისებურებები და აღსრულების პრობლემები.

საკვანძო სიტყვები: ადამიანის და მოქალაქის უფლებები და თავისუფლება, ინსტიტუციონალური და სამართლებრივი მდგენელები, დაცვის მექანიზმები, ევროპული გამოცდილება.

რეცენზენტი: პროფესორი ვლადიმირ მარუშაკი, სახელმწიფო მართვის მეცნიერებათა დოქტორი, უკრაინის პრეზიდენტთან არსებული ეროვნული აკადემიის ოდესის სახელმწიფო მართვის რეგიონალური ინსტიტუტის სახელმწიფოთმცოდნეობისა და სამართლის კათედრის გამგე.

Chistyakova Irina

EUROPEAN PRACTICE AND ACTUAL PROBLEMS OF THE PROTECTION OF THE RIGHTS AND FREEDOMS OF MAN AND CITIZEN IN UKRAINE

Summary

The article examines the European practice and modern Ukrainian experience of protecting the rights and freedoms of a person and citizen, reveals the peculiarities of legal regulation and problems of its law enforcement.

Keywords: rights and freedoms of a person and a citizen, institutional and legal component, protection mechanism, European experience.

Reviewer: Professor Volodymyr Marushchak, PhD in public administration, head of the Department of Public Administration and Law at the Odessa Regional Institute of Public Administration of the National Academy of Management under the President of Ukraine.

დაუთავშელი თინათინ
არასამთავრობო ორგანიზაციების მნიშვნელობა და უცხო
ქვეყნების პრაქტიკა საჯარო და არასამთავრობო ორგანიზაციების
თანამშრომლობის მიმართულებით

გლობალიზაციის თანამდევნი ტენდენციების გათვალისწინებით, არასამთავრობო აქტივობა და არასამთავრობო დონეზე კომუნიკაცია სულ უფრო მნიშვნელოვან ადგილს იკავებს მსოფლიოში. შეგვიძლია ვთქვათ, რომ არასამთავრობო ორგანიზაცია საზოგადოებაში ახდენს პოლიტიკური აზრის სტიმულირებას, მოქალაქეთა პოლიტიკური შეხედულებებისა და მმართველობაში მონაწილეობის შესაძლებლობას, ადგილობრივი თვითმმართველობის დონეზე. დემოკრატიულ პრინციპზე დაყრდნობით არასამთავრობო ორგანიზაციებმა და მთავრობამ დაიწყეს უფრო მჭიდრო თანამშრომლობა, რათა გაზარდონ მმართველობაში მოქალაქეთა ჩართულობა, რაც გახდება გარანტი ხელისუფლების დაგამკვირვებლობისა.

საკვანძო სიტყვები: არასამთავრობო ორგანიზაცია, ხელისუფლება, დემოკრატია, საზოგადოება.

თანამედროვე სამყაროში ორგანიზაციების არსებობა გარდაუვალია. ადრეული მიდგომები ორგანიზაციების მიმართ უფრო ცხად საკითხებზე ამახვილებს ყურადღებას, ახალი მიდგომები, კი უფრო რთული და დახვეწილია. [1]

არასამთავრობო ორგანიზაციები სწორედ ისეთ ორგანიზაციებს განეკუთვნებიან რომლებიც ღია და ინკლუზიური საზოგადოების ჩამოყალიბებას უწყობენ ხელს და მთავრობის მკონტროლებელ ფუნქციასთან ერთად, პოლიტიკის შემუშავების და სხვასხვა სერვისების უზრუნველყოფის ფუნქციებს ასრულებენ. მათ დემოკრატიულ საზოგადოებაში მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავთ.

არასამთავრობო ორგანიზაცია, როგორც წესი, იქმნება მაშინ როდესაც გარკვეული პრობლემების გამო საზოგადოებაში უკმაყოფილება ჩნდება, იგი ასრულებს მთავრობასა და ხალხს

შორის მედიატორის ფუნქციას. [2] არასამთავრობო ორგანიზაცია ცდილობს სხვადასხვა ინსტიტუციონალური აქტივობებით უკმაყოფილების გამოწვევი მიზეზების გარკვევას და მისთვის მიმართულების შეცვლას.

თანამედროვე მსოფლიოში საერთაშორისო თანამშრომლობის განვითარების ერთ-ერთი მთავარი მახასიათებელია საერთაშორისო ორგანიზაციათა რაოდენობის და აქტიურობის მკვეთრი ზრდა. შედეგის მიღწევა საჭიროებს, გავეცნოთ არასამთავრობო ორგანიზაციების მნიშვნელობას და მათი სწორი ფორმირებით საქართველოში დავენერგოთ ის მეთოდები, რაც საშუალებას მოგვცემს მოსახლეობის მხრიდან ნდობის ამაღლებას არასამთავრობო ორგანიზაციების მიმართ ხოლო სახელმწიფო მმართვეაში მათი ჩართულობით მივიღოთ გამჭვირვალე, ღია მმართველობა.

არასამთავრობო ორგანიზაციის როლი განსაკუთრებით ცნობილი არის ჩეხეთში, ესტონეთსა და სლოვაკეთში. მთავრობამ შექმნა არასამთავრობო ორგანიზაციის საელჩოს საკუთარი ოფისი, [3] იგი მჭიდროდ თანამშრომლობდა არასამთავრობო ორგანიზაციებთან, რათა განევიტარებინათ შემდგომი სამომავლო ამოცანები.

არასამთავრობო ორგანიზაციების ხელისუფლებასთან თანამშრომლობის ფორმები პოლონეთში უნიკალურია მთელს ცენტრალურ და აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნებს შორის. პოლონეთში სახელმწიფოსა და არასამთავრობო ორგანიზაციების თანამშრომლობის ფორმა იურიდიული ძალის მქონე დოკუმენტით კანონით განისაზღვრება. „საზოგადოებრივად სასარგებლო საქმიანობაზე და მოხალისეებზე“. რომელიც მიღებულია 2003წელს. არასამთავრობო ორგანიზაციის სტატუსს ებმის შემდეგი ტიპის პრივილეგიები: არ იხდის საშემოსავლო და ქონების გადასახადს[4] და უფრო მეტიც საშემოსავლო გადასახადიდან იღებს 1% . გადასახადის გადამხდელის მიერ სახელმწიფო ბიუჯეტში საშემოსავლო გადასახადის სახით გაღებული თანხის გარკვეული პროცენტი გადაირიცხება იმ საზოგადოებრივი ორგანიზაციის სასარგებლოდ, რომელსაც თავად თანხის გადამრიცხველი სუბიექტი განსაზღვრავს. გარდა ამისა,

გადასახადის გადამხდელს გააჩნია დისკრეცია, გადახდილი გადასახადის ნაწილი კონკრეტული ორგანიზაციის სასარგებლოდ მიმართოს.

მიმაჩნია რომ აღნიშნული მეთოდის საქართველოში დანერგვა მართებული იქნება. საზოგადოების მხრიდან არასამთავრობო ორგანიზაციების დაფინანსების საკითხი, არასამთავრობო ორგანიზაციებს დამოუკიდებლობას შესძენს და მეტ ნდობას გამოიწვევს. ზოგადად არასამთავრობო ორგანიზაციების დაფინანსების საკითხი უკავშირდება თუ ვის ინტერესში შედის მათი ფუნქციონირება. ის თუ რა არის მათი რეალური მიზანი და როლი საზოგადოებაში. რადგან მიმაჩნია, რომ არასამთავრობო ორგანიზაციები რომლებიც დაფინანსებას კონკრეტული ორგანიზაციიდან ან სახელმწიფოსგან იღებენ მათზე დამოკიდებულნი და მათი ინტერესების მატარებელნი ხდებიან. კითხვა ვინ აფინანსებს არასამთავრობო ორგანიზაციებს ფარდას ხდის მათ დამოუკიდებლობასა და არასამთავრობო ორგანიზაციების ხასიათის ილუზიას.

როდესაც ვსაუბრობთ ხელისუფლებისა და არასამთავრობო ორგანიზაციების თანამშრომლობაზე არ შეიძლება არ შევეხოთ ესტონეთის - ელექტრონულ სახელმწიფოს, სადაც ინფორმაციის ხელმისაწვდომობა უზრუნველყოფილია მმართველობის თითოეულ დონეზე. ბალტიისპირეთის ქვეყნებს შორის, ესტონეთი პირველი სახელმწიფოა, რომელმაც მუშაობა დაიწყო არასამთავრობო სექტორის მდგრადი განვითარების მიმართულებით, განსაზღვრა არასამთავრობო ორგანიზაციებსა და საჯარო სექტორს შორის ურთიერთობის ძირითადი ჩარჩოები.

ნებისმიერი არასამთავრობო ორგანიზაცია თუ კომპანია, რომელიც საქმიანობს ესტონეთში, უნდა დარეგისტრირდეს სახელმწიფო სამეწარმეო რეესტრში და ყოველწლიურდ წარადგინოს ანგარიში მისი ფინანსური საქმიანობის შესახებ. ანგარიში უნდა მოიცავდეს დეტალურ ინფორმაციას ქვეყნის შიგნით თუ საერთაშორისო დაფინანსებით მიღებული შემოსავლების შესახებ. ხოლო ანგარიშის წარუდგენლობა გამოიწვევს სანქციების ამოქმედებას კერძოდ გაფრთხილება, განმეორებითი შემთხვევა კი რეგისტრაციის გაუქმებას. [5]

ინფორმაცია წლიური ანგარიშის შესახებ ქვეყნდება და ხელმისაწვდომია ყველა დაინტერესებული მხარისათვის.

ზემოაღნიშნული მეთოდი გამჭვირვალეს ხდის არასამთავრობო ორგანიზაციების დაფინანსების საკითხს. აქედან გამომდინარე მართებულად მიმაჩნია საქართველოში მისი დანერგვა. რეგისტრირებული არასამთავრობო ორგანიზაციები მეტი კონტროლის საშუალებას იძლევა. გამჭვირვალე დაფინანსება და დონორი ორგანიზაციების დაფიქსირება სამეწარმეო რეესტრში აამაღლებდა არასამთავრობო ორგანიზაციების ნდობის საკითხს საზოგადოებაში.

ზოგადად არასამთავრობო ორგანიზაციების მიმართ დამოკიდებულება სახელმწიფოს და თავად საზოგადოების მხრიდანაც ყველა სახელმწიფოში სხვაგვარია ამ თვალსაზრისით შემუშავებულია რეკომენდაცია CM / Rec (2007) 14 მინისტრთა კომიტეტი წევრი სახელმწიფოებისათვის ევროპაში არასამთავრობო ორგანიზაციების სამართლებრივი სტატუსის შესახებ რომელიც (მიღებულია ევროპის მინისტრთა კომიტეტის მიერ 2007 წლის 10 ოქტომბერს მუდმივი მინისტრობის 1006-ე სხდომაზე). [6]

განხილული საკითხებისა და არსებული რეალობის გათვალისწინებით შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ინდივიდუალური თავისუფლების რეალიზაცია ჭეშმარიტი დემოკრატიის მიზანია. სახელმწიფოს თვითნებობის აღკვეთა შესაძლებელია, თუ ხელისუფლება იქნება გამჭვირვალე, კონტროლირებადი და განხორციელდება არასამთავრობო ორგანიზაციებთან თანამშრომლობა გარკვეული წესების დაცვით. ხოლო საზოგადოების ნდობის ასამაღლებლად საჭიროა არასამთავრობო ორგანიზაციების დამოუკიდებლობის და გამჭვირვალობის შექმნა.

ლიტერატურა

References:

1. robert b.denharti jenet v.denharti sajaro mmarTva moqmedebis kursi. ilis saxelmwifo universiteti 2012. gv. 248-250;
2. flauersi, nensi. kompasito: saxelmZRv. adamianis uflebaTa ganaTlebis sferoSi. red. da Tanaavt. nensi flauersi. saboloo red. JuJana seleni. il. daiana

negi. mTarmgn : Tamar miqaZe, ana gegeWkori; red. daviT gelaSvili - Tbilisi 2009

3. arasamTavrobo organizaciebis konferencia Conference of INGOs 27-ebervali-2019.

4. Act of Law on Public Benefit and Volunteer Work, April 24, 2003, Section II, Chapter 3, paragraph 1

5. evrosabWos estoneTSi vizitis faqti 25-26 seqtemberi 2017w. angariSi <https://rm.coe.int/report-visit-of-the-conference-of-ingos-to-estonia>

6. evropis sapWos ministrTa komitetis rekomendacia CM / Rec (2007) 14 „arasamTavrobo organizaciebis samarTlebrivi statusis Sesaxeb“.

რეცენზენტი: პროფესორი ირაკლი გაბისონია, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი.

Datuashvili Tinatin

NON GOVERNMENT ORGANIZATIONS' ROLE AND FOREIGN COUNTRIES' PRACTICE IN THE COOPERATION OF PUBLIC AND NON GOVERNMENT ORGANIZATIONS

Summary

Taking into account the attendant trends of globalization, non-state activity and communication at the non-state level occupy the most important place in the world. We can say that a non-governmental organization promotes the stimulation of political opinion in society, the possibilities of citizens' political views and their participation in management at the level of local self-government. Based on the democratic principle, non-governmental organizations and the government have begun closer cooperation in order to increase the participation of the citizens in governance, which will become the guarantor of power and transparency.

Keywords: NGO, government, democracy, society.

Reviewer: Professor Irakli Gabisonia, Georgian Technical University.

Датуашвили Тинатин

ЗНАЧЕНИЕ НЕГОСУДАРСТВЕННЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ И ПРАКТИКА ИНОСТРАННЫХ ГОСУДАРСТВ В НАПРАВЛЕНИИ СОТРУДНИЧЕСТВА ПУБЛИЧНЫХ И НЕГОСУДАРСТВЕННЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ

Резюме

С учетом сопутствующих тенденций глобализации, негосударственная активность и коммуникации на негосударственном уровне занимают наиважнейшее место в мире. Можем сказать, что негосударственная организация содействует стимулированию политического мнения в обществе, возможностям политических взглядов граждан и участия их в управлении на уровне местного самоуправления. Опираясь на демократический принцип, негосударственные организации и правительство начали более тесное сотрудничество, дабы повысить участие граждан в управлении, что станет гарантом власти и прозрачности.

Ключевые слова: НПО, правительство, демократия, общество.

Рецензент: Профессор Ираклий Габисония, Грузинский Технический Университет.

ჯოლია ნანა

პროფესიული განათლების გამოწვევები საქართველოში

სტატიაში განხილულია 2018 წლის სექტემბერში საქართველოს პარლამენტის მიერ მიღებული ახალი კანონი „პროფესიული განათლების შესახებ“, რომელმაც მომავალში, რევოლუციური გარდაქმნების საფუძველზე, უნდა უზრუნველყოს მეტად მოქნილი, მოსახლეობის ყველა ფენის წარმომადგენლისთვის მაქსიმალურად მორგებული პროფესიული გამათლებლის სისტემის ჩამოყალიბება. ყურადღება გამახვილებულია ისეთ ცვილებებზე, რომლებმაც უნდა განაპირობონ კოლეჯების თავისუფლება, საჯარო-კერძო პარტნიორობის გაძლიერება, დამსაქმებლების ინტერესების გათვალისწინება და კონკურენტუნარიანი კადრების მომზადება, რათა პროფესიული განათლების სისტემა მომზადებული დახვდეს შრომის ბაზარზე წარმოქმნილ გამოწვევებს.

საკვანძო სიტყვები: პროფესიული განათლება, რეფორმა, საჯარო-კერძო პარტნიორობა, შრომის ბაზარი.

საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტროს მიერ წარმოდგენილი გეგმის მიხედვით პროფესიული განათლების რეფორმის ძირითადი ეტაპი 3 წელიწადში უნდა დასრულდეს, რომლის შემდეგაც რეფორმა, როგორც ცოცხალი ორგანიზმი კვლავ გაგრძელდება, რათა პროფესიული განათლების სისტემა მომზადებული დახვდეს შრომის ბაზარზე წარმოქმნილ გამოწვევებს.

2013 წლის დეკემბერში, საქართველოს პრემიერ-მინისტრის ბრძანებით, დამტკიცდა საქართველოში პროფესიული განათლების რეფორმის სტრატეგია 2013-2020. ის წარმოადგენს საქართველოს მთავრობის ხედვას, თუ როგორ უნდა მოხდეს პროფესიული განათლების განვითარება ქვეყანაში და ამ მიზნის მისაღწევად განსაზღვრულია სტრატეგიის ზოგადი და კონკრეტული მიზნები.

ზოგადი მიზნები:

- მომდევნო ათწლეულის განმავლობაში საქართველოს მთავრობის პრიორიტეტების მხარდაჭერა ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკურ განვითარებასა და სიღარიბის დაძლევაში.

- ადამიანური რესურსების განვითარების ხელშეწყობა, ინდივიდუალურ და ეროვნულ დონეზე, ქვეყნის მოკლევადიანი, საშუალო და გრძელვადიანი შრომის ბაზრის მოთხოვნების დასაკმაყოფილებლად.

- პროფესიულ განათლებაზე ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა საზოგადოების ყველა ფენისთვის, ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების პროცესში სოციალურად დაუცველი და მოწყვლადი მოსახლეობის ჩართვისა და ინტეგრაციის ხელშეწყობა.

კონკრეტული მიზნები:

- შრომის ბაზრის მოთხოვნების შესაბამისი მოქნილი პროფესიული საგანმანათლებლო ქსელის ჩამოყალიბება, რომელიც უზრუნველყოფს არსებული და მომავალში ეკონომიკურად აქტიური მოსახლეობისთვის მაღალი ხარისხის კომპეტენციების განვითარებას, ადგილობრივი და საერთაშორისო შრომის ბაზრისთვის კონკურენტუნარიანი კადრების მომზადებას;

- მოსახლეობის ყველა ფენის წარმომადგენლისთვის პროფესიული და პიროვნული განვითარების სრული და თანაბარი შესაძლებლობის უზრუნველყოფა, მათი მომზადება დასაქმების და თვითდასაქმებისთვის, კარიერის მდგრადი განვითარებისა და თვითრეალიზაციის პერსპექტივით.

სტრატეგიის მიღების დღიდან, პროფესიულ განათლებაში მიმდინარე რეფორმები მიმართულია სწორედ აღნიშნული მიზნების მიღწევისკენ და ბოლო გასული წლის შემოდგომაზე მიღებული ახალი კანონი, ფაქტობრივად მთავარი განმაპირობებელია დასახული მიზნების მიღწევისა.

საქართველოში ამჟამად ფუნქციონირებს სახელმწიფო და კერძო პროფესიული სასწავლებლები. სახელმწიფო სასწავლებლები, თავის მხრივ, იყოფიან სახელმწიფოს მიერ სრულად და თანადაფუნდებულ კოლეჯებად. სულ საქართველოში 24 სახელმწიფო და 45 კერძო კოლეჯი ფუნქციონირებს. რომლებიც

11 სხვადასხვა მიმართულების 100-მდე საგანმანათლებლო პროგრამას ახორციელებენ.

სახელმწიფო პროფესიული კოლეჯი/კოლეჯები სტუდენტების მიღებას წელიწადში ორჯერ – გაზაფხულზე და შემოდგომაზე ახორციელებენ და წლიურად, საშუალოდ, 8000-მდე პროფესიული სტუდენტი ირიცხება, რომელთა სწავლა მისაღებ გამოცდებზე მინიმალური კომპეტენციის ზღვარის გადალახვის შემთხვევაში სრულად ფინანსდება სახელმწიფოს მიერ. კურსდამთავრებულთა დასაქმების საშუალო წლიური მაჩვენებელი კი 70%-ს შეადგენს.

2016 წლიდან პროფესიული განათლების სისტემაში დაიწყო დუალური მიდგომით სამუშაოზე დაფუძნებული განათლების მიღება, რომელიც გულისხმობს სწავლის პროცესში დამსაქმებლის მაქსიმალურ ჩართულობას, რაც გამოიხატება იმაში, რომ სტუდენტი დასაქმებისთვის საჭირო თეორიულ ცოდნას იღებს კოლეჯში, ხოლო უშუალო პრაქტიკულ უნარებს ეუფლება საწარმოში/კომპანიაში, რაც სტუდენტს მეტად კონკურენტულს ხდის შრომის ბაზარზე.

დუალური განათლება ჯერ კიდევ დაგეგმვის პროცესშია, რომელიც საბოლოო ჯამში პროფესიული განათლების მიღების ერთ-ერთ ფორმად ჩამოყალიბდება. თუმცა, მისი სრულყოფილად ფუნქციონირებისთვის საჭიროა კერძო-საჯარო პარტნიორობის გადრმავევა, კერძო სექტორის გაძლიერება, რადგან სწორედ ისინი წარმოადგენენ მთავარ მოქმედ პირებს როგორც დუალურ, ასევე, ზოგადად პროფესიულ განათლებაში.

2018 წლის 20 სექტემბერს, საქართველოს პარლამენტმა მიიღო ახალი კანონი „პროფესიული განათლების შესახებ“, რომელიც შეიძლება ჩავთვალოთ მნიშვნელოვან გარდამტეხად პროფესიული განათლების სფეროში. კანონის მიღებით სისტემამ გადადგა დიდი ნაბიჯი წინ მეტად მოქნილი, მოსახლეობის ყველა ფენის წარმომადგენლისთვის მაქსიმალურად მორგებული სისტემის ჩამოყალიბებისკენ.

ძველი კანონმდებლობით, კოლეჯები იყოფოდნენ საზოგადოებრივ და პროფესიულ კოლეჯებად და მხოლოდ საზოგადოებრივ კოლეჯებს შეეძლოთ განეხორციელებინათ მე-4 და მე-5 საფეხურის საგანმანათლებლო პროგრამები. ახალმა

კანონმა მოხსნა ეს შეზღუდვა, ყველა სასწავლებელს დაერქმევა კოლეჯი (აღარ იარსებებს პროფესიული და საზოგადოებრივი) და მიეცემათ უფლება განახორციელონ ყველა საფეხურის საგანმანათლებლო პროგრამა.

კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი ცვლილება, რაც პროფესიული განათლების მიღების შესაძლებლობას მაქსიმალურად ბევრ ადამიანს მისცემს, არის მომზადება/გადამზადების მოკლევადიანი პროგრამების შემოღება, რომელიც იმ ფონზე, როდესაც გრძელვადიან მოდულურ საგანმანათლებლო პროგრამებზე სწავლის პერიოდი 2-3 წელს მოიცავს, მოკლევადიანი პროგრამების შემთხვევაში კონკრეტულ შედეგზე გასვლა და სერტიფიკატის აღება 2-3 თვეში იქნება შესაძლებელი.

რეალურად ამოქმედდება არაფორმალური და ფორმალური განათლების და უცხოეთში მიღებული პროფესიული განათლების აღიარება. მნიშვნელოვანად უმჯობესდება პროფესიული სტუდენტის/მსმენელის უფლებებები. მათ ექნებათ საშუალება ისარგებლონ სტუდენტური ფასდაკლების ბარათით, დააფუძნონ ან გაერთიანდნენ სტუდენტურ ორგანიზაციებში.

კოლეჯებს უფლება ეძლევათ განახორციელონ ეკონომიკური საქმიანობა, მოახდინონ სასწავლო პროცესში შექმნილი პროდუქციის რეალიზება ან გაწიონ ანაზღაურებადი მომსახურება. ასევე, კოლეჯებს შეეძლებათ დააფუძნონ სამეწარმეო ან არასამეწარმეო იურიდიული პირები.

ამგვარად, კანონისადა პროფესიულ სისტემაში მიმდინარე რეფორმების მოკლე შინაარსობრივი მიმოხილვიდან ნათლად ჩანს, რომ მართლაც რევოლუციურ ცვლილებებთან გვაქვს საქმე, რომელიც ერთდროულად ბევრ სხვადასხვა ჯგუფს ეხება და მათზე მხოლოდ დადებითად მოქმედებს. ხდება ზოგადი განათლების ინტეგრირება პროფესიულ განათლებაში, მეტი დამოუკიდებლობა ენიჭებათ კოლეჯებს, მთელი რიგი უფლებებით აღიჭურვება პროფესიული სტუდენტი. მეტი საშუალება ჩნდება კერძო სექტორის ჩართულობის, რათა კურსდამთავრებულებს მაქსიმალურად პრაქტიკული უნარ-ჩვევები ჰქონდეთ შემდგომში წარმატებული დასაქმებისთვის. როგორც მთლიანი რეფორმა, ისე ცალკეული ნაბიჯები მიმართულია იმისკენ, რომ გაძლიერდეს

საჯარო-კერძო პარტნიორობა, წინა პლანზე წამოვიდეს დამსაქმებლების ინტერესები და კოლეჯებმა მოამზადონ შრომის ბაზარზე კონკურენტული კადრები. თუმცა, ამ ყველაფრის მიღწევა მხოლოდ ერთი მხარის, განათლების სამინისტროს, კოლეჯების მონდომებით წარმოუდგენელია თუ ბიზნესიც მზად არ დახვდა ცვლილებებს, კარს არ გაუღებს პროფესიულ სტუდენტებს და არ გაითავისებს, რომ გადამზადებული კადრი გახლავთ წარმატებული საქმიანობის საწინდარი და, რა თქმა უნდა, კადრს მუდმივად სჭირდება ზრდა-განვითარება და მათი საქმიანობა ამ მიმართულებაზეც უნდა იყოს ორიენტირებული.

ლიტერატურა

References:

1. saqarTvelos kanoni profesiuli ganaTlebis Sesaxeb - <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/4334842?publication=0> gadamowmebulia 21.02. 2019.
2. profesiuli ganaTlebis strategia 2013-2020 - <http://mes.gov.ge/uploads/300.pdf> gadamowmebulia 21.02. 2019.

რეცენზენტი: ასოცირებული პროფესორი თამარ რევაზიშვილი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი.

Jolia Nana

CHALLENGES OF VOCATIONAL EDUCATION IN GEORGIA

Summary

The article provides analysis of new Law on Vocational Education adopted by the Parliament of Georgia in September 2018 that is expected to ensure establishment of the system, which will be more flexible and adapted to representatives of all categories of population in future. Particular emphasis is made on the changes that should ensure freedom of colleges, empowerment of public-private partnership, consideration of interests of employers and need for preparation of competitive professionals to let the vocational education system be prepared for the challenges existing in the labor market.

Keywords: professional education, reform, public-private partnership, labor market.

Reviewer: Associate Professor Tamar Revazishvili , Georgian Technical University.

ჯოლია ნანა

ВЫЗОВЫ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В ГРУЗИИ

Резюме

В статье рассматривается новый закон “о профессиональном образовании”, принятый парламентом Грузии в сентябре 2018 года, который в будущем, исходя из революционных преобразований, должен обеспечить формирование более гибкой системы профессионального образования , доступной для всех слоев населения. Основное внимание уделяется изменениям, которые должны обусловить независимость колледжей, укрепление публичного и частного партнерства, принятие во внимание интересов работодателей и подготовку конкурентоспособных кадров, для того, чтобы система профессионального образования была готова решать вызовы, возникающие на рынке труда.

Ключевые слова: профессиональное образование, реформа, публичное и частное партнерство, рынок труда.

Рецензент: Ассоциированный Профессор Тамар Ревазишвили, Грузинский Технический Университет.

Рубан Артем, Шведун Виктория
ИССЛЕДОВАНИЕ ИНДИКАТОРОВ
ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ СОСТОЯНИЯ
НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ УКРАИНЫ

В статье осуществляется исследование индикаторов государственного регулирования состояния национальной безопасности Украины. В частности, выявлены индикаторы уровня национальной безопасности. Проведен анализ тенденций изменения ключевых показателей обеспечения национальной безопасности в Украине. Выявлены проблемные сферы в контексте обеспечения национальной безопасности Украины.

Ключевые слова: *национальная безопасность; индикаторы; теневая экономика; объем ВВП; интегральный показатель.*

Постановка проблемы. Национальная безопасность, с одной стороны, выступает основой функционирования органов власти, а с другой стороны, она существует там и тогда, где и когда государственная власть в ней заинтересована.

В связи с этим, при всей полезности и производительности исследований частных вопросов национальной безопасности, в современных условиях остро ощущается необходимость системных по своему характеру и комплексных по содержанию междисциплинарных исследований широкого ряда проблем, относящихся к административно-правового осмыслению проблем формирования, поддержки и укрепления национальной безопасности.

Анализ последних исследований и публикаций. Вопросы обеспечения национальной безопасности исследовались во многих работах, в частности, таких авторов: Д. Ю. Вентцковский, А. Б. Качинский и др. Научные и учебные работы по теоретико-методологическим проблемам национальной безопасности посвящены исследованию следующих направлений: генезиса и эволюции; теории национальной безопасности; формированию и развитию содержания понятийно-категориального аппарата национальной безопасности; исследованию сущности и структуры национальной безопасности; теоретико-практическим аспектам обеспечения устойчивой позиции. Тем не менее, вопросы исследования показателей национальной безопасности и их влияния на ее состояние остаются открытыми [1–4].

Цель статьи. Принимая во внимание описанную выше актуальность текущего исследования, цель статьи является

исследование индикаторов государственного регулирования состояния национальной безопасности Украины.

Для достижения поставленной цели в работе решаются следующие задачи:

- выявление индикаторов уровня национальной безопасности;
- анализ тенденций изменения ключевых показателей обеспечения национальной безопасности в Украине;
- выявление проблемных сфер в контексте обеспечения национальной безопасности Украины.

Изложение основного материала. Соответственно, прежде чем определять показатели обеспечения национальной безопасности и их предельно допустимые значения, необходимо учитывать угрозы реального и потенциального характера для следующих сфер:

- военная;
- внутриполитическая;
- социально-экономическая;
- гуманитарная,
- научно-технологическая;
- экологическая;
- наличие внеблокового статуса и евроатлантический характер внешней политики Украины [2].

В частности, в качестве индикаторов уровня обеспеченности национальной безопасности целесообразно принять следующие:

- депопуляционный коэффициент;
- коэффициент финансовой обеспеченности оборонных потребностей государства;
- уровень тенизации экономики;
- объем реального ВВП;
- соотношение общегосударственного долга и ВВП;
- децильный коэффициент;
- научно-образовательные расходы;
- расходы на охрану окружающей среды;
- уровень преступности [1; 4].

Далее целесообразно провести анализ тенденций изменения ключевых показателей обеспечения национальной безопасности в Украине. В частности, необходимо проанализировать динамику их ретроспективных значений. Так, тенденции изменения интегрального показателя уровня теневой экономики в Украине в течение 2010-2017 годов (в % к официальному ВВП) приведены в табл. 1. и на рис. 1.

Таблица 1

Динамика изменения интегрального показателя уровня теневой экономики в Украине в 2010-2018 годах

Год	Интегральный показатель уровня теневой экономики (% от официального ВВП)
2010	38
2011	34
2012	34
2013	35
2014	43
2015	40
2016	34
2017	37
2018	33

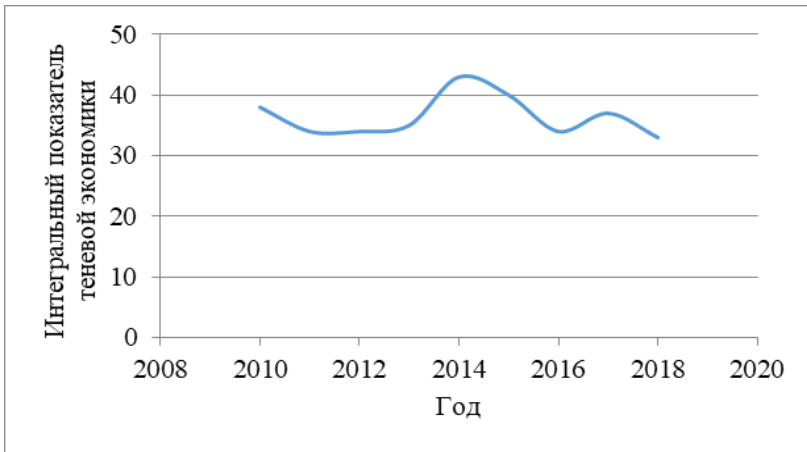

Рис. 1. Тенденции изменения интегрального показателя уровня теневой экономики в Украине в 2010-2018 годах

Из табл. 1 и рис. 1 можно увидеть, что наибольшее значение интегрального показателя уровня теневой экономики в Украине соответствует 2014 году, когда в Украине начался очередной трансформационный период. В 2015 году, по-сравнению с 2014 годом, интегральный показатель тенезации экономики уменьшился на 7%. В 2016 году, по-сравнению с 2015 годом, данный индикатор уменьшился

на 15%. Следует отметить, что в очередном 2017 году, по-сравнению с предыдущим 2016 годом, интегральный показатель уровня теневой экономики в Украине увеличился на 9%. При этом в последнем отчетном 2018 году значение интегрального показателя уровня теневой экономики составило 33%, что меньше значения данного индикатора в 2010 году.

Если осуществить более подробный анализ изменения интегрального показателя уровня теневой экономики в Украине в течение 2018 года, то можно увидеть следующую ситуацию. Так, в течение первого квартала 2018 значение данного показателя составило 28% от официального ВВП, а в течение первого полугодия - 27% от официального ВВП.

Существует возможность более подробного рассмотрения структуры интегрального показателя уровня теневой экономики в 2015-2016 годах. Результаты этого анализа по отраслям экономики приведены в табл. 2.

Таблица 2

Анализ уровня теневой экономики по отраслям экономической деятельности в течение 2015-2016 годов

Отрасль экономики	Год	
	2015	2016
Добывающая промышленность	51	43
Операции с недвижимым имуществом	48	43
Перерабатывающая промышленность	43	34
Складское хозяйство, транспорт, курьерская и почтовая доставка	39	33
Финансовая деятельность (в частности, страховая)	35	30
Опто-розничная торговля	35	24
Строительство	30	23
Сельское, лесное и рыбное хозяйство	12	9

Ниже, в табл. 3 приведены абсолютные и относительные отклонения уровня теневой экономики по отраслям экономической деятельности.

Из табл. 2 и 3 можно увидеть, что самый существенный уровень тенезации экономики уменьшился в следующих отраслях экономики:

- оптово-розничная торговля;
- сельское, лесное и рыбное хозяйство;
- строительство;
- перерабатывающая промышленность.

Что касается анализа второго показателя обеспечения национальной безопасности - темпов роста изменения объема реального ВВП - в течение указанного периода, то они отражены в табл. 4 и на рис. 2.

Таблица 3

Анализ абсолютного и относительного отклонения уровня теневой экономики по отраслям деятельности в течение 2015-2016 годов

Отрасль экономики	Абсолютное отклонение	Относительное отклонение, %
Добывающая промышленность	-8	-15,7
Операции с недвижимым имуществом	-5	-10,4
Перерабатывающая промышленность	-9	-20,9
Складское хозяйство, транспорт, курьерская и почтовая доставка	-6	-15,4
Финансовая деятельность (в частности, страховая)	-5	-14,3
Опто-розничная торговля	-11	-31,4
Строительство	-7	-23,3
Сельское, лесное и рыбное хозяйство	-3	-25,0

Таблица 4

Динамика темпа роста изменения объема реального ВВП в Украине в 2010-2018 годах

Год	Темп роста изменения объемов реального ВВП
2010	4,1
2011	5,5
2012	0,2
2013	0,0

2014	-6,6
2015	-9,8
2016	2,3
2017	2,1
2018	3,1

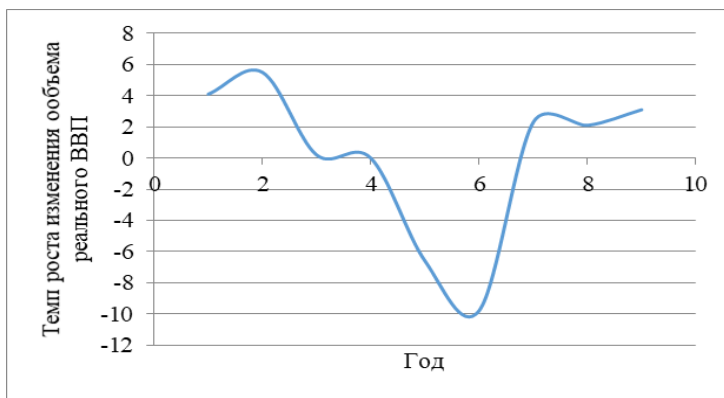

Рис. 2. Тенденции изменения темпа роста объема реального ВВП в Украине в 2010-2018 годов

Из табл. 3.4 и рис. 2 можно увидеть существенное снижение темпа роста изменения объема реального ВВП в 2014 и 2015 годах (-6,6 и -9,8 соответственно).

Следует при этом принять во внимание, что, если темп роста изменения объема реального ВВП больше единицы, то в течение исследуемого периода произошел рост ВВП. Если этот показатель эквивалентен единице, то рост отсутствует. Однако если значение данного индикатора является меньше единицы, то это отражает наличие экономического спада [2; 3].

Так, по результатам предварительного анализа, в 2014 и 2015 годах в Украине присутствовал экономический спад. В 2012-2013 годах рост экономики отсутствовал. Несмотря на указанные негативные тенденции, в 2016 году наблюдается рост экономики. Однако значение прошлого 2018 все еще меньше, чем значение базового 2010 года.

Выводы. Таким образом, в работе были получены следующие выводы.

1. Выявлены индикаторы уровня национальной безопасности: депопуляционный коэффициент; коэффициент финансовой

обеспеченности оборонных потребностей государства; уровень теннизации экономики; объем реального ВВП; соотношение общегосударственного долга и ВВП; децильный коэффициент; научно-образовательные расходы; расходы на охрану окружающей среды; уровень преступности.

2. Проведен анализ тенденций изменения ключевых показателей обеспечения национальной безопасности в Украине. Результаты анализа демонстрируют наличие экономического спада в Украине на протяжении последних лет.

3. Выявлены проблемные сферы в контексте обеспечения национальной безопасности Украины. Подчеркнуто, что самый существенный уровень теннизации экономики уменьшился в следующих отраслях экономики: оптово-розничная торговля; сельское, лесное и рыбное хозяйство; строительство; перерабатывающая промышленность.

Литература

References:

1. Венцковський Д. Ю. Зовнішньоекономічна безпека України: стан та напрями забезпечення / Д. Ю. Венцковський // Стратегічні пріоритети. – 2015. – № 3. – С. 56–63.
2. Качинський А. Б. Індикатори національної безпеки: визначення та застосування їх граничних значень : монографія / А. Б. Качинський. – Київ : НІСД, 2013. – 101 с.
3. Ліпкан В. А. Національна безпека України : навч. посіб. / В. А. Ліпкан. – Київ : КНТ, 2009. – 574 с.
4. Руснак І. С. Національна безпека та підвищення обороноздатності України в контексті нових викликів і загроз / І. С. Руснак, В. В. Хижняк // Стратегічна панорама. – 2015. – № 1. – С. 12–20.

Рецензент: Профессор Светлана Домбровская, начальник учебно-научно-производственного центра Национального университета гражданской защиты Украины, доктор наук по государственному управлению.

რუბანი არტიომ, შვედუნი ვიქტორია
უკრაინის ეროვნული უსაფრთხოების მდგომარეობის სახელმწიფო
რეგულირების ინდიკატორების კვლევა

რეზიუმე

სტატიაში გამოკვლეულია უკრაინის ეროვნული უსაფრთხოების მდგომარეობის სახელმწიფო რეგულირების ინდიკატორები, კერძოდ, უსაფრთხოების დონის ინდიკატორები. გაანალიზებულია უკრაინაში ეროვნული უსაფრთხოების უზრუნველყოფის საკვანძო მაჩვენებლების ცვლის ტენდენციები. გამოვლენილია პრობლემური სფეროები ეროვნული უსაფრთხოების უზრუნველყოფის კონტექსტში.

საკვანძო სიტყვები: ეროვნული უსაფრთხოება, ინდიკატორები, ჩრდილოვანი ეკონომიკა, მთლიანი შიდა პროდუქტის მოცულობა, ინტეგრალური მაჩვენებელი.

რეცენზენტი: პროფესორი სვეტლანა დომბროვსკაია, უკრაინის სამოქალაქო დაცვის ეროვნული უნივერსიტეტის სასწავლო-სამეცნიერო-საწარმოო ცენტრის უფროსი, სახელმწიფო მართვის მეცნიერებათა დოქტორი.

Ruban Artem, Shvedun Viktoriia

RESEARCH OF INDICATORS OF STATE REGULATION OF NATIONAL SECURITY CONDITION OF UKRAINE

Summary

The research of indicators of state regulation of national security condition in Ukraine is carried out in the article. In particular, the indicators of level of national security are revealed. The analysis of trends of change of key indicators of national security ensuring in Ukraine is carried out. The problem spheres in the context of national security ensuring in Ukraine are revealed.

Keywords: national security; indicators; shadow economy; GDP volume; integrated indicator.

Reviewer: Full Professor Svitlana Dombrovska, Head of the Educational, Scientific and Production Centre, National University of Civil Defence of Ukraine, Doctor of sciences (Public Administration).

ლუდუშაური ნონა
მართვის სისტემის სრულყოფა პროფესიულ განათლებაში

განათლების ყველა საფეხურზე, მათ შორის პროფესიული განათლების სფეროში, ხარისხის უზრუნველყოფისა და შემდგომი განვითარების უმთავრესი წინაპირობაა პროფესიული განათლების სფეროში მომუშავე ადამიანური რესურსის, პედაგოგებისა და აკადემიური პერსონალის უწყვეტი პროფესიული განვითარება. შრომითი მოტივაციისა და პროფესიული ზრდის წახალისებისთვის აქტუალურია საქმიანობის შეფასებისა და კარიერის დაგეგმვის სამართლიანი და ეფექტური სისტემის უზრუნველყოფა. ამ მიზნით, ასევე მნიშვნელოვანია უპირველეს ყოვლისა პროფესიულ საგანმანათლებლო დაწესებულებებში არსებული ადამიანური რესურსების განვითარება და გაზრდა. კონკრეტული ინიციატივები უნდა განხორციელდეს განათლების სისტემაში ახალი ახალგაზრდა კადრების მოზიდვის მიზნით. უპირატესობა უნდა მიენიჭოს წარმოებიდან მოსულ კადრებს. მათი ჩართულობა პროფესიულ სწავლებაში იქნება საწინდარი პროფესიული განათლებისა და კერძო და საჯარო სექტორის დაახლოების. ეს მნიშვნელოვანია როგორც განათლების რიგ საფეხურზე არსებული თუ მოსალოდნელი საკადრო დეფიციტის დასაფარად, ასევე შიდა კონკურენციის გაძლიერებისა და სისტემის განახლებისათვის. ადამიანური რესურსის მუდმივი განვითარების მიზნით უნდა გაიზარდოს ამ პროცესში უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებების ჩართულობა, პარალელურად უნდა განვითარდეს პედაგოგთა პროფესიული ასოციაციები.

საკვანძო სიტყვები: პროფესიული განათლება, ხარისხის უზრუნველყოფა, ადამიანური რესურსი, მართვა, ეფექტიანობა.

განათლებისა და მეცნიერების სისტემის განვითარება საქართველოს მთავრობის ერთ-ერთი უმთავრესი პრიორიტეტია. პროფესიული განათლების რეფორმის სტრატეგიის (2013-2020 წწ.) ერთ-ერთი მიმართულებაა პროფესიული განათლების სისტემის მარეგულირებელი გარემოს გაუმჯობესება შრომის ბაზრის და

თანამედროვე ეკონომიკის მოთხოვნების შესაბამისად, რაც მიიღწევა საგანმანათლებლო დაწესებულებების შესაძლებლობების გაძლიერებით, მაღალი ხარისხის ეფექტიანი მართვის უზრუნველყოფით.

პროფესიული განათლება, რომელიც საქართველოს განათლების ერთიანი ეროვნული სისტემის შემადგენელი ნაწილია და თავისი თანამედროვე ფორმითა და შინაარსით ფაქტობრივად ახალია ქართული რეალობისთვის, განსაკუთრებული ზრუნვისა და ყურადღების საგანია. ამიტომ პროფესიული განათლების სისტემის მართვის ოპტიმიზაცია დღეს განსაკუთრებულად აქტუალურია. მისი უპირველესი და უმთავრესი მიზანია სისტემის გადაყვანა ისეთ მდგომარეობაში, როცა ხარისხიანი განათლება ხელმისაწვდომი იქნება ყველა მსურველისთვის, მუდმივად ცვლადი ეკონომიკური მდგომარეობის მიუხედავად.

მართვის სისტემის სრულყოფა ერთნაირად პრიორიტეტულია განათლების ყველა საფეხურზე, მათ შორის პროფესიული განათლების სფეროში. მართვის განახლებული მოდელი ცალსახად უნდა ეფუძნებოდეს მხარდაჭერისა და ადამიანური რესურსის მუდმივი განვითარების ხელშეწყობის პრინციპებს. პროფესიული განათლების ერთ-ერთი ძირითადი საყრდენი ადამიანური რესურსია და მათ მიერ შესრულებული სამუშაოს ხარისხი უშუალოდ აისახება პროფესიული განათლების განვითარებაზე, დაწესებულება მუდმივად უნდა ზრუნავდეს არა მარტო კვალიფიციური კადრების შერჩევაზე, არამედ უკვე შერჩეული კადრების მუდმივ პროფესიულ და პიროვნულ ზრდა-განვითარებაზე.

უკანასკნელ წლებში პროფესიული განათლების სფეროში გატარებული რეფორმებით მნიშვნელოვანი ცვლილებები განხორციელდა. თუმცა, ჯერ კიდევ არსებობს გადასაწყვეტი პრობლემები და მნიშვნელოვანი ამოცანები. მათ შორის ერთ-ერთი უმთავრესი პრიორიტეტია მართვის სისტემის ეფექტიანობის გაზრდა, რაც უპირველესად უნდა მოხდეს პროფესიულ განათლებაში დასაქმებული ადამიანური რესურსის ხარისხის გაუმჯობესების გზით.

ადამიანური რესურსების მართვის ეფექტიანი ფუნქციონირებისთვის აუცილებელია გატარდეს რიგი პრაქტიკული ღონისძიებები, რომლებიც უზრუნველყოფს კადრების სწორ მართვას. განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს ადამიანური რესურსების მართვის სფეროში დასაქმებულთა კვალიფიკაციას. მოცემულ სფეროში მომუშავე მოსამსახურეები კარგად უნდა ერკვეოდნენ ისეთ საკითხებში, როგორცაა: ადამიანური რესურსების დაგეგმვა, მათი მოზიდვის წესები და საშუალებები, შერჩევა და სამუშაოზე მიღება, თანამშრომელთა საქმიანი შეფასება, მომუშავეთა ადაპტაცია, სწავლება, კვალიფიკაციის ამაღლება და განვითარება, პერსონალის მოტივაცია, მუშაობის ოპტიმალური განაწესის უზრუნველყოფა, პერსონალის ატესტაცია, პერსონალის შრომითი პოტენციალის შეფასება, კონფლიქტების მართვა და ა. შ.

ნებისმიერი წარმატებული ორგანიზაციის მთავარი დასაყრდენი და მამოძრავებელი ძალა მასში დასაქმებული თანამშრომელია, რომელიც განაპირობებს ორგანიზაციის განვითარებას. სწორედ ამიტომ აუცილებელია არსებობდეს მომუშავეთა პროფესიული განვითარების გეგმა. იგი მართვის მნიშვნელოვანი ინსტრუმენტია. პერსონალის განვითარების გეგმა პროფესიულ განათლებაში დასაქმებულთა საერთო და სპეციალური ცოდნის დონის ასამაღლებლადაა გამიზნული. ცოდნის ამაღლება შესაძლოა განხორციელდეს ტრენინგის, თვითშემეცნების, პროფესიონალური და სამუშაო შეხვედრებისა და სხვა აქტივობების საშუალებით. პერსონალის განვითარების დაგეგმვის პროცესი მოიცავს დასაქმებულის შესაძლებლობების, განსწავლულობის, მათი ცოდნის ამაღლების საჭიროების შეფასებასა და მომუშავეთა პროფესიული მომზადების ამაღლების კონკრეტული გზებისა და საშუალებების განსაზღვრას.

ადამიანური რესურსების მართვა გულისხმობს ხუთი ძირითადი ფუნქციის შესრულებას. ესენია: ორგანიზება, დაგეგმვა, ორგანიზაციაში შემოსვლის მართვა, სამუშაოს მართვა და ორგანიზაციიდან გასვლის მართვა. თითოეული ფუნქცია მოიცავს ქვეფუნქციებსა და კონკრეტულ პროგრამებს. სისტემაში შემავალი დაწესებულებები მნიშვნელოვნად განსხვავდებიან ადამიანური

რესურსების მართვის ფარგლებში განხორციელებული კონკრეტული პროგრამებით, მაგრამ ეს განსხვავება მიღებულია თუ იგი მოქცეულია ერთიან ღირებულებათა ჩარჩოებში. ღირებულებათა ჩარჩო მოიცავს: დამსახურებაზე დაფუძნებულ მიდგომას - გადაწყვეტილების მიღება (დასაქმება, დაწინაურება) ხდება თანამშრომლების კომპეტენციაზე დაყრდნობით და დაწესებულების წინაშე მათი დამსახურებების გათვალისწინებით; სამართლიანობას - გადაწყვეტილება მიიღება სამართლიან არგუმენტზე და კრიტერიუმებზე დაყრდნობით; დივერსიფიკაციას - თანამშრომელთა შემადგენლობა მრავალფეროვანია და მასში გათვალისწინებულია სოციუმის მრავალფეროვნება სოციალური, რელიგიური, გენდერული, ეთნიკური და სხვა ფაქტორების მხრივ; მიზანშეწონილებას - ორგანიზაციის წინაშე არსებული ალტერნატივებიდან გადაწყვეტილების მიღება ფინანსური და სხვა რაციონალური ნიშნით ყველაზე მიზანშეწონილი გადაწყვეტილება; გამჭვირვალობას - ღია და საჯარო მიდგომების გამოყენება ადამიანური რესურსების მართვის ფუნქციის დაგეგმვასა და განხორციელებისას. მართვის პროცედურები გაწერილია ღიად და მისი შესრულების მონიტორინგი შეუძლია შესაბამისი უფლების მქონე ნებისმიერ პირს; საჯარო ინტერესების უზენაესობას - ნებისმიერი გადაწყვეტილება და პროცესი ორგანიზაციაში მიმართულია მაღალი ხარისხის მომსახურების შეთავაზებაზე. პროცესების ორგანიზება ხდება იმგვარად, რომ პროდუქტიულად მოხდეს სახელმწიფო ფინანსების ხარჯვა.

ადამიანური რესურსების მართვისა და პროფესიული განვითარების ეფექტიანი პოლიტიკა ორგანიზაციული ანალიზის საფუძველზე გამოვლენილი ხარვეზებისა და საჭიროებების გათვალისწინებით განისაზღვრება. ეს პროცესი ორგანიზაციული მართვის სტრუქტურის ჩამოყალიბებას და მასში შემავალი სტრუქტურული ერთეულებისა და ცალკეული თანამდებობისათვის კონკრეტული ამოცანებისა და მოთხოვნების განსაზღვრას გულისხმობს. ორგანიზაციული ანალიზის მნიშვნელოვანი შემადგენელი ნაწილია, ასევე, სამუშაოს

შესრულების ხარისხის შეფასების შედეგების პერიოდული ანალიზი და საჭირო ცვლილებების განხორციელება.

ადამიანური რესურსების მართვისა და პროფესიული განვითარების პოლიტიკა, ორგანიზაციული ანალიზის საფუძველზე, სამუშაოთა კლასიფიკაციის (მართვის დონეებისა და ფუნქციონალური კატეგორიების მიხედვით), პერსონალის სტრატეგიული დაგეგმვის, მოზიდვის, შერჩევის, დანიშვნის, პროფესიული განვითარების, კარიერის მართვის და შენარჩუნების ძირითად მიმართულებებს განსაზღვრავს, რაც თითოეული მოსამსახურის პოტენციალის და შესაძლებლობების ეფექტიან და მიზნობრივ რეალიზაციას უწყობს ხელს.

ადამიანური რესურსების მართვისა და პროფესიული განვითარების სისტემა ეფუძნება შემდეგ პრინციპებს:

- **კომპეტენციებსა და დამსახურებაზე დაფუძნებული მიდგომა:** რაც გულისხმობს, რომ საკადრო გადაწყვეტილებების, როგორცაა თანამშრომელთა შერჩევა, მიღება, ანაზღაურება, დაწინაურება, წახალისება და სხვა, ხდება პირის პროფესიული კომპეტენციებისა და დამსახურების გათვალისწინებით;

- **მართვის ეთიკურობა:** რაც გულისხმობს, რომ ორგანიზაციული გადაწყვეტილებები ეფუძნებოდეს დასაქმებულთა უფლებებსა და ღირსებას, ჯანმრთელ და უსაფრთხო სამუშაო გარემოს; სამართლიან ანაზღაურებას; თანამშრომელთა წახალისებას; ინდივიდთა პატივისცემას; საერთო მიზნისკენ მიმართულ საუნივერსიტეტო საზოგადოებას; მართვის მოქნილობას.

- **სამართლიანობა:** რაც გულისხმობს მართვის ობიექტურობას, მიუკერძოებლობას და გამჭვირვალობას; პიროვნების კონფიდენციალურობის დაცვას და მისი პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობის პრინციპის პატივისცემას;

- **თანაბარი შესაძლებლობები:** რაც გულისხმობს, რომ ყველა თანამშრომელს უნდა ჰქონდეს თანაბარი შესაძლებლობები მიზნებისა და ამოცანების ჩამოყალიბების, მათი განხორციელებისა და შესრულებული სამუშაოს შეფასების პროცესში. რაც გამორიცხავს პირის დისკრიმინაციას ასაკის, სქესის, ეროვნული ან ეთნიკური კუთვნილების, რელიგიისა და სხვა ნიშნების მიხედვით;

- **მაღალი სტანდარტები:** რაც გულისხმობს მართვის ეფექტიანი პოლიტიკის გატარებას საგანმანათლებლო საქმიანობის სტანდარტის ამალგების ხელშეწყობის მიზნით;

- **პროფესიული განვითარება:** რაც გულისხმობს საგანმანათლებლო დაწესებულების თანამშრომელთა პროფესიული ზრდის ყოველმხრივ ხელშეწყობას და ამ მიზნით აკადემიური და ადმინისტრაციული, ასევე დამხმარე პერსონალის წარმომადგენელთა ინდივიდუალური განვითარების მოთხოვნილებების გათვალისწინებას;

- **მონაწილეობა:** რაც გულისხმობს, რომ ყველა თანამშრომელი უნდა იყოს ჩართული დაწესებულების ძირითადი ამოცანების განხორციელების პროცესში.

შრომითი მოტივაციისა და პროფესიული ზრდის წახალისებისთვის აქტუალურია საქმიანობის შეფასებისა და კარიერის დაგეგმვის სამართლიანი და ეფექტური სისტემის უზრუნველყოფა. ამ მიზნით მნიშვნელოვანია პროფესიულ საგანმანათლებლო დაწესებულებებში არსებული ადამიანური რესურსების განვითარება და გაზრდა. მართვის სისტემა უნდა შეფასდეს გაზომვადი შედეგების/ინდიკატორების მიხედვით რისთვისაც აუცილებელია წინასწარ დადგინდეს და გამოვლინდეს სუსტი მხარეები, რომლის დაძლევაც უნდა მოხდეს თანმიმდევრულად, ხოლო საუკეთესო შედეგი წახალისდეს. ამგვარად აწყობილი სისტემა მოგვცემს შესაძლებლობას შევექმნათ პროფესიული განათლების სისტემის ხარისხის განვითარების მექანიზმები. პროფესიულ განათლების სისტემაში ხარისხის მექანიზმების გაუმჯობესებით, ადამიანური რესურსების განვითარებით გაიზრდება მოთხოვნა პროფესიული განათლებაზე და უფრო მიმზიდველი გახდება ფართო საზოგადოებისათვის.

ლიტერატურა

References:

1. saqarTvelos kanoni profesiuli ganaTlebis Sesaxeb - <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/4334842?publication=0>
2. profesiuli ganaTlebis strategia 2013-2020 - <http://mes.gov.ge/uploads/300.pdf>

3. sajaro dawesebulebebSi adamianuri resursebis marTvis saxelmZRvanelo, m. gabaSvili, 2013-2014 .
4. sajaro dawesebulebebSi adamianuri resursebis marTvis saxelmZRvanelo, nawili 2 - nawili 3, m. gabaSvili, 2013-2014.
5. adamianuri resursebis marTvis gamowvevbi saqarTveloSi, n. paiWaZe, e. Coxeli, g. qeSelaSvili, m. xarxeli, S. tieliZe, g. WuraZe, 2016.
6. TanamSromelTa SerCevis saxelmZRvanelo, momzadebulia Policy and Management Consulting Group-is mier USAID-is proeqtis - „demokratiuli mmarTveloba saqarTveloSi G3“ - farglebSi, 2014.
7. adamianuri resursebis menejmenti, r. beriZe, 2011w
8. personalis marTvis strategia, g. TavarTqilaZis saxelobis Tbilis saswavlo universiteti, 2018.

რეცენზენტი: პროფესორი თინათიმ იაშვილი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი.

Gudushauri Nona

MANAGEMENT SYSTEM IMPROVEMENT IN VOCATIONAL EDUCATION

Summary

In all stages of education, including vocational education the basic prerequisite for quality assurance and further development is the constant professional development of human resources, teachers and academic staff. In order to promote labor motivation and professional growth it is actual to provide performance assessment and fair, affective system of career planning. For this point of view it is very important to develop and increase human resource at vocational institutions. Specific initiatives should be implemented in order to attract young staff in the education system. The advantage must be given to staff who comes from production. Their involvement in vocational teaching will be the guarantee for getting in touch with vocational education, private and public sector. For the constant development of human resource, should be increased involvement of higher educational institutions, at the same time should be developed professional associations for the teachers.

Keywords: Vocational education, Quality assurance, Human resources, Management, Efficiency, Effectiveness.

Reviewer: Professor Tinatin Iashvili, Georgian Technical University.

Гудушаури Нона

УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИСТЕМ УПРАВЛЕНИЯ В ПРОФЕССИОНАЛЬНОМ ОБРАЗОВАНИИ

Резюме

На всех ступенях образования, в том числе в сфере профессионального образования, главнейшим преддверием для обеспечения качества и последующее развития работающих в сфере образования человеческих ресурсов, педагогов и академического персонала является их непрерывное профессиональное развитие. Для поощрения трудовой мотивации и профессионального роста актуально обеспечение справедливой и эффективной системы оценивания трудовой деятельности и планирования карьеры. С этой целью также значимо, в первую очередь развитие и рост, имеющихся в профобразовательном заведении человеческих ресурсов. С целью привлечения новых молодых кадров в образовательную систему надо осуществить конкретную инициативу. Преимущество надо отдать кадрам, пришедшим с производства. Их внедрение в профобучение будет залогом для сближения профобразования с частным публичным сектором. Это важно, как для покрытия существующего кадрового дефицита на ряде ступеней образования, так и для усиления внутренней конкуренции и обновления системы. Для постоянного развития человеческого ресурса надо усилить включение в этот процесс высшие образовательные заведения и параллельно должны развиваться профессиональные ассоциации педагогов.

Ключевое слово: профобразования, усовершенствование качества, человеческий ресурс, управление, эффективность.

Рецензент: Профессор Тинатин Яшвили, Грузинский Технический Университет.

სექცია II

ისტორიის პოლიტიკურ-ეკონომიკური და ფილოსოფიური გაკვეთილები

ბერიკაშვილი გიორგი

ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტი და მუნიციპალური ინსპექციის მართვის სისტემის განვითარების პერსპექტივები

სტატიაში განხილულია ადგილობრივი თვითმმართველობის ზოგადი სტატუსი და მცირედი რეტროსპექტული ხედვა. აღნიშნულ ნაშრომში, ასევე, განხილულია ადგილობრივი თვითმმართველობის სტატუსის განმსაზღვრელი სამართლებრივი ბაზა ანუ ის ფუნდამენტური საკანონმდებლო და კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტები, რომლებიც განსაზღვრავენ ადგილობრივი თვითმმართველობის, როგორც ინსტიტუტის, პრაქტიკულ ფუნქციონირებას. ნაშრომში ძირითადი აქცენტი გაკეთებულია ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერიის სტრუქტურულ ერთეულზე, კერძოდ, ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მუნიციპალურ ინსპექციაზე, დაინტერესება გამოწვეულია იმ ნოვაციური რეფორმებით, რომლებიც განხორციელდა აღნიშნულ სტრუქტურულ ერთეულში, ამიტომ განხილულია აღნიშნული სამსახურის როგორც სამართლებრივი, ასევე, პრაქტიკული ასპექტები და წარმოჩენილია ის საკითხები, რაც დღემდე განხორციელდა. მასალის დამუშავებისა და ანალიზის საფუძველზე შემუშავებულია რეკომენდაციები.

საკვანძო სიტყვები: ადგილობრივი თვითმმართველობა, მუნიციპალური ინსპექცია, მართვის სისტემები.

მოქალაქეთა უფლება – მონაწილეობა მიიღონ სახელმწიფო საქმეების წარმართვაში – პირდაპირპროპორციულად არის დაკავშირებული დემოკრატიულ სახელმწიფოსთან. საქართველოს კონსტიტუციის მე-3 მუხლში ნათქვამია, რომ „სახელმწიფო ხელისუფლების წყაროა ხალხი. ხალხი ძალაუფლებას ახორციელებს თავისი წარმომადგენლების, რეფერენდუმისა და

დემოკრატიის სხვა ფორმების მეშვეობით“ [1, მუხლი 3]. უნდა ვივარაუდოთ, რომ კანონმდებელი ამ კონკრეტული ჩანაწერით ხაზს უსვამს არა მხოლოდ ცენტრალური ხელისუფლების დემოკრატიულ საწყისებზე არსებობას, არამედ დეცენტრალიზებული ხელისუფლების ანუ ადგილობრივი თვითმმართველობის დამოუკიდებლობას და დემოკრატიულ პრინციპებზე დაყდნობას. სწორედ დემოკრატიის სხვა ფორმებში საქართველოს კონსტიტუცია გულისხმობს ადგილობრივი თვითმმართველობის განხორციელებას, რაც მკაცრს დეცენტრალიზაციას ემყარება. საქართველოს კონსტიტუციის მე-7 მუხლის მე-4 ნაწილში ნათქვამია, რომ „საქართველოს მოქალაქეები ადგილობრივი მნიშვნელობის საქმეებს აწესრიგებენ ადგილობრივი თვითმმართველობის მეშვეობით, საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად. სახელმწიფო ხელისუფლებისა და თვითმმართველი ერთეულების უფლებამოსილებათა გამიჯვნა ეფუძნება სუბსიდიარობის პრინციპს. სახელმწიფო უზრუნველყოფს თვითმმართველი ერთეულის ფინანსური სახსრების შესაბამისობას ორგანული კანონით განსაზღვრულ თვითმმართველი ერთეულის უფლებამოსილებებთან“ [2]. სუბსიდიარობის პრინციპზე დაფუძნებით, ადგილობრივი თვითმმართველობის მიერ მიღებული გადაწყვეტილება მაქსიმალურად უნდა ასახავდეს მოქალაქეთა სურვილს და სწორედ ამ მიზნით მათი საქმიანობა მოწმდება ცენტრალური ხელისუფლების მიერ, რათა უფრო ეფექტური გახდეს დეცენტრალიზებული ხელისუფლების საქმიანობა.

პირველად საქართველოს კონსტიტუციაში ადგილობრივი თვითმმართველობას 2010 წლის 15 ოქტომბრის კონსტიტუციური კანონით მიეძღვნა განცალკევებული თავი და მე-7¹ თავით განისაზღვრა ადგილობრივი თვითმმართველობის სტატუსი საქართველოში. აღნიშნულ მუხლში განსაზღვრულია ის ძირითადი კონსტიტუციური პრინციპები, რაზეც დგას ადგილობრივი თვითმმართველობა, მისი წარმომადგენლობითი და აღმასრულებელი ორგანოები. საქართველოს კონსტიტუციის 101 [3] მუხლი გადმოგვცემს, რომ „ადგილობრივი თვითმმართველობის უფლებამოსილებები გამიჯნულია

სახელმწიფო ორგანოთა უფლებამოსილებებისაგან. თვითმმართველ ერთეულს აქვს საკუთარი და დელეგირებული უფლებამოსილება. ადგილობრივი თვითმმართველობის უფლებამოსილებათა განსაზღვრის ძირითადი პრინციპები და უფლებამოსილებანი დგინდება ორგანული კანონით“ [3] ამის შემდეგ ადგილობრივი თვითმმართველობის სტატუსი 2014 წლის 5 თებერვლიდან რეგლამენტირებული იქნა ორგანული კანონით – „ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსი“-ით, რომელიც შედგა 167 მუხლისაგან [3] და ფაქტობრივად შესაძლებელია ითქვას, რომ ადგილობრივი თვითმმართველობის რეალური დეცენტრალიზაცია განხორციელდა სწორედ ამ კოდექსის მიღების შემდეგ.

ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსით განისაზღვრა ადგილობრივი თვითმმართველობის ცნება: „ადგილობრივი თვითმმართველობა არის თვითმმართველ ერთეულში რეგისტრირებულ საქართველოს მოქალაქეთა უფლება და შესაძლებლობა, მათ მიერ არჩეული ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოების მეშვეობით, საქართველოს კანონმდებლობის საფუძველზე გადაწყვიტონ ადგილობრივი მნიშვნელობის საკითხები“. აღნიშნული ჩანაწერიდან გამომდინარე, ჩვენ უკვე ვხვდებით თუ რა მნიშვნელობა გააჩნია ადგილობრივ თვითმმართველობას თითოეული ჩვენთაგანის ყოველდღიურ ცხოვრებაში. მართალია 1985 წლის 15 ოქტომბრის „ევროპული ქარტია ადგილობრივი თვითმმართველობების შესახებ“ საქართველოსთან მიმართებაში ძალაშია 2005 წლის 1 აპრილიდან, მაგრამ აღნიშნულ ქარტიამ ფაქტობრივი ასახვა საქართველოს კანონმდებლობაში ჰპოვა 2014 წლის 5 თებერვლიდან, როდესაც ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსი იქნა მიღებული, აღნიშნული კოდექსი მაღალი დონის საერთაშორისო სტანდარტების მატარებელია, ვინაიდან ის შესაბამისობაშია მოყვანილი ქარტიასთან.

საქართველოს კონსტიტუციის მე-2 მუხლის მეორე ნაწილის თანახმად საქართველოს დედაქალაქი არის თბილისი, დედაქალაქის სტატუსი განსაზღვრულია ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსის მე-III კარით, ზემოთ ხსენებული

კოდექსის 63-ე მუხლის მეორე ნაწილი ამბობს, რომ „ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის (შემდგომ – თბილისი), როგორც საქართველოს დედაქალაქის, სტატუსი გულისხმობს თბილისის განსაკუთრებულ სამართლებრივ მდგომარეობას, რომელიც სახელმწიფოებრივი და ადგილობრივი ინტერესების დასაცავად უზრუნველყოფს ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოების მეშვეობით თბილისის მართვას“. აღნიშნულიდან გამომდინარე ნათლად ჩანს, რომ საქართველოს დედაქალაქი გამორჩეულია სხვა მუნიციპალიტეტებისაგან და მას გააჩნია განსაკუთრებული სტატუსი. ქალაქ თბილისის აღმასრულებელი ორგანოების სისტემის ფორმირებას აკეთებს ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსის IX თავი, სადაც ნათქვამია, რომ „თბილისის მერია (თბილისის მერი, თბილისის მთავრობა, თბილისის მერიის სტრუქტურული ერთეულები და თბილისის რაიონების გამგეობები) არის თბილისის აღმასრულებელი ორგანოების სისტემა, რომელიც უზრუნველყოფს თბილისის აღმასრულებელ-განმკარგულებელ საქმიანობას“ [3]. წარმოდგენილი სტატია შეეხება სწორედ მერიის აღმასრულებელი ორგანოების სისტემის ერთ ერთ ნაწილს, უფრო კონკრეტულად რომ ითქვას, ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერიის სტრუქტურულ ერთეულს, ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მუნიციპალურ ინსპექციას, რომელიც არც თუ ისე დიდი ხანია რაც შეიქმნა. აღნიშნული სამსახური ჩამოყალიბებულ იქნა ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს 2018 წლის 25 სექტემბრის დადგენილებით, რომელიც ამოქმედდა 2018 წლის პირველი ოქტომბრიდან.

ჩვენი განხილვის საგანს წარმოადგენს ყოფილი ქალაქ თბილისის ზედამხედველობის საქალაქო სამსახური, რომელიც გარდაიქმნა მუნიციპალურ ინსპექციად. შევეცდები წარმოვაჩინოთ ის ფუნდამენტური განმასხვავებელი ნიშნები, რითიც ჩვენ შევძლებთ აღნიშნული სამსახურების დიფერენცირებას, რა თქმა უნდა საქალაქო სამსახურმა მხოლოდ სახელწოდება არ შეიცვალა, არამედ ფუნქციურად და ინსტიტუციურად იერარქიულად უფრო ზემდგომ საფეხურზე ავიდა. თუ ზედამხედველობის საქალაქო სამსახური – „ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერიის

ზედამხედველობის საქალაქო სამსახური (შემდგომში - სამსახური) წარმოადგენს ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერიის (შემდგომში - თბილისის მერია) სტრუქტურული ერთეულს, რომელიც საქართველოს კანონმდებლობითა და ამ დებულებით დადგენილი წესით ახორციელებს ზედამხედველობას ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის (შემდგომში - თბილისი) ტერიტორიაზე მშენებლობის, ქალაქის გარე იერსახის, გარე რეკლამის, გარე ვაჭრობის, გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის, ხმაურის ნორმების დაცვისა და ქალაქ თბილისის საკრებულოს მიერ საზოგადოებრივი საქმიანობის სფეროში დადგენილი წესების დაცვაზე“. მუნიციპალური ინსპექციის ჩამოყალიბების შემდეგ აღნიშნულ ფუნქციებს დაემატა, ნარჩენებით ქალაქის დანაგვიანების კონტროლისა და პიროტექნიკურ ნაკეთობის გამოყენებაზე ინსპექტორების ფუნქცია. აღნიშნული, რა თქმა უნდა, არ არის სრული სახე იმ ფუნქციებისა, რაც მუნიციპალურ ინსპექციას აქვს. ის ფუნქციები, რაც გააჩნდა, რეორგანიზაციის შემდგომაც დარჩა მაგრამ მათი განხორციელების და მიდგომის წესი შეიცვალა, ვინაიდან გაორმაგდა თანამშრომლების რაოდენობა. თუ ზედამხედველობის საქალაქო სამსახურში იყო 147 თანამშრომელი, მუნიციპალურ ინსპექციაში არის 291 თანამშრომელი და როგორც დაანონსეს აღნიშნული რაოდენობა კიდევ უფრო გაიზრდება. აქედან გამომდინარე ჩვენ ვხედავთ, რომ კონტროლი უფრო გამკაცრებულია, რაც არა მხოლოდ ჯარიმების ოდენობის გაზრდაში გამოიხატება, რაზეც მოგვიანებით ვისაუბრებ, არამედ კონტროლის ხარისხში, ვინაიდან ადამიანიური რესურსი ფაქტობრივად გაორმაგებულია ორჯერ უფრო ეფექტურად განხორციელდება კონტროლი, ვიდრე აქამდე ხორციელდებოდა.

ყველაზე მნიშვნელოვანი ცვლილება, რაც განხორციელდა, ჩემი აზრით, არის მშენებლობის უსაფრთხოების წესების დარღვევასთან დაკავშირებით. კონკრეტულად, შეიცვალა მიდგომა აღნიშნული საკითხის მიმართ, ვინაიდან ადამიანის სიცოცხლე არის ის ფუნდამენტური ღირებულება, რაზეც არის აგებული ჩვენი საზოგადოება. უპირველეს ყოვლისა, საჭიროა მოქალაქეთა უსაფრთხოების დაცვა. სწორედ ამ მიზნით და საფუძვლით,

როდესაც მუნიციპალურ ინსპექცია ახორციელებს ობიექტის შემოწმებას, უპირველეს ყოვლისა, მუნიციპალური ინსპექციის თანამშრომელი ყურადღებას აქცევს მშენებლობის უსაფრთხოების წესების დარღვევას და თუ აღმოაჩენს, რომ უსაფრთხოების წესები დარღვეულია ქალაქ თბილისის ტერიტორიაზე, სუბიექტს აჯარიმებს 30 000 ლარით [5]. აღნიშნული მიდგომა განამტკიცებს საქართველოს კონსტიტუციის მე-10 მუხლს, სადაც განმარტებულია, რომ ადამიანის სიცოცხლე დაცულია და სახელმწიფოსათვის ადამიანის სიცოცხლე უპირველეს ღირებულებას წარმოადგენს [1].

გაიზარდა ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსით გათვალისწინებული ჯარიმები, რომლებიც უკვე მუნიციპალური ინსპექციის უფლებამოსილების ფართო წრეში ექცევა. არსებობდა პრობლემატური საკითხები გარე ვაჭრობასთან დაკავშირებით, მაგალითად, როდესაც დამრღვევი ახორციელებდა გარე ვაჭრობას სატრანსპორტო საშუალების მეშვეობით ამ კონკრეტულ შემთხვევაში ზედამხედველობის საქალაქო სამსახური ვერ ახდენდა რეაგირებას, რადგან პრაქტიკულად დამრღვევი უბრალოდ წავიდოდა თავისი მანქანით და პასუხისმგებლობას თავს აარიდებდა. არ არსებობდა საკანონმდებლო ბაზა, რითაც ამ კონკრეტული ქმედების აღკვეთა მოხდებოდა, მაგრამ ახლა საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსს დაემატა ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე გარე ვაჭრობის დამამძიმებელი ფორმა ანუ გარე ვაჭრობის განხორციელება სატრანსპორტო საშუალებით, მასზე მისაბმელის ან ნებისმიერი სხვა მოძრავი საშუალების გამოყენებით ჯარიმდება 1000 ლარით, ხოლო განმეორების შემთხვევაში - 2000 ლარით. აღნიშნული საკითხის მიმართ კიდევ გრძელდება მუშაობა და, ალბათ, აღნიშნული სისტემა სამომავლოდ კიდევ უფრო დაიხვეწება.

ვგიქრობთ, კარგი იქნება თუ ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მუნიციპალურ ინსპექციას ეყოლება საკუთარი მონიტორინგის სამსახური, რომელიც შესაძლებელია წარმოდგენილი იყოს განცალკევებულ დამოუკიდებელ განყოფილებად, მართალია რომ ქალაქ თბილისის

მუნიციპალიტეტის მერიას გააჩნია დეცენტრალიზებული მონიტორინგისა და აუდიტის სამსახური, მაგრამ სავარაუდოდ, ადგილობრივ ზედამხედველობაზე უფრო ეფექტური ვერ იქნება მონიტორინგის სამსახური, რომელიც ადგილობრივი თვითმმართველობის აღმასრულებელ ორგანოთა მთლიან სისტემას უწყევს მონიტორინგს. ჩვენი აზრით, უკეთესი იქნება კონტროლი, რომელიც განხორციელდება სტრუქტურული ერთეულის შიგნით. უნდა შეიქმნას მონიტორინგის სამსახური, რომელიც მხოლოდ მუნიციპალური ინსპექციის თანამშრომლებს გაუწყევს ზედამხედველობას და დაექვემდებარება მხოლოდ მუნიციპალური ინსპექციის უფროსს და ქალაქ თბილისის მერს. ვფიქრობთ, რომ ამის შემდეგ მუნიციპალური ინსპექციის მუშაობა ბევრად უფრო პროდუქტიული იქნება, ვიდრე ის დღეს არის. კონკრეტული საკითხის ან ვითარების ირგვლივ ინფორმაციის სისტემური მიღება და დამუშავება, რომელიც შეიძლება გამოყონებული იყოს გადაწყვეტილების მიღების გასაუმჯობესებლად ან ხელის შესაწყობად შიდა კონტროლის მეშვეობით, არის მონიტორინგის საუკეთესო სახეობა, რომელიც საუკეთესო შედეგის მომტანია.

ლიტერატურა

References:

1. saqarTvelos konstitucia , 1995 w.
2. evropuli qartia adgilobrivi TviTmmarTvelobebis Sesaxeb, 1985 w.
3. adgilobrivi TviTmmarTvelobis kodeqsi , 2014 w.
4. saqarTvelos administraciul samarTaldarRvevaTa kodeqsi, 1984 w.
5. produqtis usafiTxeobis da Tavisufali mimoqcevis kodeqsi, 2012 w.
6. qalaq Tbilisis municipalitetis meriis municipaluri inspeqciis debuleba, 2018 w.
7. qalaq Tbilisis municipalitetis zedamxedvelobis saqalaqo samsaxuris debuleba, 2014 w.
8. saqarTvelos oficialuri beWvdiTi organo sakanonmdeblo macne , <https://matsne.gov.ge/>
9. zenaiSvili a. adgilobrivi TviTmmarTelobis kodeqsis komentarebi. 2014.

normatiuli masala moZiebulia saqarTvelos sakanonmdeblo macnes oficialur linkze „<https://matsne.gov.ge/ka> „gamoyenebuli normatiuli masala gadamowmebulia 07.03.2019 .

რეცენზენტი: ასოცირებული პროფესორი თამარ რევაზიშვილი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი.

Berikashvili Giorgi

TBILISI MUNICIPALITY AND MANAGEMENT SYSTEM'S DEVELOPMENT PERSPECTIVES OF MUNICIPAL INSPECTOR

Summary

The general status and minor retrospective view of local self-governance is discussed in the article. In above mentioned work, is also discussed, status determinative legal base or the fundamental legislative and subordinate normative acts of self-governance, which determine practical functionality of self-governance as of the institute. In the work is mainly emphasized Tbilisi City Hall structural unit-municipality, namely municipal inspection of Tbilisi city municipality, interest is due to the innovative reforms, which were implemented in the above mentioned structural unit, that is why there is discussed legal, as well as practical aspects of the occupation and it is shown the questions that have been implemented so far. Recommendations are developed on the bases of processing and analysis.

Keywords: Local self-governance, Municipal inspection, Management Systems.

Reviewer: Associate Professor Tamar Revazishvili, Georgian Technical University.

Берикашвили Георгий

МУНИЦИПАЛИТЕТ ГОРОДА ТБИЛИСИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СИСТЕМА ПРАВЛЕНИЯ МУНИЦИПАЛЬНОЙ ИНСПЕКЦИИ

Резюме

В данной статье сделан небольшой обзор о общем статусе местного самоуправления, а так же включено небольшое ретроспективное видение данного вопроса. В данной работе, также,

сделан обзор правовой базы, определяющей статус местного самоуправления, то есть те фундаментальные законодательные и подзаконные акты, которые определяют практическое функционирование местного самоуправления как институции. В работе основной акцент сделан на Тбилисской мерии, как структурной единице. Если точнее, на муниципальной инспекции Тбилисского муниципалитета. Интерес к данной сфере вызван новыми реформами, которые были приняты в структурной единице и, исходя из этого, в работе осуществлен и обзор данной сферы в правовых и практических аспектах, а так же всё то, что было осуществлено в данной сфере до сегодняшнего дня. В процессе работы с информационной системой, а так же в процессе анализа фактов, были разработаны рекомендации.

Ключевые слова: местное самоуправление, муниципальная инспекция, системы правления.

Рецензент: Ассоциированный Профессор Тamar Рვაзишვილი, Грузинский Технический Университет.

გუდავა თამარ

კორპორატიული სოციალური პასუხისმგებლობის როლი, მისი მნიშვნელობა საჯარო სტრუქტურებისთვის და საზოგადოებისთვის საქართველოში

ნაშრომი ეძღვნება სოციალური პასუხისმგებლობის საკითხებს, მის მნიშვნელობას და როლს სახელმწიფო სტრუქტურებისთვის და საზოგადოებისთვის. მასში გაანალიზებულია ბიზნესის სოციალური პასუხისმგებლობის მდიდარი უცხოური გამოცდილება. ასევე ნაჩვენებია თუ რატომ არის უმნიშვნელოვანესი სოციალური პასუხისმგებლობის მაღალი მაჩვენებელი საზოგადოებისთვის. თემის მიზანია ქვეყანაში სოციალური პასუხისმგებლობისადმი (CSR) ცნობიერების ამაღლება. ეს შესაძლებელია მხოლოდ ქვეყანაში სოციალური პასუხისმგებლობის ხელშემწყობი გარემოს ჩამოყალიბებით. ამ მიმართულებით სწორი სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავების, შესაბამისი ინსტიტუციური და საკანონმდებლო გარემოს შექმნით. რა ნაჩვენებია რა კავშირია ქვეყანაში ეკონომიკური ზრდასა და ბიზნესის სოციალური პასუხისმგებლობის (CSR) კონცეფციის განვითარებას შორის. რა სარგებლობა მოაქვს CSR-ს ბიზნესისთვის და ზოგადად სახელმწიფოსთვის. განხილულია სოციალური პასუხისმგებლობის კონცეფციის საკითხები. რატომ აქცევს მომხმარებელი მაღალი სოციალური პასუხისმგებლობის მქონე კომპანიებს მეტ ყურადღებას და რატომ არის მის მიმართ ლოკალურად გამწყობილი საჯარო სექტორი და საზოგადოება. რა კავშირი არსებობს CSRსა და კომპანიის ფინანსურ წარმატებას შორის.

საკვანძო სიტყვები: კორპორატიული სოციალური პასუხისმგებლობა, განვითარებადი ქვეყნები, ეკონომიკური გლობალიზაცია.

კორპორატიული სოციალური პასუხისმგებლობა (Corporate Social Responsibility) შედარებით ახალ და ძალიან სწრაფად მზარდ ტენდენციას წარმოადგენს. დასავლეთში, განვითარებულ ქვეყნებში სოციალური პასუხისმგებლობა ბიზნესის წარმოების

ერთი-ერთი განუყოფელი კომპონენტი გახდა. სულ უფრო დიდ ყურადღებას იმსახურებს ეს კონცეფცია განვითარებად ქვეყნებშიც.

სოციალური პასუხისმგებლობა ემყარება საზოგადოების სოციალურ პრობლემებზე რეაგირების ნებაყოფლობით პრინციპს და იგი არ არის განსაზღვრული მოქმედი კანონმდებლობით ან მარეგულირებელი დონიმიებებით. სხვადასხვა კვლევების თანახმად სულ უფრო მეტ მნიშვნელობას იძენს სოციალური პასუხისმგებლობა საზოგადოებისთვის. მზარდი ინტერესი ბიზნესის სოციალური პასუხისმგებლობის ამაღლების მიმართულებით რეალურია, მას აქვს დიდი მნიშვნელობა და ეს ზეგავლენა კიდევ უფრო გაიზრდება. ეკონომიკური ზრდა ქვეყანაში სოციალური კეთილდღეობის მატების განუყოფელი ნაწილია. ამისათვის ძალზე მნიშვნელოვანია კორპორაციული სოციალური პასუხისმგებლობის (CSR) კონცეფციის განვითარება.

არსებობს CSR-ის მრავალი განსაზღვრება: ბიზნესის ეთიკა, მდგრადობა, კორპორაციული მოქალაქეობა. ზოგი კომპანიისათვის ეს „საქმის მართებულად კეთებაა, სხვებისთვის - საშუალება სტრატეგიულად განასხვავოს მისი კომპანია სხვა კომპანიებისაგან და მეტი ღირებულება შეიძინოს.“

CSR შეიძლება განისაზღვროს, როგორც კომპანიის ვალდებულება იმოქმედოს ეკონომიკური, სოციალური სფეროებისა და გარემოს დაცვისადმი მდგრადი მიდგომით, გააცნობიეროს და გაითვალისწინოს ყველა დაინტერესებული მხარის, მათ შორის საჯარო სექტორის, ინვესტორების, მომხმარებლების, თანამშრომლების, ბიზნეს პარტნიორების, გარემოს და მთლიანად საზოგადოების ინტერესები.

ბიზნესი უნდა ზრუნავდეს საკუთარი კომპანიის, მთლიანად საზოგადოების და სახელმწიფოს ეკონომიკურ სოციალურ კეთილდღეობაზე. სახელმწიფოში საზოგადოების მიზნები ვერ მიიღწევა ბიზნესის წარმატების გარეშე. მან უნდა განაპირობოს დასაქმება და შექმნას ისეთი სოციალური გარემო, რომელიც სხვა ტიპის ორგანიზაციებსაც საკუთარი როლის შესრულების საშუალებას მისცემს. თანამშრომლობის გაღრმავების საშუალებით კორპორაციული სოციალური პასუხისმგებლობა ხელს უწყობს საზოგადოების გაძლიერებას ბიზნესის, არასამთავრობო და

სამთავრობო სექტორებს შორის. ბიზნესის სოციალური პასუხისმგებლობა ნიშნავს კომპანიის მიერ მუდმივი ვალდებულების აღებას. საკუთარ საქმიანობის ეთიკის პრინციპების დაცვით განახორციელებას, ეკონომიკური განვითარების ხელშეწყობას და კომპანიის პერსონალის, მათი ოჯახებისა და ზოგადად, ადგილობრივი საზოგადოების ცხოვრების დონის გაუმჯობესებაზე ზრუნვას.

თანამედროვე გაგებით კორპორაციული სოციალური პასუხისმგებლობის სათავედ მე-20 საუკუნე უნდა მივიჩნიოთ. მე-20 საუკუნეში CSR-ის მნიშვნელობის სწრაფ ზრდას მრავალი ფაქტორი განაპირობებს: ეკონომიკური გლობალიზაცია და კორპორაციული სექტორის ზეგავლენის ზრდა; ეკოლოგიური საფრთხეების ზრდა ტექნიკური პროგრესისა და ეკონომიკური გლობალიზაციის შედეგად; კონკურენციულ ბიზნეს გარემოში იმიჯი და რეპუტაცია სულ უფრო მნიშვნელოვან როლს თამაშობს. ხოლო კომპანიის იმიჯსა და რეპუტაციაზე სულ უფრო დიდ ზეგავლენას ახდენს სოციალური და ეკოლოგიური კრიტერიუმები; ახალი საინფორმაციო და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების განვითარება, რასაც მოჰყვა ბიზნეს საქმიანობის გამჭვირვალობის უპრეცედენტოდ მაღალი ხარისხი.

საქართველოში კომპანიების უმეტესობას კარგად არ ესმის რას ნიშნავს კორპორაციული სოციალური პასუხისმგებლობა, ხოლო ბევრისათვის ეს მხოლოდ ერთგვარი “მოდაა”, ანუ, უნდათ მხოლოდ იმიტომ, რომ სხვა აკეთებს, ან სახელმწიფო სტრუქტურებს აწონებს თავს, ან ინვესტორს აინტერესებს და ა.შ. მიუხედავად იმისა, რომ ზოგ კომპანიას აქვს სურვილი სოციალურ პასუხისმგებლობასთან დაკავშირებული აქტივობები განახორციელოს, მათ უმეტესობას არც კი აქვს გააზრებული რას ნიშნავს ეს. გარდა ამისა, ბევრი კომპანია სოციალურ პასუხისმგებლობად ერთგვარად საქველმოქმედო აქციებს მიიჩნევს, რაც ასევე აუცილებელია, მაგრამ ეს აქციები მხოლოდ ერთგვარადად ხდება და რაიმე რეალური და გრძელვადიანი შედეგი არ მოაქვს. როცა დახარჯული რესურსების სანაცვლოდ გაცილებით უფრო ხანგრძლივმოქმედი შედეგების მიღწევა შეიძლება.

ჩვენს ქვეყანაში კომპანიებს არ ჰყავთ ამ საკითხში პროფესიონალი ადამიანები, რომლებსაც სოციალური პასუხისმგებლობის შესახებ საჭირო ცოდნა გააჩნია. საქართველოს სინამდვილეში ცალკე სოციალური პასუხისმგებლობის საკითხებზე მომუშავე ადამიანის დასაქმება ბევრი კომპანიისთვის ფუფუნებაა და სწორედ ამიტომაც ამ ფუნქციას ხშირად საზოგადოებასთან ურთიერთობისა და მარკეტინგის განყოფილებებს უთავსებენ, რომლებსაც ხშირად არც კი ესმით ამ საკითხის მნიშვნელოვანება და არ იციან როგორ იმოქმედონ. რაც მთავარია, ხშირად კომპანიებისათვის კორპორაციულ სოციალურ პასუხისმგებლობასთან დაკავშირებული აქტივობები უბრალოდ ზედმეტი თავის ტკვილია, ამიტომაც ბევრს თავის შეწუხებაც არ უნდა. ისინიც კი, ვინც გარკვეულ აქტივობას ახორციელებს, არასათანადოდ ახდენს მის კომუნიკაციას. ბევრი კომპანია ერთჯერადი და ნაკლებად სასარგებლო აქციების ირგლივ ძალიან დიდ აჟიოტაჟს აწყობს, რაც საკმაოდ აღიზიანებს მომხმარებელს და კომპანიას კეთილი სახელის მაგივრად პირიქით, უარყოფითად წარმოაჩენს. კომპანიის მიერ კორპორაციული სოციალური პასუხისმგებლობის განხორციელება არ ნიშნავს აუცილებლად ფულადი კონტრიბუციის გაღებას სოციალურად მნიშვნელოვანი პრობლემების მოსაგვარებლად. CSR-ის ფორმები შეიძლება იყოს მრავალფეროვანი და იგი დამოკიდებულია კონკრეტული კომპანიის მიერ არჩეულ მექანიზმებზე.

კვლევები ერთმნიშვნელოვნად ადასტურებს, რომ კორპორაციული სოციალური პასუხისმგებლობა არ არის მხოლოდ სახელმწიფოსა და საზოგადოების წინაშე მორალური ვალდებულებების შესრულება. ის კეთილმოყოფელ გავლენას ახდენს კომპანიის უშუალო ბიზნეს საქმიანობაზეც. სოციალური პასუხისმგებლობის ძირითადი დადებითი შედეგები კომპანიებისათვის, მოიცავს შემდეგს:

- კომპანიის დადებითი იმიჯი/გაუმჯობესებული რეპუტაცია. არაერთი კვლევა და გამოკითხვა ადასტურებს, რომ დღევანდელ მსოფლიოში კორპორაციული სოციალური პასუხისმგებლობა დადებით ზეგავლენას ახდენს კომპანიის რეპუტაციაზე, და

პირიქით, კომპანიის უპასუხისმგებლო ქცევა ადვილად აზიანებს მისი ბრენდის იმიჯს.

- მომხმარებელთა ლოიალობის ზრდა - მომხმარებელთა მნიშვნელოვანი ნაწილი ამტკიცებს, რომ უპირატესობას ანიჭებს სოციალურად პასუხისმგებელი კომპანიის პროდუქციასა და სერვისებს.

- კვალიფიციური პერსონალის მოზიდვის, შენარჩუნების და პროფესიული განვითარების უკეთესი შესაძლებლობები.

- საქმიანობის უფრო მაღალი ეფექტურობა და დანახარჯების შემცირება. გარემოსდაცვითი ინიციატივები, გარდა იმისა, რომ გარემოს უფრო თხილდება, ხშირად ამცირებს კომპანიის მიმდინარე ხარჯებს, მაგალითად, ე.წ. ეკონომიური ნათურები უფრო ნაკლები სიხშირით საჭიროებს გამოცვლას, უწყლო ტექნოლოგიებს ნაკლები საექსპლუატაციო ხარჯები მოჰყვება და ა.შ.

- რეგიონებში საქმიანობის „სოციალური ლიცენზია“. ადგილობრივ რეგიონალურ ხელისუფლებასთან და საზოგადოებასთან კარგი ურთიერთობა, საქმიანობაში მათი ინტერესების გათვალისწინება კომპანიას ეხმარება შექმნას „სოციალური კაპიტალი“. სოციალურად პასუხისმგებელ კომპანიას, რომელიც საზოგადოების მხარდაჭერით სარგებლობს, უკეთესი შესაძლებლობები აქვს გააგრძელოს და გააფართოვოს საკუთარი საქმიანობა ან წამოიწყოს ახალი იმ რეგიონში სადაც ის აქტიურ საქმიანობას ეწევა ამ მიმართულებით.

პასუხისმგებელი ორგანიზაცია მიიჩნევს, რომ იგი იმ საზოგადოების წევრია, რომელშიც ფუნქციონირებს და მის ინტერესებსა და პრობლემებს იზიარებს.

სახელმწიფოს, საჯარო სექტორსა და საზოგადოებასთან დაკავშირებული პასუხისმგებელი ქმედებები შესაძლოა მოიცავდეს შემდეგს: ადგილობრივი მოსახლეობისთვის სამუშაო ადგილების და კვალიფიკაციის ამაღლების საშუალების უზრუნველყოფა; საგანმანათლებლო ინსტიტუტებთან თანამშრომლობა და სტაჟირების შესაძლებლობის შეთავაზება; მრავალფეროვნების ხელშეწყობა (მაგ. შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე ადამიანებისთვის და სხვა უმცირესობათა ჯგუფებისთვის); სიღარიბის შემცირების,

ადამიანთა ცხოვრების ხარისხის გაუმჯობესებისკენ მიმართული ღონისძიებები; ცხოვრების ჯანსაღი წესის, სპორტის, კულტურის ხელშეწყობა, კულტურული მემკვიდრეობის დაცვა; ფინანსური შეწირულობები საზოგადოებისათვის სასიკეთო პროექტებში.

1972-დან 2000 წლამდე კომპანიების სოციალური პასუხისმგებლობის საქმიანობასა და ფინანსურ შედეგებს შორის კავშირის დადგენის მიზნით ასზე მეტი კვლევა ჩატარდა. ამ კვლევათა შედეგების უმრავლესობამ (68%) დადებითი ურთიერთკავშირი გამოავლინა. ამ შედეგებს ლონდონის ბიზნესის სკოლაც ადასტურებს. CSR-ის სფეროში ჩატარებული 80 კვლევიდან 42-მა დადებითი შედეგი აჩვენა. სოციალურად ორიენტირებულ კომპანიებს სხვა კომპანიებთან შედარებით საშუალოდ 18 პროცენტით მაღალი მოგება აქვს. (წყარო: Institute of Business Ethics, 2003).

ბოლო 15 წლის მანძილზე დაინტერესებული მხარეებთან თანამშრომლობის წარმატებული პრაქტიკის მქონე კომპანიებმა (Coca Cola, Procter & Gamble, Johnson & Johnson) დაადასტურეს, რომ ამ ინტერესების გათვალისწინებით ორჯერ უკეთეს შედეგს მიაღწიეს ვიდრე S&P 500-ით. მათი აქციონერების მთლიანი შემოსავალი ბოლო 15 წლის მანძილზე 43 პროცენტს შეადგენდა, მაშინ როცა S&P 500-ისა მხოლოდ 19 პროცენტს. ეს შედეგი დაადასტურა ჰარვარდის უნივერსიტეტმაც. მისი გამოკვლევების მიხედვით დაინტერესებულ მხარეებთან თანამშრომლობაზე ორიენტირებული კომპანიები საკუთარ აქციონერებზე ფოკუსირებულ კომპანიებთან შედარებით ზრდის ტემპში ორჯერ და დაქირავებაში რვაჯერ მეტ ალმავლობას აჩვენებენ (Harvard University, 2000).

დღევანდელ მსოფლიოში წარმატებული ბიზნესისათვის აღარაა საკმარისი გადასახადების გადახდა, თანამშრომლებისათვის კარგი ხელფასის და აქციონერებისთვის კარგი შემოსავლის უზრუნველყოფა. საზოგადოება ბიზნესისგან უფრო გლობალურ სოციალურ, ეკონომიკურ და ეკოლოგიურ პროცესებზე ზეგავლენის მოხდენას, საზოგადოების პრობლემების გადაწყვეტაში მონაწილეობას ელის. მიუხედავად იმისა, რომ ქართული კომპანიების დიდ ნაწილს სოციალური

პასუხისმგებლობა ვიწროდ და სწორხაზოვნად ესმის, მათი მცირე ნაწილი მაინც ცდილობს, საკუთარ საქმიანობაში სოციალური პასუხისმგებლობის კომპონენტები შეიტანოს.

ქართულ კომპანიებს კი საქველმოქმედო პროექტების სწორად დაგეგმვაში საგადასახადო სისტემაც უშლის ხელს. მაშინ, როცა დასავლურ ქვეყნებში ქველმოქმედებაზე გადასახადები საერთოდ გაუქმებულია, საქართველოში ბიზნესმენებს საგადასახადო შეღავათით სარგებლობა მხოლოდ გარკვეულ შემთხვევებში შეუძლიათ. საქართველოში CSR-ის პრაქტიკის სრულიად შემოტანა კომპანიებში არ მოხდება მხოლოდ სოციალური პროექტების პერიოდული განხორციელებით. თუ კომპანიაში არ შეიქმნა CSR-ის მთელი მექანიზმი, წინააღმდეგ შემთხვევაში ეს იქნება ამ მიმართულებით გაწეული მხოლოდ რეკლამა, „პიარი“ და არა CSR-ი.

საყოველთაოდ აღიარებულია, რომ კორპორაციული სოციალური პასუხისმგებლობა მნიშვნელოვან დადებით ზეგავლენას ახდენს კომპანიის ბიზნეს საქმიანობაზე, რაც გაუმჯობესებული მენეჯმენტით, თანამშრომელთა და მომხმარებელთა ლოიალობის ზრდით, ასევე კომპანიის იმიჯისა და საზოგადოებასთან ურთიერთობის გაუმჯობესებით გამოიხატება. შესაბამისად, ამ კონცეფციის სიძლიერე, მისი მორალური ღირებულების გარდა, მდგომარეობს მრავალფეროვან და გრძელვადიან სარგებელში, რომელიც კორპორაციული სოციალური პასუხისმგებლობის დანერგვას მოაქვს ყველა დაინტერესებული მხარისათვის - როგორც ქვეყნისა და საზოგადოებისათვის, ასევე თავად ბიზნეს კომპანიებისათვის.

ლიტერატურა

References:

1. korporaciuli socialuri pasuxismgebloba da sajaro seqtoris roli - lela xoferia; gamomcemloba: Tbilisi: petiti, 2012.
2. socialuri ekonomika. naw.1 : , nodar WiTanava, larisa TakalaZe ; sdasu ;[red.: giorgi malaSxia, evgeni baraTaSvili] . Tb.: [inovacia] , 2008 .
3. biznesis socialuri pasuxismgebloba da eTika: TakalaZe, larisa. Tb.: inovacia, 2006.

4. saerTaSoriSo biznesi, eTika da socialuri pasuxismgebloba : uSangi samadaSvili, marina gedevaniSvili; [red. e. baraTaSvili]. Tb.: "meridiani", 2012 .
5. samewarneo urTierTobis eTika da socialuri pasuxismgebloba / , avTandil asaTiani ; stu ; [red. : geronti SuSaniSvili ; recenz.: konstantine xmalaZe]. Tb.: 2011 .
6. menejmentis safuZvlebi; gamocemis weli: 2008; avtori(ebi): giorgi SublaZe, babulia (dodo) mRebriSvili, fiqria wowkolauri, gamomcemloba: universali
7. „Как выгодно быть добрым: Сделайте свой бизнес социально ответственным“ -Сергея Туркин
8. Corporate Social Responsibility- John Hancock Publisher: Kogan Page Business Books (February 2005)
9. Corporate Social Responsibility – David Crowther & Guler Aras Ventus Publishing ApS 2008
10. Корпоративная социальная ответственность. Эволюция концепции – Ю. Е. Благов
11. Корпоративная социальная ответственность и социальное развитие предприятий – А.М. Бабич, А.А. Попков, О.Н. Слоботчиков ; Библиотека научных школ НАНО во «ИМЦ» 2018.

რეგენზენტი: პროფესორი ანზორ აბრალავა, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი.

Gudava Tamar

THE ROLE OF CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY, ITS IMPORTANCE FOR PUBLIC STRUCTURES AND SOCIETY IN GEORGIA

Summary

The work is devoted to social responsibility issues, its meaning and role for state institutions and the public. It analyzes the rich foreign experience of social responsibility of business. It also shows why there is a high level of social responsibility for the public. The theme aims to raise awareness of social responsibility in the country (CSR). This is only possible through the establishment of a socially responsible environment in the country. By creating the right state policy in this direction, creating an appropriate institutional and legislative environment. What is shown, what is the connection with economic growth in the country and in between business social responsibility (CSR) concept Development? What is the benefit of CSR for business and the generally for the public? The concept of social responsibility concept is discussed. Why does the customer make more

attention to high socially responsible companies and why the public sector and society are loyal to him? What is the connection between the CSR and the company's financial success?

Keywords: corporate social responsibility, developing countries, economic globalization.

Reviewer: Professor Anzor Abzalava, Georgian Technical University.

Гудава Тамар

**РОЛЬ КОРПОРАТИВНОЙ СОЦИАЛЬНОЙ
ОТВЕТСТВЕННОСТИ, ЕЕ ЗНАЧЕНИЕ ДЛЯ
ГОСУДАРСТВЕННЫХ СТРУКТУР И ОБЩЕСТВА ГРУЗИИ**

Резюме

Работа посвящена вопросам социальной ответственности, ее значению и роли для государственных структур и общества. В ней анализируется богатый зарубежный опыт социальной ответственности бизнеса. А также показано почему для общества очень важен высокий показатель социальной ответственности. Цель темы - повысить в стране осведомленность о социальной ответственности (КСО). Это возможно только благодаря созданию социально ответственной среды в стране. Разработке правильной государственной политики в этом направлении, создав соответствующую институциональную и законодательную среду. Что показано в том, какая существует связь между экономическим ростом и развитием концепции социальной ответственности (КСО) бизнеса в стране. Какую выгоду несет КСО для бизнеса и для государства в целом. Рассмотрены вопросы концепции социальной ответственности. Почему пользователь уделяет больше внимания компаниям имеющим высокую социальную ответственность и почему государственный сектор и общество настроены лояльно по отношению к нему. Какая существует связь между КСО и финансовым успехом компании.

Ключевые слова: корпоративная социальная ответственность, развивающиеся страны, экономическая глобализация.

Рецензент: Профессор Анзор Абзалова, Грузинский Технический Университет.

Карлаш Виктория
СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ СОВРЕМЕННЫХ
НАЦИОНАЛЬНЫХ СИСТЕМ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ

Статья посвящена изучению особенностей разных моделей системы здравоохранения в экономически развитых странах мира, на основе которых возможно создание отечественной системы здравоохранения, отвечающей современным реалиям экономического развития Украины. Автор раскрывает суть существующих систем здравоохранения на примере США, Великобритании и Германии, показывая их достоинства и недостатки, приходя к выводу о необходимости создания смешанной системы здравоохранения в Украине.

Ключевые слова: *национальная система здравоохранения; рынок медицинских услуг; сфера здравоохранения; медицинское страхование; государственное финансирование здравоохранения; бюджетное здравоохранение.*

Постановка проблемы. Система здравоохранения охватывает все организации, институты и ресурсы, предназначенные для осуществления деятельности, основная цель которой заключается в улучшении состояния здоровья человека и населения страны. На сегодняшний день можно увидеть такую тенденцию, что состояние системы и национальных моделей здравоохранения претерпевает ряд сложностей, сказываясь на появлении основных проблем, которые стоят перед отраслью. При этом важным моментом сегодня становится поиск наиболее оптимальной модели системы здравоохранения, которая будет отвечать текущему состоянию национальной экономики.

Национальная модель характеризует устойчивость всей системы здравоохранения к возможным переменам, особенно в условиях кризиса. В связи с этим анализ состояния систем здравоохранения позволяет определять тенденции развития и механизмы, которые своевременно смогут выявлять проблемные сферы в сохранении здоровья населения. Важным здесь становится учет опыта развитых стран и особенностей их национальных систем здравоохранения.

Анализ последних исследований и публикаций. Особенности национальной модели системы здравоохранения поднимаются в трудах многих отечественных и зарубежных исследователей. Д.М.

Катлер, К. Дэвис и К. Стемикис в своих исследованиях указывают на основные недостатки современных национальных моделей системы здравоохранения [6].

А В.В. Двойрин отмечает, что развитие здравоохранения как социально-экономической структуры должно соответствовать экономическому и социальному развитию государства. Такой принцип имеет тесную связь с решением вопросов государственного управления в национальной системе здравоохранения [2].

Д.Д. Венедиктов указывает, что в разных странах отличаются формы организации систем здравоохранения, тем самым невозможно создать единую систему классификации для определения наиболее эффективных методов государственного управления в сфере здравоохранения и достижения урегулирования проблем в национальной модели здравоохранения Украины [1].

Цель статьи заключается в определении основных особенностей современного состояния национальных моделей здравоохранения в экономически развитых странах для выбора наиболее оптимальной системы здравоохранения Украины в условиях ее реформирования.

Изложение основного материала. Здравоохранение как отрасль народного хозяйства, направленная на предоставление медицинских услуг населению, была сформирована во второй половине XIX века. А до этого времени оказание медицинской помощи представлялось двусторонними отношениями между врачом и пациентом, а государство вступало только при необходимости реакции на негативные последствия таких отношений с точки зрения уголовной ответственности.

С расширением промышленного производства и ростом количества рабочих, благосостояние которых во многом основывается на их трудоспособности, привело к появлению мер, направленных на предупреждение нежелательных последствий которые связаны со здоровьем. Тем самым формируются элементы социальной солидарности в форме медицинского страхования, изначально разрозненные, а впоследствии – консолидированные и регламентированные законодательством.

19 октября 2017 года был одобрен законопроект о государственных финансовых гарантиях медицинского обслуживания населения Украины. Внедрение такого проекта позволяет изменить систему финансирования здравоохранения. Отметим, что на сегодняшний день в Украине задекларирована бюджетная модель финансирования здравоохранения, которая не способна в существующих условиях

дефицита государственного финансирования системы здравоохранения обеспечивать населению обещанные гарантии. Все это указывает на необходимость изменения системы финансирования здравоохранения, при этом следует учитывать мировой опыт.

Так, на сегодняшний день в экономически развитых государствах имеются три системы здравоохранения:

- система регулируемого страхования (страховая медицина);
- государственная система (бюджетное здравоохранение);
- рыночная система (частное страхование здоровья) [5].

С целью изучения особенностей каждой из этих систем обратимся к мировым примерам национальных моделей здравоохранения. Так, одним из ярких примеров рыночной модели можно назвать рынок медицинских услуг США. В штатах отрасль здравоохранения является развитой системой частных медицинских учреждений, которые существуют вместе с коммерческим медицинским страхованием, когда врачи продают определенные медицинские услуги, а пациенты в таком случае выступают как покупатели.

Рынок медицинских услуг США считается одним из видов свободного рынка, для которого характерным является наличие высокой конкуренции, когда проводится создание условий для роста качества продукта, поиск новых технологий при наличии жесткой выборки экономически неэффективных стратегий и отсеивания участников этого рынка. Такие особенности здравоохранения штатов указывают на достоинства рыночной модели здравоохранения [4].

Несмотря на это, рынок медицинских услуг США не учитывает специфику рассматриваемого вида товара, что вызывает негативные свойства рыночной модели, включая высокий рост затрат на медицину и отсутствие государственного контроля. Помимо этого, такая модель характеризуется высокозатратностью и сравнительно низким уровнем эффективности. Так же американская модель здравоохранения имеет высокую долю дополнительных обязательных оплат посредством личных средств граждан. В ней отсутствует гарантированная доступность медицинских услуг для всех граждан, поскольку многие не застрахованы или их страховка покрывает только минимально необходимый пакет услуг.

Государственная модель здравоохранения предлагается на рынке медицинских услуг Великобритании, который основывается на системе национального здравоохранения. Такая система опирается на идею, провозглашенную в середине прошлого столетия лордом Бевериджем, при которой богатый должен платить за бедного, а

здоровый за больного. Тем самым такой подход определяет положение, когда общество берет на себя обязательство оплачивать здоровье нации с помощью оплаты медицинских услуг, направляемых на его поддержание.

Британская модель (NHS) является такой системой организации здравоохранения, которая основывается на финансировании из государственного бюджета за счет налогов граждан, а с помощью медицинского страхования. Такая система финансирования считается централизованной, а распределение средств в ней формируется для большей части медицинских учреждений и медицинских работников, которые выступают частью системы NHS [1].

Заметим, что медицинская помощь гарантируется государством в рамках обширного пакета медицинских услуг, которые все же имеют ограничения. Такой пакет утверждается Национальным институтом здоровья как эффективные и экономически обоснованные. Те методы лечения и медицинские препараты, которые не входят в этот пакет услуг, могут быть компенсированными посредством дополнительного частичного страхования или за счет личных средств граждан.

Особенностью британской системы здравоохранения является сохранность конкуренции между врачами, которая происходит за средства государства, а не граждан или страховых организаций. Отмечается, что национальная служба здравоохранения Великобритании выступает 5-м по величине работодателем мира, в которой задействованы более полутора миллиона сотрудников [6].

Итак, данная модель организации системы здравоохранения представляет собой централизованную, плано-распределительную экономику, имеющую как положительные, так и отрицательные черты. Среди основных достоинств такой модели можно назвать ориентацию на профилактику заболеваний. Тем самым врачи заинтересованы в снижении роста заболеваемости, уменьшении объема медицинских услуг, поскольку оплачивается именно здоровье. Что же касается недостатков системы здравоохранения Великобритании, то на первый план выступает отсутствие естественных стимулирующих факторов развития, что в свою очередь оказывает влияние на медленный рост качества медицинской помощи. Помимо этого недостатками такой системы является низкий уровень гибкости организационных структур и использование неэффективных стратегий вместе с применением устаревших медицинских технологий.

Страховая система здравоохранения представлена в большинстве европейских стран, среди которых Германия, Франция, Австрия,

Швейцария и др. В основном страховая система опирается на принцип солидарности, а также взаимосвязана со всей системой социального страхования, регулируемая одним законодательством.

В такой системе здравоохранения страхователи и застрахованные имеют возможность осуществлять контроль по использованию страховых средств. Помимо этого застрахованное лицо вправе самостоятельно выбирать врача и лечебно-профилактическое учреждение. В страховой медицине важными являются проблемы, которые связаны с обеспечением равного доступа к медицинским услугам, оказываемым лицам из группы повышенного риска, а так же вопросы оптимального распределения финансового ресурса среди групп застрахованных.

Следует отметить, что одной из наиболее развитых систем социального медицинского страхования считается система, действующая в Германии. На сегодняшний день она охватывает практически 90% населения, а оставшиеся распределяются на частное медицинское страхование (8%) и оплату медицинских услуг за неимущих (2%). Такая система позволяет обеспечивать оказание необходимой медицинской помощи в случае заболевания для всех застрахованных [4].

Для немецкой модели здравоохранения характерна децентрализация, при которой средства от обязательного страхования концентрируются в больничных кассах, с отсутствием единого центра. В такой системе врачи являются свободными субъектами, предлагающими свои услуги на рынке медицинских услуг.

В Германии существует определенная система формирования цен на медицинские услуги. Так за единицу финансовых расчетов принимается «очко», количество которых показывает на сложность услуги. Сумма таких очков для каждой услуги стабильна и известна всем участникам медицинского обслуживания, поскольку публикуется в специальных справочниках. Помимо того цена «очка» в немецкой валюте постоянно пересматривается и зависит от изменения уровня цен, а также методов медицинского обслуживания. Тем самым имеется возможность достаточно оперативно реагировать на конкретные экономические условия и изменять цены [2].

Таким образом, речь идет о различных подходах к организации системы здравоохранения, что позволяет нашей стране выбирать наиболее подходящую под реалии современности модель здравоохранения – медицинское страхование или финансирование гарантированного пакета медицинских услуг посредством

государственного бюджета. Однако здесь важно учитывать, что в странах с низким ВВП может быть недостаточно бюджетных поступлений для государственной модели финансирования здравоохранения. В связи этим в процессе внедрения реформы следует формировать смешанную модель организации здравоохранения.

Учитывая организационные особенности системы здравоохранения Украины на сегодняшний день, можно увидеть ее неустроенность, которая заключается в многообразии учреждений здравоохранения разного уровня организации, а так же медицинском оснащении и форме собственности, и неравномерность остаточного финансирования медицинской отрасли. При этом в Украине наблюдается тенденция, которая характеризует трансформацию национальной системы здравоохранения в соответствии с моделью государственного медицинского страхования.

Выводы. Итак, за основу в любой модели здравоохранения принимается понимание того, что является товаром в системе здравоохранения, а отношение к медицинским услугам определяет роль государства в этой системе, позволяя формировать цены на рынке и оплачивать труд ее работников.

Учитывая многообразие форм организации рынка медицинских услуг, на сегодняшний день не имеется ни одной страны, которая полностью удовлетворена системой своего здравоохранения. В связи с этим для Украины важным моментом является разработка унифицированной емкой концепции здравоохранения, которая не будет опираться на конкретную модель или систему здравоохранения, а скорее обуславливаться имеющимися потребностями населения и разработку наиболее эффективных способов их удовлетворения. Однако для этого необходима разработка методов и механизмов государственного управления в сфере здравоохранения, которые будут направлять финансовые средства на конкретные цели системы здравоохранения и своевременно выявлять наиболее проблемные места в области сохранения здоровья населения.

Литერატურა

References:

1. Венедиктов Д.Д. Очерки системной теории и стратегии здравоохранения. – М., 2008. – 335 с.
2. Двойрин В.В. Обобщенные показатели состояния здоровья населения. – М.: Альфа и омега, 2017. – 254 с.

3. Жуков Г.М., Ринда Ф.П. Практичні та теоретичні аспекти управління здоров'ям населення // Охорона здоров'я України. – 2002. – № 1. – С. 32-35.
4. Петросян С.Л. Основные системы здравоохранения зарубежных стран. – Воронеж, 2017. – 431 с.
5. Радиш Я.Ф. Державне управління охороною здоров'я в Україні: генезис, проблеми та шляхи реформування. – К.: Вид-во УАДУ, 2001. – 360 с.
6. Cutler D.M., Davis K., Stremikis K. The impact of health reform on health system spending // Issue Brief (Commonw Fund). – 2010. – №88. – 1-14

Рецензент: Профессор Виктория Шведун, заведующая кафедры менеджмента Учебно-научно-производственного центра Национального университета гражданской защиты Украины, доктор наук по государственному управлению.

ექტორია კარლაში

ჯანმრთელობის დაცვის თანამედროვე ეროვნული სისტემების შედარებითი ანალიზი

რეზიუმე

სტატია ეძღვნება ეკონომიკურად განვითარებულ ქვეყნებში ჯანმრთელობის დაცვის სისტემის სხვადასხვა მოდელების თავისებურებების შესწავლას, რომელთა საფუძველზე შესაძლებელია სამამულო ჯანმრთელობის დაცვის სისტემის შექმნა, რომელიც უპასუხებს უკრაინის ეკონომიკური განვითარების თანამედროვე რეალობას. ავტორი განიხილავს ჯანმრთელობის დაცვის არსებული სისტემების არსს აშშ-ის, დიდი ბრიტანეთის და გერმანიის მაგალითებზე დაყრდნობით მათი დადებითი მხარეებისა და ნაკლოვანებების ჩვენებით და ასკვნის, რომ უკრაინაში აუცილებლობას წარმოადგენს ჯანმრთელობის დაცვის შერეული სისტემის შექმნა.

საკვანძო სიტყვები: ჯანმრთელობის დაცვის ეროვნული სისტემა, სამედიცინო მომსახურების ბაზარი, ჯანმრთელობის დაცვის

სფერო, სამედიცინო დაზღვევა, ჯანმრთელობის დაცვის სახელმწიფო დაფინანსება, საბიუჯეტო ჯანმრთელობის დაცვა.

რეცენზენტი: პროფესორი ვიქტორია შვედუნი, უკრაინის სამოქალაქო დაცვის ეროვნული უნივერსიტეტის სასწავლო-სამეცნიერო-საწარმოო ცენტრის მენეჯმენტის კათედრის გამგე, სახელმწიფო მართვის მეცნიერებათა დოქტორი.

Karlash Viktoria

COMPARATIVE ANALYSIS OF MODERN NATIONAL HEALTH SYSTEMS

Summary

The article is devoted to the study of the features of different models of the health care system in the economically developed countries of the world, on the basis of which it is possible to create a domestic health care system that meets the current realities of Ukraine's economic development. The author reveals the essence of existing health systems on the example of the United States, Britain and Germany, showing their strengths and weaknesses, coming to the conclusion about the need to create a ridiculous health system in Ukraine.

Keywords: national health care system; medical services market; health care; health insurance; public health financing; public health care.

Reviewer: Full Professor Viktoriia Shvedun, Head of the Management Department of the Educational, Scientific and Production Centre, National University of Civil Defence of Ukraine, Doctor of sciences (Public Administration).

ვეფხიშვილი ვალერი
საქართველოში სახელმწიფოს როლი მეღვინეობის დარგის მცირე და საშუალო საწარმოების განვითარებაში

ნებისმიერი საზოგადოება წარმოუდგენელია მატერიალური დოვლათის გარეშე, რაც იქმნება წარმოების საფუძველზე. წარმოების განვითარება ქვეყნის ეკონომიკური წინსვლის წინაპირობაა, ხოლო მცირე და საშუალო მეწარმეობა წარმოადგენს ნებისმიერი განვითარებული ქვეყნის ეკონომიკის ხერხემალს.

განვითარებად ქვეყნებში სახელმწიფოს ჩარევას მცირე და საშუალო მეწარმეობის განვითარებაში გადაწყვეტი როლი უკავია. გამომდინარე იქიდან რომ, საქართველო აღიარებულია უნიკალური ღვინის მწარმოებელ ქვეყნად, რაც იუნესკოს მიერ ქვეყრის ღვინის კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლის სტატუსის მინიჭებიდანაც ჩანს, მეღვინეობის დარგის მცირე და საშუალო მეწარმეობის განვითარებას დიდი პერსპექტივა აქვს. სწორედ ამიტომ, სახელმწიფო მაქსიმალურად ცდილობს განავითაროს მეწარმეობის ეს დარგი, რაზედაც მიუთითებს ის სახელმწიფო მხარდამჭერი პროგრამები, რომლებიც ხორციელდება და რომელთა განხორციელებაც დაგეგმილია სამომავლოდ (საქართველოს მცირე და საშუალო მეწარმეობის განვითარების სტრატეგია (2016-2020).

საკვანძო სიტყვები: მცირე და საშუალო მეწარმეობა; SWOT ანალიზი; გაერთიანებული ერების განათლების, მეცნიერებისა და კულტურის ორგანიზაცია(UNESCO); სტრატეგია.

განვითარებულ ქვეყნებში მეწარმეობის განვითარება მაღალი ტემპით მიმდინარეობს, რადგან ეროვნული მთავრობები დიდ მნიშვნელობას ანიჭებენ და მნიშვნელოვან დახმარებას უწევენ მათ. ამ ქვეყნებში ბოლო რამდენიმე ათწლეულის განმავლობაში მშპ-ს 50-70%-ს მცირე და საშუალო საწარმოები აწარმოებენ.

თითქმის მთელ მსოფლიოში მცირე და საშუალო საწარმოები ძირითად როლს თამაშობს ახალი სამუშაო ადგილების შექმნაში, ინოვაციურ წარმოწყობაში და სხვ.

მიზეზები თუ რა იზიდავს ხალხს მცირე ბიზნესისკენ ესენია:

- ფსიქოლოგიური კომფორტი,
- საშუალებას გვაძლევს ვიყოთ ჩვენი საკუთრების ხელმძღვანელი,

- სამუშაო ადგილის უსაფრთხოების გარანტია,
- ზრდის ოჯახის წევრების დასაქმების შესაძლებლობას,
- ზრდის ფინანსურ მოგებას და სხვ.

მიუხედავად მრავალი უპირატესობისა მას ასევე აქვს მრავალი ნაკლოვანებები, ესენია:

- გაყიდვების მოცულობის ცვლილებები,
- კონკურენცია,
- ფინანსური დანაკარგის რისკი,
- ჩავარდნის რისკი და სხვ.

საქართველოში იკვეთება მცირე და საშუალო მეწარმეობის განვითარების როგორც ხელშემწყობი ისე ხელისშემშლელი ფაქტორები.

პირველ კატეგორიას მიეკუთვნება:

- კორუფციის მინიმუმამდე დაყვანა,
- მაკონტროლებელი ორგანოების საქმიანობის

გაუმჯობესება,

- შიდა ბაზრის დაცვა კონტრაბანდისაგან,
- საგადასახადო კოდექსის ლიბერალიზაცია - მიკრო ბიზნესის გათავისუფლება გადასახადებისაგან, საშუალო და მცირე ბიზნესისათვის შეღავათიანი რეგულაციის შემოღება და სხვ.

მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარების ხელისშემშლელ მიზეზებს მიეკუთვნება:

- საქონელზე და მომსახურებაზე ფასების მატება,
- ინვესტიციების მოძიების სიძნელე,
- საწარმოო სიმძლავრეებისა და ტექნოლოგიების

მომველებულობა და სხვ.

საქართველოში მეწარმეობის მხარდაჭერისა და განვითარებისთვის ხელისუფლებამ შეიმუშავა „მეწარმეობის განვითარების სტრატეგია 2016-2020“. სტრატეგიის შემუშავებამდე აუცილებელი იყო გაკეთებულიყო მეწარმეობის **SWOT**- ანალიზი, რის საფუძველზეც გაადვილდებოდა სტრატეგიის შემუშავება.

ზემოაღნიშნული სტრატეგიის მიზანია: მცირე და საშუალო საწარმოებისათვის ხელსაყრელი გარემოს შექმნა, მათი კონკურენტუნარიანობის და ინოვაციების შესაძლებლობების ამაღლება, რაც გაზრდის შემოსავლებს და სამუშაო ადგილებს. ამ სტრატეგიის ძირითად ამოცანებს წარმოადგენს:

- ადგილობრივ და საერთაშორისო ბაზრებზე მცირე და საშუალო საწარმოების კონკურენტუნარიანობის ამაღლება,
- სამეწარმეო უნარების ამაღლება და თანამედროვე სამეწარმეო კულტურის დანერგვა,
- მცირე და საშუალო საწარმოების მოდერნიზაციის და ტექნოლოგიური გაუმჯობესების ხელშეწყობა.

ღვინის ეროვნული სააგენტო დიდ როლს ასრულებს მეწარმეობის ამ დარგის განვითარებაში, მისი უფლება-მოვალეობებია:

- მევენახეობა მეღვინეობის დარგის რეგულირება,
- მევენახეობა-მეღვინეობის დარგის ფუნქციონირებისა და განვითარებისადვის წინადადებებისა და რეკომენდაციების მომზადება,
- ადგილწარმოშობის დასახელების ღვინოებსა და ღვინის ბრენდებზე სახელწიფო კონტოლის განხორციელება,
- ყურმნისეული წარმოშობის ალკოჰოლიანი სასმელების ეტიკეტირება და მისი კონტორლი და სხვ.

სააგენტოს საქმიანობის ძირითადი მიმართულებებია:

- ქართული ღვინის პოპულარიზაცია და ცნობადობის ამაღლება,
- საექსპორტო პოტენციალის ზრდის ხელშეწყობა,
- ქართული ვაზის და ღვინის კულტურის კვლევა და ხელშეწყობა,
- ქვევრის ღვინის დაყენების უძველესი ქართული ტრადიციული მეთოდების პოპულარიზაცია,
- ღვინის ტურიზმის განვითარების ხელშეწყობა.

ღვინის ეროვნული სააგენტოს საქმიანობის შედეგია მეღვინეობის დარგის მცირე და საშუალო საწარმოების საქმიანობის გაუმჯობესება, რაც აისახება როგორც წარმოებული ისე ექსპორტირებული პროდუქციის ზრდაზე, ყოველწლიურად

იზრდება მოთხოვნა ქართულ ღვინოზე შესაბამისად იზრდება ექსპორტირებული ღვინის მოცულობაც:

2015წ - 36 071 399 ბოთლი;

2016წ - 50 მლნ ბოთლი;

2017წ - 76 663 225 ბოთლი;

2018წ - 86 194 288 ბოთლი.

ლიტერატურა

References:

1. iaSvili g. strategiuli menejmenti mcire da saSualo sawarmoebSi. teq. univ. Tbilisi 2009.
2. meqvabiSvili e. „mcire da saSualo mewarmeobis ganviTareba, rogorc saSualo klasis formirebis umniSvnelovanesi piroba?“.
3. [http://www.moa.gov.ge/saqarTvelos soflis meurneobis saministro. \(ukanasknelad iqna gadamowmebuli 22.02.2019.\)](http://www.moa.gov.ge/saqarTvelos soflis meurneobis saministro. (ukanasknelad iqna gadamowmebuli 22.02.2019.))
4. [http://www.geostat.ge/saqarTvelos statistikis erovnuli samsaxuri. \(ukanasknelad iqna gadamowmebuli 22.02.2019.\)](http://www.geostat.ge/saqarTvelos statistikis erovnuli samsaxuri. (ukanasknelad iqna gadamowmebuli 22.02.2019.))
5. [http://georgianwine.gov.ge/Rvinis erovnuli saagento. \(ukanasknelad iqna gadamowmebuli 22.02.2019.\)](http://georgianwine.gov.ge/Rvinis erovnuli saagento. (ukanasknelad iqna gadamowmebuli 22.02.2019.))

რეკენზენტი: პროფესორი დავით ივანიშვილი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი.

Vepkhisvili Valeri

STATE’S ROLE IN DEVELOPMENT OF SME WINERY SECTOR IN GEORGIA

Summary

It is impossible to imagine any society without material wealth, which is acquired on production base. Development of the production is the premise for the economical development of a country. Small and medium size enterprises form the spine of any developed country’s economy.

In developing countries government’s participation in the development of SME’s has crucial role. Georgia is obviously the unique wine producer country. The ancient tradition of „Qvevri” winemaking in Georgia is recognized by UNESCO as a significant intangible cultural heritage. The development of wine maker SME’s has a big perspective in this country. Because of that the government tries to develop this field on maximum level, which is proved by governmental support programs that are executed

and that are planned to be executed (Georgia's SME's development strategy for 2016-2020 years).

Keywords: Small and medium size enterprise; SWOT Analysis; United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization(UNESCO); Strategy.

Reviewer: Professor David Ivanishvili, Georgian Technical University.

Вепхишвили Валерий

РОЛЬ ГОСУДАРСТВА В РАЗВИТИИ МАЛЫХ И СРЕДНИХ ПРЕДПРИЯТИЙ ВИНОДЕЛЬЧЕСКОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ В ГРУЗИИ

Резюме

Любое общество немислимо без материальных благ, в основе которых лежит производство. Развитие производства является предварительным условием экономического развития страны, а малые и средние предприятия являются основой любой развитой экономики.

Вмешательство государства в развивающиеся страны играет решающую роль в развитии малого и среднего предпринимательства. В связи с тем, что Грузия признала уникальной винодельческой страной, о чем свидетельствует статус UNESCO памятника культурного наследия грузинского кувшинного виноделия, развитие малого и среднего предпринимательства в винодельческом секторе имеет большие перспективы. Именно поэтому государство пытается развивать этот сектор предпринимательства, на что указывает программы государственной поддержки, которые реализуются которых запланирована на будущее. (Стратегия развития малого и среднего предпринимательства Грузии (2016-2020 годы).

Ключевые слова: малые и средние предприятия; SWOT анализ; Организация Объединенных Наций по вопросам образования, науки и культуры (UNESCO); Стратегия.

Рецензент: Профессор Давид Иванишвили, Грузинский Технический Университет.

კვერნაძე ნიკა

ნარკოტიკული სასამართლოების პრაქტიკა აშშ-ში, მისი დანერგვის პერსპექტივები და მოლოდინები საქართველოში

სტატიაში განხილულია ნარკოტიკული სასამართლოების საერთაშორისო პრაქტიკა ამერიკის შეერთებული შტატების მაგალითზე, მისი მექანიზმები თუ როგორ ხდება არასრულწლოვანთა დანაშაულის, ნარკომანიის, ოჯახური ძალადობის და ფსიქიკური ჯანმრთელობის სისხლის სამართლის საქმეების განხილვა. თითოეულ ამ კონტექსტში, მკურნალობა წარმოადგენს სტანდარტული სისხლის სამართლის მართლმსაჯულების სისტემის ალტერნატივას. ამავე სტატიაში წარმოდგენილია აღნიშნული სისტემის დანერგვის პერსპექტივები და შესაძლო შედეგები, რა ბენეფიტებიც შეიძლება მოჰყვეს ნარკოტიკული სასამართლოების საქართველოში დანერგვას. ასევე, ის ღონისძიებები, რომელთა გატარებაც აუცილებელია ნარკოტიკული საქმეების ეფექტიანი მექანიზმის შემუშავების, მართვისა და კონტროლისათვის.

საკვანძო სიტყვები: პრობლემაზე ორიენტირებული სასამართლო, ნარკოტიკული სასამართლოები, საქართველო, ნარკომომხმარებლები, ნარკოდანაშაული.

ამჟამად, ამერიკის შეერთებულ შტატებში დაგეგმვისა და ექსპლოატაციის პროცესშია დაახლოებით 1700-მდე „პრობლემაზე ორიენტირებული სასამართლო“ აღნიშნული სპეციალიზებული, ალტერნატიული სასამართლოები ქმნიან დანაშაულებრივ და სოციალურ პოლიტიკას.

პრობლემაზე ორიენტირებული სასამართლოები, წარმოადგენს ინსტიტუტს, რომელიც ემსახურება სასამართლოს მიერ სოციალურ-სამართლებრივი ან საჯარო პოლიტიკის პრობლემების გადაჭრის მიზანს. აღსანიშნავია, რომ მოსამართლე ხდება მკურნალობის გუნდის ნაწილი, რომლებიც დაფუძნებულია არა სამართალსა და ფაქტზე, არამედ კლინიკური მკურნალობის პროგრამაზე. ამ „ალტერნატიულმა“ სასამართლოებმა დაადგინეს, რომ არსებული სოციალურ-სამართლებრივი ინსტიტუტები სვარაუდოდ არაადეკვატურია ან/და ვერ პასუხობენ თანამედროვე

გამოწვევებს. ამ ტიპის სასამართლოები, მიმართულია არასრულწლოვანთა დანაშაულის, ნარკომანიის, ოჯახური ძალადობის და ფსიქიკური ჯანმრთელობის სისხლის სამართლის საქმეებზე. თითოეულ ამ კონტექსტში, მკურნალობა წარმოადგენს სტანდარტული სისხლის სამართლის მართლმსაჯულების სისტემის ალტერნატივას.

ამერიკაში ნარკოტიკების მოხმარების სოციალური კონტროლის ისტორია ხანგრძლივი და საკმაოდ რთულია. პირველი ნარკოტიკული მკურნალობის სასამართლო 1989 წელს დაარსდა ფლორიდაში.

ნარკოტიკული სასამართლოები წარმოადგენს გუნდურ ძალისხმევას, რომლის ფარგლებშიც სხვადასხვა ორგანიზაცია მუშაობს იმისათვის, რომ კლიენტი გამოჯანმრთელდეს.

თითოეულმა იურისდიქციამ საკუთარი კონკრეტული პროცედურები და წესები შექმნა, ამიტომ არ არსებობს ნარკოტიკული სასამართლოს ერთიანი მოდელი.

ნარკოტიკული სასამართლო პროცესის სტრუქტურას აქვს 3 ელემენტი მკურნალობა, ზედამხედველობა, კოორდინაცია.

ნარკოტიკული მკურნალობის სასამართლოების უმეტესობა ბრალდებულის დისკვალიფიკაციას ახდენს ძალადობრივი დანაშაულის ბრალდებით. ზოგი კი, იმ ბრალდებულების დისკვალიფიკაციას, რომლებსაც ძალადობრივი კრიმინალური ისტორია აქვთ.

მას შემდეგ, რაც ბრალდებული გაივლის იურიდიულ საკვალიფიკაციო ეტაპს, მან უნდა დააკმაყოფილოს პირველადი კლინიკური შეფასება მკურნალობის მომწოდებლის მიერ. ამ ინტერვიუს მიზანია განსაზღვროს ბრალდებული გამოიყენებს თუ არა პროგრამას ბოროტად.

კლინიკური შერჩევის კრიტერიუმების გავლის შემდეგ, ბრალდებულმა უნდა შეიტანოს საპროცესო განაცხადი, სავარაუდო დანაშაულისთვის და ადრეულ სტადიაზე.

საქართველოს მიდგომა ნარკოპოლიტიკის მიმართებით კვლავ რჩება ერთ-ერთ სენსიტიურ საკითხად. სისტემის ერთდროული ცვლილება შეუძლებელია და ბევრ რისკთანაა დაკავშირებული. ამიტომ, ნარკოტიკული სასამართლოების დასაწერად

აუცილებელია სტრატეგიული გეგმის შემუშავება. მათ შორის აუცილებელია შემდეგი ფუნდამენტური და სტრატეგიული საკითხების გადაწყვეტა: საკანონმდებლო ბაზის ცვლილება, მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის უზრუნველყოფა, ადამიანური რესურსების გადამზადება, საზოგადოების ინფორმირებულობის ამაღლება, ფინანსური რესურსების გამოყოფა.

ნარკოტიკული სასამართლოების დანერგვისათვის საჭირო ფინანსური სახსრები შეიძლება შეივსოს შემდეგი გზებით: საბიუჯეტო სახსრები, საერთაშორისო გრანტები, საერთაშორისო ფონდები, დაზღვევა, სპეციალური ფონდების დაარსება, კლიენტის (ბენეფიციარის) მიერ გადახდილი საფასური.

რაც შეეხება მოსალოდნელ შედეგებს: შემცირდება სიცოცხლისათვის საშიში დაავადებების გავრცელება და ახალი შემთხვევების რიცხვი, როგორც ზოგადად საზოგადოებაში ისე სასჯელაღსრულების დაწესებულებებში; შემცირდება არამართო ნარკოტიკული დანაშაულის, არამედ მასთან დაკავშირებული სხვა გავრცელებული დანაშაულების რიცხვი; შემცირდება პატიმართა და მსჯავრდებულთა რაოდენობა; გაუმჯობესდება საქართველოს რეიტინგი ადამიანის უფლებების დაცვის თვალსაზრისით, საზოგადოებრივი უსაფრთხოება და სამართალდამცავთა ეფექტიანობა; გაუმჯობესდება ნარკოტიკებზე დამოკიდებული, ნარკოტიკების მომხმარებლების, მათი ოჯახის წევრების ჯანმრთელობის მდგომარეობა და საზოგადოებრივი ჯანდაცვა; გაუმჯობესდება ნარკოტიკებზე დამოკიდებული და ნარკოტიკების მომხმარებელი ადამიანების შესაძლებლობა საზოგადოებაში სოციალიზაციისა და რეინტეგრაციის თვალსაზრისით.

დასკვნები და რეკომენდაციები

საქართველოში წლების განმავლობაში მოქმედი ნარკოპოლიტიკის ანალიზი, ამასთან საერთაშორისო გამოცდილება და პრაქტიკა ნარკოლოგიური სასამართლოს კონცეფციისა და სისტემის შესახებ გვამღევეს საშუალებას დავასკვნათ, რომ არსებული კანონმდებლობა და პრაქტიკა ნარკოტიკების მომხმარებლების მიმართ არაა ორიენტირებული ინდივიდების გამოჯანმრთელებაზე და ამცირებს საზოგადოებაში რესოციალიზაციის პერსპექტივებს.

საქართველოს ნარკოპოლიტიკა მიმართული უნდა იყოს ნარკოტიკების მომხმარებლების ჯანმრთელობის დაცვაზე და არა სადამსჯელო ღონისძიებებზე.

აუცილებელია სახელმწიფომ ჩამოაყალიბოს მკაფიო გეგმა ქვეყანაში ნარკოპოლიტიკის რეგულირებისათვის, მათ შორის დანაშაულის პრევენციის, დანაშაულის აღკვეთის, ნარკომომხმარებელი მოქალაქეების რესოციალიზაციისათვის. ნარკოტიკული სასამართლოების მიდგომა სწორედ კონკრეტულ კაზუსზეა მორგებული, შესაბამისად დაცული იქნება თითოეული მოქალაქის უფლებები. ეს ყველაფერი კი კომპლექსურად არის მყარი საფუძველი და გარანტი საზოგადოების ყველა წევრის, სახელმწიფოს მხრიდან მათი სოციალური სტატუსის, როლის აღიარებასა და უფლებების დაცვაში.

ლიტერატურა

References:

1. saqarTvelos sisxlis samarTlis kodeqsi;
2. saqarTvelos kanoni „narkotikuli danaSaulis winaaRmdeg brZolis Sesaxeბ“;
3. adamianis uflabaTa evropuli konvencia, gamomcemloba „iuristebis samyarო“, Tbilisi 2015;
4. When Good Intentions Are Not Enough: Problem-Solving Courts and the Impending Crisis of Legitimacy, Timothy Casey, 2004;
5. Fulton-Hora, OJP Drug Court and Clearinghouse and Technical Assistance Project, Washington Dc, American University, 2000;
6. Duster, Troy. The Legislation of Morality: Law, Drugs, and Moral Judgment. New York: Free Press, 1970;
7. Problem-Solving and Courts of Law, J Nolan, 2009;
8. Boldt, Richard. “Rehabilitative Punishment and the Drug Treatment Court Movement.” Washington University Law Quarterly 76, 1998;
9. “Drug Courts: Overview of Growth, Characteristics, and Results.” Report to the Committee on the Judiciary, House of Representatives. United States General Accounting Office, July 1997.

რეგენზენტი: ასოცირებული პროფესორი ოთარ ბაღათურია, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი.

Kvernadze Nika

THE PRACTICE OF DRUG COURTS IN THE USA, PROSPECTS AND EXPECTATIONS FOR ITS IMPLEMENTATION IN GEORGIA

Summary

The article examines the international practice of Drug Courts on the example of the United States of America, mechanisms, how is the trial of criminal cases of juvenile crimes, drug abuse, domestic violence and mental health. In each of these contexts, treatment is an alternative to the standard criminal justice system. The same article presents the prospects for the implementation of this system and possible results, as well as what are the advantages of introducing Drug Courts in Georgia. Also, the measures that need to be taken to develop an effective mechanism for managing and controlling drug-abuse cases.

Keywords: Problem-oriented court, drug court, Georgia, drug users, drug-abuse cases.

Reviewer: Associate Professor Otar Baghaturia, Georgian Technical University.

Квернадзе Ника

ПРАКТИКА СУДОВ ПО НАРКОТИКАМ В США, ПЕРСПЕКТИВЫ И ОЖИДАНИЯ ЕЕ ВНЕДРЕНИЯ В ГРУЗИИ

Резюме

В статье рассматривается международная практика судов по наркотикам на примере Соединенных Штатов Америки, механизмы, как проходит судопроизводство уголовных дел по преступлениям несовершеннолетних, наркотикам, насилию в семье и психическому здоровью. В каждом из этих контекстов лечение является альтернативой стандартной системы уголовного правосудия. В этой же статье представлены перспективы внедрения этой системы и возможные результаты, каковы преимущества введения Судов по Наркотикам в Грузии. Также те меры, которые необходимо провести для разработки эффективного механизма управления и контроля дел по нарко-преступлениям.

Ключевые слова: Проблемно-ориентированный суд, суд по наркотикам, Грузия, потребители наркотиков, нарко-преступления.

Рецензент: Ассоциированный Профессор Отар Багатурия, Грузинский Технический Университет.

Кравчук Олег
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ
ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЕМ
НАУЧНОЙ КРИМИНАЛИСТИКИ ДЛЯ ОБЕСПЕЧЕНИЯ
БЕЗОПАСНОСТИ ОБЩЕСТВА

Аннотация. Статья посвящена исследованию общетеоретических и теоретико-методологических проблем государственного управления развитием научной криминалистики для обеспечения безопасности общества, ее тенденций и роли в системе иных наук в условиях современной глобализации, которой подвергается все государственное устройство. Методологическую основу работы составил диалектико-материалистичный метод познания, формально-логический подход до построения научного знания. При разработке ряда положений были использованы методы системного и диалектического подходов.

Ключевые слова: *государственное управление формированием криминалистического знания, государственная безопасность, государственная научно-криминалистическая деятельность.*

Постановка проблемы. В современном мире изменяется парадигма обеспечения безопасности общества и отдельного гражданина в государстве, чему способствует развитие государственного управления сферы криминалистики, расширяется ее предмет и сферы влияния. Сохранение и развитие системы криминалистических знаний находится в зависимости от уровня «научной элиты», традиций научных школ в обществе и государстве. Криминалистика как целостная система научных знаний выполняет обеспечительную функцию в установлении истины в судопроизводстве. Именно криминалистика во всем мире призвана обеспечивать научными знаниями практику противодействия преступности. Формирование и накопление криминалистических знаний обусловлено научно-техническим прогрессом современного общества. В новых условиях происходит так называемая «технологизация» криминалистики, касающаяся различных ее разделов (криминалистической техники, тактики и методики). Устоявшиеся криминалистические методы уже не удовлетворяют в полном объеме. В последнее время в криминалистических целях все шире предлагаются к использованию информационные технологии

(1T), которые могут быть рассмотрены как новая категория криминалистики. Природа криминалистики определяет ее место в «правовом поле» и государстве, влияние феномена права на криминалистические знания и их практическую составляющую.

Целью статьи является анализ теоретико-методологических проблем государственного управления развитием научной криминалистики для обеспечения безопасности общества.

Изложение основного материала. Изменения в правовой сфере, «ревизия» традиционных институтов государственного управления государственной безопасностью в целом и отдельных его направлений, модернизируют также и систему приемов, методов и средств криминалистики. Правовая регламентация определяет соотношение «свободы и безопасности», предусматривает реальные средства защиты прав человека и гражданина при осуществлении юридических процедур. В глобальном мире важное значение приобретает научное предвидение, прогнозы развития науки. Тенденции криминалистики в условиях глобализации приводят к расширению ее значения для обеспечения граждан в государстве. Современный этап развития цивилизации принято именовать временем информационного общества, в котором наука может быть представлена как мировой информационный процесс, обусловленный эпохой глобализации. Существует обоснованное мнение, что одной из главных мировых тенденций новейшего времени стал процесс глобализации - исторический клин, рассекший привычную полярность политического, экономического, культурного и информационно пространства. Процессы глобализации устанавливают рубеж между уходящей и надвигающимися эпохами... Глобализация неотъемлемая часть современного научного и общественно-политического дискурса.

В этимологическом понимании «глобальный» означает: 1) охватывающий весь земной шар; всемирный; 2) всесторонний, полный, всеобщий, универсальный. Криминалистике как науке в условиях глобализации присущи некоторые наиболее общие тенденции. Это связано с тем, что наука - особый вид познавательной деятельности, нацеленный на выработку объективных, системно организованных и обоснованных знаний о мире. Постоянное стремление науки к расширению поля изучаемых объектов, безотносительно к сегодняшним возможностям их массового практического освоения, выступает тем системообразующим признаком, который обосновывает другие характеристики науки, отличающие ее от обыденного познания [4]. Криминалистика занимает

особое место в системе иных наук. В различных странах мира эту науку именуют: «Forensic Sciences» (судебные науки) в США, Великобритании, Канаде, Австралии; «Kriminalistik» (криминалистика) в Германии, Австрии. «Police Scientifique» (научная полиция) во Франции, Швейцарии. В англоязычных странах наряду с термином «Forensic Sciences» используются также и другие: «Criminalistics» (как часть судебных наук), «Criminal Investigation» (уголовное расследование), «Criminology» (криминология). Такая же ситуация прослеживается и в некоторых других странах мира. Различия состоят в широте или узости подходов к объему закономерностей, относящихся к криминалистическим знаниям и предмету криминалистики [3].

Становление и развитие криминалистики в различных странах мира прослеживается в ее отдельных направлениях или в формировании самостоятельных научных дисциплин - судебной токсикологии, судебной химии, судебной медицины, судебной экспертизы, судебной (криминальной) психологии, судебной фармакологии. О развитии криминалистики, ее динамике указывал еще Г. Гросс, который в свое время отмечал, что «криминалистика, еще столь молодая наука, ныне еще не может предсказать, к каким конечным итогам она непременно должна привести, но ей известно, что когда-нибудь в уголовном праве будут установлены объединения и различия иначе, нежели в наше время, и далее, что эти будущие изменения также не останутся постоянными, что постоянство вообще никогда не будет достигнуто, что единственно вечным будет состояние непрерывного движения»¹. В любом случае в современном виде криминалистика представляет собой целостную систему научных знаний, призванную служить целям раскрытия и расследования преступлений, выполняет обеспечительную функцию в установлении истины в уголовном судопроизводстве. Накопление научного знания привело к тому, что криминалистика переросла свой потенциал и вышла за пределы «полицейской науки» или «науки о расследовании преступлений» и стала относиться к направлению государственного управления государственной безопасности в обществе и соблюдении общественного порядка. Средства, приемы и методы криминалистики успешно используются в иных сферах (оперативно-розыскной, судебной, прокурорской, экспертной, адвокатской деятельности) либо позволяют устанавливать факты, лежащие вне уголовно-правовых явлений (использование криминалистических знаний в гражданском, арбитражном (хозяйственном) или административном процессах). При

этом востребованность криминалистики, использование ее данных в иных сферах, определенные процессы интеграции и дифференциации научного знания не смогли привести к существенному изменению предмета криминалистики, которая по-прежнему остается наукой о закономерностях преступной деятельности и ее отражении в источниках информации, служащих основой для разработки средств, приемов и методов собирания, исследования, оценки и использования доказательств с целью раскрытия, расследования, судебного разбирательства и предупреждения преступлений в государстве. Речь идет фактически о срабатывании стереотипов, отражении жестких научных традиций. С другой стороны, некоторые ученые-криминалисты справедливо отмечают, что система криминалистики должна быть замкнутой, закрытой. Замкнутость исключает возможность развития самой системы, делает невозможным пополнение системы новыми структурными элементами, понятиями и категориями. Криминалистика по своей природе больше взаимосвязана с естественными и техническими науками чем государственным управлением государственной безопасностью. Ее возникновение обусловлено внедрением достижений естественно-технических наук в практику борьбы с преступностью. Методы физики, химии, биологии, психологии, медицины, математики и других отраслей знания приспособивались к выявлению следов преступления по получению информации и целях уголовного судопроизводства. Г. Гросс подчеркивал, что успехи, достигнутые уголовным правом, достойные удивления научные построения этой дисциплины, ход развития и обоснование их нигде не получают такой оценки, как именно в криминалистике. Но, будучи поставлена как вспомогательная наука для уголовного права, криминалистика, однако, оставляет за собой право на самостоятельность и получает свое развитие в государстве. Парадигма криминалистики изменяется, ее содержание не остается неизменным. В специальной литературе справедливо отмечается, что содержание парадигмы зависит от характера научной дисциплины, степени ее зрелости, структуры фундаментальной научной теории, разработанности математического аппарата, методологического оснащения, экспериментальной техники, а также от явных и неявных традиций исследовательской работы, передаваемых от поколения к поколению учених [1]. Это содержание выражено в трудах «научной элиты» (признанных лидеров научных направлений и школ, генерирующих основные идеи и методы в той или иной области науки) и закрепляется в учебниках, методических

руководствах, программах подготовки научных кадров. Развитие науки, в том числе и криминалистики (накопление научных знаний) «происходит на основе исходной для данного цикла парадигмы и до тех пор, пока эта парадигма не противоречит приобретаемым знаниям. Ведь в современном глобальном круговороте усиливаются тенденции сближения и даже унификации большинства процессов и процедур в различных сферах деятельности, в том числе и в области общественных наук. Однако эти процессы с трудом пробиваются в криминалистике и праве, где существуют не только национальные школы, но и устоявшиеся институционные структуры, представители которых не видят потребности в существенном реформировании своих взглядов. Это особенно заметно в больших странах, обладающих значительным научным потенциалом, что связано, в первую очередь, с «интеллектуальной самодостаточностью», позволяющей удовлетворять научные и практические потребности правоохранительных органов «национальным продуктом». Более того, изменение содержания криминалистики может не соответствовать востребованности знаний. В современных условиях отмечается определенный дисбаланс между научными разработками и потребностями практики, а также их реальным внедрением в практическую деятельность и учебный процесс при подготовке будущих специалистов. Вместе с тем, именно криминалистика во всем мире призвана обеспечить научными знаниями практику противодействия преступности. Криминалистика занимает важное место среди иных наук, выполняет свойственные ей функции. Криминалистика относится к числу динамично развивающихся наук как уголовно-правового цикла та уже и управленческого. В разные исторические периоды развития государства криминалистику рассматривали как естественно-техническую науку, науку двойственной природы либо юридическую науку. Появились также и новые взгляды на природу криминалистики. Это рассмотрение криминалистики как науки интегральной или синтетической природы. Ведь природа любой науки не комплекс каких-то составляющих частей, не механическое объединение данных различных наук, а глубокий синтез, сплав знаний в рамках предмета и содержания, и в этом суть ответа на вопрос о природе криминалистики: криминалистика - наука синтетическая. Если у науки не будет основной составляющей, то, представляется, это будет не наука, а какое-то аморфное, бессистемное образование, сложившееся из данных разных наук, не подпадающее ни под одно из сложившихся в

наукоедении делений наук (естественные, технические и общественные), неспособное выступать как целостное образование по отношению к иным областям научного знания . Кроме то понимание криминалистики как синергитической науки не препятствует дальнейшим процессам интеграции криминалистикой достижений иных наук и приспособлению их к решению стоящих перед ней задач [2]. Развитие науки может быть связано не только с дифференциацией знаний, но и ее интеграцией, возникновением единого сплава знаний, направленных на разрешение определенных задач. Сложно согласиться с позицией отдельных ученых принижающих роль криминалистической техники и возвышающих криминалистическую (судебную) экспертизу на том основании, что в криминалистической технике рассматриваются устаревшие методы (вывод делается на основании анализа учебников по криминалистике), а в судебной экспертизе передовые. Необходимо отметить, что криминалистика (криминалистическая техника) в современных условиях уже не является единственной базовой наукой для традиционных криминалистических экспертиз. Но, в то же время, она становится одной из базовых наук вообще для всех судебных экспертиз. При этом, нужно отметить, что криминалистическая техника - раздел науки криминалистики, и криминалистическая экспертиза - вид деятельности.

В последнее время в криминалистике предпринимались попытки ввести в научный оборот термины: «стратегия», «криминалистическая стратегия», «стратегия в криминалистике», «тактика и стратегия». Термин «стратегия» широко используется и криминалистике. При этом, одни авторы представляют криминалистическую стратегию как определенный инструмент, показывающий тенденции и направления развития науки, другие - считают ее самостоятельной частью науки, третьи - говорят о ней, как о своеобразной модели или программе расследования конкретного преступления. Существуют мнения, согласно которым криминалистическая стратегия это категория, связанная с процессом развития соответствующих криминалистических учреждений или даже можно говорить о стратегии криминалистической политики. По нашему убеждения, стратегия как таковое всегда направлено в будущее, охватывающее масштабные планы или глобальные проблемы. К таковым в криминалистике могут быть отнесены прогнозы ее развития в будущем, научные программы по развитию государственного управления государственной безопасностью и соблюдением порядка в

обществе.. Естественно, что данная проблема (криминалистическая стратегия) связана с политикой государства и общества, развитием науки криминалистики в мире, отдельными направлениями криминалистического прогнозирования, разработкой современных научно-технических средств и информационных технологий и внедрением их в практику противодействия преступности.

Выводы В глобальном мире криминалистическая стратегия как прогнозы на будущее, определенные научные перспективы и возможности криминалистики проявляет себя через формирование и деятельность различных криминалистических организаций, учреждений и научных сообществ (Европейской Сети судебно-экспертных учреждений (European Network of Forensic Science Institutes - ENFSI), Дактилоскопического общества (Fingerprint Society FPS), Международной ассоциации по идентификации (International Association for Identification IAI), Литовского общества криминалистов. Польского криминалистического общества. Международного Конгресса Криминалистов и др), проведение всемирных и международных научных мероприятий (конференции, конгрессов, симпозиумов).

Это касается и разработки совместных международных научных программ по криминалистике и ее отдельным направлениям. В современном мире прослеживается определенная география криминалистических и экспертных научных школ, имеют место попытки их научного взаимодействия и сотрудничества. В этом отношении справедливо отмечается, что международное сотрудничество криминалистов должно опираться не только на «механическом» обмене информацией, но и совместных исследованиях, «международном разделении труда» в криминалистических исследованиях, процессах сближения и интеграции научных теорий, концепций, понятий.

Литература

References:

1. Брич Л.П. Середовища здійснення розмежування складів злочинів та відмежування складів злочинів від складів адміністративних правопорушень / Л.П. Брич // Актуальні проблеми правознавства. – 2016 р - Випуск 2. – С. 132-137.

2. Крушинський С.А. Проблема визначення подання доказів як інституту кримінального процесуального права // Форум права. – 2013. – № 1. – С. 532-536.
3. Сіцінська М. В. Демократичний цивільний контроль над сектором безпеки і оборони України : монографія / М. В. Сіцінська. – К. : НАДУ, 2014. – 364 с.
4. Малевская Г. Криминалистическая стратегия, стратегия в криминалистике или стратегия криминалистической политики? // Криминалистика и судебная экспертиза: наука, обучение, практика IX: сб. науч. статей. Часть II. - Вильнюс. Харьков, 2013. - С. 31.

Рецензент: Мороз Владимир, доктор наук по государственному управлению, профессор кафедры педагогики и психологии управления социальными системами Национального технического университета «Харьковский политехнический институт».

კრავჭუკი ოლეგ

საზოგადოების უსაფრთხოების უზრუნველყოფისათვის სამეცნიერო კრიმინალისტიკის განვითარების სახელმწიფო მართვის თეორიულ-მეთოდოლოგიური პრობლემები

რეზიუმე

სტატია ემდგენება საზოგადოების უსაფრთხოების უზრუნველყოფისათვის სამეცნიერო კრიმინალისტიკის სახელმწიფო მართვის ზოგად-თეორიული და თეორიულ-მეთოდოლოგიური პრობლემების კვლევას, მის ტენდენციებს და როლს გლობალიზაციის თანამედროვე პირობებში, რომელიც მთლიანობაში ეხება სახელმწიფო მოწყობას. ნაშრომის მეთოდოლოგიურ საფუძველს წარმოადგენს შეცნობის დიალექტიკურ-მატერიალისტური მეთოდი, მეცნიერული ცოდნისადმი ფორმალურ-ლოგიკური მიდგომა. რიგი დებულებების შემუშავებისას გამოყენებულ იქნა სისტემური და დიალექტიკური მიდგომების მეთოდები.

საკვანძო სიტყვები: სახელმწიფო მართვის ფორმირება კრიმინალისტიკური ცოდნით, სახელმწიფო უსაფრთხოება, სახელმწიფო მეცნიერულ-კრიმინალისტიკური საქმიანობა.

რეცენზენტი: ვლადიმირ მოროზი, სახელმწიფო მართვის მეცნიერებათა დოქტორი, უკრაინის ეროვნული ტექნიკური უნივერსიტეტის სოციალური სისტემების მართვის „ხარკოვის პოლიტექნიკური ინსტიტუტის“ პედაგოგიკისა და ფსიქოლოგიის კათედრის პროფესორი.

Kravchuk Oleh

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL PROBLEMS OF PUBLIC ADMINISTRATION OF CRIMINAL SCIENCE DEVELOPMENT TO ENSURE PUBLIC SAFETY

Summary

Abstract. The article is devoted to the study of the general theoretical and theoretical-methodological problems of public administration of criminal science development to ensure public safety, its tendencies and role in the system of other sciences in the context of current globalization to which the entire public structure is exposed. A dialectical-materialistic method of cognition, a formal-logical approach to the construction of scientific knowledge constituted the methodological basis of the paper. While developing a number of provisions, the methods of the systemic and dialectical approaches were used.

Keywords: public administration of forensic knowledge formation, public security, state scientific and forensic activity.

Reviewer: Moroz Vladimir, Doctor of sciences (Public Administration), Full Professor of Department of pedagogy and psychology of social systems management of The National Technical University «Kharkov Polytechnic Institute».

ნასარაია ზურაბ რეგიონული განვითარების ზოგიერთი საკითხები

სტატიაში გახსნილია რეგიონული განვითარების, როგორც ვლავწარმოებითი პროცესის, შინაარსი, რომელიც განაპირობებს ინსტიტუციური მართვის აუცილებლობას. ავტორები მიიჩნევენ, რომ რეგიონული განვითარება წარმოადგენს მრავალწახნაგოვან პროცესს, რომელიც ცვლის რეგიონების სოციალურ სტრუქტურას, ადამიანთა ქცევას, საზოგადოებრივ ინსტიტუტებს და აჩქარებს ეკონომიკურ ზრდას, რასაც თან სდევს უმუშევრობისა და უთანასწორობის შემცირება. სტატიაში ავტორები იკვლევენ დიალექტიკურ კავშირს ეკონომიკურ განვითარებასა და ინსტიტუტებს შორის, რაც იძლევა ინოვაციური სისტემის სტრუქტურის საინვესტიციო ქვესისტემით შევსების საშუალებას. გარდა ამისა, განსაზღვრულია ეკონომიკური განვითარების ხელშეწყობი ეფექტიანი ინსტიტუტების შექმნის მიმართულებები.

საკვანძო სიტყვები: რეგიონული განვითარება, დიქოტომია, ეკონომიკის განვითარების პირობები, ინსტიტუტი.

საქართველოს რეგიონები განსხვავებული პარამეტრებით ხასიათდება, ესაა დასახლების სიმჭიდროვე, სარესურსო პოტენციალის გაადგილება, ცხოვრების დონის დიფერენციაცია, სოციალური მომსახურების ხელმისაწვდომობა, საწარმოო და სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის განვითარების დონე და სხვა. ამდენად, რეგიონული განვითარების მართვის საკითხები განსაკუთრებულად არის აქტუალური. მაგრამ მანამ, სანამ განვიხილავთ ამა თუ იმ მეთოდის ეფექტიანობას ანდა რეგიონული განვითარებისადმი სხვადასხვა მიდგომას, აუცილებელია განვმარტოთ, თუ რას მოიცავს ცნება „რეგიონული განვითარება“.

სამეცნიერო ლიტერატურის ანალიზმა გვიჩვენა, რომ ავტორები ამ ტერმინს განსხვავებულად განმარტავენ. ჩვეულებრივ, რეგიონული განვითარების ქვეშ გულისხმობენ

რეგიონული ეკონომიკური ანდა სოციალურ-ეკონომიკური განვითარება. ამ ორი ასპექტის გამოყოფა აიხსნება იმით, რომ დანარჩენი ასპექტები (ტექნოლოგიური, დემოგრაფიული, ინოვაციური და სხვა) წარმოადგენს ფაქტორებს, რომელნიც ზემოქმედებენ საბოლოო საშედეგო მჩვენებელზე, ესაა რეგიონის ეკონომიკური განვითარება. [1]

რეგიონული ეკონომიკური განვითარება ერთდროულად განიხილება როგორც პროდუქტი და როგორც პროცესი. შინა მეურნეობებს, ბიზნესს და სახელისუფლებო ინსტიტუტებს, როგორც ინვესტორებსა და მეწარმეებს, პირველ რიგში აინტერესებთ ეკონომიკური განვითარების შედეგი. ეს არა მხოლოდ ინვესტიციიდან შემოსავლების მიღებაა, არამედ ამ შემოსავლების ზრდა ხალი სამუშაო ადგილების შექმნის, შრომის პირობების გაუმჯობესების, ცხოვრების ხარისხის ამაღლებისა და მოსახლეობის კეთილდღეობის ზრდის ხარჯზე. ჩვეულებრივ, ამ მაჩვენებელთა რაოდენობრივი მატება ეკონომიკურ ზრდასთანაა გათანაბრებული.

ეკონომისტები და მმართველები ერთნაირად არიან დაინტერესებულნი ეკონომიკურ განვითარებაში. სამწუხაროდ, ხშირად ძნელია სასურველი შედეგების შეთანხმება მათ მისაღწევად გასაწევ დანახარჯებთან. ეს დიქტომია შეიძლება გართულდეს ეკონომიკური გარემოს არამდგრადი და ცვალებადი ბუნებით, სადაც „გარე ეფექტები“ (გაცვლითი კურსები, ახალი ტექნოლოგიები, უცხოური კონკურენცია) უდიდეს როლს თამაშობს რეგიონის ეკონომიკური პოლიტიკისა და სტრატეგიის სფეროში საჭირო გადაწყვეტილების მიღების პროცესში. ეკონომისტები მუდმივად არიან დაინტერესებულნი შემოსავლების მაქსიმიზაციის გზების ძიებით იმის მაგივრად, რომ მოიძიონ მდგრადი განვითარებისადმი ახალი მიდგომები, რომლებიც მოწოდებულია, შეამციროს ეკოლოგიური მოხმარების გრძელვადიანი ზემოქმედება. [2]

მართლაც, განვითარება დიდი ხნის განმავლობაში განიხილებოდა, როგორც ეკონომიკური მოვლენა, რომელიც რაოდენობრივი მაჩვენებლების ზრდით გამოიხატებოდა. ეკონომიკური ზრდის ზრდის თეორიის თანახმად (ეკონომიკური

ზრდის ჰაროდ-დამარის მოდელი) ინვესტიციების, დანაზოგებისა და უცხოური დახმარების ოპტიმალური თანაფარდობის შემთხვევაში ითვლებოდა, რომ ერთ სულ მოსახლეზე რეგიონული პროდუქტის გაზრდა ავტომატურად იწვევს ახალი სამუშაო ადგილების შექმნასა და მოსახლეობის ცხოვრების დონის გაუმჯობესებას. მაგრამ პრაქტიკამ დაგვარწმუნა, რომ მთლიანი რეგიონული პროდუქტის მაჩვენებლის ზრდა უშუალოდ არ აისახება სიღატაკის შემცირებაზე, შემოსავლების განაწილებაში უთანასწორობისა და უმუშევრობის ზრდაზე.

XX საუკუნის 70-იან წლებში აქცენტმა ეკონომიკური ზრდიდან სიღატაკის, უთანასწორობისა და უმუშევრობის შემცირებაზე გადაინაცვლა. თუ საწყის დონესთან შედარებით ამ მაჩვენებელთაგან სამივე იზრდება, შესაძლებელია საუბარი განვითარების პერიოდზე. თუ ერთი, ორი, მით უმეტეს - სამივე მაჩვენებელი მცირდება, ძნელია ზრდაზე საუბარი მთლიანი რეგიონული პროდუქტის ზრდის მიუხედავად კი.

მსოფლიო ბანკი, რომელმაც ეკონომიკური ზრდა განვითარების მიზნად აღიარა, 2018 წლის საკუთარ მოხსენებაში აღნიშნა, რომ: „ზრდის მიზანია ... ცხოვრების ხარისხის ზრდაც, განსაკუთრებით ღარიბ ქვეყნებში, ანუ, პირველ რიგში, შემოსავლების ზრდა. მაგრამ არა მხოლოდ. ზრდა მოიცავს უკეთეს განათლებას, კვებას, ჯანდაცვას, სიღატაკის შემცირებას, გარემოს გაჯანსაღებას, თანაბარ შესაძლებლობებს, პირადი თავისუფლების ზრდას და უფრო სავსე კულტურულ ცხოვრებას.“ როგორც ვხედავთ, ნათელია ორიენტირების რაოდენობრივიდან თვისებრივ მაჩვენებლებზე გადასაცვლება, რაც შინაარსობრივად ახასიათებს ცხოვრების სოციალურ-ეკონომიკურ გარემოს. [3]

XXI საუკუნის დასაწყისში ინდუსტრიულად განვითარებულ ქვეყნებში გამწვავდა გარემოს დაბინძურების პრობლემა. შემოსავლების მაღალი დონე, საქონლისა და მომსახურების ხელმისაწვდომობა, სოციალური შეღავათები - ყოველივე ეს თითქმის მთლიანად ნიველირდება რეგიონების ეკოლოგიური მდგომარეობის დაბალი ხარისხით. ამიტომაც ეკოლოგია ხდება რეგიონული განვითარების ერთერთი მთავარი ორიენტირი ხდება. გარდა ამისა, გასაგები ხდება, რომ

რეგიონული განვითარების პროცესები არ შეიძლება გახდეს ეფექტიანი სამოქალაქო საზოგადოების თანამონაწილეობის გარეშე. რეგიონული განვითარების მიზანს ადამიანი და მისი მატერიალური პირობებით უზრუნველყოფა წარმოადგენს, რათა მოხდეს ბუნებით მასში ჩადებული პოტენციალის განვითარება. აქედან გამომდინარე, იზრდება პარტნიორობის როლი ხელისუფლების რეგიონულ ორგანოებსა და მოსახლეობას შორის რეგიონული განვითარების მიზნების ფორმულირებისა და განხორციელების მეთოდების განსაზღვრის პროცესში. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, მიმდინარეობს რეგიონული განვითარების საკითხის ინსტიტუციონალიზაცია. [4]

1922 წელს გერანელი ფილოსოფოსი ერნსტ ტრელჩი წიგნში „ისტორიზმი და მისი პრობლემები“ წერდა, რომ განვითარება არის ფასეულობათა გაცნობიერება. ბოლო ათწლეულებში ცნების „რეგიონული განვითარება“ შინაარსში მომხდარი ცვლილებები გვიჩვენებს ფასეულობათა სისტემაში საზოგადოებრივი ორიენტირების წანაცვლებას. მაგრამ ეს ფასეულობათა ცვლა კი არა, მხოლოდ ფასეულობათა წრის გაფართოებაა. [5]

ამ მხრივ ეკონომიკური განვითარება უნდა აღნიშნავდეს როგორც რაოდენობრივ, ასევე თვისებრივ განზომილებას. რაოდენობრივია იგი მაშინ, როცა ეხება ბენეფიტების გაზომვას, რომელსაც ქმნის კეთილდღეობის ზრდისა და შემოსავლების დონის, საქონლისა და მომსახურების ხელმისაწვდომობის, ფინანსური უსაფრთხოებისა და სხვათა ზრდის პროცესში. ხოლო ხარისხობრივია იგი მაშინ, როცა ორიენტირებულია რეგიონში მეტი სოციალური და ფინანსური თანასწორობის, მდგრადი განვითარების, შრომის უკეთესი პირობებისა და ცხოვრების ხარისხის მიღწევაზე.

გარდა ამისა, ეკონომიკურ განვითარებას აქვს პროცესისა და პროდუქტის განზომილებებიც. პროდუქტი გულისხმობს საზოგადოების საჭიროებათა დაკმაყოფილებას, რომლებიც შეიძლება იყოს გამოხატული როგორც რაოდენობრივად, ისე ხარისხობრივად. განვითარება, როგორც მრავალწახნაგოვანი

პროცესი, ცვლის რეგიონების სოციალურ სტრუქტურას, ადამიანთა ქცევას, საზოგადოებრივ ინსტიტუტებს და აჩქარებს ეკონომიკურ ზრდას, რასაც თან სდევს უმუშევრობისა და უთანასწორობის შემცირება. საზოგადოებრივი მოთხოვნილების დაკმაყოფილების პროცესი გულისხმობს ინსტიტუციური ზომების შემუშავებას, ადეკვატური პოლიტიკის, სტრატეგიების, საშუალებებისა და რესურსების უზრუნველყოფას. [6]

ამდენად, რეგიონული განვითარება შეიძლება განვიხილოთ, როგორც მრავალწახნაგოვანი პროცესი, რომელსაც თან სდევს რადიკალური ცვლილებები რეგიონის სტრუქტურაში, ადამიანთა ქცევაში, საზოგადოებრივ ინსტიტუტებში, აგრეთვე ეკონომიკური ზრდის დაჩქარება, უთანასწორობისა და უმუშევრობის შემცირება.

სხვადასხვა ქვეყნის პრაქტიკა გვიჩვენებს, რომ რეგიონული ეკონომიკის განვითარების ძირითად პირობას წარმოადგენს ისეთ ინსტიტუციურ სტრუქტურას შორის ეფექტიანი ურთიერთქმედება, რომლებიც უზრუნველყოფენ უძრავი რესურსების გარდაქმნას ნაკადებად. ეკონომიკური განვითარებისა და ინსტიტუტების დიალექტიკური ურთიერთქმედება იმაში გამოიხატება, რომ, ერთის მხრივ, ინსტიტუტებმა შეიძლება მას ხელი შეუწყონ, მეორე მხრივ კი - შეაფერხონ ანდა სულაც ხელი შეუშალონ მის განვითარებას. თუ საზოგადოებაში მოქმედი ინსტიტუტები ხელს უწყობენ წარმოების ვარდნას, ამაგრებენ და აძლიერებენ ნეგატიურ ტენდენციებს, მაშინ ეს პროცესი სულ უფრო მეტ მასშტაბს შეიძენს, ვინაიდან ინსტიტუტები ახდენს ეკონომიკური აგენტების მოლოდინების, სტიმულებისა და ქცევის ფორმირებას, რომლებიც შემდგომში ფართოვდება და საზოგადო ხასიათს ღებულობს. [7]

თავის მხრივ, ეკონომიკური განვითარება ასევე მოქმედებს ინსტიტუტების შექმნაზე, განვითარებასა და ტრანსფორმირებაზე.

დასასრულ შეგვიძლია ვთქვათ, რომ:

1. ეკონომიკური განვითარების პროცესი ამაგრებს იმ ინსტიტუტებს, რომელთა ჩარჩოებშიც მიმდინარეობს;
2. ეკონომიკური განვითარება იწვევს ეკონომიკურ აგენტ

რიცხოვრივ ზრდას, რომელთა ქმედებების კოორდინირება მოითხოვს ხარისხობრივად ახალი ინსტიტუტების ან ინსტიტუციური ორგანიზაციების შექმნას;

3. ეკონომიკურ განვითარებას თან სდევს ხარისხობრივი ცვლილება მოქმედებათა შინაარსში, მაგალითად, საქმიანობის ინტელექტუალური კომპონენტის ზრდა. აქედან გამომდინარე, წარმოიქმნება ახალი, მათი დაცვის უზრუნველყოფი ინსტიტუტების გაჩენის აუცილებლობა;

4. ბიზნესის დარგობრივი და ტერიტორიული სტრუქტურის ცვლილება განაპირობებს იმ ინსტიტუტების შექმნის მიზანშეწონილობას, რომელთა ჩარჩოებშიც ხდება შესაძლებელი ეკონომიკური განვითარების რეგულირება მიკრო და მაკრო, აგრეთვე საწარმოთა და დაინტერესებულ სუბიექტთა დონეზე;

5. მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარება, მომსახურების სექტორის საბაზრო წილის ზრდა იწვევენ მოსახლეობის მენტალიტეტის ცვლილებებს და არაფორმალური ინსტიტუტების ფორმირებას.

ლიტერატურა

References:

1. Дорнбуш Р., Фишер С. Макроэкономика. – М.: Издательство МГУ, 1997. – გვ. 708-718.
2. Шумпетер Й., Теория экономического развития. – М.: Прогресс, 1982. – გვ. 169-170
3. World Development Report. – New York: Oxford University Press, 2018. – W.4.
4. Blakely E. J. Planning local economic development: theory and practice. – Thousand Oaks, 2014. – W. 15.
5. Freeman C. Technology Policy and Economic Performance. – London: Pinter Publishers, 2007.
6. Lundvall B. National Systems of Innovation. – London: Pinter, 2012.
7. Malecki E. Technology and economic development: the dynamic of local, regional and national competitiveness. – Harlow: Longman Scientific & Technical, 2011. – W.7.

რეცენზენტი: პროფესორი ჯემალ გახოკიძე, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი.

Nasaraia Zurab

SOME ISSUES OF REGIONAL DEVELOPMENT

Summary

The article reveals the essence of regional development, which is considered as a reproduction process, which determines the need for institutional management. The author believes that regional development is a multifaceted process, changing social structure, human behavior, public institutions of the regions, and also accelerates economic growth, resulting in reduced unemployment and inequality.

The author explores the dialectic relationship between economic development and institutions, which makes it possible to fill the system of innovative structures with investment subsystems. In addition, the author identifies areas for creating effective institutions that contribute to economic development.

Keywords: regional development, dichotomy, conditions for economic development, institution.

Reviewer: Professor Jemal Gakhokidze, Georgian Technical University.

Насарайя Зураб

НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ РЕГИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ

Резюме

В статье раскрыта суть регионального развития, которое рассматривается, как воспроизводственный процесс, обуславливающий необходимость институционального управления. Автор считает, что региональное развитие представляет собой многогранный процесс, меняющий социальную структуру, человеческое поведение, общественные институты регионов, а также ускоряет экономический рост, в результате чего сокращается безработица и неравенство.

Автором исследуется диалектическая связь между экономическим развитием и институтами, что дает возможность заполнения системы инновационных структур инвестиционными подсистемами. Кроме того, автором определены направления создания эффективных институтов, которые содействуют экономическому развитию.

Ключевые слова: региональное развитие, дихотомия, условия развития экономики, институт.

Рецензент: Профессор Джемал Гахокидзе, Грузинский Технический Университет.

ხიჯაკაძე ლანა
რესოციალიზაციის პროცესის მართვა პენიტენციურ
დაწესებულებებში

სტატია ეხება რესოციალიზაციის პროცესის მართვის თავისებურებებს საქართველოს პენიტენციურ დაწესებულებებში. დასაბუთებულია მსჯავრდებულთა უწყვეტი სარეაბილიტაციო პროგრამების როლი მსჯავრდებულის გამოსწორების და საზოგადოებაში სრულფასოვანი ინტეგრაციის საქმეში.

***საკვანძო სიტყვები:** სასჯელის მიზანი, მსჯავრდებული, რესოციალიზაციის მართვა, რეაბილიტაცია, განათლება.*

საქართველოში მიმდინარე რეფორმების პირობებში აქტუალური პრობლემა სახელმწიფოს მიერ რესოციალიზაციის პროცესის მართვა. რა შედეგებზე გადის სახელმწიფო და რა მექანიზმებით უნდა გაუმჯობესდეს ეს პროცესი - ის კითხვებია რომლებიც ჩვენი საკონფერენციო თემის ძირითად ამოცანას წარმოადგენს.

რესოციალიზაცია არის სოციალური სახელმწიფოს პრინციპით მოცული მსჯავრდებულის უფლება, ხელახლა დაბრუნდეს საზოგადოებაში, ეს არის მსჯავრდებულის შანსი განმეორებით მიიღოს მონაწილეობა სოციალიზაციის პროცესში და ამასთან სახელმწიფოს პოზიტიური ვალდებულებაც, შექმნას საკმარისი პროგრამები და ინიციატივები დამნაშავის გამოსასწორებლად, რათა დაცულ იქნეს საზოგადოებრივი წესრიგი [1].

რესოციალიზაცია, როგორც მსჯავრდებულ პირთა სოციალური ადაპტაციის პროცესის მართვა, სახელმწიფოსთვის საკმაოდ რთული და შრომატევადი ფუნქციაა. აღნიშნული პროცესის ეფექტურ მოდელთან დაკავშირებით მეცნიერებაში სხვადასხვა პოზიცია არსებობს. უმრავლესობა მიიჩნევს, რომ მსჯავრდებულის რესოციალიზაცია შემდეგ ეტაპებს მოიცავს: 1. რესოციალიზაცია სასჯელის მოხდის პროცესში (მსჯავრდებულის მომზადება გათავისუფლებისთვის) 2. რესოციალიზაცია სასჯელის მოხდის შემდეგ (სოციალური ადაპტაცია გათავისუფლების შემდეგ). აღნიშნული ეტაპების

პარალელურად გასათვალისწინებელია ეტაპი, როდესაც იწყება პირის დესოციალიზაცია რამაც იგი მიიყვანა დანაშაულის ჩადენამდე [2].

მოცემული ასპექტი საერთაშორისო სტანდარტებთან მიმართებაში რომ განვიხილოთ, სურათი ასეთია: პატიმრებთან მოპყრობის მინიმალური სტანდარტული წესების მიხედვით (წესი N66 (1), სახელმწიფომ მსჯავრდებულის რესოციალიზაციისთვის ყველა სათანადო საშუალება უნდა გამოეყენოს, მათ შორის: რელიგია, განათლება, პროფესიული ორიენტაცია და ტრენინგები, სოციალური დაცვა, დასაქმებასთან დაკავშირებული კონსულტაციები, ფიზიკური განვითარება, მორალური დამოკიდებულების განმტკიცება და რაც მთავარია, ყოველივე უნდა შეესაბამებოდეს პატიმრის პიროვნულ ხასიათს. გათვალისწინებული უნდა იქნას პატიმრის სოციალური და კრიმინალური წარსული, ფიზიკური და სულიერი მდგომარეობა და შესაძლებლობები, მისი ტემპერამენტი, სასჯელის ზომა და გათავისუფლების პერსპექტივები.

პატიმრობის კოდექსის მიხედვით პენიტენციურ დაწესებულებებში მსჯავრდებულთან ჩატარებული სარეაბილიტაციო პროგრამების მიზანია: მსჯავრდებულში კანონის, სხვა ადამიანების, შრომის, ადამიანთა თანაცხოვრების დამკვიდრებული წესებისა და ნორმებისადმი პატივისცემის გრძნობის ჩამოყალიბება; თავისუფლების აღკვეთის დაწესებულებაში მსჯავრდებულთა შორის ნორმალური ფსიქოლოგიური ატმოსფეროს შექმნა; მსჯავრდებულთა განათლებისა და პროფესიული დონის ამაღლება; მსჯავრდებულთა მომზადება გათავისუფლებისათვის; სხვადასხვა დამოკიდებულების მქონე პირთა რეაბილიტაცია [3].

აღნიშნულთან დაკავშირებით ჩვენ ვეთანხმებით პროფესორ გ. ტყემელიაძის მოსაზრებას, რომ მთავარია პირი სასჯელის მოხდის შემდეგ გათავისუფლდეს კრიმინოგენური თვისებებისგან და მან მომავალში აღარ დაუშვას დანაშაულის რეციდივი. დამატებით იმის მოთხოვნა, რომ იგი ზნეობრივად ისეთ პიროვნებად იქცეს, რომ საერთოდ არ დაუშვას მორალური ნორმების დარღვევა, არარეალურია [4].

გამომდინარე იქიდან, რომ დამნაშავეს რესოციალიზაცია ხანგრძლივი და რთული პროცესია, იგი განსაკუთრებით პრობლემატურია სასჯელის სახით თავისუფლების აღკვეთის დანიშვნისას. ამიტომ, მიგვაჩნია, რომ მსჯავრდებულის რესოციალიზაციის წარმატებით განხორციელებისათვის აუცილებელია კომპლექსური მიდგომა. რაც გულისხმობს კარგად გააზრებულ სამოქმედო გეგმას, რომელიც, ზოგადი ხასიათის ღონისძიებების გატარებასთან ერთად, მოითხოვს ინდივიდუალურ მიდგომას. მსჯავრდებულის პიროვნების შესწავლისთვის საჭიროა მისი პიროვნების მონაცემების ცოდნა, რომელიც მის ქცევაზე, გარემოსა და მის პიროვნებაზე გავლენის მქონე გარემოებებზე დაკვირვების შედეგად მოიპოვება [5].

ორგანიზაციული თვალსაზრისით რეაბილიტაცია/რესოციალიზაციის მიმართულებით განსაკუთრებული როლი ეკისრება სპეციალური პენიტენციური სამსახურის მსჯავრდებულთა რესოციალიზაცია რეაბილიტაციის დეპარტამენტს, რომელმაც კომპლექსური და ქმედითი სარეაბილიტაციო ღონისძიებების გატარებით, უნდა უზრუნველყოს მსჯავრდებულის სრული ტრანსფორმაცია და ხელი შეუწყოს მის საზოგადოების სრულფასოვან წევრად დაბრუნებას.

საქართველოში პენიტენციურ დაწესებულებებში განთავსებულ მსჯავრდებულების რესოციალიზაცია/რეაბილიტაციის პროცესი მოიცავს: ზოგადი განათლების ხელმისაწვდომობას; სახელობო, პროფესიულ, საგანმანათლებლო პროგრამებს; სარეაბილიტაციო პროგრამებს („პენიტენციური სტრესის დაძლევა“; „კოგნიტური და სოციალური უნარების განვითარება“; „ბრაზის მართვა“; „პოზიტიური ქცევის როლი ოჯახურ ურთიერთობაში“; „გათავისუფლებისთვის მზადება“; „ატლანტისი - 12 ნაბიჯი“; „ნაბიჯი ცვლილებებისკენ“ - დანაშაულის გაცნობიერების პროგრამა ზრდასრულთათვის; არტ თერაპია (სახვითი/მერწვითი თერაპია; ბიბლიო თერაპია, მუსიკა თერაპია); ინტელექტუალურ - შემეცნებითი პროგრამები; კულტურული ღონისძიებები; დასაქმება (სამეურნეო სამსახური; დასაქმების მინი

კერები: სამკერვალო სალონი; სილამაზის სალონი; საწარმოო ზონა;).

მსჯავრდებულთა პროფესიულ/საგანმანათლებლო და სახელობო პროგრამები ხორციელდება საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროსა და საქართველოს სასჯელაღსრულებისა და პრობაციის სამინისტროს შორის დადებული ურთიერთანამშრომლობის მემორანდუმის ფარგლებში. შექმნილია „მსჯავრდებულთა (პატიმრობისა და თავისუფლების აღკვეთის დაწესებულებაში განთავსებული მსჯავრდებული, თავისუფლებაშეზღუდული, პირობით ვადამდე გათავისუფლებული და პირობით მსჯავრდებული) პროფესიული განათლების მიღების ხელშეწყობის ქვეპროგრამა”, რომელიც ითვალისწინებს მსჯავრდებულთათვის პროფესიული მომზადების პროგრამების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფას მათი რეაბილიტაცია/რესოციალიზაციის მიზნით. აღსანიშნავია ისიც, რომ პროფესიულ/საგანმანათლებლო პროგრამებში ჩართვის მსურველ მსჯავრდებულთა რიცხვი სულ უფრო იზრდება. თუმცა, ვერ ხერხდება ყველა მსურველის ჩართვა სასურველ პროფესიულ საგანმანათლებლო პროგრამაში. პრობლემას წარმოადგენს სწავლის გაგრძელება სხვა დაწესებულებაში გადასვლისას და დაწესებულებიდან გათავისუფლებისას.

აღსანიშნავია, ისიც, რომ ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაციაში განმარტებულია, რომ ყველა ადამიანი სარგებლობს შრომის უფლებით და არ შეიძლება ამ უფლების შეზღუდვა მათი სტატუსიდან გამომდინარე [6]. მსჯავრდებულის დასაქმება არის ერთერთი მნიშვნელოვანი კომპონენტი მსჯავრდებულისთვის, როგორც სასჯელის მოხდის პერიოდში მისი ფსიქოლოგიური და ეკონომიური მდგომარეობის სტაბილურობის თვალსაზრისით, ასევე გათავისუფლებისთვის მომზადების პროცესში, რათა პირი გათავისუფლდეს სამუშაო უნარჩვევებით აღჭურვილი რაც მას დაეხმარება ცხოვრების პირობების მოწყობაში [7]. დღეის მდგომარეობით, პენიტენციურ დაწესებულებაში განთავსებული მსჯავრდებულის დასაქმება როგორც დაწესებულების ტერიტორიაზე, ასევე გათავისუფლების შემდეგაც აქტუალურ პრობლემად რჩება. ყოფილი პატიმრები ციხიდან გამოსვლის

შემდეგ როგორც სახელმწიფოს მხრიდან ასევე საზოგადოების მხრიდანაც საჭიროებენ მორალურ მხარდაჭერას სტიგმატიზაციის გარეშე.

ნებისმიერი დამნაშავე არის საზოგადოების წევრი (დამნაშავის პიროვნება მის მიერ ჩადენილ დანაშაულზე არ დაიყვანება) [8]. რომელსაც აქვს გარკვეული უფლებები და რომლის რეალიზებაშიც აუცილებელია სახელმწიფოსა და საზოგადოების ერთობლივი ძალისხმევა. სახელმწიფომ უნდა აიღოს ვალდებულება, რომ პირს, რომელმაც დანაშაულისათვის სასჯელი მოიხადა და გამოდის სასჯელადსრულების დაწესებულებიდან განსაკუთრებული პირობები შეუქმნას, ხოლო საზოგადოებამ კი თავის მხრივ უნდა მიიღოს ყოფილი მსჯავრდებული სტიგმის გარეშე რათა იგი შემობრუნდეს მისთვის და საზოგადოებისათვის სასარგებლო ცხოვრებისაკენ. ვინაიდან ყველაზე საშიში დამნაშავეც კი შეიძლება გამოსწორდეს და ეს შანსი, მას საზოგადოებამ უნდა მისცეს.

ჩვენს მიერ განხილული ორგანიზაციული და შინაარსობრივი ასპექტების მიხედვით პროცესის მართვის პრობლემაა ის, რომ ეს პროცესი უწყვეტად არ მიმდინარეობს და სხვადასხვა უწყებათა მიერ ორმაგი მართვა „ბიუროკრატიულ სიმძიმეს“ ქმნის. - ამ პრობლემის დასაძლევად, პრაქტიკის შესწავლამ და პროცესზე დაკვირვებამ გვიჩვენა, რომ სარეაბილიტაციო პროგრამების რეალიზაციის პროცესში ოპტიმალურ ბალანსს წარმოადგენს რესოციალიზაცია/რეაბილიტაციის ყველა კომპონენტის - ფსიქოსარეაბილიტაციო პროგრამები, დასაქმება, განათლება თუ სხვა, დაგეგმარება მსჯავრდებულის ინდივიდუალური საჭიროებების გათვალისწინებით, კანონთან კონფლიქტში მყოფ პირებთან დაკავშირებული ყველა უწყების მიერ ერთიანად და მრავალწლიანი პერსპექტივით.

ლიტერატურა

References:

1. SalikaSvili m., miqanaZe g., xasia m. sasjelaRsrulebis samarTali. Tbilisi 2014. gv. 81.

2. Нимарицына О. Ф. О стадиях ресоциализации и социальной адаптации лиц, приговоренных к лишению свободы // Молодой ученый.-2018.-№51.-С. 142-143. -<https://moluch.ru/archive/237/54953/>
3. patimrobis kodeqsi, muxli 117 (ssm, 12, 24/03/2010).
4. g. tyeSeliaZe, sasjelis miznebis sakanonmdeblo gansazRvrebis Sesaxeb, sergo jorbenaZe - 70, saiubileo krebuli, Tbilisi, 1996, gv. 409.
5. i. dvaliZe. sixslis samarTlis zogadi nawili, sasjeli da danaSaulis sxva sixslissamarTlebrivi Sedegebi, Tbilisi, 2013, gv .30.
6. gaeros adamianTa uflebebis sayovelTao deklaracia, m. 23.
7. SalikaSvili m., miqanaZe g., xasia m. sasjelaRsrulebis samarTali. Tbilisi 2014. gv. 208-209.
8. naWyebia g. sixslis samarTlis zogadi nawili, 2015, Tavi meoTxe, sasjelis individualizaciis principi, gv.100.

რეკენზენტი: პროფესორი მარიამ ცაცანაშვილი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი.

Khijakadze Lana

MANAGE SOCIALIZATION IN PENITENTIARY ESTABLISHMENT

Summary

The article deals with the characteristics of the resocialization process of Georgia In penitentiary establishments. It is justified that the convicts are continuous The role of rehabilitation programs to correct the convict and In the full integration of society.

Keywords: The purpose of the sentence, defendant; resocialization; rehabilitation; Education

Reviewer: Professor Mariam Tsatsanashvili, Georgian Technical University.

Хиджакадзе Лана

УПРАВЛЕНИЕ РЕСОЦИАЛИЗАЦИЕЙ В ПЕНИТЕНЦИАРНЫХ УЧРЕЖДЕНИЯХ

Резюме

Статья затрагивает тему особенностей управления процессом ресоциализации в пенитенциарных учреждениях Грузии. Обоснована

роль непрерывных реабилитационных программ для осужденных в деле исправления осужденного и его полноценной интеграции в общество.

Ключевые слова: цель наказания; осужденный; ресоциализация; реабилитация; образование;

Рецензент: Профессор Мариам Цацанашвили, Грузинский Технический Университет

УДК 355.41

Бондаренко Александр, Осипенко Станислав
ОБОСНОВАНИЕ РЕШЕНИЙ В УПРАВЛЕНИИ
ЛОГИСТИЧЕСКИМ ОБЕСПЕЧЕНИЕМ СОВМЕСТНЫХ
ДЕЙСТВИЙ СИЛ БЕЗОПАСНОСТИ ПРИ РЕАГИРОВАНИИ НА
КРИЗИСНЫЕ СИТУАЦИИ

Проведен анализ содержания логистического обеспечения совместных действий сил безопасности, определено понятие и предложена схема управления логистическим обеспечением на основе использования факторного подхода. Рассмотрена задача обоснования решений в управлении логистическим обеспечением для достижения потребной его величины.

Ключевые слова: *государственная безопасность, силы безопасности, логистическое обеспечение, кризисные ситуации.*

Как правило, ликвидацией кризисных ситуаций, угрожающих государственной безопасности, занимаются одновременно все или несколько сил безопасности (СБ). Законом Украины от 21.06.2018 № 2469-VIII «О национальной безопасности Украины» определено, что силы безопасности – это правоохранительные и разведывательные органы, государственные органы специального назначения с правоохранительными функциями, силы гражданской защиты и другие органы, на которые Конституцией и законами Украины возложено функции по обеспечению национальной безопасности Украины [1]. Логичным представляется то, что совместными действиями СБ при реагировании на кризисные ситуации следует управлять. Указом Президента Украины от 14 марта 2016 № 92/2016 «Концепция развития сектора безопасности и обороны Украины» указано, что одним из основных путей достижения необходимых оперативных и других возможностей составляющих сектора безопасности и обороны является «создание единой системы ситуационных центров государственных органов, входящих в сектор безопасности и обороны, а также других органов государственной и местной власти, обеспечение ее эффективной координации с использованием возможностей Главного ситуационного центра Украины...»[2]. Таким образом, для управления совместными действиями СБ при реагировании на кризисные ситуации должны создаваться Ситуационные центры (СЦ) под руководством центрального или региональных (областных) органов государственной власти и местного самоуправления, на которые, на наш взгляд, должны

возлагаться задачи и всестороннего (в основном логистического) обеспечения. Следует заметить, что существует зависимость между обеспеченностью формирований всем необходимым и скоростью ликвидации кризисной ситуации. В свою очередь обеспеченность зависит от управления логистическим обеспечением.

Проблемы тылового и технического обеспечения сил безопасности исследовали и получили определенные научные результаты ряд отечественных ученых, среди которых следует упомянуть Ролина В.Ф., Морозова И.Е., Минько А.В., Сысоева В.В., Темникова В.А., Александрова О.А., Шмакова А.Н., Чуба И.А., Михайловскую Ю.В., Новожилову М.В., Попова В.М., Гудака Р.В. и другие. Так, в своей диссертации [3] Сысоев В.В. исследовал проблемы моделирования логистического управления снабжением сил сектора безопасности и обороны в единой системе материально-технического обеспечения. Цикл статей указанных нами авторов [4-8] посвящены системе тылового обеспечения внутренних войск МВД Украины и Национальной гвардии Украины. В научных статьях [9, 10] авторы исследуют систему ресурсного обеспечения Государственной службы чрезвычайных ситуаций, которая является одной из составных сил безопасности государства. Несмотря на важность и ценность научных трудов указанных ученых, по нашему мнению, требуют отдельного исследования проблемы обоснования решений в управлении логистическим обеспечением совместных действий сил безопасности при реагировании на кризисные ситуации.

Логистическое обеспечение (ЛО) – это широкий комплекс взаимосвязанных мероприятий, связанных с планированием, контролем и управлением поставками, транспортировкой, хранением и другими материальными и нематериальными операциями, в том числе по передаче, хранению и обработке соответствующей информации, которые осуществляются в процессе обеспечения деятельности любого формирования сил безопасности Украины в мирное и военное время [11]. Анализ нормативных документов, определяющих задачи ЛО, указывает на его достаточно объемное содержание и, соответственно, сложную организационную структуру. Это объективно предполагает необходимость координации всех действий по осуществлению ЛО, т.е. управления им.

Определим управление ЛО как согласованную по целям, во времени, в пространстве и по исполнителям системную совокупность воздействий субъекта управления на объект управления для

достижения нужного уровня обеспечения. Схема управления ЛО представлена нами на рисунке 1.

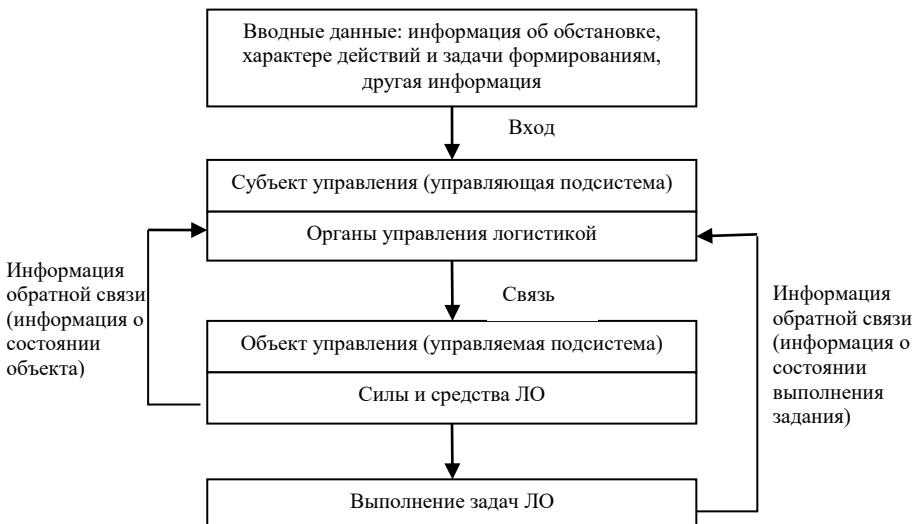

Рис. 1 – Схема управления логистическим обеспечением сил безопасности [11].

Задачу управления ЛО сформулируем так: на основе анализа сложившегося уровня ЛО, а также заранее определенного нужного его уровня формируется возможный перечень мероприятий для достижения этого уровня, из которого по критерию «эффект – расходы» выбирается оптимальный их состав, осуществляется внедрение выбранных мероприятий, по результатам контроля которого, при необходимости, принимаются корректирующие действия.

Для решения сформулированной задачи предлагается использовать факторный подход к организации процесса управления сложными организационными системами [12].

Сущность факторного подхода состоит в том, что для любого объекта управления со сложной организационной структурой формируется обобщенный показатель результатов его деятельности, который представляется как функция показателей отдельных факторов: видов, сторон, условий деятельности. За действие каждого фактора назначаются соответствующие подразделения объекта или должностные лица (так называемые центры факторной

ответственности), которые координируют действие контролируемого фактора по всем функциям цикла управления от планирования до получения и анализа конечного результата. Управление сосредоточивается на обосновании и реализации набора отдельных мероприятий в рамках каждого фактора, что обеспечивает управлению конкретность, прозрачность и действенность.

Для использования факторного подхода в управлении ЛО необходимо выполнение следующих условий:

- ЛО представляется как совокупность видов (процессов, операций), обособленных во времени и пространстве, в целом полно представляющих его содержание;
- виды ЛО организационно структурированы и взаимно независимы или такая зависимость считается известной;
- имеются административные регламенты (методики, инструкции, положения), которые определяют порядок осуществления видов (процессов, операций) ЛО;
- определен порядок оценки результатов осуществления видов ЛО и их влияния на общий результат.

Общая схема управления ЛО представлена на рисунке 2 и включает шесть блоков.

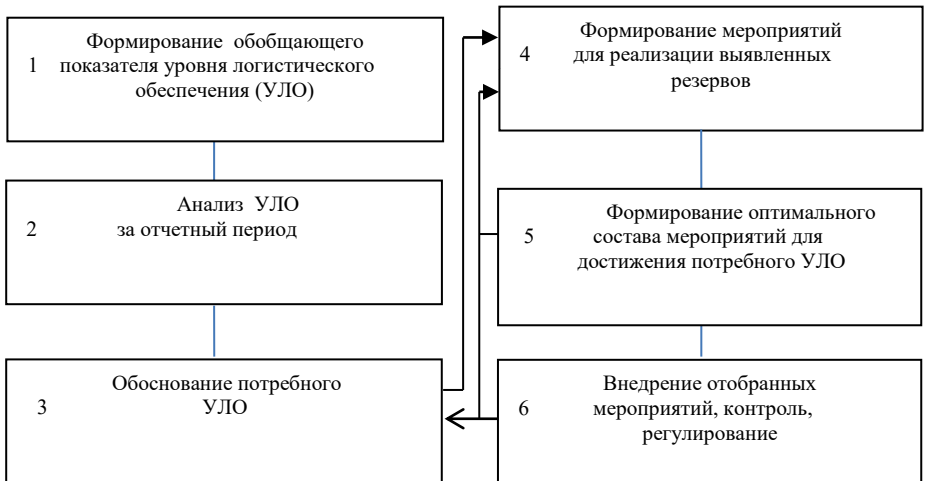

Рис. 2 – Блок-схема управления ЛО.

В блоке 1 схемы проводится формирование обобщающего показателя уровня ЛО (УЛО). Предлагается использовать

формализовано-эвристическую модель обобщающего показателя УЛО – P_0 :

$$P_0 = \sum_j P_{0j} \cdot a_j, \quad (1)$$

где P_{0j} – показатель уровня j -го вида ЛО, $j = \overline{1, j}$;

a_j – весовой коэффициент j -го вида ЛО.

В свою очередь, показатель P_{0j} определяется по формуле:

$$P_{0j} = \sum_i P_{0ji} \cdot \alpha_{ji}, \quad (2)$$

где P_{0ji} – показатель уровня i -й составляющей j -й вида ЛО, $i = \overline{1, i}$;

α_{ji} – весовой коэффициент i -й составляющей j -го вида ЛО.

Весовые коэффициенты определяются экспертным методом. При этом выполняется условие нормирования

$$\sum_j \alpha_j = \sum_i \alpha_{ji} = 1.$$

Значения P_{0ji} – показателей уровня составляющих каждого вида ЛО, целесообразно определять в бальной оценке по заранее сформированной шкале и критериям. Можно использовать 4-х бальную шкалу: «неудовлетворительно» – 2 балла, «удовлетворительно» – 3 балла, «хорошо» – 4 балла, «отлично» – 5 баллов. В таком случае обобщающая оценка УЛО будет находиться в пределах от 2 до 5 баллов. Оценку проводят соответствующие экспертные группы.

При условии, что имеются данные о показателях оценок УЛО в блоке 2 схемы на рис. 2 проводится анализ УЛО за определенный (отчетный) период. Анализ включает три этапа. На первом этапе осуществляется общая оценка УЛО путем сравнения его фактического показателя $P_{0ф}$ с базовым $P_{0б}$ (показателем предыдущего периода или плановым показателем):

$$\Delta P_0 = P_{0ф} - P_{0б},$$

$$\Delta I_{P_0} = (\Delta P_0 / P_{0б}) \cdot 100\%.$$

Знак (+) величин отклонений ΔP_0 и ΔI_{P_0} будет свидетельствовать о росте УЛО, а знак (–) – о его снижении.

На втором этапе проводится оценка влияния факторов изменения УЛО. Для этого последовательно используются модели (1, 2):

$$\Delta P_0 = \sum_j \Delta P_{0j} \cdot a_j; \quad (3)$$

$$\Delta P_{oj} = \sum_i \Delta P_{oji} \cdot \alpha_{ji}; \quad (4)$$

$$\Delta P_{oji} = P_{ofji} - P_{ობji}, \quad (5)$$

где $\Delta P_{oj} \cdot \alpha_j$ – вклад в изменение обобщающего показателя УЛО ΔP_o изменения показателя уровня j -й вида ЛО, $j = \overline{1, j}$;

$\Delta P_{oji} \cdot \alpha_{ji}$ – вклад в изменение уровня j -й вида ЛО ΔP_{oj} изменения показатель уровня i -й составляющей j -й вида ЛО, $i = \overline{1, i}$;

$P_{ofji}, P_{ობji}$ – фактический и базовый показатель уровня i -й составляющей j -й вида ЛО.

Факторы, влияние которых на изменение УЛО определяется по формулам (3-5), относятся к так называемым факторам первого порядка, непосредственно определяющим величину УЛО. Поэтому на данном этапе анализа проводится также выявление и оценка влияния конкретных причин изменений внутри каждого фактора первого порядка, их систематизация и обобщение. Для этого используется методы логического анализа, информация первичных учетных документов и внеучетная информация.

Третий этап анализа предназначен для определения резервов роста УЛО. Резервы определяются на основе результатов обобщения конкретных причин отклонений на втором этапе анализа. Их можно разделить на две группы:

- явные резервы, обусловленные недостатками в организации ЛО субъективного характера и не требующие для реализации значительных затрат ресурсов;

- скрытые резервы, связанные с неполным использованием достижений научно-технического прогресса и передового опыта. Эти резервы также можно разделить на две группы:

- резервы, которые можно реализовать в течение года, т.е. текущие резервы. Они требуют незначительных вложений ресурсов;

- резервы, которые можно реализовать в период более года, т.е. перспективные резервы. Они требуют, как правило, значительных вложений ресурсов.

Таким образом, общие резервы роста УЛО $P_{рез}$ будут равны сумме явных $P_{рез}^{яв}$, текущих $P_{рез}^{тек}$ и перспективных $P_{рез}^{перс}$ резервов, т.е.

$$P_{рез} = P_{рез}^{яв} + P_{рез}^{тек} + P_{рез}^{перс}. \quad (6)$$

В блоке 3 схемы на рис. 1 осуществляется обоснование требуемого УЛО. Этот уровень должен определяться на основе оперативно-тактических расчетов по обеспечению безусловного выполнения поставленных соответствующему формированию СБ задач. На основе рассчитанного потребного УЛО $P_o^{нотр}$ проводится определение при

необходимости потребного его роста ΔP_o^{nomp} относительно достигнутой, фактической величины P_o^{ϕ} :

$$\Delta P_o^{nomp} = P_o^{nomp} - P_o^{\phi}. \quad (7)$$

Формирование мероприятий для реализации выявленных в блоке 2 резервов проводится в блоке 4 схемы на рис. 2. Обязательными параметрами каждого мероприятия должны быть: эффект, т.е. вклад мероприятия в показатель УЛО – ΔP ; расходы–стоимостная оценка средств на проведение мероприятия – ΔC .

На основе их определяется эффективность каждого мероприятия как отношение эффекта к расходам – ΔE_s :

$$\Delta E_s = \Delta P / \Delta C, \quad (8)$$

или расходов к эффекту – ΔE_c :

$$\Delta E_c = \Delta C / \Delta P. \quad (9)$$

Определение эффекта мероприятия ΔP проводится по установленным критериям шкалы балловых оценок для конкретной составляющей вида ЛО с учетом соответствующего весового коэффициента, т.е. в соответствии с моделями (3-5).

Стоимость мероприятия ΔC определяется известными методами калькулирования [13].

Следует отметить, что формирование перечня мероприятий по реализации выявленных резервов необходимо проводить независимо от того, нужно или не нужно повышать достигнутый УЛО по результатам выполнения блока 3. Наличие такого перечня свидетельствует о перспективах совершенствования ЛО в данном формировании СБ.

Если по результатам выполнения блока 3 возникла необходимость повышения достигнутого УЛО (величина ΔP_o^{nomp} является положительной), то в блоке 5 осуществляется оптимальный выбор необходимых мероприятий из перечня, сформированного в блоке 4. Выбор проводится путем решения оптимизационной задачи, которая формулируется так: из сформированного перечня мероприятий необходимо отобрать те, которые обеспечивают требуемый прирост УЛО ΔP_o^{nomp} за минимальную величину расходов. Математическая запись задачи имеет вид

$$\sum_k \Delta E_{ck} (\Delta C_k, \Delta P_k) \rightarrow \min, \quad (10)$$

$$\sum_k \Delta P_k \geq \Delta P_o^{nomp}, \quad (11)$$

где ΔE_{ck} , ΔC_k , ΔP_k – величина эффективности, затрат и эффекта k -го отобранного из общего перечня мероприятия, соответственно, $k = \overline{1, k}$.

Решение задачи проводится методом целенаправленного отбора мероприятий по параметру ΔE_c , начиная с наименьшего, до выполнения ограничения (11).

Возможна другая постановка задачи оптимизации: в пределах выделенных средств на повышение УЛО ΔC_6 необходимо выбрать из общего перечня сформированных мероприятий те, которые обеспечат максимум прироста УЛО. В формализованной форме задача имеет вид

$$\sum_k \Delta E_{\Delta k} (\Delta P_k, \Delta C_k) \rightarrow \max, \quad (12)$$

$$\sum_k \Delta C_k \leq C_6. \quad (13)$$

Здесь задача решается также методом целенаправленного отбора мероприятий, но по параметру ΔE_3 , начиная с наибольшего, до выполнения ограничения (13).

Сформированный в блоке 5 оптимальный состав мероприятий для обеспечения нужного УЛО подлежит практической реализации путем выполнения блока 6 схемы управления ЛО путем доведения их до соответствующих центров факторной ответственности (органов управления, персонала и должностных лиц). Здесь же осуществляется контроль проведения мероприятий и, при необходимости, проведение корректирующих действий. Для этого предусмотрен переход к предыдущим блокам схемы, начиная с блок 3.

Выводы.

Таким образом, предложенная схема управления логистическим обеспечением совместных действий сил безопасности при реагировании на кризисные ситуации позволяет проводить достаточно глубокий факторный анализ его состояния, выявлять резервы улучшения. Кроме этого, разработанная методика помогает обосновывать оптимальный перечень мероприятий для их реализации с целью достижения требуемого уровня логистического обеспечения, а также надежно контролировать ход их проведения и, при необходимости, проводить текущее регулирование.

Литература

References:

1. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>.
2. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 4 березня 2016 року "Про Концепцію розвитку сектору безпеки і оборони України": Указ Президента України від 14 березня 2016 року № 92/2016. / Президент України. URL: <http://www.president.gov.ua/documents/922016-19832>.

3. Сисоев В.В. Моделирование логистического управления поставками сил сектора безопасности и обороны державы в единой системе материально-технического обеспечения: автореф. дис. ... д-ра экон. наук: 08.00.11; Харьков. нац. экон. ун-т ім. Семена Кузнеця. Харків, 2016. 40 с.
4. Ролін І.Ф., Морозов І.Є. Аналіз системи тилового забезпечення внутрішніх військ МВС України. *Честь і закон*. 2011. № 2. С. 75-82.
5. Ролін І.Ф. Формулювання наукової проблеми у теорії тилового забезпечення внутрішніх військ. *Честь і закон*. 2012. № 4. С. 11-15.
6. Ролін І.Ф., Морозов І.Є., Темніков В.О., Александров О.А. Огляд існуючого науково-методичного апарату для формування раціональної системи тилового забезпечення угруповання внутрішніх військ. *Честь і закон*. 2013. № 1. С. 34-39.
7. Ролін І.Ф. Обґрунтування основних структурно-функціональних характеристик системи тилового забезпечення угруповання Національної гвардії України. *Честь і закон*. 2014. № 2. С. 28-35.
8. Шмаков О.М., Ролін І.Ф., Морозов І.Є. Концептуальні положення теорії тилового забезпечення угруповань Національної гвардії України. *Збірник наук. праць ХУПС*. 2015. № 3. С. 131-136.
9. Чуб І.А., Михайловська Ю.В., Новожилова М.В. Формалізація задачі ресурсного забезпечення ліквідації техногенної надзвичайної ситуації. *Збірник наукових праць «Проблеми надзвичайних ситуацій»*. 2017. Вип. 25. С. 154-158.
10. Попов В.М., Чуб І.А., Гудак Р.В. Оцінка ефективності розподілу ресурсного забезпечення ліквідації надзвичайної ситуації. *Збірник наукових праць «Проблеми надзвичайних ситуацій»*. 2017. Вип. 26. С. 108-112.
11. Бондаренко О.Г. Сутність управління логістичним забезпеченням спільних дій формувань СБО під час кризових ситуацій, що загрожують державній безпеці України. *Збірник наукових праць «Вчені записки» Таврійського національного університету. Серія «Державне управління»*. Том 29 (68). № 1, 2018. – С. 210-217.
12. Белай С. В., Осипенко С. М. Факторно-операційний підхід до управління службово-бойовою діяльністю військових частин. *Честь і закон*, 2009. № 4. С. 49-53.
13. Управлінський облік: навчальний посібник. За ред. В.М. Добровського. Вид.2-ге. К.: КНЕУ, 2008. 278 с.

Рецензент: Професор Сергей Белай, доктор наук государственного управления, подполковник, заместитель начальника Киевского факультета Национальной академии Национальной гвардии Украины по учебно-методической и научной работе

ბონდარენკო ალექსანდერ, ოსიპენკო სტანისლავ
კრიზისულ სიტუაციებზე რეაგირებისას უსაფრთხოების ძალების ერთობლივი მოქმედებების მართვის ლოგისტიკური უზრუნველყოფის გადაწყვეტილებების დასაბუთება

რეზიუმე

სტატიაში გაანალიზებულია უსაფრთხოების ძალების ერთობლივი მოქმედებების ლოგისტიკური უზრუნველყოფის შინაარსი, განსაზღვრულია მისი ცნება და ფაქტორული მიდგომის გამოყენების საფუძველზე შემოთავაზებულია ლოგისტიკური უზრუნველყოფის მართვის სქემა. განხილულია აგრეთვე გადაწყვეტილების დასაბუთების ამოცანა ლოგისტიკური უზრუნველყოფის მართვაში საჭირო შედეგების მიღწევის მიზნით.

საკვანძო სიტყვები: სახელმწიფო უსაფრთხოება, უსაფრთხოების ძალები, ლოგისტიკური უზრუნველყოფა, კრიზისული სიტუაციები.

რეგენზენტი: პროფესორი სერგეი ბელაი, სახელმწიფო მართვის მეცნიერებათა დოქტორი, პოდპოლკოვნიკი, უკრაინის ეროვნული გვარდიის კიევის ეროვნული აკადემიის სასწავლო-მეთოდური და სამეცნიერო მუშაობის ფაკულტეტის უფროსის მოადგილე.

Bondarenko Alexander, Osipenko Stanislav
SUBSTANTIATION OF DECISIONS IN THE LOGISTIC SUPPLY MANAGEMENT OF SECURITY FORCES' JOINT ACTIONS IN RESPONSE ON CRISIS SITUATIONS

SUMMARY

The analysis of the logistic supply content of the security forces' joint actions was carried out, the concept was defined and a scheme was proposed for logistics supply management using a factor approach. The task of justifying decisions in the logistics supply management to achieve the required value is considered.

Keywords: state security, security forces, logistic supply, crisis situations.

Reviewer: Professor Belay Sergey. Dr (Public Administration), National Academy of National Guard of Ukraine.

Науменко Артем
ЭФФЕКТИВНОСТЬ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ
АГРОПРОМЫШЛЕННЫМ КОМПЛЕКСОМ УКРАИНЫ:
РЕАЛИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ

В работе исследованы современное состояние и эффективность государственной поддержки аграрного сектора экономики Украины. Обоснованы основные направления государственного регулирования сельскохозяйственного производства и основных инструментов их реализации. Исследованы научные мнения разных авторов о природе государственного регулирования сельского хозяйства. Проведен анализ динамики производства валового внутреннего продукта, капитальных инвестиций по отраслям Украины и место в них агропромышленного комплекса. Выявлены основные причины негативно влияющие на эффективность государственного управления и намечены приоритетные направления государственного регулирования аграрного сектора

Ключевые слова: *государственное регулирование, государственная поддержка, аграрный сектор, валовой внутренний продукт, государственное финансирование.*

Постановка проблемы. В аграрном секторе страны за последние двадцать семь лет произошел ряд кардинальных преобразований, которые привели к формированию многоукладной аграрной экономики, появлению предприятий различных организационно-правовых форм, создание рынка агропродовольственной продукции. Необходимо отметить, что наряду с положительными моментами трансформационные процессы привнесли множество проблем, которые не позволяют аграрному сектору развиваться эффективно. Многие из этих проблем связаны с использованием рыночного механизма, действие которого невозможно оценить однозначно. Известные рыночные провалы наиболее часто проявляются в аграрном секторе в силу его специфики, с одной стороны, и невозможность развивать отрасль только рыночными инструментами с другой. Специфичность взаимоотношений двух аспектов отрасли и рынка, их относительную несовместимость можно устранить с помощью различных инструментов. Наиболее действенным способом решения данного вопроса является использование методов государственного регулирования.

Анализ последних исследований и публикаций. Проблема государственной поддержки сельского хозяйства всегда была актуальной. В частности, этому вопросу посвящены научные разработки Б. Пасхавера, П. Саблука, М. Демьяненко, А. Дубравы, А. Бородиной, М. Латынина, Ю. Лупенко, А. Могильного и др. Однако немало вопросов относительно эффективной государственной поддержки аграрного сектора в период после экономического кризиса 2013-2014 г.г. остаются мало изученными.

Цель статьи заключается в анализе особенностей государственного управления аграрным сектором и обосновании основных механизмов государственного регулирования эффективности агропромышленного производства.

Изложение основного материала. Особенности государственного регулирования аграрного сектора экономики формирует механизм развития сельского хозяйства, который предусматривает наличие взаимосогласованных элементов, таких как: нормативно-правовые рычаги; бюджетно-финансовое регулирование и целевая поддержка отдельных регионов-лидеров и регионов среднего и депрессивного развития; государственные региональные программы развития; создание и развитие специальных экономических зон в определенных регионах; развитие межрегионального и приграничного сотрудничества [13].

Системное воздействие государства на производство, хранение, переработку и рынок сельскохозяйственной продукции, сырья и продовольствия, а также на материально-техническое обеспечение агропромышленного производства вызвано объективной необходимостью поддержания экономического равновесия, пропорций и доходов товаропроизводителей, а также достижения высокой экономической и социальной эффективности функционирования аграрного сектора, продовольственной безопасности страны.

В силу своих специфических особенностей, цикличности производства сельское хозяйство не может в полной мере и на равных условиях участвовать в межотраслевой конкуренции. Поэтому сельское хозяйство требует проведения активной и специфической аграрной политики для сохранения и развития этого важного сектора экономики. Аграрная политика имеет многовековую историю, в том числе и государственного регулирования, но именно сейчас как теоретически, так и в плане реальной политики осознанно, насколько важна такая аграрная политика и ее государственное регулирование. Прежде всего, следует подчеркнуть два основных тезиса – аграрный

сектор в экономическом плане не является самодостаточной отраслью, а продовольственный рынок саморегулируемым.

Министерством аграрной политики и продовольствия разработаны и правительством Украины принято государственную программу «Единая комплексная стратегия развития сельского хозяйства и сельских территорий на 2015-2020 г.г.», общая цель которой заключается в повышении конкурентоспособности аграрного сектора экономики и содействии устойчивому развитию сельских территорий в соответствии с международными и европейскими стандартами [5].

В соответствии с этой программой, обоснование концепции и стратегических направлений развития государственной поддержки сельского хозяйства Украины ориентировано на опыт развитых стран. Так, ценовая поддержка сельского хозяйства в ЕС составляет 91% от всей суммы бюджетного финансирования, в США - 48%, Канаде - 53%. На Западе существенная доля дохода фермера формируется за счет государственных источников: в странах Европейского сообщества (ЕС) - 3%, Финляндии - 72%, Японии - 72%, в США - 27-40%. Государственная поддержка аграриев в странах ЕС в 2013 году составила от 175 до 1343 евро на 1 га с / х угодий, в том числе в Нидерландах - 500 евро / га, Бельгии - 508 евро / га, Польши - 345 евро / га, Германии - 396 евро / га. Финансовая поддержка сельского хозяйства в Украине (преимущественно косвенная – за счет спецрежима) едва достигает 40 евро на гектар [11].

Одним из основных направлений государственной поддержки сельскохозяйственного товаропроизводителя является аграрный протекционизм. Мировой рынок функционирует в условиях, когда мировые цены определяются лучшими условиями производства стран-экспортеров. При этом под лучшими условиями производства понимаются природные условия (грунт и климат), экономические механизмы, материально-техническая база, а также развитая инфраструктура. Все остальные страны не в состоянии напрямую конкурировать с такими государствами-экспортерами [6].

В связи с этим в большинстве стран и проводится протекционистская политика по защите отечественного производителя, за счет системы пошлин, компенсационных платежей, субсидий и т.д. Потенциальные импортеры хотят защитить свои внутренние рынки и отечественного производителя [3].

В теории управленческой науки выделяется группа причин обязательного присутствия государства в аграрной сфере, что объясняется необходимостью обеспечения социально-экономических

условий для ее развития (обустройство поселков), что в первую очередь касается субсидирования социальной инфраструктуры в сельской местности. Основными факторами, обусловившими ухудшение состояния социально-экономического развития, является спад производства сельскохозяйственной продукции, снижение его эффективности, отсутствие системности и недостаточность государственной поддержки сельскохозяйственных товаропроизводителей, углубление диспаритета цен на продукцию сельского хозяйства и входные ресурсы, низкий уровень доходов сельского населения и, соответственно, низкая покупательная способность населения страны. Для Украины эта проблема долгое время будет чрезвычайно острой в связи с отставанием развития объектов сельской социальной инфраструктуры, транспортной сети и т.п. [4].

Объективные сложности адаптации сельскохозяйственного производства к механизмам функционирования свободного рынка выдвигают перед политиками вопрос об особом статусе аграрной отрасли в рамках существующих экономических режимов. Широкое обсуждение проблем аграрной политики на международном уровне свидетельствует о противоборстве в этом отношении различных государственных доктрин и, в конечном счете, о жесткой экономической борьбе государств, придерживающихся различных стратегий аграрного развития. Сущность этих разногласий сводится к противостоянию двух концепций: либеральной модели (классический пример США и патронируемая ими международная организация ГАТТ / ВТО) и модели аграрного протекционизма (которой придерживаются многие другие страны, в том числе развитые) [10].

Дотирование аграриев в Украине регламентируется Законом "О Государственном бюджете Украины" и "О государственной поддержке сельского хозяйства Украины". Закон о Государственном бюджете определяет объемы денежных ресурсов, выделяемых на финансирование отрасли, а порядок использования бюджетных средств устанавливается Кабинетом Министров [7].

Таблица 1

Валовой внутренний продукт (ВВП) Украины по видам экономической деятельности (в фактических ценах, млн.грн.) [14]

Показатели	2010 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.
Сельское хозяйство	82948	132354	161145	23980 6	27719 7	305194

ბელოსუფლებსა და საზოგადოება № 1(49) 2019, ტომი III

Промышленность	250774	303086	325242	39314 2	49794 9	647317
Строительство	36648	38450	36876	38928	49871	68152
Торговля	162171	222789	233702	27398 9	33183 2	421368
Деятельность отелей	10105	11540	9927	11946	13849	18130
Деятельность транспорта	87269	110085	100889	13497 8	15633 3	190229
Другие виды деятельности	362260	518060	514938	59659 8	69340 8	1332530
Всего	992175	1336364	1382719	16893 87	20204 39	2982920
Курс доллара, грн[1]	7,9	8	11,9	21,8	25,5	26,6
ВВП, млн. долларов США	125591	167045	116194	77494	79233	112139

Аграрный сектор является важной составляющей экономики Украины, от функционального состояния которого в прямой зависимости находится продовольственная безопасность и независимость государства, развитие внутреннего и внешнего рынков, а значит и уровень жизни населения. По расчетам, в 2017 доля сельского хозяйства (вместе с охотой и лесным хозяйством) в общем объеме валового внутреннего продукта всех отраслей экономики составила 10,2% (табл. 1).

По данным Укрстата, абсолютная величина фактически выработанного в Украине валового внутреннего продукта (номинального ВВП) в 2017 году составила 2982,9 млрд. грн., что в три раза превышает показатели 2010 г. и в 2,2 раза 2013 г. Однако реальный ВВП, приведенный в долларовом эквиваленте, после 2013 г. катастрофически снижается: в 2015 и в 2016 годах в 2 раза, в 2017 г. на 49,1 % относительно 2013 г.

В аграрном секторе отмечается такая же тенденция, т.е. в номинальный ВВП в 2018 г. больше относительно 2010 г. в 3,7 раза, 2013 г – в 2,3 раза и 2016 г. на 10,1 %. Реальный же ВВП ниже относительно 2013 г. на 44 %.

Несмотря на это, эффективность сельскохозяйственного производства Украины остается на низком уровне, особенно животноводства. Так в 1990г. Сельское хозяйство Украины было прибыльным с уровнем рентабельности 42,6%. После череды проведенных реформ в 2000 г сельское хозяйство стало убыточным с уровнем рентабельности 1,0%, причем животноводство было наиболее

убыточным (-33,8%), а растениеводство прибыльным (+ 30,8%). В 2017 сельское хозяйство в целом стало прибыльным, с уровнем рентабельности 30,5%, растениеводства 36,1%, животноводства 12,3%, но остается убыточным производство мяса КРС (-24,5%), свинины (-4,5%) шерсти (-74,7%) и яиц (0,5%) [2].

В системе воспроизводства инвестициям принадлежит важнейшая роль в деле восстановления производственных ресурсов, а, следовательно, и обеспечении определенных темпов экономического роста.

Данные таблицы 2 свидетельствуют о стабильном увеличении вложения инвестиционных средств в отрасли экономики Украины. Они увеличились в 2018 г. в 5,6 раза относительно 2010 г., на 67,7 % против 2013 г. и на 24,8 % от уровня 2016 г. В аграрном секторе отмечается точно такая же тенденция. Однако, реальные инвестиции в долларовом эквиваленте отражают противоположную тенденцию. То есть, в 2018 г. они были меньше по сравнению с предыдущими годами на 12-43 % и пока еще не достигли уровня 2010 г. и в 2 раза меньше против 2013 г.

Таблица 2

Инвестиции в основной капитал Украины по видам экономической деятельности, млн. грн. [14]

Показатели	2010 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.
Сельское хозяйство	12106	19059	18796	30155	50484	64243
Промышленность	58558	4	86242	87656	4	143300
Строительство	32790	46318	36057	43464	44444	52176
Торговля	18868	22379	20716	20663	29957	33664
Деятельность отелей	3072	2477	1482	1393	1478	2283
Деятельность транспорта	19592	18833	15948	18704	25108	23801
Другие виды деятельности	47847	53068	10179	71061	89991	128994
Всего	18906	26772	21942	27311	35921	448461
	1	8	0	6	6	448461
Курс доллара, грн.[1]	7,9	8,0	11,9	21,8	25,5	26,6
Инвестиции, млн. долларов США	23931	33466	18438	12528	14086	16859

Основным источником финансирования капитальных инвестиций остаются собственные средства предприятий и организаций, за счет которых освоено 69,9% общего объема, кредиты - 5,3%, прямые иностранные инвестиции - 1,4%, средства государственного бюджета -

3,5% и местного бюджета - 9,2%, другие источники - 2,9%. Следует отметить, что до 2014 г.. доля государственных инвестиций составляла до 10%, кредиты до 15% и иностранные инвестиции до 4%. Как видим, большая часть инвестиций формировалась на уровне хозяйственных структур, тогда как в 1991 г.. определяющую роль в формировании инвестиционных ресурсов выполняло государство.

В странах ЕС государственную поддержку сельского хозяйства осуществляют путем предоставления аграриям дешевых кредитов, поддержание твердых цен, выполнение непосредственных выплат и тому подобное. В Европе под государственное регулирование подпадает 90% цен на сельскохозяйственную продукцию в виде субсидий для поддержки аграриев из-за высоких цен на средства производства [9].

Процесс финансирования сельского хозяйства Украины из средств государственного бюджета в течение многих лет характеризуется неэффективностью и несовершенством распределения. Для этого следует сравнить расходы госбюджета Украины за 2010-2018 гг., направленные на развитие АПК.

В 2018 выделяют три крупнейшие категории поддержки, которые сдерживают развитие: меры финансовой поддержки сельского хозяйства (например, государственные субсидии животноводству и растениеводству, 48%), поддержки садоводства, виноделия и виноградарства (30%) и Аграрного фонда (22%).

Согласно принятому Закону Украины «О Государственном бюджете Украины на 2018 год» [7], на прямую поддержку сельского хозяйства в 2018 г. было потрачено только 14,3 млрд. грн. или 1,5% общего объема бюджета. Эксперты выделяют три крупнейшие категории поддержки, которые сдерживают развитие: меры финансовой поддержки сельского хозяйства (например, государственные субсидии животноводству и растениеводству, 48%), поддержки садоводства, виноделия и виноградарства (30%) и Аграрного фонда (22%).

Следует отметить, что в 2010 году на поддержку агропромышленного комплекса выделялось 7,2 млрд. грн. или 2,4 % бюджета страны, 2013 г. – 7,5 млрд. грн. или 1,9 %, 2016 г. 4,3 млрд. грн. или 0,6 %, в 2017г.– 11,0 млрд. грн. или 1,3 %, В долларовом эквиваленте наблюдается такая же закономерность: в 2010 г. – 912,4 млн. дол. США, 2013 г. – 945,1, 2016 г. – 169,1, 2017 г. – 416,2, 2018 г. – 525,8 млн. дол. США. То есть, после кризиса 2013-2014 годов в Украине номинальная финансовая поддержка

государства последние 8 лет увеличивалась (за исключением провального 2016 года), а реальная – существенно снижается, как в абсолютном (на 73,7 % в 2018 г. относительно 2010 г.), так и в относительном значениях до 1,3 % в 2016 г. и в 2018 году (1,5 %) еще не достигла даже уровня 2010 года (2,4 %) [12].

Государственная финансовая политика в сфере АПК Украины в условиях ограниченности ресурсов должна ориентироваться на построение самодостаточного финансово независимого аграрного сектора экономики. Решающими причинами не результативного использования средств государственного бюджета, которые выделяются на содействие АПК, является несовершенство механизмов получения и распределения бюджетных средств и нарушение бюджетной дисциплины при их использовании. Годовое изменение организованности и механизмов выделения средств из государственного бюджета, их громоздкость, запоздалое утверждение и внесение в них неоднократных изменений в течение продолжительного периода влечет несвоевременное получение средств государственной финансовой поддержки и неэффективное их использование и возврат.

Выводы. Таким образом, в ходе исследования выявлено, что для эффективного развития агропромышленного производства в Украине и повышение его конкурентоспособности в первую очередь следует увеличить государственное финансирование сельского хозяйства до 45 млрд. грн., обезопасить его от коррупционной составляющей и усовершенствовать его эффективное распределение и применение. В период после экономического кризиса 2013-2014 г.г., аграрный сектор позволил частично сгладить последствия финансово-экономического кризиса в стране. Однако его «помощь» в восстановлении экономического роста в национальном хозяйстве была бы значительно ощутимее, если бы государство предоставляло достаточную финансовую поддержку на развитие сельскохозяйственного производства.

Литература:

References:

1. Архив курса доллара за весь период. (Электронный ресурс). <https://net.dn.ua/money/stat.php>.
2. Батир Ю.Г. Державне управління розвитком сільських територій // Ю.Г. Батир / Вісник НУЦЗУ: Державне управління. – Харків, 2018. – Вип. 3(8). – С. 129-135

3. Бойко В.І. До проблеми визначення механізму державної підтримки виробників аграрної продукції / В.І. Бойко, О.А. Козак // Економіка АПК. – 2010. – №7. – С.37 – 39.
4. Васильєва Л.М. Державна підтримка, як складова системи державного регулювання аграрного сектору економіки / Л.М.Васильєва // Інвестиції: практика та досвід. – 2011. – № 17. – С.85 – 88.
5. Єдина комплексна стратегія розвитку сільського господарства та сільських територій на 2015-2020 р.р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=248517114.
6. Музиченко А.С. Сучасний стан державної підтримки розвитку аграрного сектору України / А.С. Музиченко, Т.І. Голуб // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2016. – Вип. 6, ч. 2. – С. 112-116.
7. Про державний бюджет України на 2018 рік: Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
8. Панухник О.В. Державна підтримка суб'єктів аграрної сфери / О.В. Панухник // Актуальні проблеми інноваційної економіки: Всеукраїнський науковий журнал. - 2017. - № 1. - С. 5-10.
9. Попова О.Л. Нові пріоритети Спільної аграрної політики ЄС на 2014-2020 роки: стратегічні орієнтири для розвитку агросфери України // О.Л. Попова / Економіка АПК, 2013. – №. 12 – С. 89-96.
10. Присяжнюк М. Про необхідність і напрями поглиблення аграрної реформи / М. Присяжнюк, П. Саблук, М. Кропивко // Економіка України. – 2011. – №.6 – С.4 – 16.
11. Радченко О. Державна підтримка сільського господарства України в період системних перетворень / О. Радченко // Міжнародний науковий журнал. – 2016. – Вип. 2. – С. 47-53.
12. Расходы бюджета Украины (по функциям). (Електронний ресурс). <http://cost.ua/ru/budget/expenditure/>
13. Саблук П.Т. Основні напрями удосконалення державної аграрної політики в Україні / П.Т. Саблук, Ю.Я. Лузан // Економіка АПК. – 2011. – №.5 – С.3 – 17.
14. Статистичний збірник: Сільське господарство України за 2017 / Відп. за вип. Прокопенко О.М. - Київ: Державна служба статистики України, 2018 - 245 с.

Рецензент: Професор Вікторія Шведун, доктор наук по державному управлінню, завідувач кафедри менеджмента учебно-науочно-производственного центра Национального университета гражданской защиты Украины.

ნაუმენკო არტიომ

უკრაინის აგროსამრეწველო კომპლექსის სახელმწიფო მართვის ეფექტიანობა: რეალობა და პერსპექტივები

რეზიუმე

ნაშრომში განხილულია უკრაინის ეკონომიკის აგრარული სექტორის სახელმწიფო მხარდაჭერის თანამედროვე მდგომარეობა და ეფექტიანობა. დასაბუთებულია სოფლის მეურნეობის წარმოების და მისი რეალიზაციის ინსტრუმენტების სახელმწიფო რეგულირების ძირითადი მიმართულებები. გამოკვლეულია სხვადასხვა ავტორის შეხედულებები სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო მართვის ბუნების შესახებ. გააანალიზებულია შიდა საერთო პროდუქტის წარმოების, დარგების მიხედვით კაპიტალური ინვესტიციების დინამიკა და მათში აგროსამრეწველო კომპლექსის ადგილი. გამოვლენილია სახელმწიფო მართვაზე ნეგატიურად მოქმედი ძირითადი მიზეზები და დასახულია აგრარული სექტორის სახელმწიფო მართვის პრიორეტიტული მიმართულებები.

საკვანძო სიტყვები: სახელმწიფო რეგულირება, სახელმწიფო მხარდაჭერა, აგრარული სექტორი, მთლიანი შიდა პროდუქტი, სახელმწიფო დაფინანსება.

რეცენზენტი: პროფესორი ვიქტორია შვედუნი, სახელმწიფო მართვის მეცნიერებათა დოქტორი, უკრაინის სამოქალაქო დაცვის ეროვნული უნივერსიტეტის სასწავლო-სამეცნიერო-საწარმოო ცენტრის მენეჯმენტის კათედრის გამგე.

Naumenko Artem

EFFICIENCY OF PUBLIC ADMINISTRATION BY THE AGRIBUSINESS INDUSTRY OF UKRAINE: REALITIES AND PERSPECTIVES

Summary

The current state and the effectiveness of state support for the agricultural sector of the economy of Ukraine are investigated in the work. The main directions of state regulation of agricultural production and the main tools for their implementation are substantiated. The scientific

opinions of various authors on the nature of state regulation of agriculture are investigated. The analysis of the dynamics of the production of gross domestic product, capital investments by branches of Ukraine and their place in the agro-industrial complex. The main causes of negatively affecting the effectiveness of state regulation are identified and priority areas for state regulation of the agricultural sector are outlined.

Keywords: government regulation, government support, the agricultural sector, gross domestic product, government funding.

Reviewer: Full Professor Victoria Shvedun, Doctor of sciences (Public Administration), the head of the department of management of Training Research and Production Center of National University of Civil Protection of Ukraine.

ვაჩაძე სოფიო

პარტიული ზეწოლისგან თავისუფალი საჯარო სამსახური

ნაშრომი ეძღვნება პარტიული ზეწოლისაგან თავისუფალ საჯარო სამსახურს, ყურადღებას განახვილებული კანონში შესულ ცვლილებებზე, რომელიც უზრუნველყოფს სამართლებრივი და ინსტიტუციური გარემოს გაუმჯობესებას, სადაც ადგილი აღარ ექნება პარტიულ ზეწოლას

ნაშრომში წარმოდგენილია ანალიზი თუ რა მექანიზმები უზრუნველყოფს საჯარო მოხელის დაცულობას პოლიტიკური ზეგავლენისაგან. კონკრეტულად: პოლიტიკური და ადმინისტრაციული ნაწილის გამიჯვნა; რანგირების სისტემა; სამსახურიდან გათავისუფლება.

საკვანძო სიტყვები: პოლიტიკური გავლენა, სამოქალაქო სექტორი, გათავისუფლება, საჯარო სამსახური.

საქართველო ახალგაზრდა სახელმწიფოა, რომელიც 1997 წელს პირველი “საჯარო სამსახურის შესახებ” კანონის მიღების დღიდან დღემდე მრავალ ცვლილებას ახორციელებს და ცდილობს ძირეული რეფორმების გატარებას. 2012 წლის არჩევნების შემდეგ ახალმა პოლიტიკურმა ტალღამ სრულიად შეცვალა საჯარო სამსახურის განვითარების მიმართულება.

დღეს, ახალი ხელისუფლების პირობებში, საჯარო სამსახური გარდაიქმნა დამსახურების პრინციპზე დაფუძნებულ საჯარო სამსახურად, რაც თავისთავად პოზიტიური ცვლილებაა. თუმცა, მიუხედავად ამისა, დღესდღეობით ერთ-ერთ მთავარ გამოწვევას საჯარო სამსახურის პოლიტიზაცია წარმოადგენს, რაც წინააღმდეგობაში მოდის სახელმწიფოს მიერ დეკლარირებულ ხედვასთან. სწორედ ამიტომ, შევეცადეთ ამ ნაშრომში გაგვეანალიზებინა ეფექტური, მიუკერძოებელი, პოლიტიკური ზეგავლენისაგან დაცული საჯარო სამსახურის მოქმედი კანონი.

საჯარო მმართველობის რეფორმის წარმატებით ინპლემენტაცია მნიშვნელოვანია ევროპულ და ევროატლანტიკურ სექტორში ინტეგრაციისათვის, აღნიშნულს ითვალისწინებს საქართველოსა და ევროკავშირის შორის არსებული ასოცირების შესახებ შეთანხმება. რეფორმის განხორციელების მიზანია ისეთი

რეგულაციების შემოღება, რომელიც ხელს უწყობს საჯარო სამსახურის გათავისუფლებას პოლიტიკური გავლენებისაგან, ასევე, ღია და ეფექტიანი საჯარო სამსახურის ჩამოყალიბებას. ცვლილებების განხორციელება საჯარო მმართველობის სფეროში 2015 წელს დაიწყო და დღემდე გრძელდება.

საჯარო სამსახურის პოლიტიზირების ცნების ქვეშ ყველაზე ფართო გაგებით იგულისხმება პოლიტიკური მოვლენები და პროცესები. საჯარო სამსახურის პოლიტიზაციის შეზღუდვის მექანიზმები შეიძლება განვიხილოთ ისე როგორც საკანონმდებლო დონეზე, ასევე სამოქალაქო სექტორის ორგანიზაციების დონეზე.

ნაშრომში წარმოდგენილია არასამთავრობა ორგანიზაციის “ინფორმაციის თავისუფლების განვითარების ინსტიტუტის” 2014 წელს ჩატარებული კვლევის მიმოხილვა, საჯარო სამსახურში საკადრო პოლიტიკის, კერძოდ კი გათავისუფლების საფუძვლებისა და ნეპოტიზმის შესახებ. “ინფორმაციის თავისუფლების განვითარების ინსტიტუტის” მიერ 2014 წელს ჩატარებული კვლევის მიზანი იყო, თუ რა მიზეზებითა და რა რაოდენობით ათავისუფლებდნენ თანამშრომლებს საჯარო დაწესებულებებიდან. კვლევამ მოიცვა 17 სამინისტრო და სახელმწიფო მინისტრთა აპარატი, 16 დამოუკიდებელი და სამინისტროებს დაქვემდებარებული 42 სსიპ-ი, ასევე ადგილობრივი თვითმმართველობების 91 საკრებულო და გამგეობა. კვლევის შედეგად გამოვლინდა, რომ აღნიშნული საჯარო დაწესებულებებიდან ჯამში გათავისუფლდა 8388 თანამშრომელი (როგორც საჯარო მოხელე, ასევე ხელშეკრულებით დასაქმებული თანამშრომლები). საჯარო დაწესებულებებიდან მიღებული ინფორმაციის ანალიზის შედეგად გაირკვა, რომ 2014 წელის განმავლობაში 14 სამინისტროსა და 3 სახელმწიფო მინისტრის აპარატში სულ გათავისუფლდა 1737 თანამშრომელი. დათხოვნილ თანამშრომელთა 80,7% (1402 პირი) გათავისუფლებული იქნა საკუთარი ინიციატივით/პირადი განცხადების საფუძველზე. ადგილობრივი თვითმმართველობის 91 დაწესებულებიდან 2014 წელს ჯამში სხვადასხვა მიზეზით გათავისუფლდა 3251 ადამიანი, გათავისუფლების ყველაზე ხშირი მიზეზი რეორგანიზაციის

შედეგად გამოწვეული შტატების შემცირება, ლიკვიდაცია და თანამშრომელთა საკუთარი ინიციატივა იყო.

2015 წლის კანონი საჯარო სამსახურის შესახებ მკაფიოდ განსაზღვრავს სამსახურიდან გათავისუფლების საფუძვლებს. ამ შემთხვევაში ერთ-ერთი ცვლილება იმაში მდგომარეობს, რომ პირადი განცხადება განთავისუფლების შესახებ არ არის მოხელის დაუყონებლივ გათავისუფლების საფუძველი. პირის გათავისუფლება საჯარო დაწესებულების ხელმძღვანელს არ შეუძლია განცადების რეგისტრაციიდან 14 სამუშაო დღის გასვლამდე. ფაქტია, რომ 2015 წლის კანონით მოხელის გათავისუფლების მიზეზი აღარ არის ბუნდოვანი და დაუსაბუთებელი, როგორც ეს ადრე იყო. თუმცა ამ შემთხვევაში დიდ მნიშვნელობა შეიძინა გასაჩივრების ბერკეტებმა. უკეთესი იქნება თუ მოხელეს შედეგის გასაჩივრება სასამართლოს გარდა შეეძლება სხვა მექანიზმითაც. მაგალითად, მამხილებელის ინსტიტუტი, იმ განსხვავებით, რომ ის არ უნდა ებაროს ისევ საჯარო სექტორს, უნდა იყოს დამოუკიდებელი ორგანო, ნეიტრალური, რომელიმე კერძო ან არასამთავრობო საექტორის წარმომადგენელი, როგორც ეს საზღვარგარეთ ზოგიერთ ქვეყანაშია მიღებული.

გარდა ამისა, სისხლის სამართლის კოდექსის მიხედვით, “პირის იძულება, დაწეროს განცხადება საკუთარი ინიციატივით სამუშაოდან გათავისუფლების თაობაზე- ისჯება ჯარიმით ან თავისუფლების აღკვეთით, ორ წლამდე, თანამდებობის დაკავების ან საქმიანობის უფლების ჩამორთმევით ვადით სამ წლამდე ან უამისოდ”

სიახლეს წარმოადგენს ის ფაქტიც, რომ ხდება საჯარო მოხელეთა რანგირება ოთხი რანგის მიხედვით, სადაც პირველი არის უმაღლესი და მეოთხე ყველაზე დაბალი. ღია კონკურსის ჩატარება ხდება მხოლოდ მეოთხე რანგის მოხელის მისაღებად, სხვა შემთხვევაში ტარდება დახურული კონკურსი საჯარო სამსახურის სისტემის შიგნით. დაწესებულებაში იქმნება საკონკურსო კომისია, რომლის თავმჯდომარე (უმაღლესი რანგის საჯარო მოხელე) ინიშნება დაწესებულების ხელმძღვანელის მიერ. ვფიქრობ საკონკურსო სიახლეები უზრუნველყოფს, საჯარო

სამსახურის პოლიტიკის გავლენისგან გათავისუფლებას, ხელს შეუწყობს ფავორიტიზმისა და ნეპოტიზმის აღმოფხვრას. ასევე მნიშვნელოვანია ღია და დახურული კონკურსის არსებობა, რადგან პოლიტიკური ძალების ცვლილებასთან ერთად არ მოხდეს საჯარო სამსახურში კადრების ცვლილება. ვფიქრობ რაც შეიძლება მეტი ადგილი უნდა იყოს კონკურსის წესით დასაკავებელი, რადგან როგორც წესი, კონკურსით მიღებული საჯარო მოხელის გაშვება ძნელია, ამავდროულად აღნიშნული რეგულაცია უზრუნველყოფს მოხელის დასაქმების სტაბილურობას.

საჯარო სამსახურის დეპოლიტიზირებისათვის მნიშვნელოვანია პოლიტიკური და ადმინისტრაციული ფუნქციების გამიჯვნა, რადგან ასეთ შემთხვევაში ცალკეული პოლიტიკური პარტია თუ პოლიტიკური თანამდებობის პირი ვერ ახდენს გავლენას ადმინისტრაციულ სამიანობაზე. ვფიქრობთ აღნიშნული სიახლე ანთავისუფლებას საჯარო სამსახურს პოლიტიკური შინაარსის საქმიანობისაგან. საჯარო მოხელე კანონით არის დაცული და მისი პროფესიული წინსვა და კარიერული განვითარება მხოლოდ მის პროფესიულ უნარ-ჩვევებზე არის დამოკიდებული

საჯარო სამსახურის შესახებ 2015 წლის კანონი მოიცავს ისეთ რეგულაციებს, რომელიც ხელს შეუწყობს საჯარო სამსახურის განთავისუფლებას პოლიტიკური გავლენისაგან და ღია და ეფექტიანი საჯარო სამსახურის ჩამოყალიბებას, კარიერულ წინსვლაზე დაფუძნებული პროფესიული საჯარო მოხელის ინსტიტუტის დანერგვას, დამსახურებასა და პროფესიულ განვითარებაზე დაფუძნებული საჯარო სამსახურის შექმნას.

ეფექტური, მიუკერძოებელი, პოლიტიკური ზეგავლენისაგან დაცული საჯარო სამსახურის ჩამოყალიბება უმნიშვნელოვანესია დემოკრატიული სახელმწიფოს ჩამოყალიბებისათვის. საჯარო სამსახურის სიძლიერეს უდიდესი წვლილი შეაქვს ქვეყნის სწორი მიმართულებით განვითარებაში. საქართველოს საჯარო სამსახურში მუდმივად არსებობდა პოლიტიკის გავლენა. 2012 წლის საპარლამენტო არჩევნების შემდეგ, ახალი ხელისუფლების პირობებში, ძალაში შევიდა 2015 წლის კანონი “საჯარო სამსახურის შესახებ”, რომელმაც უზრუნველყო ეფექტური საჯარო სამსახურის

ჩამოყალიბება და უზრუნველყოფს პროფესიონალიზმის წახალისებას. გრძელვადიან პერსპექტივაში კი უზრუნველყოფს სამართლებრივი და ინსტიტუციონალური გარემოს გაუმჯობესებას, სადაც არ იქნება პოლიტიკური გავლენები.

ლიტერატურა

References:

1. saqarTveloskanoni sajaro samsaxuris Sesaxeb.2015.
2. saqarTvelos kanonproeqti sajaro samsaxuris Sesaxeb. 2011.
3. saqarTvelos sixxlis samarTlis kodeqsi. 1999.
4. informaciis Tavisuflebis ganviTarebis instituti. 2014 wels, saqarTvelos sajaro dawesebulebebSi TanamSromelTa ganTavisuflebis statistikuri analizi. 2015.

რეცენზენტი: პროფესორი შოთა დოღონაძე, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი.

Vachadze Sofi

PUBLIC SERVICE FREE FROM PARTY PRESSURE

Summary

This research paper reviews free of political pressure Public Service. The article pays special attention to the amendments to the Law which encourage professionalism and facilitate improvement of legal and institutional environment, free of political pressure.

The research paper presents the analysis of tools and mechanisms targeted at ensuring protection of civil servants from political influence, such as: Merging politics and administration; Ranking; Employment termination.

Keywords: political influence, ranking, civil sector, employment termination, public service.

Reviewer: Professor Shota Dogonadze, Georgian Technical University.

Вачадзе Софи
ПУБЛИЧНАЯ СЛУЖБА, СВОБОДНАЯ ОТ ПАРТИЙНОГО
ДАВЛЕНИЯ

Резюме

Работа посвящена Публичной службе, свободной от политического влияния. В статье внимание заострено на внесённые в закон изменения, которые обеспечивают улучшения правовой и институциональной обстановки, где уже не будет место для политического влияния.

В работе дан анализ механизмов, обеспечивающих защищённость публичного служащего от политического влияния, а конкретно: разграничение политической и административной части; система ранжирования; освобождение от работы.

Ключевые слова: политическое влияние, конкурс, публичная служба.

Рецензент: Профессор Шота Догонадзе, Грузинский технический университет.

CONTENTS

SECTION I

**THEORY, PRACTICE AND METHODOLOGY OF PUBLIC
ADMINISTRATION AND PUBLIC POLICY**

Agirbaia Giorgi THE ROLE OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN PUBLIC GOVERNANCE-----	8
Bezhanidze Mirza PECULIARITIES AND SPECIFICATIONS OF ECONOMIC MANAGEMENT IN THE DEMOCRATIC REPUBLIC OF GEORGIA OF 1918-1921-----	15
Sergii Vavreniuk STRATEGIC DIRECTIONS FOR REFORMING THE MODERN SYSTEM OF HIGHER EDUCATION IN UKRAINE-----	25
Botsvadze Giorgi CIVIL PARTICIPATION IN PUBLIC ADMINISTRATION-----	34
Gogidze Shalva OPEN GOVERNANCE, E-GOVERNMENT AND PUBLIC SERVICES: GEORGIAN EXPERIENCE-----	44
Svitlana Moroz PUBLIC ADMINISTRATION OF THE QUALITY OF HIGHER EDUCATION; CHARACTERISTICS OF THE SYSTEM CONTENT AND THE PRINCIPLE OF CONSISTENCY-----	49
Gumbatov Kerim CONSTITUTIONAL REFORMS IN THE LOCAL SELF-GOVERNMENT SYSTEM OF GEORGIA-----	59
Kandelaki Natalia BLOCKCHAIN TECHNOLOGY AND ITS FUTURE IN E- GOVERNMENT-----	66
Larisa Gren' CONTENT AND PRACTICE OF REALIZATION OF MECHANISMS OF PUBLIC ADMINISTRATION IN VOCATION-AND-TECHNICAL TRAINING DEVELOPMENT AT REGIONAL LEVEL-----	71
Meladze Tsiala ASPECT ANALYSIS OF "LAW OF GEORGIA ON PUBLIC SERVICE"-	80
Mamulaidze Tamta THE ROLE OF INFORMATION TECHNOLOGIES IN THE POSTINDUSTRIAL OR DIGITAL AGE-----	85

Meskhishvili Levani HUMAN RESOURCE MANAGEMENT APPROACHES (ON THE EXAMPLE OF ADJARA REGION)-----	94
Svanidze Ana ANALYSIS OF CIVIL SERVICE REFORM-----	101
Makashvili Salome PEOPLE MOTIVATION IN PUBLIC JOBS-----	106
Irina Chistyakova EUROPEAN PRACTICE AND ACTUAL PROBLEMS OF THE PROTECTION OF THE RIGHTS AND FREEDOMS OF MAN AND CITIZEN IN UKRAINE-----	111
Datuashvili Tinatin NON GOVERNMENT ORGANIZATIONS' ROLE AND FOREIGN COUNTRIES' PRACTICE IN THE COOPERATION OF PUBLIC AND NON GOVERNMENT ORGANIZATIONS-----	123
Jolia Nana CHALLENGES OF VOCATIONAL EDUCATION IN GEORGIA-----	129
Artem Ruban, Viktoriia Shvedun RESEARCH OF INDICATORS OF STATE REGULATION OF NATIONAL SECURITY CONDITION OF UKRAINE-----	135
Gudushauri Nona MANAGEMENT SYSTEM IMPROVEMENT IN VOCATIONAL EDUCATION-----	143

SECTION II
POLITICAL-ECONOMIC AND PHILOSOPHY
LESSONS OF HISTORY

Berikashvili Giorgi TBILISI MUNICIPALITY AND MANAGEMENT SYSTEM'S DEVELOPMENT PERSPECTIVES OF MUNICIPAL INSPECTOR-----	151
Gudava Tamar THE ROLE OF CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY, ITS IMPORTANCE FOR PUBLIC STRUCTURES AND SOCIETY IN GEORGIA-----	160
Viktoria Karlash COMPARATIVE ANALYSIS OF MODERN NATIONAL HEALTH SYSTEMS-----	169

Vepkhishvili Valeri STATE'S ROLE IN DEVELOPMENT OF SME WINERY SECTOR IN GEORGIA-----	177
Kvernadze Nika THE PRACTICE OF DRUG COURTS IN THE USA, PROSPECTS AND EXPECTATIONS FOR ITS IMPLEMENTATION IN GEORGIA-----	182
Oleh Kravchuk THEORETICAL AND METHODOLOGICAL PROBLEMS OF PUBLIC ADMINISTRATION OF CRIMINAL SCIENCE DEVELOPMENT TO ENSURE PUBLIC SAFETY-----	187
Nasaraia Zurab SOME ISSUES OF REGIONAL DEVELOPMENT-----	196
Khijakadze Lana MANAGE SOCIALIZATION IN PENITENTIARY ESTABLISHMENT--	204
Alexander Bondarenko, Stanislav Osipenko SUBSTANTIATION OF DECISIONS IN THE LOGISTIC SUPPLY MANAGEMENT OF SECURITY FORCES' JOINT ACTIONS IN RESPONSE ON CRISIS SITUATIONS-----	211
Artem Naumenko EFFICIENCY OF PUBLIC ADMINISTRATION BY THE AGRIBUSINESS INDUSTRY OF UKRAINE: REALITIES AND PERSPECTIVES-----	221
Vachadze Sofi PUBLIC SERVICE FREE FROM PARTY PRESSURE-----	232

СОДЕРЖАНИЕ

РАЗДЕЛ I

**ТЕОРИЯ, ПРАКТИКА И МЕТОДОЛОГИЯ ПУБЛИЧНОГО
УПРАВЛЕНИЯ И ПУБЛИЧНОЙ ПОЛИТИКИ**

Агрибая Георгий РОЛЬ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ГОСУДАРСТВЕННОМ УПРАВЛЕНИИ-----	8
Бежанидзе Мирза ОСОБЕННОСТИ И СПЕЦИФИКА УПРАВЛЕНИЯ ЭКОНОМИКОЙ В ДЕМОКРАТИЧЕСКОЙ РЕСПУБЛИКЕ ГРУЗИИ 1918-1921 ГГ.-----	15
Вавренюк Сергей СТРАТЕГИЧЕСКИЕ НАПРАВЛЕНИЯ РЕФОРМИРОВАНИЯ СОВРЕМЕННОЙ СИСТЕМЫ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ УКРАИНЫ-----	25
Боцадзе Гиორგი ГРАЖДАНСКОЕ УЧАСТИЕ В ГОСУДАРСТВЕННОМ УПРАВЛЕНИИ-----	34
Гогидзе Шалва ОТКРЫТОЕ УПРАВЛЕНИЕ, ЭЛЕКТРОННОЕ УПРАВЛЕНИЕ И ГОСУДАРСТВЕННЫЕ УСЛУГИ: ГРУЗИНСКИЙ ОПЫТ-----	44
Мороз Светлана ГОСУДАРСТВЕННОЕ УПРАВЛЕНИЕ КАЧЕСТВОМ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ: ХАРАКТЕРИСТИКА СОДЕРЖАНИЯ СИСТЕМЫ И ПРИНЦИПА СИСТЕМНОСТИ-----	49
Гумбатов Керим КОНСТИТУЦИОННЫЕ РЕФОРМЫ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ В ГРУЗИИ-----	59
Канделаки Наталья ТЕХНОЛОГИЯ БЛОКЧЕЙН И ЕЕ БУДУЩЕЕ В ЭЛЕКТРОННОМ УПРАВЛЕНИИ-----	66
Грень Лариса СОДЕРЖАНИЕ И ПРАКТИКА РЕАЛИЗАЦИИ МЕХАНИЗМОВ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЕМ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ НА РЕГИОНАЛЬНОМ УРОВНЕ-----	71
Меладзе Циала АСПЕКТНЫЙ АНАЛИЗ "ЗАКОНА ГРУЗИИ О ГОСУДАРСТВЕННОЙ СЛУЖБЕ"-----	80

Мамулаидзе Тамта РОЛЬ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПОСТИНДУСТРИАЛЬНУЮ ИЛИ ЦИФРОВУЮ ЭПОХУ-----	85
Месхишвили Левани ПОДХОДЫ К УПРАВЛЕНИЮ ЧЕЛОВЕЧЕСКИМИ РЕСУРСАМИ(НА ПРИМЕРЕ РЕГИОНА АДЖАРИЯ)-----	94
Сванидзе Ана АНАЛИЗ РЕФОРМЫ ГОСУДАРСТВЕННОЙ СЛУЖБЫ-----	101
Макашвили Саломе МОТИВАЦИЯ СЛТРУДНИКОВ НА ОБЩЕСТВЕННОЙ СЛУЖБЕ----	106
Чистякова Ирина ЕВРОПЕЙСКАЯ ПРАКТИКА И АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ЗАЩИТЫ ПРАВ И СВОБОД ЧЕЛОВЕКА И ГРАЖДАНИНА НА УКРАИНЕ -----	111
Датуашвили Тинатин ЗНАЧЕНИЕ НЕГОСУДАРСТВЕННЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ И ПРАКТИКА ИНОСТРАННЫХ ГОСУДАРСТВ В НАПРАВЛЕНИИ СОТРУДНИЧЕСТВА ПУБЛИЧНЫХ И НЕГОСУДАРСТВЕННЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ-----	123
Джолия Нана ВЫЗОВЫ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В ГРУЗИИ-----	129
Артем Рубан, Виктория Шведун ИССЛЕДОВАНИЕ ИНДИКАТОРОВ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ СОСТОЯНИЯ НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ УКРАИНЫ-----	135
Гудушаури Нона УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИСТЕМ УПРОВЛЕНИЯ В ПРОФЕССИОНАЛЬНОМ ОБРАЗОВАНИИ-----	143
РАЗДЕЛ II ПОЛИТИКО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ И ФИЛОСОФСКИЕ УРОКИ ИСТОРИИ	
Берикашвили Георгий МУНИЦИПАЛИТЕТ ГОРОДА ТБИЛИСИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СИСТЕМА ПРАВЛЕНИЯ МУНИЦИПАЛЬНОЙ ИНСПЕКЦИИ-----	151
Гудава Тамар РОЛЬ КОРПОРАТИВНОЙ СОЦИАЛЬНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ, ЕЕ ЗНАЧЕНИЕ ДЛЯ ГОСУДАРСТВЕННЫХ СТРУКТУР И ОБЩЕСТВА ГРУЗИИ-----	160

Карлаш Виктория СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ СОВРЕМЕННЫХ НАЦИОНАЛЬНЫХ СИСТЕМ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ-----	169
Вепхიшვილი Валерий РОЛЬ ГОСУДАРСТВА В РАЗВИТИИ МАЛЫХ И СРЕДНИХ ПРЕДПРИЯТИЙ ВИНОДЕЛЬЧЕСКОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ В ГРУЗИИ-----	177
Квернадзе Ника ПРАКТИКА СУДОВ ПО НАРКОТИКАМ В США, ПЕРСПЕКТИВЫ И ОЖИДАНИЯ ЕЕ ВНЕДРЕНИЯ В ГРУЗИИ-----	182
Кравчук Олег ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЕМ НАУЧНОЙ КРИМИНАЛИСТИКИ ДЛЯ ОБЕСПЕЧЕНИЯ БЕЗОПАСНОСТИ ОБЩЕСТВА-----	187
Насарайя Зураб НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ РЕГИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ-----	196
Хиджакадзе Лана УПРАВЛЕНИЕ РЕСОЦИАЛИЗАЦИЕЙ В ПЕНИТЕНЦИАРНЫХ УЧРЕЖДЕНИЯХ-----	204
Бондаренко Александр, Осипенко Станислав ОБОСНОВАНИЕ РЕШЕНИЙ В УПРАВЛЕНИИ ЛОГИСТИЧЕСКИМ ОБЕСПЕЧЕНИЕМ СОВМЕСТНЫХ ДЕЙСТВИЙ СИЛ БЕЗОПАСНОСТИ ПРИ РЕАГИРОВАНИИ НА КРИЗИСНЫЕ СИТУАЦИИ-----	211
Науменко Артем ЭФФЕКТИВНОСТЬ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ АГРОПРОМЫШЛЕННЫМ КОМПЛЕКСОМ УКРАИНЫ: РЕАЛИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ-----	221
Вачадзе Софи ГОСУДАРСТВЕННАЯ СЛУЖБА СВОБОДНАЯ ОТ ПАРТИЙНОГО ДАВЛЕНИЯ-----	232

ავტორები

აგირბაია გიორგი	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის დოქტორანტი.
ბოცვაძე გიორგი	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის დოქტორანტი.
ბერიკაშვილი გიორგი	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის დოქტორანტი.
ბეჟანიძე მირზა	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის დოქტორანტი.
გოგინძე შალვა	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის დოქტორანტი.
გუდავა თამარ	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის დოქტორანტი.
გუმბათოვი ქიარიმ	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის დოქტორანტი.
ბონდარენკო ალექსანდერ	სახელმწიფო მართვის მეცნიერებათა კანდიდატი, დოცენტი, პოლკოვნიკი, უკრაინის ეროვნული გვარდიის ეროვნული აკადემიის დოქტორანტი. (უკრაინა)
გრენი ლარისა	პედაგოგიკის მეცნიერებათა კანდიდატი, უკრაინის სამოქალაქო დაცვის ეროვნული უნივერსიტეტის სასწავლო-სამეცნიერო-საწარმოო ცენტრის წამყვანი მეცნიერ თანამშრომელი. (უკრაინა)
დაუთაშვილი თინათინ	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის დოქტორანტი.
ვავრენიუკი სერგეი	სახელმწიფო მართვის მეცნიერებათა კანდიდატი, უკრაინის სამოქალაქო დაცვის ეროვნული უნივერსიტეტის სასწავლო სამეცნიერო ცენტრის დოქტორანტი. (უკრაინა)
ვაჩაძე სოფიო	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის დოქტორანტი.
ვეფხიშვილი ვალერი	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის დოქტორანტი.
კანდელაკი ნატალია	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის დოქტორანტი.

ხელისუფლება და საზოგადოება № 1(49) 2019, ტომი III

კარლაში ვიქტორია	უკრაინის სამოქალაქო დაცვის ეროვნული უნივერსიტეტის მაძიებელი, უკრაინის სამოქალაქო დაცვის სასწავლო-სამეცნიერო-საწარმოო ცენტრი. (უკრაინა)
კვერნაძე ნიკა	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის დოქტორანტი.
კრავჭუკი ოლეგ	იურიდიულ მეცნიერებათა კანდიდატი, მართვისა და სამართლის ხმელნიცვის უნივერსიტეტის კრიმინალური სამართლისა და პროცესის კათედრის დოცენტი. (უკრაინა)
მამულაიძე თამთა	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის დოქტორანტი.
მაყაშვილი სალომე	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის დოქტორანტი.
მელაძე ციალა	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის დოქტორანტი.
მესხიშვილი ლევანი	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის დოქტორანტი.
მოროზი სვეტლანა	სახელმწიფო მართვის მეცნიერებათა კანდიდატი, უკრაინის სამოქალაქო დაცვის სასწავლო-სამეცნიერო-საწარმოო ცენტრის უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი. (უკრაინა)
ნასარაია ზურაბ	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის დოქტორანტი.
ნაუმენკო არტიომ	ეკონომიკის მეცნიერებათა კანდიდატი, უკრაინის სამოქალაქო დაცვის ეროვნული უნივერსიტეტის სასწავლო-სამეცნიერო-საწარმოო ცენტრის დოქტორანტი. (უკრაინა)
ოსიპენკო სტანისლავ	ეკონომიკის მეცნიერებათა კანდიდატი, დოცენტი, უკრაინის ეროვნული გვარდიის ეროვნული აკადემიის ოპერატიულ-ტაქტიკური ფაკულტეტის საბრძოლო და ლოგისტიკური უზრუნველყოფის კათედრის დოცენტი. (უკრაინა)
სვანიძე ანა	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის დოქტორანტი.

რუბანი არტიომ	უკრაინის სამოქალაქო დაცვის ეროვნული უნივერსიტეტის მაძიებელი, უკრაინის სამოქალაქო დაცვის ეროვნული უნივერსიტეტის სასწავლო-სამეცნიერო-საწარმოო ცენტრი. (უკრაინა)
დუდუშაური ნონა	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის დოქტორანტი.
შვედუნი ვიქტორია	უკრაინის სამოქალაქო დაცვის ეროვნული უნივერსიტეტის სასწავლო-სამეცნიერო-საწარმოო ცენტრის მენეჯმენტის კათედრის გამგე, სახელმწიფო მართვის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი. (უკრაინა)
ჩისტიაკოვა ირინა	ფილოსოფიის მეცნიერებათა კანდიდატი, დოცენტი, ოდესის ეროვნული პოლიტექნიკური უნივერსიტეტის სამართალმცოდნეობის კათედრის გამგე. (უკრაინა)
ხიჯაკაძე ლანა	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის დოქტორანტი.
ჯოლია ნანა	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის დოქტორანტი.

AUTHORS

Agirbaia Giorgi	Doctoral Candidate, Georgian Technical University
Bezhanidze Mirza	Doctoral Candidate, Georgian Technical University
Berikashvili Giorgi	Doctoral Candidate, Georgian Technical University
Botsvadze Giorgi	Doctoral Candidate, Georgian Technical University
Bondarenko Alexander	PhD (Public Administration), Associate Professor, Doctoral Student, National Academy of National Guard of Ukraine. (Ukraine)
Chistyakova Irina	Candidate of Philosophy, docent, head of the Department of law of the Odessa National Polytechnic University. (Ukraine)
Datuashvili Tinatin	Doctoral Candidate, Georgian Technical University
Gogidze Shalva	Doctoral Candidate, Georgian Technical University
Gren' Larisa	Candidate of pedagogic sciences, Associate professor, leading research worker at Training- scientific-production center, National University of Civil Protection of Ukraine. (Ukraine)
Gudava Tamar	Doctoral Candidate, Georgian Technical University
Gudushauri Nona	Doctoral Candidate, Georgian Technical University
Gumbatov Kerim	Doctoral Candidate, Georgian Technical University
Jolia Nana	Doctoral Candidate, Georgian Technical University
Kandelaki Natalia	Doctoral Candidate, Georgian Technical University
Karlash Viktoria	Applicant of the National University of Civil Defense of Ukraine, Educational, Scientific and Production Center of the National University of Civil Defense of Ukraine. (Ukraine)
Khijakadze Lana	Doctoral Candidate, Georgian Technical University
Kvernadze Nika	Doctoral Candidate, Georgian Technical University
Kravchuk Oleh	PhD in Law, Associate Professor of the Department of Criminal Law and Process of the Khmelnytsky University of Management and Law. (Ukraine)
Mamulaidze Tamta	Doctoral Candidate, Georgian Technical University
Makashvili Salome	Doctoral Candidate, Georgian Technical University
Meladze Tsiala	Doctoral Candidate, Georgian Technical University
Mekhishvili Levani	Doctoral Candidate, Georgian Technical University
Moroz Svitlana	Candidate of Public Administration (PhD), Senior Research Officer of Training Research and Production Center of National University of Civil Protection of Ukraine. (Ukraine)
Nasaraia Zurab	Doctoral Candidate, Georgian Technical University

ხელისუფლება და საზოგადოება № 1(49) 2019, ტომი III

Naumenko Artem	Candidate of Economic Sciences (PhD), the associate professor, the doctoral candidate of Training Research and Production Center of National University of Civil Protection of Ukraine. (Ukraine)
Osipenko Stanislav	PhD (Economics), Associate Professor, National Academy of National Guard of Ukraine. (Ukraine)
Ruban Artem	Applicant of the National University of Civil Defense of Ukraine of the Educational, Scientific and Production Center of the National University of Civil Defense of Ukraine. (Ukraine)
Shvedun Viktoriia	Full Professor. Head of the Management Department of the Educational, Scientific and Production Centre, National University of Civil Defence of Ukraine, Doctor of sciences (Public Administration). (Ukraine)
Svanidze Ana	Doctoral Candidate, Georgian Technical University
Vachadze Sofi	Doctoral Candidate, Georgian Technical University
Vavreniuk Sergii	Sergii Vavreniuk PhD in Public Administration, Doctoral candidate of Educational, Scientific and Production Center of the National University of Civil Defense of Ukraine. (Ukraine)
Vepkhishvili Valeri	Doctoral Candidate, Georgian Technical University

АВТОРЫ

Агрибая Георгий	Докторант Грузинского технического университета.
Берикашвили Георгий	Докторант Грузинского технического университета.
Бежанидзе Мирза	Докторант Грузинского технического университета.
Боцвадзе Гиორги	Докторант Грузинского технического университета.
Бондаренко Александр	Кандидат наук государственного управления, доцент, полковник, докторант Национальной академии Национальной гвардии Украины. (Украина)
Вавренюк Сергей	Кандидат наук по государственному управлению, докторант учебно-научно-производственного центра Национального университета гражданской защиты Украины. (Украина)
Вачадзе Софи	Докторант Грузинского технического университета.
Вепхишвили Валерий	Докторант Грузинского технического университета.
Гогидзе Шалва	Докторант Грузинского технического университета.
Грень Лариса	Кандидат педагогических наук, ведущий научный сотрудник учебно-научно-производственного центра Национального университета гражданской защиты Украины, доцент. (Украина)
Гудава Тамар	Докторант Грузинского технического университета.
Гудушаури Нона	Докторант Грузинского технического университета.
Гумбатов Керим	Докторант Грузинского технического университета.
Датуашвили Тинагин	Докторант Грузинского технического университета.
Джолия Нана	Докторант Грузинского технического университета.
Канделаки Наталья	Докторант Грузинского технического университета.

Квернадзе Ника	Докторант Грузинского технического университета.
Карлаш Виктория	Соискатель Национального университета гражданской защиты Украины, Учебно-научно-производственный центр Национального университета гражданской защиты Украины. (Украина)
Кравчук Олег	Кандидат юридических наук, доцент кафедры криминального права и процесса Хмельницкого университета управления и права. (Украина)
Макашвили Саломе	Докторант Грузинского технического университета.
Мамулаидзе Тамта	Докторант Грузинского технического университета.
Меладзе Циала	Докторант Грузинского технического университета.
Месхишвили Левани	Докторант Грузинского технического университета.
Мороз Светлана	Кандидат наук по государственному управлению, старший научный сотрудник учебно-научно-производственного центра Национального университета гражданской защиты Украины. (Украина)
Науменко Артем	Кандидат экономических наук, доцент, докторант учебно-научно-производственного центра Национального университета гражданской защиты Украины. (Украина)
Насарайя Зураб	Докторант Грузинского технического университета.
Осипенко Станислав	Кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры боевого и логистического обеспечения оперативно-тактического факультета Национальной академии Национальной гвардии Украины. (Украина)
Сванидзе Ана	Докторант Грузинского технического университета.
Рубан Артем	Соискатель Национального университета гражданской защиты Украины, Учебно-научно-производственный центр Национального университета гражданской защиты Украины. (Украина)
Хиджакадзе Лана	Докторант Грузинского технического университета.

Чистякова Ирина	Кандидат философских наук, доцент, заведующая кафедры правоведения Одесского национального политехнического университета. (Украина)
Шведун Виктория	Профессор. Заведующая кафедры менеджмента Учебно-научно-производственного центра Национального университета гражданской защиты Украины, доктор наук по государственному управлению. (Украина)

ჟურნალის რედკოლეგია

ნანა ავალიანი	ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი, საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტროს მრჩეველი. (საქართველო)
რუდიგერ ანდრესენი	ბერლინის უნივერსიტეტის პროფესორი ეკონომიკის დარგში, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის საპატიო დოქტორი. (გერმანია)
მეუფე აბრამი (გარმელია)	დასავლეთ ევროპის მიტროპოლიტი. (საქართველო)
ევგენი ბარათაშვილი	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი, ბიზნესის ადმინისტრირების დეპარტამენტის ხელმძღვანელი. (საქართველო)
გიორგი ბალათურია	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი. (საქართველო)
ოთარ ბალათურია	პასუხისმგებელი მდივანი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი. (საქართველო)
რასა ბელოკაიტე	ვიტაუტას დიდის უნივერსიტეტის პროფესორი. (ლიტვა)
ანასტასია განიჩი	რუსეთის მეცნიერებათა აკადემიის ცენტრალური აზიის, კავკასიისა და ურალ-ვოლგისპირეთის შემსწავლელი ცენტრის მეცნიერ-მუშაკი, დოცენტი. (რუსეთი)
იური გორიცი	მოსკოვის ენერგეტიკული ინსტიტუტის პროფესორი. (რუსეთი)
ვახტანგ გურული	საქართველოს საპატრიარქოს წმიდა ანდრია პირველწოდებულის სახელობის ქართული უნივერსიტეტის პროფესორი, (საქართველო)
ქეთო დავითაია	ილიას უნივერსიტეტის ზოოლოგიის ინსტიტუტის ასოცირებული მკვლევარი, (საქართველო)
შოთა დოლონაძე	მთავარი რედაქტორი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი, (საქართველო)
ელუნ დრაკე	ევროპის საბჭოს ექსპერტი. (საფრანგეთი)

ხელისუფლება და საზოგადოება № 1(49) 2019, ტომი III

ჰარალდ ვერტი	სორბონას უნივერსიტეტის ”ჰარი-8“-ის პროფესორი ინფორმატიკის დარგში. (საფრანგეთი)
გენადი იაშვილი	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი, საჯარო მმართველობისა და ელექტრონული ბიზნესის დეპარტამენტის ხელმძღვანელი. (საქართველო)
სერჯო კამიზი	“ლა საპინმა“-ს უნივერსიტეტის პროფესორი. (იტალია)
რიჩარდ მასი	ნოტრდამის უნივერსიტეტის პროფესორი. (ნიდერლანდების სამეფო)
მიხაილო მედვიდი	უკრაინის ეროვნული გვარდიის ეროვნული აკადემიის უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი. (უკრაინა)
როინ მეტრეველი	აკადემიკოსი. საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტი. (საქართველო)
იოშიკა მიცუო	იოკოჰამას ეროვნული უნივერსიტეტის პროფესორი, (იაპონია)
ბადრი ნაკაშიძე	აჭარის არ განათლების, კულტურისა და სპორტის მინისტრის მოადგილე, იურიდიულ მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი. (საქართველო)
ლიზავეტა ჟახანინა	კანზასის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორი, (ამერიკის შეერთებული შტატები)
ბუდი ნურანი რუჩჯანა	პაჯაჯარანის უნივერსიტეტის პროფესორი. (ინდონეზია)
რამონ პიეტრო-სუარესი გერტ სურმიულენი	ევროპის საბჭოს ექსპერტი (ესპანეთი) დოქტორი, ლოჯისტიკური კომპანიის პრეზიდენტი, (გერმანია)
ქეთი ქოქრაშვილი	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი, ადმინისტრაციის ხელმძღვანელი, (საქართველო)
ოთარ ქოჩორაძე	მთავარი რედაქტორის მოადგილე, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი, (საქართველო)

ხელისუფლება და საზოგადოება № 1(49) 2019, ტომი III

რუსუდან ქუთათელაძე	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი, ბიზნესტექნოლოგიების ფაკულტეტის დეკანი, (საქართველო)
მაია ჩხეიძე	საქართველოს უნივერსიტეტის პროფესორი, (საქართველო)
ვიაჩესლავ ძიუნძიუკი	უკრაინის პრეზიდენტთან არსებული სახელმწიფო მართვის ეროვნული აკადემიის ხარკოვის რეგიონალური ინსტიტუტის პროფესორი, პოლიტოლოგიისა და ფილოსოფიის კათედრის გამგე. (უკრაინა)
ია ხუბაშვილი	ივანე ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორი, (საქართველო)
ენდრიუ ლენუქს ჰარდინგსი	კინგსკოლეჯის პროფესორი, (დიდი ბრიტანეთი)

EDITORIAL BOARD

NANA AVALIANI	PhD of History, adviser Ministry of Foreign affairs of Georgia. (Georgia)
RUDIGER ANDRESEN	Professor of Economics of Berlin University, Doctor of Honour of Georgian Technical University. (Germany)
His Eminence ABRAHAM (GARMELIA)	Metropolitan of Western Europe. (Georgia)
EVGENI BARATASHVILI	Professor of Georgian Technical University, Head of Department of Business Administration (Georgia)
GIORGI BAGATURIA	Professor of Georgian Technical University. (Georgia)
OTAR BAGATURIA	Responsible Editor, Associate Professor of Georgian Technical University (Georgia)
RASA BELOKAITE	Professor of the University of Vitautas the Great. (Litva)
MAIA CHKHEIDZE	Professor of University of Georgia. (Georgia)
KETO DAVITAIA	Associate researcher of Ilia University Zoology Institute, (Georgia)
SHOTA DOGONADZE	Chief Editor, Professor of Georgian Technical University, (Georgia)
ELUN DRUCKE	Expert of European Council. (France)
VIACHESLAV DZIUNDZIUK	Professor of Kharkiv Regional Institute of Public Administration of National Academy of Public Administration attached to the Office of the President of Ukraine. Head of Political Science and Philosophy Chair. (Ukraine)
ANASTASIA GANICH	Docent, Scientific worker of Central Asia, Caucasus and Ural-Volga researcher center of the Avcademy of Sciences of Russia. (RF)
YURI GORITSKIY	Professor of Moscow Power Engineering Institute. (RF)
VAKHTANG GURULI	Professor of St. Andrew the First-Called Georgian University of the Patriarchate of Georgia. (Georgia)
ANDRU LENUKS HARDINGS	Professor of King's college. (UK)
GENADI IASHVILI	Professor of Georgian Technical University, Head of the Public Administration and Electronic Business Department. (Georgia)
SERGIO CAMIZ	Professor of the University of Roma „La Sapienza“. (Italia)

KETI KOKRASHVILI	Professor of Georgian Technical University, Head of the Administration. (Georgia)
OTAR KOCHORADZE	Deputy Editor-in-Chief, Professor of Georgian Technical University. (Georgia)
IA KHUBASHVILI	Professor of Ivane Javakhishvili Tbilisi State University. (Georgia)
RUSUDAN KUTATELADZE	Professor of Georgian Technical University, Dean of the Faculty of Business Technologies. (Georgia)
RICHARD MAAS	Professor of the University of Notrdam. (The Netherlands)
MYKHAILO MEDVID	Senior Researcher of National Academy of National Guard of Ukraine. (Ukraine)
ROIN METREVELI	Academician. Vice President of Georgian Academy of Sciences. (Georgia)
IOSHIKA MITSUI	Professor of National University of Yokohama. (Japan)
BADRI NAKASHIDZE	Deputy Minister of Education, Culture and Sport AR of Adjara, Doctor of Law Sciences, Professor. (Georgia)
RAMON PIETRO-SUARES	Expert of European Council (Spain)
BUDI NURANI RUCHJANA	Professor of the University of Padjadjaran. (Indonesia)
GERT SURMIULEN	Doctor, preident of Logistic company. (Germany)
LIZAVETA DJAKHANINA	Professor of Kanzas State University. (USA)
HARALD WERTZ	Professor of Informatics of Sorbona University "Pari-8". (France)

РЕДКОЛЛЕГИЯ

НАНА АВАЛИАНИ

Советник МИД Грузии, доктор исторических наук. (Грузия)

Владыко АВРААМ (ГАРМЕЛИЯ)

Митрополит Западной Европы. (Грузия)

РУДИГЕР АНДРЕСЕН

Профессор экономики Берлинского университета, почетный доктор Грузинского технического университета. (Германия)

ГЕОРГИЙ БАГАТУРИЯ

Профессор Грузинского технического университета. (Грузия)

ОТАР БАГАТУРИЯ

Ответственный секретарь, Ассоциированный профессор Грузинского технического университета. (Грузия)

ЕВГЕНИЙ БАРАТАШВИЛИ

Профессор Грузинского технического университета, руководитель департамента бизнес администрирования. (Грузия)

РАСА БЕЛОКАЙТЕ

Профессор университета Витаутаса Великого. (Литва)

ХАРАЛЬД ВЕРТЦ

Профессор информатики Сорбонского университета «Пари-8». (Франция)

АНАСТАСИЯ ГАНИЧ

Доцент, научный сотрудник исследовательского центра Центральной Азии, Кавказа и Урал-приволжья АН РФ. (РФ)

ЮРИЙ ГОРИЦКИЙ

Профессор Московского энергетического института. (РФ)

ВАХТАНГ ГУРУЛИ

Профессор Грузинского Университета им. св. Андрея Первозванного Патриаршества Грузии. (Грузия)

КЕТО ДАВИТАЯ

Ассоциированный исследователь Института зоологии им. Илии, (Грузия)

ШОТА ДОГОНАДZE

Главный редактор, профессор Грузинского технического университета. (Грузия)

ЕЛУН ДРАКЕ

Эксперт Совета Европы (Франция)

ВЯЧЕСЛАВ ДЗЮНДЗЮК

Профессор Харьковского регионального института государственного управления Национальной академии государственного управления при Президенте Украины, заведующий кафедрой политологии и философии. (Украина)

СЕРДЖИО КАМИЗ	Профессор Римского Университета «Ла Сапиенза» (Италия)
КЕТЕВАН КОКРАШВИЛИ	Профессор Грузинского технического университета, глава администрации университета. (Грузия)
ОТАР КОЧОРАДЗЕ	Заместитель главного редактора, профессор Грузинского технического университета. (Грузия)
РУСУДАН КУТАТЕЛАДЗЕ	Профессор Грузинского технического университета, декан факультета бизнес-технологий. (Грузия)
РИЧАРД МААС	Профессор университета Нотрдам. (Нидерланды)
МИХАЙЛО МЕДВИДЬ	Старший научный сотрудник Национальной академии Национальной гвардии Украины. (Украина)
РОИН МЕТРЕВЕЛИ	Академик. Вице-президент АН Грузии. (Грузия)
ИОШИКА МИЦУИ	Профессор национального университета Йогогамы . (Япония)
БАДРИ НАКАШИДЗЕ	Заместитель министра образования, культуры и спорта АР Аджарии, Доктор юридических наук, профессор. (Грузия)
РАМОН ПЬЕТРО-СУАРЕС	Эксперт Совета Европы. (Испания)
БУДИ НУРАНИ РУЧДЖАНА	Профессор университета Паджанджаран. (Индонезия)
ГЕРТ СУРМИУЛЕН	Доктор, президент логистической компании (Германия)
ИЯ ХУБАШВИЛИ	Профессор Тбилисского государственного университета им. Ив. Джавахишвили (Грузия)
МАЙА ЧХЕИДЗЕ	Профессор Университета Грузии (Грузия)
ЛИЗАВЕТА ЖАХАНИНА	Профессор государственного университета Канзас (США)
ЭНДРЮ ЛЕНУКС ХАРДИНГС	Профессор кингсколледжа (Великобритания)
ГЕННАДИЙ ЯШВИЛИ	Профессор Грузинского технического университета, руководитель департамента публичного управления и электронного бизнеса (Грузия)

ჟურნალის ტექნიკური რედაქტორი: ზურაბ ჯიშკარიანი
Технический редактор журнала: Зураб Джигшкარიани
Technical Editor: Zurab Jishkariani